

სახელმწიფო დაცვა

კრებულში გამოქვეყნებულია ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა და სამართლის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები. ამ და სხვა საქმეთა მოძებნა შესაძლებელია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ვებ-გვერდზე: <http://www.supremecourt.ge/court-decisions/>

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი
სამოქალაქო საქმეებზე

2026, №4

Decisions of the Supreme Court of Georgia
on Civil Cases
(in Georgian)

2026, №4

Entscheidungen des Obersten Gerichts von Georgien
in Zivilsachen
(in der georgischen Sprache)

2026, №4

Решения Верховного Суда Грузии
по гражданским делам
(на грузинском языке)

2026, №4

გადაწყვეტილებების შერჩევასა და დამუშავებაზე პასუხისმგებელი
ქეთევან შენგელია

ტექნიკური რედაქტორი
მარიკა მაღალაშვილი

რედაქციის მისამართი:

0110, თბილისი, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №6, ტელ: 298 20 75; www.supremecourt.ge

საკიეპელი

1. **ნასყიდობა**
უძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულების ნამდვილობა 4
2. **ნარდობა**
მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვის გადაჭარბების შედეგები 25
3. **დაზღვევა**
სადაზღვევო შემთხვევით გამოწვეული ზიანის დაკისრების
კანონიერება 37
შემცირებული (არასრული) დაზღვევისას
სადაზღვევო ანაზღაურების წესი 53
მიუღებელი სარგებლის ანაზღაურება 72
4. **საბანკო კრედიტი**
საკრედიტო ურთიერთობის შეწყვეტა,
კრედიტის თანხის დაბრუნება 138
5. **თავდებობა**
თავდების პასუხისმგებლობის საზღვრები 158
6. **საბანკო გარანტია**
საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის
მოთხოვნის უფლება 165

1. ნასყიდობა

უძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულების ნამდვილობა

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელმწიფო

№ას-880-20124

15 ოქტომბერი, 2024 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა
პალატა

შემადგენლობა: ე. გასიტაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ზ. ძლიერიშვილი,
ნ. ბაქაძე

დავის საგანი: ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებულად ცნობა,
მესაკუთრედ ცნობა, ხელშეკრულების ბათილად ცნობა

აღწერილობითი ნაწილი:

1. თეთრინყაროს რაიონული სასამართლოს 2023 წლის 7 თებერვლის გადაწყვეტილებით ნ. დ-ის სარჩელი კ. დ-ის, გ. დ-ისა და ვ. დ-ის წინააღმდეგ (მესამე პირები: ი. მ., მ. დ-ი, გ. დ-ი), ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებულად ცნობის, მესაკუთრედ ცნობისა და ხელშეკრულების ბათილად ცნობის თაობაზე, არ დაკმაყოფილდა.

2. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 18 აპრილის გადაწყვეტილებით ნ. დ-ის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა; გაუქმდა თეთრინყაროს რაიონული სასამართლოს 2023 წლის 7 თებერვლის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება; ნ. დ-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა; ნ. დ-სა და კ. დ-ს შორის 2000 წლის 10 აგვისტოს გაფორმებული აქტი აღიარებულ იქნა ნასყიდობის ხელშეკრულებად, ხოლო ნ. დ-ი აღიარებულ იქნა თეთრინყაროში, სოფელ ... საკადასტრო კოდით – ... რეგისტრირებული 5000 კვ.მ. უძრავი ნივთის მესაკუთრედ; ბათილად იქნა ცნობილი კ. დ-სა და გ. დ-ს შორის 2021 წლის 4 მარტს დადებული ნასყიდობის ხელშეკრულება უძრავ ნივთზე ს/კ... და აღნიშნულ ნივთზე დადგინდა ნ. დ-ის საკუთრება; ნ. დ-სა და ვ. დ-ს შორის 2000 წლის 10 აგვისტოს გაფორმებული აქტი აღიარებულ იქნა ნასყიდობის ხელშეკრულებად, ხოლო ნ. დ-ი აღიარებულ იქნა თეთრინყაროში, სოფელ ... საკადასტრო კოდით – ... რეგისტრირებული უძრავი ნივთის მესაკუთრედ, 2600მ²-ის ნაწილში.

3. სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია საქმის გადაწყვეტისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე შემდეგი ფაქტობ-

რივი გარემოებები:

3.1. 2000 წლის 10 აგვისტოს აქტის თანახმად, „სოფელ ... მცხოვრები კ. დ-ი პრივატიზაციით მიღებულ კუთვნილ საბოსტნე ნაკვეთს, რომელიც მდებარეობს სოფელ ... სავარგულებში, ... ქვემოთ პირველ ქარსაცავში და შეადგენს 5000 მ², ჰყიდის სოფელ ... მცხოვრებ ნ. დ-ზე, რომელმაც ზემოთ აღნიშნულ ნაკვეთში კ. დ-ს ჩვენი თანდასწრებით გადაუხადა 300 აშშ დოლარი. საბოსტნე ნაკვეთის მიზომვა და ფულის გადახდა მოხდა ჩვენი თანდასწრებით, რაზეც ხელს ვაწერთ: დ. ხ-ი, გ. ვ-ი, კ. დ-ი, ვ. დ-ი, ე. დ-ი, ნ. დ-ი. მე ბორბალოს თემის საკრებულოს გამგებელი ნ. ს-ი, 2000 წლის 10 აგვისტოს, ვადასტურებ მოქალაქეების ხელის მოწერას, რაც შესრულებულია ჩემი თანდასწრებით, დოკუმენტი გატარებულია რეესტრში №12, გადახდევინებულია სახ. ბაჟი. ხელმოწერილია, ბეჭედდასმულია. აქტზე ასახული ნახაზი, სადაც მონიშნულია 0.50 ჰა მიწის ნაკვეთი, კ. დ-ი“;

3.2. 1999 წლის 5 ნოემბრის №4450/99 მიწის სააღრიცხვო ბარათის თანახმად, მიწის ნაკვეთის, საკადასტრო კოდით ..., 5204,25მ², მესაკუთრეა კ. დ-ი, საფუძველი: მიღება-ჩაბარების აქტი №25. 09.02.2021 წლის მდგომარეობით, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის სოფელ ... მდებარე 5000მ² სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთი ს/კ... რეგისტრირებულია კ. დ-ზე (პ/ნ ...) საკუთრების უფლებით, საფუძველი: მიღება-ჩაბარების აქტი №25, საარქივო ცნობა №15/14400, ადგილმდებარეობის დადასტურების წერილი №393-13. უძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულების თანახმად, 2021 წლის 4 მარტს, კ. დ-მა აღნიშნული უძრავი ნივთი 3000 ლარად მიჰყიდა გ. დ-ს. 2021 წლის 11 მარტს აღნიშნული ქონება დარეგისტრირდა გ. დ-ის (პ/ნ ...) სახელზე;

3.3. 2000 წლის 10 აგვისტოს აქტის თანახმად, „სოფელ ... მცხოვრები ვ. დ-ი პრივატიზაციით მიღებული კუთვნილი საბოსტნე ნაკვეთი, რომელიც მდებარეობს სოფელ ... სავარგულებში, ... ქვემოთ პირველ ქარსაცავში და შეადგენს 2600მ², მიჰყიდა სოფელ ... მცხოვრებ ნ. დ-ს, რომელმაც აღნიშნულ ნაკვეთში ნ. დ-ს ჩვენი თანდასწრებით გადაუხადა 100 აშშ დოლარი. საბოსტნე ნაკვეთის მიზომვა და ფულის გადახდა მოხდა ჩვენი თანდასწრებით, რაზეც ხელს ვაწერთ: დ. ხ-ი, გ. ვ-ი, ვ. დ-ი, კ. დ-ი, ე. დ-ი, ნ. დ-ი. მე ბორბალოს თემის საკრებულოს გამგებელი ნ. ს-ი, 2000 წლის 10 აგვისტოს, ვადასტურებ მოქალაქეების ხელის მოწერას, რაც შესრულებულია ჩემი თანდასწრებით, დოკუმენტი გატარებულია რეესტრში №11, გადახდევინებულია სახ. ბაჟი. ხელმოწერილია, ბეჭედდასმულია. აქტზე ასახული ნახაზი, სადაც მონიშნულია 0.26ჰა მიწის ნაკვეთი, ვ. დ-ი“;

3.4. ჩვეთან გათანაბრებული დოკუმენტის (№17541512) თანახმად, ი/მ მ. ხ-მა ვ. დ-ისგან მიიღო 160 ლარი მომსახურების სანაცვლოდ თეთ-

რინყაროს რაიონის სოფელ ... ორ სახნავ მიწის ნაკვეთთან დაკავშირებით 2020 წლის 26 ოქტომბერს;

3.5. 1999 წლის 5 ნოემბრის №4449/99 მიწის სააღრიცხვო ბარათის თანახმად, მიწის ნაკვეთის, საკადასტრო კოდით ..., 2941,75 მ², მესაკუთრეა კ. დ-ი, საფუძველი: მიღება-ჩაბარების აქტი №24; 09.02.2021 წლის მდგომარეობით, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის სოფელ ... მდებარე 2940მ² სასოფლო-სამეურნეო დანიშულების მიწის ნაკვეთი ს/კ... რეგისტრირებულია ვ. დ-ზე (1/4 ნილი), მ. დ-ზე (1/4 ნილი), გ. დ-ზე (1/4 ნილი) და ი. მ-ზე (1/4 ნილი) საკუთრების უფლებით, საფუძველი: მიღება-ჩაბარების აქტი №24, საარქივო ცნობა №15/65548, ადგილზე დათვალიერების ოქმი №00562, წერილი მიწის ნაკვეთის იდენტიფიკაციის დადგენის თაობაზე №368-13;

3.6. თეთრიწყაროს რაიონის ბორბალოს სასოფლო საბჭოს სოფელ ... 1986–1995 წლების საკომლო წიგნში კომლის უფროსად ჩანერილია გ. ა. ძე დ-ი. კომლის შემადგენლობაში ირიცხებიან: ლ. დ. ას. (დოკუმენტში ასეა) დ-ი – უფროსი (დოკუმენტში ასეა, გადახაზულია, გარდაიცვალა); ვ. გ. ძე დ-ი – შვილი; მ. ა. ას. (დოკუმენტში ასეა) დ-ი – რძალი; კ. ვ.ს ძე დ-ი – შვილიშვილი; გ. ვ.ს ძე დ-ი – შვილიშვილი; ი. ვ.ს ას. (დოკუმენტში ასეა) დ-ი – შვილიშვილი. კომლს პირად საკუთრებაში ერიცხება 1960 წელს აგებული 1986-1989 წლებში 54 კვ.მ საცხოვრებელი სახლის საერთო სასარგებლო ფართი (1990-1996 წლების მონაცემები არ ფიქსირდება) და 1986-1990 წლებში 024 (დოკუმენტში ასეა) ჰა მიწის ფართობი (1991-1996 წლების მონაცემები არ ფიქსირდება). თეთრიწყაროს რაიონის ... სასოფლო საბჭოს სოფელ ... 1996-2003 წლების საკომლო წიგნში კომლის უფროსად ჩანერილია ვ. გ. ძე დ-ი. კომლის შემადგენლობაში ირიცხებიან: მ. ა. ას. (დოკუმენტში ასეა) დ-ი – რძალი; გ. ვ.ს ძე დ-ი – შვილი; ი. ვ.ს ას. (დოკუმენტში ასეა) დ-ი – შვილი; კომლს პირად საკუთრებაში ერიცხება 1996-2000 წლებში 54 კვ.მ საცხოვრებელი სახლის საერთო სასარგებლო ფართი (2001-2003 წლების მონაცემები არ ფიქსირდება), ხოლო მონაცემები მიწის ფართობის შესახებ აღნიშნული წლების საკომლო წიგნში შეტანილი არ არის. თეთრიწყაროს რაიონის ... სასოფლო საბჭოს სოფელ ... 2004-2013 წლების საკომლო წიგნში კომლის უფროსად ჩანერილია ვ. გ. ძე დ-ი. კომლის შემადგენლობაში ირიცხებიან: მ. ა. ას. (დოკუმენტში ასეა) დ-ი – რძალი; გ. ვ.ს ძე დ-ი – შვილი; ი. ვ.ს ას. (დოკუმენტში ასეა) დ-ი – შვილი. კომლს პირად საკუთრებაში ერიცხება 1960 წელს აგებული 2004 წელში 54 კვ.მ საცხოვრებელი სახლის საერთო სასარგებლო ფართი (2005-2013 წლების მონაცემები არ ფიქსირდება) და 2001-2003 (დოკუმენტში ასეა) წლებში 0,75 ჰა მიწის ფართობი (2004-2013 წლების მონაცემები არ ფიქსირდება);

3.7. სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტი-

ზის ეროვნული ბიუროს ხელწერის ექსპერტიზის №003626222 დასკვნის თანახმად: (1). ხელმოწერები ვ. დ-ის სახელით, განლაგებული 2000 წლის 10 აგვისტოს თარიღით შედგენილ აქტებზე (ორი აქტი), რიგით მესამე – ხელმოწერები, გრაფებში. „ვ. დ-ი“ და „კ. დ-ი“ შესრულებულია ვ. დ-ის მიერ; (2). გადაწყვეტა საკითხისა, ხელმოწერები კ. დ-ის სახელით, განლაგებული 2000 წლის 10 აგვისტოს თარიღით შედგენილი აქტებზე (ორი – აქტი) რიგით მეოთხე ხელმოწერები, გრაფებში „კ. დ-ი“ და „ვ. დ-ი“ შესრულებულია თუ არა კ. დ-ის მიერ, შეუძლებელია ხელმოწერების მოკლე და მარტივი აგებულების, კვლევის შედეგად გამოვლენილი ინფორმაციული ნიშნების სიმცირის და შესაბამისი თავისუფალი ნიმუშების წარმოუდგენლობის გამო.

4. სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება მიაქცია აპელანტის განმარტებას იმის თაობაზე, რომ ნ. დ-ი, დღიდან ნაკვეთების შეძენისა, დღემდე ამუშავებს მიწის ნაკვეთებს და არასოდეს კ. დ-ისა და ვ. დ-ის მხრიდან პრეტენზია არ გამოთქმულა. უფრო მეტიც, კ. დ-ი მოსარჩელეს დაჰპირდა, რომ იგი საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში მოახდენდა მიწის ნაკვეთის რეგისტრაციას „პროექტის ფარგლებში“, ანუ სპორადულ რეგისტრაციას და შემდგომ გადაუფორმებდა ნ. დ-ს. კ. დ-მა, 2020 წლის 4 ნოემბერს, საჯარო რეესტრს განცხადებით მიმართა, მის მიერ ჯერ კიდევ 2000 წელს ნ. დ-ისათვის მიყიდული მიწის ნაკვეთის სარეგისტრაციოდ. საკუთრების უფლებით სადავო მიწის ნაკვეთი, 2021 წლის 9 თებერვალს, კ. დ-ის სახელზე აღირიცხა. ნ. დ-ისთვის ცნობილი გახდა უძრავი ნივთის რეგისტრაციის შესახებ და კ. დ-ს მოსთხოვა მის სახელზე გადაფორმება, რაზეც კატეგორიული უარი მიიღო. ამასთან გაირკვა, რომ 1999 წელს 5 ნოემბერს კ. დ-ის სახელზე საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში №4450/99 რეგისტრაციით, საკუთრების უფლებით აღირიცხა 5204,25 კვ.მ, რეგისტრაციის საფუძველს წარმოადგენდა სასოფლო-სამეურნეო მიწის მიღება-ჩაბარების აქტი №25; ნ. დ-სა და კ. დ-ს შორის შედგენილი აქტის – ნასყიდობის ხელშეკრულების დადების დროისათვის – 2000 წლისათვის, მიწის ნაკვეთი უკვე რეგისტრირებული იყო საჯარო რეესტრში და არანაირ საჭიროებას არ წარმოადგენდა ცალკე აქტის შედგენა, ვინაიდან მოპასუხეს შეეძლო საკუთრების უფლებით უშუალოდ საჯარო რეესტრში გადაეცა ქონება, რაც არ გაუკეთებია. ნ. დ-ისათვის მიწის ნაკვეთის შეძენის დროისათვის არ იყო ცნობილი, რომ ქონება უკვე რეგისტრირებული იყო საჯარო რეესტრში; გარიგების შედგენის დროს მონაწილე ბორბალოს თემის საკრებულოს მდივანს, მინათმომწყობს და საკრებულოს გამგებელს არ მიუციათ აღნიშნულზე განმარტება; არც მიწის ნაკვეთის მოცულობაზე, რომ ფაქტობრივად 1999 წლის 5 ნოემბერს გაცემულ იქნა მიწის (უძრავი ქონების) საკუთრების სარეგისტრაციო მონმობა, აქტი შედგე-

ნილ იქნა თავად სოფელ ... თემის საკრებულოს მდივნის – დ. ხ-სა და მინათომონყოზ გ. დ-ის ინფორმაციაზე დაყრდნობით. სამწუხაროდ, ნ. დ-ი ენდო კ. დ-სა და აღნიშნულ უფლებამოსილ პირებს, გააფორმა აქტი უძრავი ნივთის შეძენის შესახებ. ფაქტობრივად კეთილსინდისიერი შემძენი შეყვანილი იქნა შეცდომაში, ხოლო კ. დ-მა, რომელმაც იცოდა, რომ გადაცემული მიწის ნაკვეთი უკვე რეგისტრირებული იყო საჯარო რეესტრში მის სახელზე, დამალა ეს ფაქტი. აღნიშნული ქმედებით დასტურდება მისი, როგორც გამსხვიებლის არაკეთილსინდისიერება.

5. სააპელაციო საჩივარში ასევე აღნიშნულია, რომ ნ. დ-ი 2000 წლიდან დღემდე მიწის ნაკვეთის ფაქტობრივი მფლობელია, მოიხმარს და ამუშავებს მას. კ. დ-მა 2021 წლის 9 თებერვალს დაირეგისტრირა სადავო მიწის ნაკვეთი საკუთრების უფლებით, ხოლო შემდეგ ნაცვლად ქონების ნ. დ-ზე გაფორმებისა, იგი 2021 წლის 11 მარტს საკუთრების უფლებით ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე გადასცა თავის ძმას – გ. დ-ს. მოსარჩელის ვარაუდით, იმისათვის, რომ კ. დ-ს 2000 წელს დადებული გარიგებით ნაკისრი ვალდებულებისაგან თავი აერიდებინა, ვითომდა კეთილსინდისიერი მყიდველის შექმნით, რეალურად თვალთმაქცურად/მოჩვენებითად, გადააფორმა თავის ძმაზე, რადგან გ. დ-მა, როგორც ოჯახის წევრმა კარგად იცოდა, რომ მასზე გადაცემული „გაყიდული“ ქონება 21 წელიწადია გასხვისებულია და მის მეპატრონეს წარმოადგენს ნ. დ-ი, მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, მან მაინც გაიფორმა სადავო ქონება. კ. დ-მა სამოქალაქო უფლება გამოიყენა არამართლზომიერად, რითაც ზიანს აყენებს ნ. დ-ს, რომელიც შეძენილი ნივთის დაკარგვის წინაშე დგას. აპელანტისათვის/მოსარჩელისათვის ერთადერთ შესაძლებლობას წარმოადგენს სასამართლოს მეშვეობით აღიდგინოს კანონიერი უფლებები და მოახდინოს კეთილსინდისიერად შეძენილი მიწის ნაკვეთის საკუთრების უფლებით რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში.

6. რაც შეეხება მეორე ნაკვეთს (ს/კ ...), აპელანტის განმარტებით, ვ. დ-მა 2020 წლის 4 ნოემბერს საჯარო რეესტრს განცხადებით მიმართა მის მიერ ჯერ კიდევ 2000 წელს ნ. დ-ისათვის მიყიდული მიწის ნაკვეთის სარეგისტრაციოდ, 2021 წლის 9 თებერვალს სადავო მიწის ნაკვეთი გატარდა რეგისტრაციაში, რის შემდეგაც ვ. დ-ს ნ. დ-ისათვის უნდა გადაეფორმებინა ის, რაც მოპასუხემ არ განახორციელა. მოგვიანებით ცნობილი გახდა, რომ იგივე მიწის ნაკვეთი 1999 წლის 5 ნოემბერს რეგისტრირებულია ვ. დ-ის სახელზე მიწის მართვის სახელმწიფო დეპარტამენტში №4449/99 რეგისტრაციით საკუთრების უფლებით და ნაკვეთის საერთო ფართობი 2941,25. აღნიშნულ მიწის ნაკვეთს, 2000 წლის 10 აგვისტოდან – მხარეებს შორის გაფორმებული აქტის საფუძველზე მთლიანად ფლობს და განკარგავს ნ. დ-ი, მოჰყავს მოსავალი და მისი რწმენით წარმოადგენს მის პირად საკუთრებას. მიწის რეალურ ფარ-

თობთან დაკავშირებით არასოდეს დამდგარა საკითხი და არც აზომვითი ნახაზი შედგენილა. მოსარჩელე სარგებლობს მიწის მთლიანი ფართობით, ანუ 2941,25 კვ.მ-ით, მიუხედავად 2000 წლის 10 აგვისტოს სააქტო ჩანაწერისა. არც აქტის შედგენის დროს და არც მის შემდეგ არ დამდგარა 300,25 კვ.მ მეტრის ვ. დ-ისათვის უკან დაბრუნების საკითხი და არც ვ. დ-ს წარმოშობა მსგავსი სურვილი. აქტის გაფორმების დროს ნ. დ-ს მოპასუხისადმი ნდობა ჰქონდა. ვ. დ-მა, სამოქალაქო უფლება გამოიყენა არამართლობიერად, ზიანს აყენებს ნ. დ-ს, რომელიც შეძენილი ნივთის დაკარგვის წინაშე დგას.

7. ზემოაღნიშნულის საწინააღმდეგოდ, მოპასუხეებმა – კ. დ-მა და გ. დ-მა განმარტეს, რომ კ. დ-ს არ მიუყიდია მიწის ნაკვეთი ნ. დ-ისთვის. აქტზე მისი (კ. დ-ის) ხელმოწერა გაყალბებულია. ასევე არ არის მითითებული შესაბამისი პირებისა და ქონების საიდენტიფიკაციო მონაცემები. აღნიშნული აქტი ვერ იქნება აღიარებული ნასყიდობის ხელშეკრულებად, ვინაიდან არ არის გაფორმებული საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით (შემდეგში: სსკ) დადგენილი წესით. გარდა ამისა, მოთხოვნა ხანდაზმულია. მეორე მხრივ, კ. დ-სა და გ. დ-ს შორის ნასყიდობის ხელშეკრულება დადებულია კანონის მოთხოვნათა სრული დაცვით და არ არსებობს მისი ბათილად ცნობის სამართლებრივი საფუძველი. რაც შეეხება მოპასუხე/მოწინააღმდეგე მხარის – ვ. დ-ის პოზიციას, ის უარყოფს ნ. დ-ისთვის მიწის ნაკვეთის მიყიდვის ფაქტს. მისი განმარტებით, ის იყო ქონების მხოლოდ $\frac{1}{4}$ წილის მესაკუთრე და იგი ვერ გაასხვისებდა მთლიან ქონებას.

8. დამატებით, სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება მიაქცია 2024 წლის 4 აპრილს გამართულ სასამართლო სხდომაზე მოწინააღმდეგე მხარის ვ. დ-ის განმარტებას იმის თაობაზე, რომ მიუხედავად სადავო აქტებზე მისი ხელმოწერის ნამდვილობისა (რაც გარდა მხარის აღიარებისა, ექსპერტიზის დასკვნამაც დაადასტურა), მისთვის აქტების შინაარსი უცნობი იყო, არ წაუკითხავს ისინი და ისე მოაწერა ხელშეკრულებებზე ხელი; ამასთან მხარემ აღნიშნა, რომ „კ-მ გაყიდა მიწის ნაკვეთი, მაგრამ ფული (ნ. დ-მა) არ გადაუხადაო.“

9. სააპელაციო სასამართლომ სააპელაციო საჩივრის ავტორის პრეტენზია გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მიმართ დასაბუთებულად მიიჩნია და გაიზიარა აპელანტის/მოსარჩელის არგუმენტები გადაწყვეტილების გაუქმების თაობაზე, შემდეგ გარემოებათა გამო:

9.1. სსკ-ის 477-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ნასყიდობის ხელშეკრულებით გამყიდველი მოვალეა გადასცეს მყიდველს საკუთრების უფლება ქონებაზე, მასთან დაკავშირებული საბუთები და მიაწოდოს საქონელი;

9.2. სსკ-ის 327-ე მუხლის თანახმად, ხელშეკრულება დადებულად

ითვლება, თუ მხარეები მის ყველა არსებით პირობაზე შეთანხმდნენ საამისოდ გათვალისწინებული ფორმით. არსებითად ჩაითვლება ხელშეკრულების ის პირობები, რომლებზედაც ერთ-ერთი მხარის მოთხოვნით მიღწეულ უნდა იქნეს შეთანხმება, ანდა რომლებიც ასეთად მიჩნეულია კანონის მიერ;

9.3. განსახილველ საქმეზე ობიექტური გადანყვეტილების მისაღებად, სასამართლო იმ გარემოების კვლევას შეუდგება, თუ რამდენად იქნა გამოვლენილი მოდავე მხარეების მიერ თავისუფალი ნება, დაედოთ ნასყიდობის ხელშეკრულებები მიწის ნაკვეთებზე და ზემოაღნიშნული ნების გამოხატვა რამდენად მოხდა საამისოდ გათვალისწინებული ფორმით;

9.4. სსკ-ის 52-ე მუხლის თანახმად, ნების გამოვლენის განმარტებისას ნება უნდა დადგინდეს გონივრული განსჯის შედეგად და არა მარტოდენ გამოთქმის სიტყვასიტყვითი აზრიდან. სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ ნების გამოხატვა, რომელიც გარკვეული სამართლებრივი შედეგების დადგომისაკენ არის მიმართული, დაკავშირებულია არა მხოლოდ უფლებების, არამედ მოვალეობების წარმოშობასთან, შესაბამისად, საწინააღმდეგოს დადასტურებამდე ივარაუდება, რომ პირის მიერ გამოვლენილი ნება, მის ნამდვილ ნებას შეესაბამება. ნების განმარტება უნდა მოხდეს იმდაგვარად, რომ საქმეში არსებული მტკიცებულებები, გარემოებები, ასევე, მხარეთა განმარტებები ერთ მთლიან ლოგიკურ ჯაჭვს ქმნიდეს და ობიექტური დამკვირვებლისთვის, განვითარებულ ფაქტებსა და გამოხატულ ნების განმარტებას შორის დადგენილი კანონზომიერება, მოულოდნელი/გაუგებარი არ იყოს;

9.5. ხელშეკრულება მხარეთა თანმხვედრი ნების გამოვლენა და მისი წერილობითი ფორმირებაა; სსკ-ის 50-ე მუხლის შესაბამისად, გარიგება არის ცალმხრივი, ორმხრივი ან მრავალმხრივი ნების გამოვლენა, რომელიც მიმართულია სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისაკენ. შესაბამისად, სადავოობის შემთხვევაში ნების განმარტება უნდა განხორციელდეს განსამარტ ტექსტთან მჭიდრო კავშირში, ნების განმარტება ადეკვატური უნდა იყოს ხელშეკრულების დადებისას არსებულ ფაქტებთან, ვითარებასთან და მოვლენათა განვითარებასთან, ასევე, ნების განმარტება გონიერი ადამიანის განსჯის სტანდარტიდან უნდა გამომდინარეობდეს;

9.6. სსკ-ის 183-ე მუხლის თანახმად, უძრავი ნივთის შესაძენად აუცილებელია გარიგების წერილობითი ფორმით დადება და შემძენზე ამ გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში. ამდენად, მოქმედი კოდექსი ითვალისწინებს უძრავი ნივთის შეძენისათვის გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაციას, მაგრამ რეგისტრაციისათვის არ არის დადგენილი

ვადა და რეგისტრაციის დაუცველობა არ იწვევს გარიგების ბათილობას. უძრავი ნივთების რეგისტრაციასთან დაკავშირებული ახალი წესების ნაწილში, სსკ-ის 1507-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, გამოყენებულ უნდა იქნეს ახალი სამოქალაქო კოდექსი, რომლის თანახმად (სსკ-ის 183-ე მუხლი) უძრავი ნივთის შეძენისათვის გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაციის დაუცველობა არ იწვევს ამ გარიგების ბათილობას;

9.7. რაც შეეხება საკუთრების უფლების წარმომშობ დოკუმენტებს, სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ საქმეში წარმოდგენილია 2000 წლის 10 აგვისტოს ორი აქტი, რომლებიდანაც ირკვევა, რომ სოფელ ... მცხოვრებმა ვ. დ-მა და კ. დ-მა პრივატიზაციით მიღებული კუთვნილი საბოსტნე ნაკვეთები, რომელიც მდებარეობს სოფელ ... სავარგულებში, ... ქვემოთ პირველ ქარსაცავში და შეადგენს 5000მ² (ს.კ. ...) და 2600მ² (ს.კ. ...), მიჰყიდეს სოფელ ... მცხოვრებ ნ. დ-ს, რომელმაც აღნიშნულ ნაკვეთებში, მოწმეთა თანდასწრებით, გადაიხადა 300 აშშ დოლარი და 100 აშშ დოლარი. საბოსტნე ნაკვეთების მიზომვა და ფულის გადახდა მოხდა დ. ხ-ის, გ. ვ-ის, ვ. დ-ის, კ. დ-ის, ე. დ-ის თანდასწრებით. აქტს ხელს აწერენ ყველა ზემოაღნიშნული პირი და ნ. დ-ი. ხელმოწერების ნამდვილობა დამოწმებულია ... თემის საკრებულოს გამგებელ ნ. ს-ის მიერ. დოკუმენტები გატარებულია რეესტრში №11 და №12, გადახდილია სახელმწიფო ბაჟი, ბეჭედდასმულია. აქტებზე ასახულია ნახაზები, სადაც მონიშნულია 0.26 ჰა (ვ. დ-ი) და 0.50 ჰა (კ. დ-ი) მიწის ნაკვეთები.

9.8. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ნასყიდობის ხელშეკრულებების დადების ნება მხარეებს შორის გამოვლენილია ზემოაღნიშნულ აქტებზე ხელმოწერით. საქმეში ასევე წარმოდგენილია ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ხელწერის ექსპერტიზის №003626222 დასკვნა, რომლის თანახმად: (1). ხელმოწერები ვ. დ-ის სახელით, განლაგებული 2000 წლის 10 აგვისტოს თარიღით შედგენილ აქტებზე (ორი აქტი), რიგით მესამე – ხელმოწერები, გრაფებში „ვ. დ-ი“ და „კ. დ-ი შესრულებულია ვ. დ-ის მიერ; (2). გადანყვება საკითხისა, ხელმოწერები კ. დ-ის სახელით, განლაგებული 2000 წლის 10 აგვისტოს თარიღით შედგენილ აქტებზე (ორი – აქტი) რიგით მეოთხე ხელმოწერები, გრაფებში „კ. დ-ი“ და „ვ. დ-ი“ შესრულებულია თუ არა კ. დ-ის მიერ, შეუძლებელია ხელმოწერების მოკლე და მარტივი აგებულების, კვლევის შედეგად გამოვლენილი ინფორმაციული ნიშნების სიმცირის და შესაბამისი თავისუფალი ნიმუშების წარმოუდგენლობის გამო. ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოცემულ საქმეში მონიშნულმდეგე მხარეების/მოპასუხეების ხელმოწერების ნამდვილობისადმი ეჭვის შეტანის საფუძველი არ არსებობს, ხელმოწერების სიყალბის თაობაზე მტკიცებულება საქმეში

წარმოდგენილი არ არის.

9.9. საყურადღებოა ის გარემოებაც, რომ მოდავე მხარეები არ უარყოფენ, რომ მონინალმდევე მხარეებმა – კ. დ-მა და ვ. დ-მა 2021 წლის 9 თებერვალს სადავო მიწის ნაკვეთები საკუთრების უფლებით დაირეგისტრირეს ნ. დ-ის ხელთ არსებული დედანი დოკუმენტების საფუძველზე; აპელანტის განმარტებით, აღნიშნული დოკუმენტები 2000 წელს მიწის ნაკვეთების ყიდვის დროს გადასცა მას გამყიდველებმა (კ. და ვ. დ-ებმა) და ვინაიდან, მისი ინტერესი იყო მიწის ნაკვეთის გაფორმება კ. დ-ის და ვ. დ-ის სახელზე, რომ შემდგომ მის (ნ. დ-ის) სახელზე აღრიცხულიყო, მანვე მოაწესრიგა საბუთები, გადაიხადა შესაბამისი საფასური მიწების აზომვის/დისკების გამზადების და უზრუნველყო დედანი დოკუმენტების წარდგენა საჯარო რეესტრში რეგისტრაციისთვის; დედანი დოკუმენტების ნ. დ-ის მიერ ფლობის ფაქტი არ გახადა სადავო მონინალმდევე მხარე და აღიარა, რომ მათ არ აქვთ დედანი დოკუმენტები, თუმცა ვ. დ-მა აღნიშნული გარემოება სასამართლო სხდომაზე იმით ახსნა, რომ ნ. დ-ი აღნიშნულ დოკუმენტებს მოტყუებით დაეუფლა (აქვე უნდა აღინიშნოს უდავო გარემოება იმის თაობაზე, რომ მონინალმდევე მხარეებს დოკუმენტების დაბრუნების მოთხოვნით 21 წლის განმავლობაში არანაირი ქმედება არ განუხორციელებიათ, არ მიუმართავთ არც სასამართლოსთვის და არც სამართალდამცავი ორგანოებისათვის დედანი დოკუმენტების დაბრუნების მოთხოვნით);

9.10. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ წინამდებარე საქმეზე დადგინდა აპელანტის – ნ. დ-ის მიერ სადავო მიწის ნაკვეთების (2000 წლიდან) ფაქტობრივი ფლობის ფაქტი. აპელანტის განმარტებით, ის 20 წელზე მეტია ამუშავებს მიწებს, მოჰყავს სიმინდი და იყენებს, როგორც საკუთარს. ამის საწინააღმდეგოდ, მონინალმდევე მხარე, მართალია, ადასტურებს, რომ მოპასუხეები წლების განმავლობაში არ უვლიან და პატრონობენ ამ მიწის ნაკვეთებს, თუმცა აპელანტის მიერ სადავო მიწის ნაკვეთების ფლობასთან დაკავშირებით, სააპელაციო სასამართლოში გამართულ სასამართლო სხდომაზე მონინალმდევე მხარე – ვ. დ-მა განმარტა, რომ, მისთვის უცნობია ნ. დ-ის მიერ სადავო მიწის დამუშავების/მოვლა-პატრონობის ფაქტი, რადგან მიწის ნაკვეთი 20 წლის განმავლობაში არც ერთხელ არ უნახავს, არ შეუშინებია, ვინაიდან არ შეეძლო მისი დამუშავება და არ მისდევს სოფლის მეურნეობას;

9.11. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ კერძო სამართალში ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი მოქმედებს, რაც სსკ-ის მე-10 მუხლითაა რეგლამენტირებული, კერძოდ, სამოქალაქო ურთიერთობის მონაწილეებს შეუძლიათ განახორციელონ კანონით აუკრძალავი, მათ შორის კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელი ნებისმიერი მოქმედება. იმის გათვალისწინებით, რომ ხელშეკრულების მხარეები სწო-

რედ თავისუფალი ნების გამოვლენის პირობებში, საკუთარი შეხედულებისამებრ აყალიბებენ გარიგების პირობებს, კერძო სამართალი მათ მიერ ნაკისრი ვალდებულების განუხრელ დაცვას მოითხოვს. *pacta sunt servanda*-ს პრინციპის თანახმად, ხელშეკრულება უნდა შესრულდეს, რაც ხელშეკრულებისადმი ერთგულების გამოვლინებას წარმოადგენს;

9.12. საკასაციო სასამართლომ თავის ერთ-ერთ განჩინებაში მიუთითა, რომ სამოქალაქო სამართლით განმტკიცებული მხარეთა ავტონომიურობის პრინციპი ყველაზე ნათლად ხელშეკრულების თავისუფლებაში გამოიხატება. ხელშეკრულების თავისუფლება ეფუძნება მხარეთა სურვილს, დაამყარონ კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობა. ხელშეკრულების თავისუფლება ორი ნაწილისაგან შედგება: ა) ხელშეკრულების დადების თავისუფლება; ბ) ხელშეკრულების შინაარსის თავისუფლება. ხელშეკრულების შინაარსის თავისუფალი განსაზღვრა გულისხმობს იმასაც, რომ სსკ-ის 319-ე მუხლის პირველი ნაწილის მე-2 წინადადების მიხედვით, „კერძო სამართლის სუბიექტებს შეუძლიათ კანონის ფარგლებში თავისუფლად დადონ ხელშეკრულებები და განსაზღვრონ ამ ხელშეკრულებათა შინაარსი. მათ შეუძლიათ დადონ ისეთი ხელშეკრულებებიც, რომლებიც კანონით გათვალისწინებული არ არის, მაგრამ არ ეწინააღმდეგება მას“. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ სამოქალაქო კოდექსით განმტკიცებული ხელშეკრულების სახეები არ არის ამომწურავი. ხელშეკრულების მხარეებს, როგორც წესი უფლება აქვთ, დამოუკიდებლად აირჩიონ ხელშეკრულების ტიპიც და განსაზღვრონ ამ ხელშეკრულების შინაარსი (იხ: სერგი ჯორბენაძე, ხელშეკრულების თავისუფლება სამოქალაქო სამართალში, თბილისი, 2017, გვ. 103; სუსგ №ას-405-2021; 29.06.2021წ). საკასაციო სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ „კანონმდებელი ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპს განამტკიცებს და შესაძლებლობას ანიჭებს მხარეებს, თავისი შეხედულებით განსაზღვრონ ხელშეკრულების შინაარსი და მისი შესრულების მექანიზმი. ხელშეკრულება მიიჩნევა მხარეთა ნების დეკლარაციად და ასახავს ხელშემკვრელი მხარეების მიერ წინასწარ შეთანხმებულ პირობებს. მხარეთა შეთანხმების შედეგად მიღებულ დოკუმენტში პირობების/დათქმების დაზუსტება შესაძლებელია ამავე მხარეების შეთანხმების გზით“. ამავე განჩინებაში უზენაესმა სასამართლომ მიუთითა, რომ „ხელშეკრულების ავტონომიურობის პრინციპიდან გამომდინარე, კონტრაჰენტები ვალდებული არიან, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობები განუხრელად დაიცვან და მათ შორის დადებული ხელშეკრულების შესაბამისად იმოქმედონ“ (სუსგ. №ას-237-2019; 17.05.2019);

9.13. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა მოწინააღმდეგე მხარეების მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ ნ. დ-ს არ წარმოეშვა საკუთრების უფლება რეგისტრა-

ციის განუხორციელებლობის და, შესაბამისად, დამდგენი საბუთების ბათილობის გამო, რადგან უძრავი ნივთის შეძენისათვის გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაციის დაუცველობა არ იწვევს ამ გარიგების ბათილობას;

9.14. ამასთან, სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობა სარჩელის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ სამოქალაქო კანონმდებლობა სხვადასხვა სახის ვადებს იცნობს. მათ შორისაა სამოქალაქო უფლების განხორციელების, ხანდაზმულობის ვადები;

9.15. მართალია, უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლება საჯარო რეესტრში უნდა დარეგისტრირდეს (სსკ-ის 311.1 მუხლი), წინააღმდეგ შემთხვევაში, მას მესამე პირთათვის იურიდიული ძალა არ გააჩნია, თუმცა, ეს ვალდებულება სანივთოსამართლებრივი ვალდებულებაა, გამიზნული კონკრეტული პირის საკუთრების უფლების დადასტურებისათვის, რისი შეუსრულებლობაც უძრავ ქონებაზე წერილობით დადებულ გარიგებას ბათილად ვერ აქცევს;

9.16. ამის საილუსტრაციოდ სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა უზენაესი სასამართლოს მიერ დადგენილ პრაქტიკაზე: „უძრავ ნივთზე საკუთრების გადასვლის ვალდებულებით-სამართლებრივი ხელშეკრულების ფორმას განსაზღვრავს სსკ-ის 323-ე მუხლი, რომლის მიხედვით, ხელშეკრულება, რომლითაც ერთი მხარე იღებს ვალდებულებას, უძრავ ნივთზე საკუთრება გადასცეს სხვას ან შეიძინოს იგი, მოითხოვს წერილობით ფორმას. რაც შეეხება სსკ-ის 183-ე მუხლს, ეს ნორმა წერილობით ფორმასთან ერთად განამტკიცებს უძრავ ნივთზე საკუთრების გადასვლის აუცილებელ წინაპირობასა და საკუთრების გადასვლის მომენტს – რეგისტრაციას საჯარო რეესტრში. უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულების საჯარო რეესტრში რეგისტრაციის ფაქტს ის დანიშნულება აქვს, რომ შემძენი მესამე პირების წინაშე მესაკუთრის სტატუსით აღიჭურვება, ვინაიდან უძრავი ქონების შემძენის საჯარო რეესტრში მესაკუთრედ რეგისტრაციამდე, ერთადერთ მესაკუთრედ ითვლება გამსხვიისებელი (სსკ-ის 312-ე მუხლი). როგორც აღინიშნა, სსკ-ის 323-ე მუხლი განსაზღვრავს უძრავ ნივთზე საკუთრების გადასვლის ვალდებულებითსამართლებრივი ხელშეკრულების ფორმას, რაც იმას ნიშნავს, რომ ამ ფორმის დაცვით დადებული უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულება, მიუხედავად იმისა, რეგისტრირებულია თუ არა იგი საჯარო რეესტრში, წარმოშობს ნასყიდობის მომწესრიგებელი ნორმებით გათვალისწინებულ მხარეთა უფლება-მოვალეობებს. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია არის არა უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულების ფორმა, არამედ უძრავ ნივ-

თზე საკუთრების გადასვლის აუცილებელი წინაპირობა, შესაბამისად, მისი დაუცველობა იწვევს არა ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილად ცნობას, არამედ იმას, რომ შემძენი არ მიიჩნევა შეძენილი უძრავი ქონების მესაკუთრედ და კარგავს ამ ქონების კეთილსინდისიერ შემძენთან შედეგების უფლებას (სსკ-ის 185-ე მუხლი)“, (შდრ. სუსგ-ებს: №ას-523-496-2014, 30.04.15წ; №ას-875-817-2017, 21.03.2018წ).

9.17. რაც შეეხება კეთილსინდისიერ შემძენთან შედეგების უფლებას, სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ სადავო მიწის ნაკვეთი (ს.კ. ...), დღეის მდგომარეობით, გასხვისებულია მოწინააღმდეგე მხარეზე – გ. დ-ზე; შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლომ მოცემული საქმის სწორად გადანაცვების მიზნებისთვის, უპირველეს ყოვლისა, შეაფასა შემძენის – გ. დ-ის კეთილსინდისიერების ფაქტი, რადგან დადგინდეს აქვს თუ არა მასთან შედეგების უფლება აპელანტს/მოსარჩელეს – ნ. დ-ს, თუ საჯარო რეესტრში საკუთრების უფლების დაურეგისტრირებლობის გამო დაკარგა ეს უფლება;

9.18. აპელანტის განმარტებით, 2021 წლის 11 მარტს საკუთრების უფლებით, ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, კ. დ-ის მიერ თავის ძმაზე – გ. დ-ზე სადავო მიწის გადაფორმება მიზნად ისახავდა 2000 წელს დადებული გარიგებით ნაკისრი ვალდებულებისაგან თავის არიდებას, ვითომდა კეთილსინდისიერი მყიდველის შექმნით; რეალურად გ. დ-მა, როგორც ოჯახის წევრმა კარგად იცოდა, რომ მასზე გადაცემული/გაფორმებული ქონება 21 წელიწადია გასხვისებულია და მისი მეპატრონე ნ. დ-ია და მაინც გაიფორმა სადავო ქონება. მოწინააღმდეგე მხარეებმა სამოქალაქო უფლება გამოიყენეს არამართლობიერად, რითაც ზიანი მიაყენეს ნ. დ-ს;

9.19. სსკ-ის 56-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ბათილია გარიგება, რომელიც დადებულია მოსაჩვენებლად, მხოლოდ იმ განზრახვის გარეშე, რომ მას შესაბამისი იურიდიული შედეგები მოჰყვეს. გარიგების მოჩვენებითად ცნობა შეფასებითი კატეგორიაა, გარიგების მოჩვენებითად ცნობის დროს, სასამართლოს კვლევის საგანში შემავალ გარემოებას მხარეთა ნამდვილი ნების დადგენა წარმოადგენს, რა დროსაც მხედველობაში ყველა ის მნიშვნელოვანი ფაქტი თუ გარემოება მიიღება, რომელზეც მოდავე მხარეები მიუთითებენ ან საქმეში არსებული მასალებიდან გამომდინარეობს;

9.20. მოჩვენებითი გარიგების არსებობის შემთხვევაში, არ არსებობს ნების გამოვლენის გარეგანი დათქმა. ამ შემთხვევაში აუცილებელია, რომ ნების გამომვლენი და ნების მიმღები მოქმედებდნენ შეთანხმებით და ორივე აცნობიერებდეს ნების ნაკლს. მოჩვენებითი გარიგების დროს კანონი ადგენს კავშირს ფიქტიურ გარიგებასა და ნების მიმღები ადრესატის თანხმობას შორის. ამრიგად, განსახილველი ნორმით იგუ-

ლისხმება ის შემთხვევა, რომლითაც, როგორც ნების გამომვლენი, ისე ნების მიმღები მოქმედებდნენ იმ განზრახვის გარეშე, რომ ამ გარიგებას შესაბამისი იურიდიული შედეგი მოჰყვეს. ყოველივე აღნიშნული მიუთითებს იმაზე, რომ მოჩვენებით გარიგებას ახასიათებს მხარეთა „ურთიერთშეთანხმება“, „გარიგება“ მოჩვენებით ნების გამომვლენის შესახებ. ამ შემთხვევაში ორივე მხარეს გაცნობიერებული აქვს, რომ ასეთი ნების გამომვლენას არ მოჰყვება იურიდიული შედეგი (იხ. სუსგ №ას-571-879-09, 30.04.2010 წ.);

9.21. სასამართლო პრაქტიკამ აჩვენა, რომ ძირითადად მოჩვენებითი გარიგების დადება დაკავშირებულია მესამე პირებთან არსებულ ურთიერთობასთან, (მაგალითად, მოჩვენებითი გარიგების დადების ერთ-ერთ მოტივს შეიძლება წარმოადგენდეს მესამე პირის მოტყუება, პასუხისმგებლობისაგან თავის არიდება და ა.შ.). ამრიგად, იმისათვის, რომ სასამართლომ სადავო გარიგება მიიჩნიოს მოჩვენებით გარიგებად, აუცილებელია ისეთი ფაქტობრივი გარემოებების არსებობა, რომლებიც მიუთითებენ ნების გამომვლენის ნაკლზე, ფიქტიური გარიგების შესახებ „ურთიერთშეთანხმებაზე“, საერთო მიზანზე, რაც არ შეესაბამება მათ მიერ გარეგანი ნების გამომვლენას;

9.22. ამ მხრივ მეტად დიდი მნიშვნელობა პრეზუმფციებისა და მტკიცების ტვირთის სწორად განსაზღვრას აქვს. მითითებული გარემოებების დადასტურება ეკისრება პირს, რომელიც ითხოვს ამ საფუძვლით გარიგების ბათილობას, რადგან თუნდაც მოსარჩელე უთითებდეს გარიგების ერთი მხარის არაკეთილსინდისიერებაზე, ივარაუდება, რომ გარიგების მეორე მხარე მოქმედებდა კეთილსინდისიერად, რისი გაქარწყლება ევალება მოსარჩელეს, მაგრამ იმ შემთხვევაში, როდესაც გარიგება იდება ნათესავებს (მაგალითად, დედა-შვილს შორის) ან სხვა ოჯახის წევრებს შორის, ივარაუდება, რომ ოჯახის წევრებისათვის ცნობილია არსებული ვალდებულებებისა და, ასევე მათი ოჯახის წევრის მიერ ქონებრივი პასუხისმგებლობისაგან თავის არიდების თაობაზე (იხ. სუსგ №ას-1347-1272-2012, 01.07.2013 წ.);

9.23. ამდენად, მტკიცების ტვირთის სამართლიანი და ობიექტური განაწილების შედეგად, როგორც წესი, მოსარჩელემ უნდა ამტკიცოს გარიგების მოჩვენებითობა და შემძენის არაკეთილსინდისიერება, თუმცა, იმ შემთხვევაში, როდესაც გარიგება ახლო ნათესავებს შორის იდება, ასეთ ვითარებაში არსებობს პრეზუმფცია, რომ ახლო ნათესავმა (დედამ, შვილმა, დამ, ძმამ, მეუღლემ) იცოდა გარიგების ბათილობის წინაპირობების თაობაზე. შესაბამისად, ახლო ნათესავებს შორის გარიგების დადების პირობებში, შემძენის კეთილსინდისიერების პრეზუმფცია არ არსებობს, რაც იმთავითვე მტკიცების ტვირთის შებრუნების საფუძველია;

9.24. წინამდებარე საქმეში, გარდა გ. დ-სა და კ. დ-ს შორის ახლო ნათესაური კავშირისა (ძმები არიან), სააპელაციო სასამართლომ 21 წლის განმავლობაში აპელანტის – ნ. დ-ის მიერ სადავო მიწის ფაქტობრივად ფლობის/მოვლა-პატრონობის ფაქტზე მიუთითა და დაასკვნა, რომ გ. დ-მა იცოდა (ან სულ მცირე, უნდა სცოდნოდა), რომ საჯარო რეესტრში იფორმება/ირეგისტრირებდა სხვის საკუთრებას, მით უფრო იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ მოდავე მხარეები (აპელანტი და მონინალმდევე მხარეები) თანასოფლელები და ნათესავეები არიან;

9.25. სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილენი ვალდებული არიან კეთილსინდისიერად განახორციელონ თავიანთი უფლებები და მოვალეობანი. საკასაციო სასამართლომ თავის ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში განმარტა, რომ „ზოგადად, ყველა მართლწესრიგი სამართლის სუბიექტთა ქცევის წესს კეთილსინდისიერების პრინციპზე აფუძნებს და ამ პრინციპს ნორმატიულ კონცეფციად განიხილავს. საბაზრო ეკონომიკაზე მორგებული კერძო სამართლის ჩამოყალიბების პროცესში განსაკუთრებით გამოიკვეთა „კეთილსინდისიერების“ მნიშვნელობა. განვითარებული ქვეყნების სამართალში იგი წარმოადგენს მთელი სამოქალაქო ბრუნვის ქვაკუთხედს. ქართულ სამოქალაქო სამართალშიც იმავე მიზანს ემსახურება კეთილსინდისიერების, როგორც სამართლებრივი ფასეულობის შემოღება. სამოქალაქო ბრუნვის სიმყარე და სტაბილურობა მისი მონაწილის კეთილსინდისიერებაზეა დამოკიდებული. „კეთილსინდისიერების პრინციპის ძირითადი ფუნქცია სამართლიანი შედეგების დადგომა და ამავე დროს, აშკარად უსამართლო შედეგის თავიდან აცილებაა, რითაც მიღწეულ უნდა იქნეს სამოქალაქო ურთიერთობის სტაბილურობა და სიმყარე“ (იხ. სუსგ №ას-23-18-2011, 24.05.2011 წ.);

9.26. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მოსარჩელემ სათანადო მტკიცებულებების წარმოდგენით დაადასტურა სასარჩელო მოთხოვნების დაკმაყოფილების ფაქტობრივ-სამართლებრივი წინაპირობების არსებობა, მოპასუხე მხარემ კი, თავის მხრივ, ვერ უზრუნველყო სათანადო შედაგება და იმ მტკიცებულებათა წარმოდგენა, რაც სასამართლოს დაარწმუნებდა, რომ ნ. დ-ს არ შეუძენია მიწის ნაკვეთები 2000 წლის 10 აგვისტოს აქტების საფუძველზე (არ მოუპოვებია საკუთრების უფლება მათზე) და რომ, დღეის მდგომარეობით, საჯარო რეესტრის ჩანაწერით მიწის ნაკვეთის (ს.კ. ...) მესაკუთრე – გ. დ-ი კეთილსინდისიერი შემძენია, რაც ნ. დ-ის სარჩელის და შესაბამისად, მისი სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილების წინაპირობაა.

10. საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპი

10.1. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო საჩივ-

რით კ., გ. და ვ. დ-ებმა გაასაჩივრეს, მათ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის უარყოფა მოითხოვეს.

10.2. კასატორთა განმარტებით, ბორბალოს თემის საკრებულოს გამგებლის მიერ ხელმოწერის დადასტურება ვერ ჩაანაცვლებს ნოტარიუსს, შესაბამისად, სადავო აქტები არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს ნასყიდობის ხელშეკრულებად, რადგან ისინი არ არის გაფორმებული კანონით დადგენილი წესით. სადავო აქტების გაფორმების დროს უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულების ნამდვილობის წინაპირობას წარმოადგენთა სანოტარო წესით დამოწმება, რაც მოცემულ შემთხვევაში არ არსებობს, შესაბამისად, მოსარჩელეს არ წარმოშობია საკუთრების უფლება სადავო მიწის ნაკვეთებზე;

10.3. კასატორთა განმარტებით, მოპასუხეს არ წარმოუდგენია მიწის ნაკვეთით 20 წლის განმავლობაში სარგებლობის დამადასტურებელი მტკიცებულება;

10.4. მოპასუხე გ. დ-ი არის კეთილსინდისიერი შემძენი, შესაბამისად, ნამდვილია გ. და კ. დ-ებს შორის 2021 წლის 4 მარტს გაფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულება;

10.5. სასარჩელო მოთხოვნა ხანდაზმულია;

10.6. სადავო აქტებსა და საჯარო რეესტრის ჩანაწერებს შორის უზუსტობაა სადავო მიწის ნაკვეთის კვადრატულობასთან დაკავშირებით.

10.7. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 25 ივლისის განჩინებით მოპასუხეთა საკასაციო საჩივარი წარმოებაში იქნა მიღებული საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის (შემდეგში: სსსკ) 391-ე მუხლის მიხედვით დასაშვებობის წინაპირობების შესაძენებლად.

10.8. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 27 სექტემბრის განჩინებით მოპასუხეთა საკასაციო საჩივარი დასაშვებად იქნა ცნობილი სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტის საფუძველზე და მიღებულ იქნა არსებითად განსახილველად.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, მტკიცებულებათა გაანალიზების, მხარეთა ახსნა-განმარტებების შეფასების, მოპასუხეთა საკასაციო საჩივრის სამართლებრივი დასაბუთებულობის არსებითად განხილვის გზით შემოწმების შედეგად მივიდა დასკვნამდე, რომ მოპასუხეთა საკასაციო განაცხადი დასაბუთებულია და იგი უნდა დაკმაყოფილდეს.

11. სსსკ-ის 404-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო

გადაწყვეტილებას ამონმებს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში, ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო იმსჯელებს მხარის მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლო გადაწყვეტილებებში და სხდომის ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები; ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლოს მიაჩნია, რომ მოპასუხეებს დასაბუთებული საკასაციო შედავება აქვთ წარმოდგენილი, ამასთან, საქმეზე სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები საგვებით საკმარისია სადავო სამართალურთიერთობის შეფასებისათვის, არ ქმნის საქმის ხელახლა განსახილველად (ფაქტობრივი გარემოებების დასადგენად ან სხვა მტკიცებულებების ხელახლა გამოსაკვლევად) ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოში დაბრუნების სსსკ-ის 412-ე მუხლით გათვალისწინებულ პროცესუალურ საფუძველს და, დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებათა სამართლებრივი შეფასების გზით, შესაძლებელია ახალი გადაწყვეტილების მიღება საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპზე.

12. სასამართლოსათვის ამოსავალია ის კონკრეტული ფაქტები და გარემოებები, რომლებზედაც მოსარჩელე ამყარებს თავის მოთხოვნას. სწორედ მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტები და გარემოებები განსაზღვრავენ მისი მოთხოვნის შინაარსს. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ მოსარჩელის მოთხოვნის შინაარსის განმსაზღვრელია სარჩელში მითითებული ფაქტები და გარემოებები.

13. საკასაციო სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში უთითებს, რომ ყოველი კონკრეტული სამოქალაქო საქმის გადანყევტა სასამართლოში, დაკავშირებულია გარკვეული ფაქტების დადგენასთან. ფაქტების დადგენის აუცილებლობა განპირობებულია იმით, რომ სასამართლო იხილავს და წყვეტს მხარეთა შორის წარმოშობილ დავებს, რომლებიც სამართლით რეგულირებული ურთიერთობებიდან წარმოიშობიან. სამართლებრივი ურთიერთობა კი, როგორც ეს ცნობილია, შეიძლება აღმოცენდეს, განვითარდეს ან შეწყდეს მხოლოდ იურიდიული ფაქტების საფუძველზე. სწორედ მტკიცების ტვირთსა და მის სწორ განაწილებაზეა დამოკიდებული დასაბუთებული და კანონიერი გადაწყვეტილების მიღება.

14. სსსკ-ის მე-3 მუხლის მიხედვით, მხარეები იწყებენ საქმის წარმოებას სასამართლოში, ამ კოდექსში ჩამოყალიბებული წესების შესაბამისად, სარჩელის ან განცხადების შეტანის გზით. ისინი განსაზღვრა-

ვენ დავის საგანს და თვითონვე იღებენ გადაწყვეტილებას სარჩელის (განცხადების) შეტანის შესახებ. მხარეებს შეუძლიათ საქმის წარმოება მორიგებით დაამთავრონ. მოსარჩელეს შეუძლია უარი თქვას სარჩელზე, ხოლო მოპასუხეს – ცნოს სარჩელი. ამავე კოდექსის მე-4 მუხლის მიხედვით სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული შესაგებლები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ, თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძველად მათ მოთხოვნებს ან რომელი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები.

15. მტკიცების ტვირთს ანესრიგებს სსსკ-ის 102-ე მუხლის პირველი ნაწილი, რომლის მიხედვითაც თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. მოსარჩელემ უნდა ამტკიცოს ის გარემოებები, რომლებზედაც დაფუძნებულია სასარჩელო მოთხოვნა, ხოლო მოპასუხემ გარემოებები, რომლებსაც მისი შესაგებელი ემყარება. მტკიცების ტვირთი არის სამოქალაქო სამართალწარმოებაში საქმის სწორედ გადაწყვეტისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტების დამტკიცების მოვალეობის დაკისრება მხარეებზე, რომლის შესრულება უზრუნველყოფილია მატერიალურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით არახელსაყრელი გადაწყვეტილების გამოტანით იმ მხარის მიმართ, რომელმაც ეს მოვალეობა სათანადოდ არ (ვერ) შეასრულა. მხარეთა მტკიცებითი საქმიანობის საბოლოო მიზანი – ესაა სასამართლოს დარწმუნება საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობაში. სასამართლოს დაურწმუნებლობა კი, მხარისათვის არახელსაყრელ შედეგს იწვევს. მტკიცების ტვირთი დამოკიდებულია არა მხარის როლზე პროცესში, არამედ მოთხოვნის საფუძველზე. ის ვინც ითხოვს ვალდებულების შესრულებას, უნდა დაამტკიცოს მოთხოვნის საფუძველის არსებობა არა მხოლოდ მაშინ, როდესაც იგი ითხოვს თავისი მოთხოვნის შესრულებას, ან აღიარებას, არამედ მაშინაც, როდესაც იგი თავს იცავს მოწინააღმდეგე მხარის ნეგატიური აღიარებითი სარჩელისაგან (მოთხოვნისაგან). მტკიცების ტვირთისაგან უნდა გაიმიჯნოს ფაქტების მითითების ტვირთი, როგორც მხარის ფაქულტატური მოვალეობა. მხარეები სსსკ-ის მე-4 მუხლის თანახმად სრულიად თავისუფალი არიან მიუთითონ ნებისმიერ ფაქტზე. ეს მათი უფლებაა, მაგრამ მათ მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასება, ე.ი. იმის დადგენა და გარკვევა, თუ რამდენად ასაბუთებენ ეს ფაქტები იურიდიულად მხარეთა მოთხოვნებს და შესაგებელს – ეს უკვე სასამართლოს პრეროგატივაა. ამასთან, საკმარისი არ არის, რომ მხარემ ზო-

გადად გამოთქვას მოსაზრება საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებაზე, მაგალითად, განაცხადოს, რომ იგი მთლიანად უარყოფს მეორე მხარის მიერ მოხსენებულ საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს. მხარის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებები კონკრეტულად და დეტალურად უნდა ჩამოყალიბდეს და ეხებოდეს საქმის გადანყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოებას. მხარეთა მიერ წარმოდგენილი ახსნა-განმარტებები უნდა იყოს დასაბუთებული და ეხებოდეს იმ გარემოებებს, რომლებსაც უშუალო კავშირი აქვს დავასთან. მოსარჩელემ, როგორც წესი, უნდა დაამტკიცოს ყველა გარემოება, რომელიც წარმოადგენს მოთხოვნის წარმოშობის საფუძველს, ხოლო მოპასუხემ კი – ყველა გარემოება, რომელიც წარმოადგენს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველს (იხ. ჰაინ ბიოლინგი, ლადო ქანტურია, სამოქალაქო საქმეებზე გადანყვეტილებათა მიღების მეთოდика, თბ., 2003, გვ.64) – შეად. სუსგ-ებს №ას-1298-2018; 22.03.2019წ; №ას-1329-2018, 22.02.2019წ; №ას-1610-2019, 07.02.2020წ; №ას-804-2019, 19.03.2021წ; №ას-1133-2019, 30.07.2021წ; №ას-754-2021, 02.12.2021წ; №ას-1126-2023, 20.12.2023წ; №ას-1208-2023, 20.12.2023წ.).

16. წინამდებარე დავა წარმოშობილია მხარეთა შორის დადებული „ნასყიდობის ხელშეკრულებიდან“. ნასყიდობა ორმხრივი, კონსესუალური გარიგებაა, სადაც, როგორც გამყიდველს, ისე – მყიდველს გააჩნია კანონით გათვალისწინებული ვალდებულებები. სსკ-ის 477-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილების თანახმად, ნასყიდობის ხელშეკრულებით გამყიდველი მოვალეა გადასცეს მყიდველს საკუთრების უფლება ქონებაზე, მასთან დაკავშირებული საბუთები და მიაწოდოს საქონელი. მყიდველი კი მოვალეა გადაუხადოს გამყიდველს შეთანხმებული ფასი და მიიღოს ნაყიდი ქონება. შესაბამისად, ამ ნორმის თანახმად, გამყიდველმა უნდა ამტკიცოს, რომ მყიდველს გადასცა საკუთრების უფლება ქონებაზე, მასთან დაკავშირებული საბუთები და მიაწოდა საქონელი, ხოლო მყიდველმა უნდა ამტკიცოს, რომ გადაიხდა შეთანხმებული ფასი. მოცემულ შემთხვევაში სადავოა ხელშეკრულების სათანადო წესით დადების ფაქტი, რომლის მტკიცებაც, მტკიცების ტვირთის განაწილების ზოგადი სტანდარტიდან გამომდინარე, სწორედ მყიდველს (მოსარჩელეს) ეკისრება.

17. საკასაციო სასამართლო სრულად იზიარებს კასატორთა პრეტენზიას, რომლის თანახმადაც ბორბალოს თემის საკრებულოს გამგებლის მიერ ხელმოწერის დადასტურება ვერ ჩაანაცვლებს ნოტარიუსს, შესაბამისად, სადავო აქტები არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს ნასყიდობის ხელშეკრულებად, რადგან ისინი არ არის გაფორმებული კანონით დადგენილი წესით. სადავო აქტების გაფორმების დროს უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულების ნამდვილობის წინაპირობას წარმოადგენთა

სანოტარო წესით დამოწმება, რაც მოცემულ შემთხვევაში არ არსებობს, შესაბამისად, მოსარჩელეს არ წარმოშობია საკუთრების უფლება სადავო მიწის ნაკვეთებზე.

18. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სადავო გარიგების დადების დროს (2000 წელს) მოქმედი სსკ-ის 183-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად უძრავი ნივთის შესაძენად აუცილებელი იყო სანოტარო წესით დამოწმებული საბუთი და შემძენის რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში, რეგისტრაციისათვის განცხადების შეტანა შეედლო როგორც გამსხვისებელს, ისე შემძენს. ხსენებულ მუხლში ცვლილება 2006 წლის 8 დეკემბერს შევიდა, რაც 2007 წლის 15 მარტს ამოქმედდა. ამ საკანონმდებლო ცვლილებით სსკ-ის 183-ე მუხლიდან ამოღებულ იქნა ვალდებულება უძრავი ნივთის ნასყიდობის გარიგების სანოტარო წესით დამოწმების შესახებ. შესაბამისად, მაშინ როცა ნ. დ-მა სადავო აქტებს (2000 წლის 10 აგვისტოს) ხელი მოაწერა, მოქმედებდა კანონი, რომლითაც უძრავ ნივთზე ნასყიდობის ხელშეკრულების სანოტარო წესით დამოწმება აუცილებელი იყო.

19. იქიდან გამომდინარე, რომ ნ. და კ. დ-ებს შორის, 2000 წლის 10 აგვისტოს, გაფორმებული გარიგებები სადავო უძრავი ქონების მოსარჩელისათვის მიყიდვის თაობაზე სანოტარო წესით არ დამოწმებულა, ისინი ნამდვილ ნასყიდობის ხელშეკრულებებად არ მიიჩნევა და ნ. დ-ს სადავო უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლებას ვერ წარმოუშობს.

20. საკასაციო სასამართლო განმარტავს გამგებლის მიერ დამოწმებული გარიგების მნიშვნელობას და მიუთითებს საქმეზე №3კ-563-03, 16.12.03 წ., რომლის თანახმად გამგებლის მიერ დამოწმებული აქტი ნოტარიუსის მიერ დამოწმებულ აქტს არ უტოლდება.

21. განსახილველ შემთხვევაში, ბორბალოს თემის საკრებულოს გამგებელმა ნ. ს-მა განმარტა, რომ იგი ნოტარიუსის შემცვლელი პირი არ იყო, მოსახლეობის თხოვნით ამოწმებდა აქტებს. აქტების დამოწმების შემდეგ კი მხარეები ნოტარიუსთან მიდიოდნენ. ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს სხდომაზე გამგებლის მიერ მიცემული ამ ჩვენებითა და საქმის მასალებში ამის საწინააღმდეგო მტკიცებულებების არარსებობის გამო გამოირიცხა იმ დასკვნის გამოტანის შესაძლებლობა, რომ გამგებელს დავალებული ჰქონდა გარკვეული სანოტარო მოქმედებების შესრულება (ნოტარიატის შესახებ საქართველოს კანონის 42-ე მუხლი) (შედარებისათვის იხ. სუსგ №ას-1049-1283-05, 23.03.2006 წ.)

22. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, იმის გამო, რომ ნ. დ-ის პირველი სასარჩელო მოთხოვნა უარყოფილია, სხვა მოთხოვნებს საფუძველი გამოეცალათ და მათ შესახებ საკასაციო სასამართლო დამატებით არ იმსჯელებს. ამასთან, საკასაციო სასამართლო იმასაც აღნიშნავს, თუ სადავო გარიგებები იმხანად მოქმედი სსკ-ის 183-ე მუხლის თანახმად სა-

ნოტარო წესით იქნებოდა დამოწმებული, ისინი ნამდვილად იქნებოდა მიჩნეული და მესაკუთრის უფლებას წარმოუშობდა მოსარჩელეს, რადგან დასაბუთებულია სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობის ის ნაწილი, რომელიც უძრავი ქონების შეძენის შემთხვევაში (საამისოდ ქონების შეძენის დროისათვის მოქმედი ნორმატიული დანაწესის მიხედვით) საკუთრების უფლების რეგისტრაციას უკავშირებს მესამე პირთა წინაშე საჯარო რეესტრის მონაცემებისადმი უტყუარობისა და სისრულის პრეზუმფციას. 2007 წლის 15 მარტამდე მოქმედი სამოქალაქო კოდექსი მოითხოვდა უძრავი ქონების შეძენისათვის წერილობით და სანოტარო ფორმით დადასტურებულ გარიგებას, რათა ის ნამდვილად, ანუ სამართლებრივი შედეგების წარმომშობად მიჩნეულიყო, ხოლო შემდგომი პერიოდისათვის საკმარისია უძრავ ნივთზე წერილობითი ხელშეკრულების დადება, რომელშიც მკაფიოა მხარეთა შორის შეთანხმებული არსებითი პირობები. როგორც აღინიშნა საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია არის არა უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულების ფორმა, არამედ უძრავ ნივთზე საკუთრების გადასვლის აუცილებელი წინაპირობა, შესაბამისად, მისი დაუცველობა იწვევს არა ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილად ცნობას, არამედ იმას, რომ შემძენი არ მიიჩნევა შეძენილი უძრავი ქონების მესაკუთრედ და კარგავს ამ ქონების კეთილსინდისიერ შემძენთან შედეგების უფლებას (სსკ-ის 185-ე მუხლი)“, (შდრ. სუსგ-ებს: №ას-523-496-2014, 30.04.15 წ; №ას-875-817-2017, 21.03.2018წ; №ას-1100-2020, 23.12.2020წ; №ას-716-2023, 7.07.2023წ; №ას-770-2023, 10.05.2023წ; №ას-190-2023, 1.12.2023წ). იმის გათვალისწინებით, რომ მოცემულ შემთხვევაში სადავო გარიგებები სანოტარო წესით არ დადასტურებულა, არც ნოტარიუსთან გათანაბრებული პირის მიერ დამოწმებულა, ისინი არ არის ნამდვილი იურიდიული შედეგების გამომწვევი, შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო აღარ იმსჯელებს იმ პრეზუმფციებსა და ოჯახის წევრებს შორის დადებული გარიგებების სსკ-ის 56-ე მუხლის მნიშვნელობით მოჩვენებითობაზე, რაზედაც სააპელაციო სასამართლომ მართებულად მიუთითა, თუმცა, მოცემულ შემთხვევაში, 2000 წელს მოქმედი სსკ-ის 183-ე მუხლით დადგენილი სამართლებრივი წანამძღვარი არ არის განხორციელებული, რაც სარჩელის დაკმაყოფილებას გამოირიცხავს გარიგების არანამდვილობის გამო.

23. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ განსახილველ შემთხვევაში მოსარჩელეს არ დაუდასტურებია არც ერთი წინაპირობის არსებობა, რაც სარჩელის დაკმაყოფილებას გამოიწვევდა.

24. საკასაციო სასამართლომ მოპასუხეთა საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილების გზით, გააუქმა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, ნ. დ-ის სარჩელი არ დააკმაყოფილა.

25. სსკ-ის 199¹-ე მუხლის თანახმად, სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის გამო საკასაციო სასამართლო თავისი გადაწყვეტილებით აუქმებს ამ სარჩელთან დაკავშირებით გამოყენებულ უზრუნველყოფის ღონისძიებას (იხ. გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის მე-4 პუნქტი).

26. კასატორთა სასარგებლოდ მოსარჩელეს დაეკისრა სახელმწიფო ბაჟის ანაზღაურება (იხ. გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის მე-6 პუნქტი). მოსარჩელეს დაუბრუნდება პირველი ინსტანციის სასამართლოში ზედმეტად გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი (იხ. გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის მე-5 პუნქტი).

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა ღ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

1. კ. დ-ის, გ. დ-ისა და ვ. დ-ის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 18 აპრილის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. ნ. დ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს;

4. გაუქმდეს თეთრიწყაროს რაიონული სასამართლოს 2021 წლის 14 მაისის განჩინებით გამოყენებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება, რომლითაც მოპასუხე გ. დ-ს (პ/ნ ...) აეკრძალა მის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების ს/კ ..., გასხვისება და უფლებრივად დატვირთვა, ასევე გაუქმდეს თეთრიწყაროს რაიონული სასამართლოს 2021 წლის 28 მაისის განჩინებით გამოყენებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება, რომლითაც მოპასუხე ვ. დ-ს (პ/ნ ...) აეკრძალა მის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების ს/კ ..., 1/4 წილის გასხვისება და უფლებრივად დატვირთვა;

5. ნ. დ-ს დაუბრუნდეს სარჩელზე, ხ. დ-ის მიერ 26.04.2021 წელს №... საგადახდო დავალებით გადახდილი 121 ლარიდან, ზედმეტად გადახდილი 60.50 ლარი, ხოლო 26.04.2021 წლის №... საგადახდო დავალებით გადახდილი 100 ლარიდან ზედმეტად გადახდილი 50 ლარი შემდეგი ანგარიშიდან: სახელმწიფო ხაზინა, კოდი – TRESGE22, საბიუჯეტო შემოსავლის სახაზინო კოდი ...;

6. ნ. დ-ს კ. დ-ის, გ. დ-ისა და ვ. დ-ის სასარგებლოდ დაეკისროს საკასაციო სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი – 150 ლარი.

7. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

2. ნარდობა

მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვის გადაჭარბების შედეგები

გადაწყვეტილება საქართველოს სახალხო

№ას-946-2022

22 დეკემბერი, 2023 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა
პალატა

შემადგენლობა: ლ. მიქაბერიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მ. ერემაძე,
ვ. კაკაბაძე

დავის საგანი: თანხის დაკისრება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. შპს „ბ-ბ-მ“ (შემდგომ – მენარდე, პრიციპალი, მოსარჩელე, მოწინააღმდეგე მხარე) სარჩელი აღძრა სასამართლოში ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის (შემდგომ – შემკვეთი, ბენეფიციარი, მერია, მოპასუხე, კასატორი) მიმართ თანხის დაკისრების მოთხოვნით.

სარჩელის საფუძვლები

2. მოსარჩელის განმარტებით, თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის ინფრასტრუქტურის განვითარების საქალაქო სამსახურსა და მოსარჩელეს შორის გაფორმდა 01.01.01/30/408, 01.01.01/30/384 და 01.01.01/30/382 ხელშეკრულებები, რომელთა ფარგლებში მოსარჩელემ შეასრულა შეთანხმებული გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები; 2019 წლის 18 იანვრის წერილით მოპასუხემ ცალმხრივად შეწყვიტა ხელშეკრულებები. ხელშეკრულებების შეწყვეტამდე მოსარჩელემ შეასრულა: 01.01.01/30/408 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე 552 963,72 ლარის სამუშაო, საიდანაც მოპასუხემ აანაზღაურა მხოლოდ 440 403,90 ლარი; 01.01.01/30/384 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მენარდემ შეასრულა 545 582,14 ლარის სამუშაო, საიდანაც შემკვეთმა აანაზღაურა 317 632,44 ლარი; 01.01.01/30/382 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოსარჩელემ შეასრულა 379 775,46 ლარად ღირებული სამუშაო, საიდანაც მოპასუხემ აანაზღაურა მხოლოდ 354 588,24 ლარი.

3. ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული იყო შესრულებული სამუშაოთა ხარისხის საგარანტიო თანხის 5%-ის დაკავება, საიდანაც ხელშეკრულების დასრულების ან შეწყვეტის შემთხვევაში მოპასუხეს უნდა დაებრუნებინა 5%-ის ნახევარი 2,5%, რაც თბილისის მერიამ არ

შეასრულა. დარჩენილი 2,5% მოპასუხეს უნდა დაებრუნებინა საგარანტიო პერიოდის გასვლის შემდგომ.

4. მოპასუხემ ხელშეკრულებების მოქმედების პერიოდში შესრულების ვადების დარღვევის გამო მოსარჩელეს პირგასამტეხლო არაერთხელ დააკისრა. მოსარჩელის მიერ ვადის გადაცილება არ იყო თავისი ბრალით განპირობებული; ამასთან, დაკისრებული პირგასამტეხლო დაანგარიშდა ხელშეკრულების საერთო ღირებულების 0,02%-დან. მოსარჩელის ბრალეულობის შემთხვევაშიც კი, პირგასამტეხლოს ოდენობა უნდა დაანგარიშებულიყო სამუშაოების დარჩენილი ღირებულებიდან.

5. ბენეფიციარმა ბანკისაგან გამოითხოვა: 01.01.01/30/408 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე საბანკო გარანტიის თანხა – 41 509,25 ლარი; 01.01.01/30/384 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე – 62 296,45 ლარი და 01.01.01/30/382 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე – 29 199,75 ლარი.

6. საბოლოოდ, მოსარჩელემ მოითხოვა მოპასუხეს დაჰკისრებოდა: ა) 01.01.01/30/408 ხელშეკრულების ფარგლებში 78 544,54 ლარი (აუნაზღაურებელი ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაო); ხარისხის გარანტიის სახით – 474 419,17 ლარის 5%-ის ნახევარი (2,5%) – 11 860,48 ლარი; უსაფუძვლოდ დაკისრებული/დაკავებული პირგასამტეხლო – 10 294,31 ლარი; ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის სახით უსაფუძვლოდ მითვისებული 41 509,25 ლარი; ჯამურად 142 208,58 ლარის გადახდა; ბ) 01.01.01/30/384 ხელშეკრულების ფარგლებში – 210 969,90 ლარი (აუნაზღაურებელი ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაო); ხარისხის გარანტიის სახით – 334 612,24 ლარის 5%-ის ნახევარი (2,5%) – 8 365,31 ლარი; უსაფუძვლოდ დაკისრებული/დაკავებული პირგასამტეხლო – 9 718,27 ლარი; ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის სახით უსაფუძვლოდ მითვისებული 62 296,45 ლარი; ჯამურად – 291 349,93 ლარის გადახდა; გ) 01.01.01/30/382 ხელშეკრულების ფარგლებში 2 467,45 ლარი (აუნაზღაურებელი ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაო); ხარისხის გარანტიის სახით – 354 588,24 ლარის 5%-ის ნახევარი (2,5%) – 9 432,7 ლარი; უსაფუძვლოდ დაკისრებული/დაკავებული პირგასამტეხლო – 8 876,74 ლარი; ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის სახით უსაფუძვლოდ მითვისებული 29 199,75 ლარი; ჯამურად – 49 976,64 ლარის გადახდა.

მოპასუხის შესაგებელი

7. მოპასუხემ წარმოდგენილი შესაგებლით სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ 2019 წლის 18 იანვრის წერილებით თბილისის მერიამ ხელშეკრულებათა 10.5 პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, ცალმხრივად შეწყვიტა მენარდის მიერ სამუშაოს საბოლოო შესრულების ვადის 20 კალენდარული დღეზე მეტი ვადით გადაცილებისათვის, რაც, თავის მხრივ, შესრულების საბანკო გარანტიებით გათვალისწინებული თან-

ხის გადახდის საფუძველი იყო. მოსარჩელის მიერ ჯამურად შესრულებულია არა 552 963,72 ლარის სამუშაო, არამედ 474 419,17 ლარის; ასევე – 545 582,14 ლარის ნაცვლად – 334 612,24 ლარის და 379 775,46 ლარის ნაცვლად – 377 308,01 ლარის სამუშაო. ხელშეკრულებათა 9.4 და 9.5 პუნქტები ითვალისწინებდა პირგასამტეხლოს გადახდის ვალდებულებას ხელშეკრულების ღირებულების 0,02%-ით. ხელშეკრულებების პირობების დარღვევა კი, ხარისხის გარანტიის დაკავების საფუძველი იყო ხელშეკრულებების მე-4 პუნქტების თანახმად.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

8. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 23 ივლისის გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; მოპასუხეს დაეკისრა №01.01.01/30/408 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურების მიზნით 34 015,27 ლარის გადახდა მოსარჩელის სასარგებლოდ; მოპასუხეს დაეკისრა №01.01.01/30/384 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურების მიზნით 16 979,8 ლარის, ხარისხის გარანტიის – 8 365,31 ლარისა და პირგასამტეხლოს სახით დაკავებული თანხის – 9 469,08 ლარის ანაზღაურება მოსარჩელის სასარგებლოდ; მოპასუხეს დაეკისრა №01.01.01/30/382 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურების მიზნით 2 467,45 ლარის გადახდა მოსარჩელის სასარგებლოდ.

9. ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით ორივე მხარემ გაასაჩივრა.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი და ფაქტობრივსამართლებრივი დასაბუთება:

10. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 24 მარტის გადაწყვეტილებით მერიის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, მოსარჩელის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; გაუქმდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 23 ივლისის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება. სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ და მერიას დაეკისრა 395,488 ლარის ანაზღაურება მოსარჩელის სასარგებლოდ. მერიას დაეკისრა მოსარჩელის მიერ პირველი ინსტანციის სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 4089,54 ლარისა და სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 6715,57 ლარის გადახდა ამ უკანასკნელის სასარგებლოდ. მოპასუხეს დაეკისრა იურიდიული მომსახურების ხარჯის – 10 000 ლარის ანაზღაურება მოსარჩელის სასარგებლოდ.

7. სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ მოსარჩელემ სასამარ-

თლოს წარუდგინა მტკიცებულებები (ექსპერტიზის დასკვნები, ინსპექტირების ანგარიში), რომელთა შესწავლისა და მხარეთა ახსნა-განმარტებების მოსმენის შედეგად პალატა დადგენილად მიიჩნევს, რომ მოსარჩელემ 01.01.01/30/408 ხელშეკრულებაზე შეასრულა თავდაპირველი პროექტით გაუთვალისწინებელი 78 544,54 ლარის სამუშაო, 01.01.01/30/384 ხელშეკრულებაზე თავდაპირველი პროექტით გაუთვალისწინებელი 210 969,90 ლარის სამუშაო და 01.01.01/30/382 ხელშეკრულებაზე თავდაპირველი პროექტით გაუთვალისწინებელი 2 467,45 ლარის სამუშაო. მოპასუხეს კი ამ მტკიცებულებათა საპირისპირო მტკიცებულებები სასამართლოსთვის არ წარუდგენია.

8. სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ მოსარჩელემ მერიას არაერთი წერილით მიმართა და ითხოვა დამატებითი თანხის გამოყოფა, რადგან ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება ხშირ შემთხვევაში მოითხოვდა დამატებით ხარჯებს. ამასთან, მერიის პასუხად სამუშაოთა მოცულობები აისახებოდა პროექტის საბოლოო კორექტირებულ ვარიანტში, თუმცა შემდგომში მოსარჩელეს ეცნობა, რომ მიემართა ა(ა)იპ „თბილისის მუნიციპალური ლაბორატორიისთვის“ (შემდგომ – ლაბორატორია), რათა დამკვეთთან შეთანხმებული ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაოების მოცულობების დადასტურებისას დანახარჯები გაეთვალისწინებინათ. ლაბორატორიის 2019 წლის 28 მარტის პასუხით მენარდეს ეცნობა, რომ ლაბორატორია უფლებამოსილია, დაადასტუროს მხოლოდ ხელშეკრულების ფარგლებში შესრულებული სამუშაო. მოგვიანებით კი მერიამ აცნობა, რომ, რაკი ხელშეკრულება ცალმხრივად შეწყდა, ხარჯთაღრიცხვის კორექტირება შეუძლებელი იყო. ამასთან, მოპასუხეს როგორც ხელშეკრულების შეწყვეტამდე, ასევე – ხელშეკრულების შეწყვეტის შემდგომაც არ განუცხადებია პრეტენზია, რომ მოსარჩელის მიერ ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაოები მისთვის მიუღებელი იყო.

9. ამდენად, სააპელაციო პალატის დასკვნით რაკი მერია მიუთითებდა, რომ დამატებითი ხარჯი გათვალისწინებული იქნებოდა პროექტის კორექტირებულ ვარიანტში, ხოლო ზოგიერთ შემთხვევაში კონკლუდენტური მოქმედებებით გამოხატავდა თანხმობას და არცერთ შემთხვევაში უარი არ უთქვამს სამუშაოთა შესრულებაზე, ხარჯთაღრიცხვის გაზრდის გამო დამატებითი ხარჯების გაღებაზე და არც ხელშეკრულება არ შეუწყვეტია, სსკ-ის 631-ე მუხლის თანახმად, წარმოუშობს ვალდებულებას, აანაზღაუროს შესრულებული სამუშაოს ღირებულება.

10. ხარისხის გარანტიის სახით დაკავებული თანხის დაკისრებასთან დაკავშირებით, პალატამ განმარტა, ხელშეკრულებათა თანახმად, შესრულებული სამუშაოს ხარისხის საგარანტიო ვადა განისაზღვრა სა-

ბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმებიდან 3 (სამი) წლით; ხელშეკრულებების 4.3 პუნქტების თანახმად, სამუშაოს ხარისხის დაცვის უზრუნველსაყოფად მიწოდებული სამუშაოს ღირებულებიდან დაკავებული იქნებოდა 5%. დაკავებული 5%-დან 2,5% გადაიხდებოდა სამუშაოს სრულად დასრულებისა და საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების შემდეგ, ხოლო დარჩენილი 2,5% – შესაბამისი ოდენობის სავალდებულო, უპირობო, გამოუთხოვადი საბანკო გარანტიის წარდგენის შემდგომ. აღნიშნული გარანტია წარდგენილი უნდა ყოფილიყო საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების შემდეგ, საფინანსო წლის დასრულებამდე არაუგვიანეს 10 სამუშაო დღისა. 4.4 პუნქტების თანახმად, მიმწოდებელს წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე დაუბრუნდებოდა აღნიშნული საბანკო გარანტია ხარვეზის აღმოფხვრისა და საგარანტიო ვადის გასვლის შემდეგ. ხელშეკრულებების 4.5 პუნქტების თანახმად, თუ მიმწოდებელი არ შეასრულებდა ხელშეკრულების 4.2 პუნქტის მოთხოვნებს, მაშინ 4.3 პუნქტით განსაზღვრული გარანტია (ხელშეკრულების ღირებულების 2,5%) დაბრუნებას არ დაეკვემდებარებოდა. პალატამ მიიჩნია, რომ ღირებულებიდან დაკავებული 5 პროცენტიდან 2.5 პროცენტის ოდენობის თანხის დაბრუნების პირობა უკვე დამდგარია. მოპასუხეს რაიმე პრეტენზია ფაქტობრივად შესრულებულ სამუშაოსთან მიმართებით არ გააჩნდა. მას ამ თვალსაზრისით არც კვალიფიციური შედავება არ წარუდგენია და არც საქმეში არსებული რომელიმე მტკიცებულება არ ადასტურებს, რომ ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაო ხელშეკრულების მოთხოვნებს არ შეესაბამებოდა.

11. საბანკო გარანტიასთან დაკავშირებით პალატამ მიუთითა, რომ: №01.01.01/30/408 ხელშეკრულების ღირებულება განისაზღვრა 830 185 ლარით, საიდანაც შესრულებული სამუშაოს ღირებულებაა – 518,974; 01.01.01/30/384 ხელშეკრულების ღირებულება განისაზღვრა 1245929 ლარით, საიდანაც შესრულებული სამუშაოს ღირებულებაა – 528,601 ლარი; 01.01.01/30/382 ხელშეკრულების ღირებულება განისაზღვრა – 583 995 ლარით, საიდანაც შესრულებული სამუშაოს ღირებულებაა – 357 246 ლარი. სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ ვალდებულების შესრულების გათვალისწინებით, მოსარჩელეს 01.01.01/30/408 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე უნდა დაჰბრუნებოდა საბანკო გარანტიის 41 509,25 ლარის 66,6% – 27 649 ლარი; 01.01.01/30/384 ხელშეკრულების საბანკო გარანტიიდან 62 296,45 ლარის 43.7% – 27, 223 ლარი; 01.01.01/30/382 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, საბანკო გარანტიის 29 199 ლარის 65% – 18,979 ლარი, სულ – 73,851 ლარი.

12. დაკისრებულ პირგასამტეხლოსთან მიმართებით პალატამ აღნიშნა, რომ მოსარჩელეს არ მიუთითებია გარემოებებზე და არ წარუდ-

გენია მტკიცებულებები, რომლითაც დადასტურდებოდა, რომ იგი მკაცრად იცავდა ხელშეკრულებებით დადგენილ ვადებსა და ცალკეულ სამუშაოებზე გეგმა-გრაფიკს და ყველა ზომას იღებდა, რომ ვადები არ დარღვეულიყო. ამდენად, რაკი დადგინდა მოსარჩელის მიერ ვალდებულების ვადის გადაცილებით შესრულება, პირგასამტეხლოს ანაზღაურებასთან დაკავშირებით მოსარჩელის მოთხოვნა პალატამ უსაფუძვლოდ მიიჩნია.

კასატორის მოთხოვნა და საფუძვლები:

13. ზემოაღნიშნული გადანყვეტილება მოპასუხემ საკასაციო წესით გაასაჩივრა, გასაჩივრებული გადანყვეტილების გაუქმება და, ახალი გადანყვეტილების მიღებით, სარჩელის სრულად უარყოფა მოითხოვა.

14. კასატორის მტკიცებით, მენარდეს ხელშეკრულების ფარგლებში, შეთანხმებული პირობების დაცვით, წარმოდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე სრულად აუნაზღაურდა ხელშეკრულების შეწყვეტის დროს ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაოთა ღირებულება. უდავოა, რომ დამატებითი სამუშაო პროექტით შეთანხმებული არ ყოფილა და შემდგომ დამატებით არც მხარეებს არ შეუთანხმებიათ და არც მერიას არ დაუდასტურებია. საქმეში არ არის წარმოდგენილი მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა მერიის მიერ სამუშაოთა მოწონებას ან მიღებას, მით უმეტეს, რომ ხელშეკრულებით შეთანხმებული იყო სამუშაოთა მიღების წესი – მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმება. განსახილველ შემთხვევაში, შესაბამისი სუბიექტის – ლაბორატორიის მიერ არ არის შემოწმებული ხარისხი და არც ამ სამუშაოთა შესრულების საჭიროება. მენარდის მხრიდან შემკვეთის მხოლოდ ინფორმირება არ წარმოშობს დამატებითი ხარჯის ანაზღაურების საფუძველს. ხარჯების შეთანხმება საჭიროებდა წერილობით ცვლილებას ხელშეკრულებასა და ხარჯთაღრიცხვაში. შესაბამისად, არც მენარდის წერილები და არც ექსპერტიზის დასკვნები ანაზღაურების წინაპირობას არ წარმოადგენს.

15. ხელშეკრულების ფარგლებში გაცემული საბანკო გარანტიები იყო უპირობო და გამოუთხოვადი. უდავოა, რომ მოსარჩელემ ხელშეკრულება არაჯეროვნად შეასრულა. ამდენად, სამივე ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მერიას შეეძლო შესრულების გარანტიების გამოთხოვა და ამ მოთხოვნას არ გააჩნია ფაქტობრივსამართლებრივი საფუძველი.

16. რაც შეეხება ხარისხის გარანტიას, მხარეებმა 2.5%-ის მენარდისთვის გადახდა/დაბრუნება დაუკავშირეს სამუშაოს სრულად დასრულებას და საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმებას. დადგენილია, რომ მენარდემ სამუშაოს ვადაში დასრულება ვერ უზრუნველყო ვერცერთი ხელშეკრულების ფარგლებში და ვერც საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტი ვერ გაფორმდა. შესაბამისად, ხარისხის გარანტიის

თანხა დაბრუნებას არ ექვემდებარება. გარდა ამისა, გაუგებარია, რომელ მტკიცებულებას დაეყრდო სასამართლო, როცა განმარტა, რომ მოპასუხეს ფაქტობრივ შესრულებულ სამუშაოსთან მიმართებით პრეტენზია არ გააჩნდა.

17. სადავო გადაწყვეტილებით მოპასუხეს დაეკისრა მოსარჩელის მიერ გაღებული იურიდიული მომსახურების ხარჯი – 10 000 ლარი, რაც იმთავითვე მიუღებელი და დაუსაბუთებელია, რადგან სასამართლო არ მსჯელობს, რამდენად შეესაბამება „გონივრულ ფარგლებს“. არ არსებობს სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველი, რაც გამოიწვევს მერიისათვის იურიდიული მომსახურების ხარჯის დაკისრებას.

სამოტივაციო ნაწილი:

18. საკასაციო პალატამ შეისწავლა წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრის საფუძვლები, შეამოწმა გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთება და მიაჩნია, რომ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს, შესაბამისად, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს და, სარჩელი საბანკო გარანტიის მოპასუხისათვის დაკისრების ნაწილში არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

19. სსსკ-ის 407-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ კასატორმა წარმოადგინა სააპელაციო სასამართლოს მიერ მატერიალურსამართლებრივი ნორმის არასწორად გამოყენებისა და განმარტების კუთხით ნაწილობრივ დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

20. განსახილველ შემთხვევაში, მენარდის მიერ შემკვეთის მიმართ გადახარჯვის ანაზღაურების მოთხოვნა სსკ-ის 631-ე მუხლს ეფუძნება, რომლის თანახმადაც, (1) თუ მენარდე მიახლოებით ხარჯთაღრიცხვას მნიშვნელოვნად გადააჭარბებს, მას შეუძლია, მოითხოვოს მხოლოდ შეთანხმებული საზღაური, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა გადახარჯვების წინასწარ გათვალისწინება შეუძლებელი იყო. (2) მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვის ისეთი გაზრდის შესახებ, რომლის გათვალისწინებაც შეუძლებელი იყო ხელშეკრულების დადებისას, მენარდემ დაუყოვნებლივ უნდა შეატყობინოს შემკვეთს. თუ შემკვეთი წევრებს ხელშეკრულებას ხარჯთაღრიცხვის გაზრდის გამო, მაშინ იგი ვალდებულია, აანაზღაუროს შესრულებული სამუშაო მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვის მიხედვით. დასახელებული ნორმიდან გამომდინარე, ხარჯთაღრიცხვის წინასწარ გაუთვალისწინებელი მნიშვნელოვანი გადა-

ჭარბების დროს კანონი მენარდეს ავალდებულებს, წინასწარ აცნობოს შემკვეთს, რომელსაც, თავის მხრივ, ხარჯთაღრიცხვის გაზრდის გამო, უფლება აქვს, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე და ანაზღაუროს მხოლოდ ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაო, ხოლო, თუკი მენარდე არ დაიცავს წინასწარი ინფორმირების ვალდებულებას, ის კარგავს უფლებას, მოითხოვოს გადაჭარბებული ანაზღაურება. მოცემულ შემთხვევაში, დადგენილია ის გარემოება, რომ შემკვეთისათვის ცნობილი იყო გაუთვალისწინებელი ფარული სამუშაოების არსებობის შესახებ, მან ეს სამუშაოები მოიწონა და ხელშეკრულება ამ საფუძვლით არ შეუწყვეტია (იხ.: სუსგ №ას-678-632-2017, 27.10.2017წ.). შესაბამისად, ხარჯთაღრიცხვის გადაჭარბებული ოდენობის ანაზღაურებაზე უარის თქმის საფუძვლად კასატორის მიერ მითითებული მიღება-ჩაბარების აქტის გაუფორმებლობა ვერ იქნება განხილული საფუძვლიან არგუმენტად. მართალია, ხელშეკრულებებით განისაზღვრა შესყიდვის ობიექტის მიღება-ჩაბარების წესი, რომ ის მიღებულად ჩაითვლებოდა მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების შემდეგ; შესრულებული სამუშაოების (ან მისი ნაწილის) დასრულების თარიღად მიიჩნეოდა დადასტურებული ფორმა №2-ით (შესრულებული სამუშაოს აქტი) განსაზღვრული სამუშაოს დასრულების თარიღი, თუმცა იმ პირობებში, როდესაც სხვა მტკიცებულებით უტყუარად დასტურდება ვალდებულების შესრულების ფაქტი, მიღება-ჩაბარების აქტის შეუდგენლობა მოსარჩელის მოთხოვნის უარყოფის საფუძველი ვერ გახდება (იხ.: სუსგ №ას-3232-307-2011, 01.12.2011წ.; №ას-939-879-2017, 29.09.2017წ.) ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სასარჩელო მოთხოვნა მოპასუხისათვის შესრულებული სამუშაოს ანაზღაურების დაკისრების ნაწილში, კანონიერია.

21. უსაფუძვლოა კასატორის პრეტენზია ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარისხის გარანტიის სახით დაკავებული თანხის (მიწოდებული სამუშაოს ღირებულებიდან 2.5%) არასწორად დაკისრებასთან დაკავშირებით. პალატა განმარტავს, რომ ხელშეკრულების 4.3 მუხლიდან ცალსახად დგინდება შესრულებული სამუშაოს ღირებულებიდან 5%-ის დაკავების მიზნობრიობა, კერძოდ, შესრულებული სამუშაოს ხარისხის დაცვის უზრუნველყოფა. განსახილველ შემთხვევაში, მოპასუხეს რაიმე პრეტენზია ფაქტობრივად შესრულებულ სამუშაოსთან მიმართებით არ გააჩნდა. მას ამ თვალსაზრისით კვალიფიციური შედაგება არ წარმოუდგენია და არც საქმეში არსებული რომელიმე მტკიცებულებით არ დადასტურდა ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაოების ხელშეკრულების მოთხოვნებთან შეუსაბამობა. არ არის გასაზიარებელი კასატორის პრეტენზია, რომ საგარანტიო თანხის დაბრუნებაც მხარეებმა საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმებას დაუკავშირეს.

როგორც აღინიშნა, ხელშეკრულების შინაარსის შესწავლით ირკვევა, რომ მხარეებმა მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმება მიწოდებული საქონლის ხარისხის შემოწმებას არ დაუკავშირეს. შესაბამისად, მოცემულ შემთხვევაში, მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების საკითხი სამართლებრივად მნიშვნელოვანი არ არის. თუკი შემკვეთს შესრულებული სამუშაოს ხარისხთან მიმართებით პრეტენზია ჰქონდა, ნივთობრივი ნაკლის გამო ნარდობის სამართლებრივი ურთიერთობიდან გამომდინარე პრეტენზიის წარდგენა შეეძლო, რაც მას არ გაუკეთებია.

22. საკასაციო პალატა იზიარებს საბანკო გარანტიის საფუძველზე მოპასუხის მიერ მიღებული შესრულების დაბრუნების თაობაზე კასატორის პრეტენზიას. უდავოა, რომ მხარეთა მიერ გაფორმებული ნარდობის ხელშეკრულებათა შესაბამისად, ვალდებულების დარღვევა უზრუნველყოფილი იყო, მათ შორის, საბანკო გარანტიით (სსკ-ის 879-ე-890-ე მუხლები). ნარდობის ხელშეკრულებები შესრულდა არაჯეროვნად. საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე, ბენეფიციარს შეთანხმებული თანხა აუნაზღაურა გარანტმა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საფუძვლით. სსკ-ის 879-ე მუხლი განსაზღვრავს საბანკო გარანტიის ელემენტებს და ადგენს, რომ საბანკო გარანტიის ძალით ბანკი, სხვა საკრედიტო დაწესებულება ან სადაზღვევო ორგანიზაცია (გარანტი) სხვა პირის (პრინციპალის) თხოვნით კისრულობს წერილობით ვალდებულებას, რომ ნაკისრი ვალდებულების შესაბამისად გადაუხდის პრინციპალის კრედიტორს (ბენეფიციარს) ფულად თანხას გადახდის შესახებ ბენეფიციარის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე. დასახელებული ნორმიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ მოთხოვნის უზრუნველყოფის ხსენებული საშუალება გარკვეულწილად მესამე პირის სასარგებლოდ დადებული იმგვარი გარიგებაა, რომელიც უზრუნველყოფს პრინციპალის მხრიდან ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში მისი კრედიტორის ინტერესებს. სამოქალაქო ბრუნვაში საკმაოდ მყარად დამკვიდრებული ხსენებული ინსტიტუტის ერთ-ერთი უმთავრესი ნიშანი მისი, როგორც სახელშეკრულებო ურთიერთობის დამოუკიდებლობაა პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის არსებული ვალდებულებისაგან, კერძოდ, სსკ-ის 881-ე მუხლის თანახმად, საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე მათ შორის ურთიერთობისას არ არის დამოკიდებული იმ ძირითად ვალდებულებაზე, რომლის შესრულების უზრუნველსაყოფადაც არის ის გაცემული, მაშინაც კი, როცა გარანტია შეიცავს მითითებას ამ ვალდებულებაზე. გარანტიის დამოუკიდებლობას უზრუნველყოფს ბენეფიციარის მოთხოვნის შესრულების წესი, კერძოდ, ამავე კოდექსის 887-ე მუხლი ანაზღაურების წინაპირობას ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი დოკუმენტების გარანტიის მოთხოვნებთან ფორმალური შესაბამისობის

შემომწებასა და მოთხოვნის განსაზღვრულ ვადაში წარდგენის ფაქტს უკავშირებს, უფრო მეტიც, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ გარანტიისათვის ცნობილი გახდა, რომ უზრუნველყოფილი მოთხოვნა შეწყდა შესრულებით, სხვა საფუძველით ან თუნდაც ბათილია, ბენეფიციარის მხრიდან განმეორებითი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში, გარანტს ნაკისრი ვალდებულების უპირობოდ შესრულება ევალება.

23. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ საბანკო გარანტიის ინსტიტუტის მომწესრიგებელი არცერთი ნორმა არ შეიცავს ბენეფიციარისათვის გარანტიის საფუძველზე გადაცემული შესრულების გამოთხოვის შესაძლებლობას, მით უფრო იმ პირობებში, როდესაც უდავოა, რომ ვალდებულება დაირღვა, რომელიც უზრუნველყოფილი იყო ორი დამოუკიდებელი საშუალებით (პირგასამტეხლო და საბანკო გარანტია) და არცერთი მათგანის ნამდვილობა სადავო არაა, ამდენად, განსახილველ შემთხვევაში იურიდიულად გაუმართლებელია პრინციპალის მოთხოვნა ბენეფიციარის მიმართ, დააბრუნოს საბანკო გარანტიის საფუძველზე მიღებული შესრულება. ამდენად, როდესაც ბენეფიციარის მოთხოვნა დაკმაყოფილებულია გარანტიის პირობების შესაბამისად (უზრუნველყოფილი ვალდებულება დაირღვა და საბანკო გარანტიის ნამდვილობა სადავო არაა), საბანკო გარანტიის საფუძველზე მიღებული შესრულების დაბრუნების თაობაზე პრინციპალის მოთხოვნა ბენეფიციარის მიმართ უსაფუძვლო და დაუსაბუთებელია (იხ.: სუსგ №ას-1681-2018, 1.03.2019წ.).

24. რაც შეეხება კასატორის პრეტენზიას წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეული ხარჯის დაკისრების ნაწილში, პალატა მიუთითებს, რომ სსსკ-ის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის ბოლო წინადადება (იმ მხარის წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეულ ხარჯებს, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადანყვევტილება, სასამართლო დააკისრებს მეორე მხარეს გონივრულ ფარგლებში, მაგრამ არაუმეტეს დავის საგნის ღირებულების 4 პროცენტისა) არ ადგენს გაწეული ხარჯის სანაცვლო ანაზღაურების ერთმნიშვნელოვან ოდენობას, არამედ ამ ოდენობის გონივრულად განსაზღვრის უფლებას უტოვებს სასამართლოებს. ნორმის ამგვარი შინაარსის მიზანია პროცესის მონაწილე მეორე მხარის უფლებების დაუსაბუთებელი შეზღუდვის თავიდან აცილება. დავის საგნის ღირებულების 4% წარმოადგენს ზედა ზღვარს (კანონით დადგენილ მაქსიმალურ ოდენობას), რომლის ფარგლებშიც სასამართლო განსაზღვრავს ხარჯების ოდენობას და ამ თვალსაზრისით, მხედველობაში მიიღება კონკრეტულად რა იურიდიული მნიშვნელობის მოქმედება შეასრულა ადვოკატმა, რა სახის ადამიანური რესურსი დაიხარჯა, საქმისწარმოების რომელ ეტაპზე პროცესის მონაწილე რომელმა მხარემ განია და სხვა (სუსგ №ას-1054-2019, 30.09.2019წ; №ას-

316-316-2018, 07.05.2018წ.). საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ მოპასუხეს წარმომადგენლის ხარჯის ანაზღაურება დაკისრებული აქვს კანონით განსაზღვრული ფარგლების გათვალისწინებით და გონივრული ოდენობით.

25. სსსკ-ის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ, განსახილველ შემთხვევაში, არ არსებობს საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველი, ვინაიდან საჭირო არაა მტკიცებულებათა დამატებით გამოკვლევა, შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო უფლებამოსილია, თვითონ მიიღოს გადაწყვეტილება საქმეზე. პალატას მიაჩნია, რომ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს და სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს, კერძოდ, მოპასუხეს უნდა დაეკისროს 321 637 ლარის გადახდა მოსარჩელის სასარგებლოდ.

26. სსსკ-ის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი დაკმაყოფილებულია ნაწილობრივ, მაშინ მოსარჩელეს ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რაც სასამართლოს გადაწყვეტილებით დაკმაყოფილდა, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის მოთხოვნათა იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა. ამავე მუხლის მე-2 თანახმად, აღნიშნული წესები შეეხება, აგრეთვე, სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც განიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას. ამ დანაწესის შესაბამისად, მოპასუხეს დაეკისრება 7 981.2 ლარი მოსარჩელის სასარგებლოდ ამ უკანასკნელის მიერ პირველ და მეორე ინსტანციის სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის ასანაზღაურებლად; ამასთან, „სახელმწიფო ბაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონის 5.1. მუხლის „უ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, კასატორი სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან გათავისუფლებულია. წინამდებარე გადაწყვეტილებით სარჩელის ნაწილი უარყოფილ იქნა. სსსკ-ის 55-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, საკასაციო საჩივარზე გადასახდელი იმ ბაჟის ნაწილს – 3 692.55 ლარს, რომლის გადახდისაგან გათავისუფლებულია მოპასუხე, აკისრებს მოსარჩელეს სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 408-ე მუხლის მე-3 ნაწილით, 411-ე მუხლით

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა:

1. ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;

2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 24 მარტის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. შპს „ბ-ბ-ს“ სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;

4. ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიას დაეკისროს 321 637 ლარის გადახდა შპს „ბ-ბ-ს“ სასარგებლოდ;

5. ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიას დაეკისროს 7 981.2 ლარი შპს „ბ-ბ-ს“ სასარგებლოდ ამ უკანასკნელის მიერ პირველ და მეორე ინსტანციის სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის ასანაზღაურებლად;

6. შპს „ბ-ბ-ს“ სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ დაეკისროს სახელმწიფო ბაჟის – 3 692.55 ლარის გადახდა;

7. ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიას დაეკისროს იურიდიული მომსახურების ხარჯის – 10 000 ლარის ანაზღაურება შპს „ბ-ბ-ს“ სასარგებლოდ;

8. გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

3. დაზღვევა

სადაზღვევო შემთხვევით გამოწვეული ზიანის დაკისრების კანონიერება

გადაწყვეტილება საქართველოს სახალხო

№ას-1252-2022

15 ნოემბერი, 2023 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა
პალატა**

შემადგენლობა: მ. ერემაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი)

ვ. კაკაბაძე,

ლ. მიქაბერიძე

დავის საგანი: ზიანის ანაზღაურება, პირგასამტეხლოს დაკისრება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. სატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევის მომსახურების 2019 წლის კონსოლიდირებული ტენდერის შედეგის საფუძველზე, 2019 წლის 17 მაისს სსიპ – გარემოს ეროვნულ სააგენტოსა (შემდგომში სააგენტო, მოსარჩელე ან დაზღვეული) და სს „რ.მ. და ს.კ.გ.ბ.ჯ-იას“ (შემდგომში სადაზღვევო კომპანია, მზღვეველი, მოპასუხე, კასატორი ან საკასაციო საჩივრის ავტორი) შორის გაფორმდა სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ №CT051701 (BNL1900147) ხელშეკრულება (შემდგომში ხელშეკრულება ან დაზღვევის ხელშეკრულება), რომლითაც შეთანხმდა შემსყიდველი ორგანიზაციის ბალანსზე არსებული სატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევის მომსახურების განევა სსიპ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს ვებ-გვერდზე გამოქვეყნებული სატენდერო დოკუმენტაციით, მიმწოდებლის სატენდერო წინადადებებითა და ტარიფებით.

2. სადაზღვევო პერიოდი განისაზღვრა ხელშეკრულების ძალაში შესვლის დღის 24 საათიდან 2019 წლის 31 დეკემბრის 24 საათამდე;

3. სადაზღვევო პირობები შეთანხმდა სატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევის მომსახურების 2019 წლის კონსოლიდირებული ტენდერის სატენდერო დოკუმენტაციით (შემდეგში სადაზღვევო პირობები), დაზღვევის ხელშეკრულებით და 2019 წლის 20 მაისს გაცემული ავტომფლობელთა დაზღვევის პოლისით.

4. ხელშეკრულების 5.1. მუხლის „თ“ ქვეპუნქტით, მოპასუხე ვალდებული იყო მომხდარი შემთხვევის განხილვის მიზნით, სამართალდამ-

ცავი ორგანოებისა თუ სხვა მესამე პირებისგან გონივრულ ვადაში მოეპოვებინა ყველა საჭირო დოკუმენტი, მათ შორის, დეფექტური აქტი, აღნიშნულიდან 5 სამუშაო დღეში ელიარებინა შემთხვევა, როგორც სადაზღვევო შემთხვევა და შეედგინა აქტი ზარალის ანაზღაურების შესახებ (სადაზღვევო შემთხვევის აქტი) ან დასაბუთებული უარი განეცხადებინა აღიარებაზე; ამავე მუხლის „ი“ ქვეპუნქტისა და სადაზღვევო პირობების II ნაწილის მე-2 მუხლის მე-10 პუნქტის თანახმად, მოპასუხეს სადაზღვევო ანაზღაურება შესაბამისი სერვისცენტრის ანგარიშზე უნდა გადაერიცხა მზღვეველსა და დამზღვევს შორის გაფორმებული სადაზღვევო შემთხვევის აქტის ხელმოწერიდან 3 სამუშაო დღეში. ამავე მუხლის „მ“ ქვეპუნქტის და სადაზღვევო პირობების II ნაწილის მე-2 მუხლის მე-6 პუნქტის თანახმად კი, ის სატრანსპორტო საშუალებები, რომლებზეც სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის ვრცელდება საგარანტიო პირობები, შეფასდებოდა/შეკეთდებოდა შესაბამისი მარკის სერვის ცენტრში, ხოლო ის სატრანსპორტო საშუალებები, რომლებზეც არ ვრცელდებოდა საგარანტიო პირობები, შეფასდებოდა/შეკეთდებოდა მხარეთა მიერ შეთანხმებულ შემკეთებელ სერვის-ცენტრებში.

5. სადაზღვევო პირობების II ნაწილის მე-2 მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, ხელშეკრულების გაფორმებისას, დამზღვევი და მზღვეველი განსაზღვრავენ იმ სერვის-ცენტრების ჩამონათვალს, რომელშიც სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად უნდა მოხდეს დაზიანებული სატრანსპორტო საშუალების შეფასება/შეკეთება/აღდგენითი სამუშაოები.

6. სადაზღვევო პირობების II ნაწილის მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად სატრანსპორტო საშუალების ნაწილობრივ დაზიანების ან/და მისი ნაწილების დაკარგვის/დაზიანების შემთხვევაში, მზღვეველი ვალდებული იყო აენაზღაურებინა სატრანსპორტო საშუალების სადაზღვევო შემთხვევის დადგომამდე არსებულ მდგომარეობაში დაბრუნებისთვის საჭირო თანხები.

7. დაზღვევის ხელშეკრულების მე-9 მუხლის მიხედვით, ხელშეკრულების შესრულება უზრუნველყოფილი იყო მოპასუხის მიერ წარდგენილი უპირობო, გამოუთხოვადი საბანკო გარანტიით. გარანტიის მოქმედების ვადა განისაზღვრა 2020 წლის 31 მარტის ჩათვლით.

8. ხელშეკრულების მე-10 მუხლით შეთანხმდა ხელშეკრულების შესრულებლობისთვის პირგასამტეხლოს დაკისრების პირობები.

9. ხელშეკრულების დანართის (ფასების ცხრილი) მიხედვით, მოსარჩელის კუთვნილ 25 სატრანსპორტო საშუალებას შორის ერთ-ერთი დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალებაა – FORD TRANZIT (სარეგისტრაციო ნომერი – GN ..., გამოშვების წელი 2016, ქარხნული (მოდიფიკირების გარეშე)), რომლის მიმდინარე საბალანსო ღირებულება შეად-

გენდა 52 299 ლარს, ხოლო 2019 წლისთვის საბალანსო ცვდეთის გათვალისწინებით – 43 999 ლარს (ეს თანხა ხელშეკრულების 1.24 მუხლისა და ავტომფლობელთა დაზღვევის პოლისის თანახმად, წარმოადგენს სადაზღვევო თანხას);

10. 2019 წლის 17 მაისს გარანტმა – სს „ვ.ბ.ჯ-ამ“ გასცა საბანკო გარანტია 532 000 ლარზე. საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადაში გარანტს ბენეფიციარის მოთხოვნით თანხა არ გადაუხდია.

11. 2019 წლის 22 მაისს მომხდარი საგზაოსატრანსპორტო შემთხვევის შედეგად დაზიანდა მოსარჩელის კუთვნილი დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალება – FORD TRANZIT (ფურგონი (სატვირთო მიკროავტობუსი), სარეგისტრაციო ნომერი GN#...).

12. შპს „ჯ.მ.ს-ის“ 2019 წლის 13 სექტემბრის №4046 ინვოისის („დეფექტური აქტი“) მიხედვით, ზიანის ასანაზღაურებლად გასაცემი თანხა – შესაცვლელი ნაწილების და შესასრულებელი სამუშაოების ღირებულების ჯამი 26 283 ლარია.

13. ინვოისის („დეფექტური აქტი“) საფუძველზე 2019 წლის 13 სექტემბერს მოპასუხემ შეადგინა ზარალის დარეგულირების აქტი 1759/19, რომლის მიხედვით, აღდგენითი სამუშაოების ღირებულება და ასანაზღაურებელი ზარალი განისაზღვრა 26 283 ლარით.

14. 2019 წლის 18 სექტემბერს მოპასუხემ შპს „ჯ.მ.ს-ს“ ჩაურიცხა ზარალის დარეგულირების აქტით განსაზღვრული თანხა, 26 283 ლარი.

15. შპს „ჯ.მ.ს-ი“ წარმოადგენს პროვაიდერ კომპანიას და მხარეები შეთანხმებული იყვნენ მისთვის მიემართათ სატრანსპორტო საშუალებების ზიანის შეფასებისა და შეკეთების მიზნით.

16. სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2021 წლის 5 მარტის დასკვნის თანახმად, ექსპერტიზაზე გამოსაკვლევად წარდგენილი ავტომობილი FORD TRANZIT (ფურგონი (სატვირთო მიკროავტობუსი), სარეგისტრაციო ნომერი GN ...) ტექნიკურად გაუმართავია და მისი აღდგენა შემდგომი ექსპლუატაციის მიზნით, ტექნიკური თვალსაზრისით, მიზანშეწონილი არ არის.

17. სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2021 წლის 10 მარტის სასაქონლო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, ექსპერტიზაზე გამოსაკვლევად წარდგენილი ავტომობილის საბაზრო ღირებულება დაზიანებამდე, საორიენტაციოდ შეადგენს 55 000 ლარს.

18. მოსარჩელის მოთხოვნა

18.1. სააგენტომ სარჩელი აღძრა სასამართლოში სადაზღვევო კომპანიის მიმართ და მოითხოვა მოპასუხისთვის მატერიალური ზიანის სახით 55 000 ლარისა და პირგასამტეხლოს, 11 722.22 ლარის დაკისრება.

18.2. მოსარჩელის განცხადებით, 2019 წლის 22 მაისს მომხდარი ავ-

ტოსატრანსპორტო შემთხვევის შედეგად დაზიანდა მის ბალანსზე რიცხული ავტომანქანა, რის თაობაზეც, ცხელი ხაზის მეშვეობით დაუყოვნებლივ აცნობა მოპასუხეს. სისხლის სამართლის საქმეზე გამოძიების შეწყვეტის თაობაზე დადგენილების მიღების შემდეგ, მოპასუხესა და პროვაიდერ კომპანიას, შპს „ჯ.მ.ს-ს“ შორის შემდგარი დეფექტური აქტის საფუძველზე, ზარალი შეფასდა 26 283 ლარით და განისაზღვრა სარემონტო სამუშაოების ვადები, კერძოდ: ნაწილების მიწოდების ვადად 12 სამუშაო დღე და სარემონტო სამუშაოს შესრულების ვადად – 15 სამუშაო დღე. თუმცა, ამ დრომდე არ შეკეთებულა დაზიანებული სატრანსპორტო საშუალება. მიუხედავად სააგენტოს წერილობითი მოთხოვნისა, რომ ხელშემკვრელ მხარეს გონივრულად მოკლე ვადებში შეეკეთებინა ავტომობილი და ჯეროვნად შეესრულებინა ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულება, დღემდე ავტომობილი არ არის გამართული და სააგენტო ვერ იყენებს მას. 2020 წლის 15 იანვარს და 2020 წლის 6 მარტს შედგა ავტომობილის დათვალეირების აქტები და დადგინდა, რომ არ ჩატარებულა ის სარემონტო სამუშაოები, რაც უზრუნველყოფდა მოპასუხის მიერ ავტომობილის დანიშნულებისამებრ გამოყენებას. წარმოდგენილი საექსპერტო დასკვნით კი დასტურდება, რომ სატრანსპორტო საშუალების შეკეთება მიზანშეუწონელია. ამდენად, მოსარჩელეს მიადგა მატერიალური ზარალი.

19. მოპასუხის პოზიცია

19.1. მოპასუხემ წარდგენილი შესაგებლით სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ იგი წინამდებარე საქმეში არასათანადო მოპასუხეა. მზღვეველმა სადაზღვევო მომსახურება განა ჯეროვნად და სრულად. ზარალის დარეგულირების აქტში მითითებულია, რომ ასანაზღაურებელი თანხა უნდა გადარიცხულიყო აღდგენითი სამუშაოების შემსრულებლის, შპს „ჯ.მ.ს-ის“ საბანკო ანგარიშზე და ამ აქტში მითითებული ზიანის ანაზღაურების შემდეგ დამზღვევს მზღვეველთან პრეტენზია აღარ ექნებოდა. მითითებული თანხა მოპასუხემ გადარიცხა აღნიშნული კომპანიის ანგარიშზე, რის შემდგომაც გაფორმდა მიღება-ჩაბარების აქტი, რომლითაც დასტურდება, რომ მხარეებს ერთმანეთის მიმართ პრეტენზიები არ გააჩნიათ. აღსანიშნავია ისიც, რომ საბანკო გარანტიას, სადაც ბენეფიციარია მოსარჩელე ხოლო პრინციპალი მოპასუხე, ისე გაუვიდა ვადა, რომ მოსარჩელეს არ მოუთხოვია საბანკო გარანტიის თანხა, რაც ასევე მოწმობს მოპასუხის მხრიდან ვალდებულების სრულად და ჯეროვნად შესრულებას. არც სადაზღვევო ხელშეკრულება და არც დაზღვევის სახელშეკრულებო ურთიერთობის მარეგულირებელი ნორმები არ ითვალისწინებს სადაზღვევო კომპანიის მიერ დაზიანებული ავტომანქანის შეკეთების ვალდებულებას. მოპასუხემ ავტომანქანის აღდგენის ღირებულება გადარიცხა მოსარჩელის მი-

ერ მითითებული პროვაიდერი კომპანიის ანგარიშზე და თუ რაიმე პრეტენზია გააჩნდა, მას სარჩელი უნდა აღედგრა არა სადაზღვევო კომპანიის, არამედ შემკეთებელი კომპანიის მიმართ.

20. თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება

20.1. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 15 ნოემბრის გადაწყვეტილებით წარდგენილი სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

21. მოსარჩელის სააპელაციო საჩივარი

21.1. გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ, მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და სარჩელის დაკმაყოფილება.

22. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება და დასკვნები

22.1. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 6 ივნისის გადაწყვეტილებით სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ. გაუქმდა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ, მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 55 000 ლარის გადახდა, ხოლო პირგასამტეხლოს მოთხოვნის ნაწილში, სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

22.2. სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია წინამდებარე განჩინების 1-17 პუნქტებში ასახული ფაქტობრივი გარემოებები, იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 799-ე, 820-ე, 821-ე, 823-ე მუხლებით, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4, 102-ე მუხლებით და მიიჩნია, რომ არსებობდა მოსარჩელის მოთხოვნის – მოპასუხისთვის მატერიალური ზიანის ანაზღაურების დაკისრების ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძველი.

22.3. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოპასუხის მითითება ზარალის დარეგულირების აქტზე და ამ აქტში გაკეთებულ დათქმაზე იმის შესახებ, რომ დამზღვევს/მოსარგებლეს მასში მითითებული ზიანის ანაზღაურების შემდგომ პრეტენზია აღარ ექნება, არ წარმოშობს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულებისაგან გათავისუფლების საფუძველს. მითითებული „ზარალის დარეგულირების აქტი“ წარმოადგენს მოპასუხის მიერ ცალმხრივად ნაწარმოებ და სტანდარტულ დოკუმენტს, ამასთან, მასში საუბარია აღდგენითი სამუშაოებისათვის გათვალისწინებული ზარალის ოდენობაზე, ხოლო განსახილველ შემთხვევაში, დადგენილია, რომ აღდგენითი სამუშაოები არ განხორციელებულა და სარჩელის განხილვის დროისათვის ავტომატურად არ შეკეთებულა/აღდგენილა, მეტიც, საქმეში წარმოდგენილი ექსპერტიზის დასკვნით დასტურდება, რომ ავტომობილის აღდგენა შემდგომი ექსპლუატაციის მიზნით, ტექნიკური თვალსაზრისით მიზანშეწონილი არ არის. წარმოდგენილი სარჩელით კი,

მოსარჩელის მოთხოვნას წარმოადგენს მოპასუხისათვის არა აღდგენითი სამუშაოების ღირებულების დაკისრება, არამედ დაზიანებული ავტომანქანის ღირებულების ანაზღაურება. პალატის შეფასებით, იმ პირობებში, როდესაც უდავოდ დადგენილია, რომ სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად დაზიანებული ავტომანქანა არ აღდგენილა, ამასთან, ექსპერტიზის დასკვნით დადასტურებულია, რომ მისი აღდგენა მიზანშეწონილი არ იყო, შესაბამისად, მოპასუხის მითითება ზარალის დარეგულირების აქტზე, რომლითაც შეფასებული იყო აღდგენითი სამუშაოების ღირებულება, საფუძველს მოკლებულია. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ვინაიდან დგინდება, რომ ზარალის დარეგულირების აქტი მოიცავს აღდგენითი სამუშაოების შეფასებას, ხოლო სარჩელით მოთხოვნილია დაზიანებული ავტომანქანის ღირებულების ანაზღაურება (ვინაიდან მისი აღდგენა მიზანშეწონილი არ არის), ამავე აქტში მითითებული დათქმა დამზღვევის/მოსარგებლის მხრიდან პრეტენზიის გამორიცხვის შესახებ, წარმოდგენილი მოთხოვნის ფარგლებში არარელევანტურია და გაზიარებული ვერ იქნება.

22.4. რაც შეეხება, მოპასუხის მითითებას იმის შესახებ, რომ დაზღვევის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მისი ვალდებულება ამოიწურა აღდგენითი სამუშაოების ღირებულების ავტოსახელოსნოსათვის გადარიცხვით, სააპელაციო პალატამ არც აღნიშნული გაიზიარა და აღნიშნა, რომ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით, სწორედ მოპასუხე იყო ვალდებული ემტკიცებინა მისი ვალდებულებების არარსებობის ფაქტი, რაც მოცემულ შემთხვევაში არ ვლინდება.

22.5. სააპელაციო სასამართლომ უსაფუძვლოდ მიიჩნია მოსარჩელის მოთხოვნა მოპასუხისთვის პირგასამტეხლოს დაკისრების ნაწილში და აღნიშნა, რომ დაზიანებული ავტომანქანის ღირებულების ანაზღაურების მოპასუხისთვის დაკისრება ამავდროულად გამორიცხავს მხარისთვის პირგასამტეხლოს დაკისრების შესაძლებლობას.

23. მოპასუხის საკასაციო საჩივრის მოთხოვნა და საფუძვლები:

23.1. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 6 ივნისის გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხემ, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის მოთხოვნით.

23.2. კასატორის განცხადებით, სააპელაციო სასამართლომ არასწორად დაასკვნა, რომ მოპასუხეს უნდა დაკისრებოდა დაზიანებული ავტომანქანის ღირებულების ანაზღაურება. სასამართლო საკითხის გადაწყვეტისას არასწორად დაეყრდნო საქესპერტო დასკვნას, რომელიც ჩატარებულია არა თავდაპირველად, ავტოსატრანსპორტო შემთხვევის დადგომისას, არამედ სახელმეკრულებო ურთიერთობის დასრულების შემდგომ, შემთხვევიდან საკმაოდ დიდი ხნის გასვლის შემდეგ, რაც

სხვა თუ არაფერი, მხოლოდ ავტომანქანის ერთ ადგილას დგომით გაზრდიდა ავტომობილის უვარგისობის ნიშნულს. საბოლოოდ, სააპელაციო პალატამ არასწორად დააკისრა მოპასუხეს თანხა, რომლის გადახდა მას სახელშეკრულებო ურთიერთობის ფარგლებში საერთოდ არ ევალებოდა.

24. საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპი

24.1. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 7 ოქტომბრის განჩინებით საკასაციო საჩივარი წარმოებაში იქნა მიღებული სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მიხედვით დასაშვებობის შესამოწმებლად.

24.2. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2023 წლის 1 ნოემბრის განჩინებით საკასაციო საჩივარი დასაშვებად იქნა ცნობილი.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, მტკიცებულებათა გაანალიზებისა და საკასაციო საჩივრის სამართლებრივი დასაბუთებულობის არსებითად განხილვის გზით შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ მოპასუხის საკასაციო განაცხადი დასაბუთებულია და უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგი არგუმენტაციით:

25. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო გადაწყვეტილებას ამოწმებს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში, ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო იმსჯელებს მხარის მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლო გადაწყვეტილებებში და სხდომის ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები; ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). დასაბუთებულ პრეტენზიაში იგულისხმება მითითება იმ პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც დაშვებული იყო სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის დროს და, რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება-დადგენა, მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმის არასწორად გამოყენება ან/და განმარტება.

26. საკასაციო პალატა საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლის შედეგად მიიჩნევს, რომ კასატორმა სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ და სამართლებრივ გარემოებებთან მიმართებით წარმოადგინა დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია.

27. საკასაციო სასამართლოს შემოწმების საგანია მზღვეველისთვის სადაზღვევო შემთხვევით გამოწვეული ზიანის მოპასუხისთვის დაკისრების კანონიერება.

28. სადაზღვევო შემთხვევით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველია სსკ-ის 799-ე მუხლის პირველი ნაწილი (დაზღვევის ხელშეკრულებით მზღვეველი მოვალეა აუნაზღაუროს დამზღვევს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. მყარად დადგენილი სადაზღვევო თანხით დაზღვევისას მზღვეველი მოვალეა გადაიხადოს სადაზღვევო თანხა ან შეასრულოს სხვა შეპირებული მოქმედება), ამავე კოდექსის 820-ე (ზიანის დაზღვევისას მზღვეველმა ზიანი უნდა აანაზღაუროს ფულით) და 821-ე (მზღვეველი ზიანს ანაზღაურებს მხოლოდ სადაზღვევო თანხის ფარგლებში) მუხლები.

29. სსკ-ის 799-ე მუხლის თანახმად, მზღვეველმა სადაზღვევო შემთხვევის დროს დამზღვევის მიმართ საკუთარი ვალდებულებების განსაზღვრისას უნდა იხელმძღვანელოს სადაზღვევო ხელშეკრულების დებულებებით (იხ. სუსგ საქმე №ას-1319-1257-2014, 30 ოქტომბერი 2015 წელი).

30. დაზღვევის ხელშეკრულება ორმხრივი, სასყიდლიანი და რეალური ხელშეკრულებაა. დამზღვევი მოვალეა გადაიხადოს სადაზღვევო შენატანი, ხოლო მზღვეველი მოვალეა აანაზღაუროს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი. დაზღვევის ხელშეკრულების საგანია მზღვეველის მიერ დამზღვევისათვის სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფა (იხ. სუსგ №ას-1165-1110-2014, 23.01.2015წ.).

31. საკასაციო სასამართლო განუმარტავს კასატორს, რომ ხელშეკრულება მხარეთა ვალდებულების განმსაზღვრელი იმ დებულებებისაგან შედგება, რომელიც ხელშემკვერელთა თავისუფალი ნების გამოვლენის შედეგად მიღწეულ შეთანხმებას ასახავს (სსკ-ის 327-ე მუხლი) და კანონის თანახმად, სწორედ ამ ჩარჩოშია მოქცეული მათი პასუხისმგებლობის ფარგლებიც (გარდა კანონის იმპერატიული დანაწესებისა). ვალდებულებითი სამართლის ეს უზოგადესი პრინციპი თანაბრად ვრცელდება ყველა სახელშეკრულებო ურთიერთობაზე, რომელთა შორისაცაა დაზღვევის ხელშეკრულება. მეტი სიცხადისათვის შეიძლება ითქვას, რომ კონკრეტული სახელშეკრულებო ურთიერთობის მარეგულირებელი სპეციალური ნორმები აზუსტებენ ხელშეკრულების არსებით პირობებზე შეთანხმების ზოგად პრინციპს. ამგვარ ნორმათა რიგს განეკუთვნება სსკ-ის 799-ე მუხლი (იხ. სუსგ საქმე №ას-92-88-2016, 11 მარტი, 2016 წელი).

32. მოცემულ შემთხვევაში, კასატორი მიიჩნევს, რომ საკითხის გა-

დანყევებისას სასამართლო არასწორად დაეყრდნო მოსარჩელის მიერ წარდგენილ საექსპერტო დასკვნას და მოპასუხეს დააკისრა თანხა, რომლის გადახდა მას სახელშეკრულებო ურთიერთობის ფარგლებში საერთოდ არ ევალებოდა.

33. წარმოდგენილი საკასაციო შედავების მართებულობის შემოწმებამდე, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სასარჩელო მოთხოვნის საფუძვლიანობის შემოწმებისას, სასამართლო იკვლევს, თუ რამდენად ვლინდება სამართლებრივი და ფაქტობრივი გარემოებების ის ერთობლიობა, რომლებიც სასარჩელო მოთხოვნის, ან მოთხოვნის გამომრიცხველი შესაგებლის წარმატებას განაპირობებს. სასამართლო ვალდებულია, განსაზღვროს მოთხოვნის ფარგლები (ისე რომ არ გასცდეს მას), მოძებნოს დავის მომწესრიგებელი შესატყვისი სამართლის ნორმა (სპეციალური ან ზოგადი წესი) და დაადგინოს იმ გარემოებათა არსებობა/არარსებობა (ფაქტობრივი გარემოებები), რომლებიც ამ ნორმის გამოყენებისთვის აუცილებელ წინაპირობებს წარმოადგენენ. საკასაციო სასამართლომ არაერთ საქმეზე განმარტა: „სასამართლოს უპირველესი ამოცანაა, დაადგინოს, თუ რას ითხოვს მოსარჩელე მოპასუხისაგან და რის საფუძველზე, ანუ რომელ ფაქტობრივ გარემოებებზე ამყარებს თავის მოთხოვნას. სასამართლომ მხარის მიერ მითითებული მოთხოვნის ფარგლებში უნდა მოძებნოს ის სამართლებრივი ნორმა (ნორმები), რომელიც იმ შედეგს ითვალისწინებს, რისი მიღწევაც მხარეს სურს. ამასთან, მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველად განხილული ნორმა (ან ნორმები) შეიცავს იმ აღწერილობას (ფაქტობრივ შემადგენლობას), რომლის შემოწმებაც სასამართლოს პრეროგატივაა და რომელიც უნდა განხორციელდეს ლოგიკური მეთოდების გამოყენების გზით, ანუ სასამართლომ უნდა დაადგინოს, ნორმაში მოყვანილი აბსტრაქტული აღწერილობა რამდენად შეესაბამება კონკრეტულ ცხოვრებისეულ სიტუაციას და გამოიტანოს შესაბამისი დასკვნები. ის მხარე, რომელსაც აქვს მოთხოვნა მეორე მხარისადმი, სულ მცირე, უნდა უთითებდეს იმ ფაქტობრივ შემადგენლობაზე, რომელსაც სამართლის ნორმა გვთავაზობს. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლის რომელიმე ფაქტობრივი ნაწილში (სამართლებრივი წინაპირობის) არარსებობა გამომრიცხავს მხარისათვის სასურველი სამართლებრივი შედეგის დადგომას (იხ. სუსგ-ები: №ას-15-29-1443-2012; №ას-973-1208-04; №ას-664-635-2016).

34. კასატორის პრეტენზიის შემოწმების მიზნით, საკასაციო სასამართლო პირველ რიგში ყურადღებას მიაქცევს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ და მხარეთა მიერ შეუდავებელ შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებს:

34.1. 2019 წლის 17 მაისს მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის გა-

ფორმდა დაზღვევის ხელშეკრულება, რომლითაც მოპასუხემ დააზღვია მოსარჩელის ბალანსზე რიცხული სატრანსპორტო საშუალებები. სადაზღვევო პერიოდი განისაზღვრა ხელშეკრულების ძალაში შესვლის დღის 24 საათიდან 2019 წლის 31 დეკემბრის 24 საათამდე;

34.2. სადაზღვევო პირობები შეთანხმდა როგორც სადაზღვევო ხელშეკრულებით, ასევე სატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევის მომსახურების 2019 წლის კონსოლიდირებული ტენდერის სატენდერო დოკუმენტაციით და 2019 წლის 20 მაისს გაცემული ავტომფლობელთა დაზღვევის პოლისით, განისაზღვრა მხარეთა ვალდებულებები და ზიანის ანაზღაურების წესი (ხელშეკრულების 5.1. მუხლის „თ“ ქვეპუნქტით, მოპასუხე ვალდებული იყო მომხდარი შემთხვევის განხილვის მიზნით, სამართალდამცავი ორგანოებისა თუ სხვა მესამე პირებისგან გონივრულ ვადაში მოეპოვებინა ყველა საჭირო დოკუმენტი, მათ შორის, დეფექტური აქტი, აღნიშნულიდან 5 სამუშაო დღეში ელიარებინა შემთხვევა, როგორც სადაზღვევო შემთხვევა და შეედგინა აქტი ზარალის ანაზღაურების შესახებ (სადაზღვევო შემთხვევის აქტი) ან დასაბუთებული უარი განეცხადებინა აღიარებაზე; ამავე მუხლის „ი“ ქვეპუნქტისა და სადაზღვევო პირობების II ნაწილის მე-2 მუხლის მე-10 პუნქტის თანახმად, მოპასუხეს სადაზღვევო ანაზღაურება შესაბამისი სერვისცენტრის ანგარიშზე უნდა გადაერიცხა მზღვეველსა და დამზღვევეს შორის გაფორმებული სადაზღვევო შემთხვევის აქტის ხელმოწერიდან 3 სამუშაო დღეში; ამავე მუხლის „მ“ ქვეპუნქტის და სადაზღვევო პირობების II ნაწილის მე-2 მუხლის მე-6 პუნქტის თანახმად კი, ის სატრანსპორტო საშუალებები, რომლებზეც სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტი სათვლის ვრცელდება საგარანტიო პირობები, შეფასდებოდა/შეკეთდებოდა შესაბამისი მარკის სერვის ცენტრში, ხოლო ის სატრანსპორტო საშუალებები, რომლებზეც არ ვრცელდებოდა საგარანტიო პირობები, შეფასდებოდა/შეკეთდებოდა მხარეთა მიერ შეთანხმებულ შემკეთებელ სერვის-ცენტრებში; სადაზღვევო პირობების II ნაწილის მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად სატრანსპორტო საშუალების ნაწილობრივ დაზიანების ან/და მისი ნაწილების დაკარგვის/დაზიანების შემთხვევაში, მზღვეველი ვალდებული იყო უზრუნველყო სატრანსპორტო საშუალების სადაზღვევო შემთხვევის დადგომამდე არსებულ მდგომარეობაში დაბრუნებისთვის საჭირო თანხების ანაზღაურება);

34.3. ხელშეკრულების შესრულება უზრუნველყოფილი იყო მოპასუხის მიერ წარდგენილი უპირობო, გამოუთხოვადი საბანკო გარანტიით, რომლის მოქმედების ვადა განისაზღვრა 2020 წლის 31 მარტის ჩათვლით;

34.4. 2019 წლის 17 მაისს სს „ვ.ბ.ჯ-ამ“ გასცა საბანკო გარანტია 532 000 ლარზე;

34.5. 2019 წლის 22 მაისს მომხდარი ავტოსაგზაო სატრანსპორტო შემ-

თხვევის შედეგად დაზიანდა მოსარჩელის კუთვნილი დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალება – FORD TRANZIT (ფურგონი (სატვირთო მიკროავტობუსი), სარეგისტრაციო ნომერი GN ...));

34.6. 2019 წლის 13 სექტემბერს სადაზღვევო კომპანიის პროვადერმა შემკეთებელმა კომპანიამ, შპს „ჯ.მ.ს-მა“ (შემდგომში შემკეთებელი კომპანია) გასცა ე.წ დეფექტური აქტი, ინვოისი №4046, რომლითაც შეფასდა დაზიანებული ავტომობილი, განისაზღვრა მისი შეკეთებისთვის შესასრულებელ სამუშაოთა ნუსხა და ზიანის ასანაზღაურებლად გასაცემ თანხად – შესაცვლელი ნაწილების და შესასრულებელი სამუშაოების ღირებულებად – მიეთითა 26 283 ლარი;

34.7. მითითებული დეფექტური აქტის საფუძველზე, იმავე დღეს (2019 წლის 13 სექტემბერს) მოპასუხემ შეადგინა ზარალის დარეგულირების აქტი, რომლითაც აღდგენითი სამუშაოების ღირებულება და ასანაზღაურებელი ზარალი განისაზღვრა 26 283 ლარით. ამავე აქტში აღინიშნა, რომ მითითებული ზიანის ანაზღაურების შემდეგ მოსარჩელეს მოპასუხის მიმართ არანაირი პრეტენზია აღარ ექნებოდა. აქტი ხელმოწერილია ორივე მხარის მიერ;

34.8. 2019 წლის 18 სექტემბერს მოპასუხემ შემკეთებელ კომპანიას გადაურიცხა დეფექტური აქტით განსაზღვრული თანხა, 26 283 ლარი;

34.9. 2019 წლის 19 ნოემბერს მოსარჩელემ №221/31 13 წერილით მიმართა სადაზღვევო კომპანიას და სთხოვა უმოკლეს ვადაში მიეღო ზომები დაზიანებული ავტომანქანის შესაკეთებლად;

34.10. სადაზღვევო კომპანიამ მითითებული წერილის პასუხად განმარტა, რომ მან ყველა მის ხელთ არსებული რესურსი გამოიყენა ზარალის დასარეგულირებლად – ხელშეკრულებით განსაზღვრულ ვადაში შეაფასა და დაიანგარიშა სადაზღვევო შემთხვევით გამოწვეული ზიანი, ასევე უმოკლეს ვადაში ჩაურიცხა პროვადერ შემკეთებელ კომპანიას ავტომანქანის აღდგენისთვის საჭირო თანხა და აქტიურადაა ჩართული მომსახურების სრულად და ჯეროვნად ჩაბარების პროცესის დასრულებაშიც;

34.11. სადაზღვევო ხელშეკრულების ვადა ამოიწურა 2019 წლის 31 დეკემბერს;

34.12. საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადაში გარანტს ბენეფიციარის მოთხოვნით თანხა არ გადაუხდია;

34.13. ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდგომ, 2020 წლის 15 იანვარს მოსარჩელისა და მოპასუხე კომპანიების წარმომადგენლების, ასევე პროვადერი შემკეთებელი კომპანიის დირექტორისა და მოწვეული სპეციალისტების თანდასწრებით შედგა დაზიანებული ავტომანქანის დათვალიერების აქტი, შემკეთებელ კომპანიასთან შეთანხმდა სამუშაოების დასრულების ვადა და იგი განისაზღვრა 2020 წლის 1 თებერვლით;

34.14. 2020 წლის 6 მარტს მოსარჩელე კომპანიის მოწვეულმა სპე-

ცილისტებმა კვლავ შეადგინეს დაზიანებული ავტომანქანის დათვალიერების ოქმი, რომელშიც აღნიშნულია, რომ ავტომანქანა ამ დრომდე შეუკეთებელია და არ არის ჩატარებული შესაბამისი სამუშაოები;

34. 15. თითქმის ერთი წლის შემდეგ, 2021 წლის 29 იანვარს მოსარჩელემ მიმართა ლ. სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს და მოითხოვა დასკვნის გაცემა ექსპერტის წინაშე დასმულ შემდეგ კითვავზე: ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად დაზიანებული მოსარჩელის კუთვნილი დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალება – FORD TRANZIT (ფურგონი (სატვირთო მიკროავტობუსი), სარეგისტრაციო ნომერი GN ...) რამდენად ექვემდებარებოდა აღდგენას, ასევე აღდგენის შემთხვევაში, რამდენად მიზანშეწონილი იყო მისი შემდგომი ექსპლუატაცია;

34. 16. ლ. სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2021 წლის 5 მარტის №5001268121 საექსპერტო დასკვნის თანახმად, ექსპერტიზაზე წარდგენილი ავტომობილი FORD TRANZIT (ფურგონი (სატვირთო მიკროავტობუსი), სარეგისტრაციო ნომერი GN ...) ტექნიკურად გაუმართავია და მისი აღდგენა შემდგომი ექსპლუატაციის მიზნით ტექნიკური თვალსაზრისით მიზანშეწონილი არ არის.

35. საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს სააპელაციო სასამართლოს დასკვნას იმის შესახებ, რომ საქმის მასალებით დასტურდება სადაზღვევო კომპანიის მიერ სახელშეკრულებო ვალდებულებების არაჯეროვნად შესრულების ფაქტი.

36. მზღვევლის მიერ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების მტკიცების მიზნებისთვის მნიშვნელოვანია განისაზღვროს სადაზღვევო ურთიერთობის დასაწყისი და დასასრული, ასევე გაირკვეს, კონკრეტულად რა ვალდებულებები გააჩნდა სადაზღვევო კომპანიას დაზღვეულის მიმართ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას და ხელშეკრულების მოქმედების ვადაში შეასრულა თუ არა ისინი.

37. როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, დადგენილია და სადავო არ არის, რომ მხარეთა შორის დაზღვევის ხელშეკრულება გაფორმდა 2019 წლის 17 მაისს და მისი მოქმედების ვადა განისაზღვრა 2019 წლის 31 დეკემბრის ჩათვლით, ავტოსაგზაო შემთხვევა კი, რა დროსაც დაზიანდა მოსარჩელის კუთვნილი ავტომობილი, მოხდა 2019 წლის 22 მაისს.

38. საკასაციო სასამართლო ყურადღებას გაამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ არც სადაზღვევო ხელშეკრულებით, არც დაზღვევის მომსახურების 2019 წლის კონსოლიდირებული ტენდერის სატენდერო დოკუმენტაციითა და არც 2019 წლის 20 მაისს გაცემული ავტომფლობელთა დაზღვევის პოლისით სადაზღვევო კომპანიას არ ეკისრებოდა სატრანსპორტო საშუალების შეკეთების ან შეკეთებაზე ზედამხედველობის ვალდებულება. ხელშეკრულების 5.1 მუხლის „თ“ და „ი“ ქვეპუნ-

ქტებში მითითებულია შემდეგი: „მიმწოდებელი ვალდებულია მომხდარი შემთხვევის განხილვის მიზნით, სამართალდამცავი ორგანოებისათუ სხვა მესამე პირებისაგან გონივრულ ვადაში მოიპოვოს ყველა საჭირო დოკუმენტი, მათ შორის, დეფექტური აქტი და აღნიშნულიდან 5 სამუშაო დღეში აღიაროს შემთხვევა, როგორც სადაზღვევო შემთხვევა და შეადგინოს აქტი ზარალის ანაზღაურების შესახებ (სადაზღვევო შემთხვევის აქტი), ან დასაბუთებული უარი განაცხადოს აღიარებაზე. აქტი ზარალის ანაზღაურების შესახებ დამონმებული უნდა იყოს მზღვეველისა და დამზღვევის ხელმოწერით; სადაზღვევო ანაზღაურების გადარიცხვა შესაბამისი სერვისცენტრის ანგარიშზე განხორციელოს მზღვეველსა და დამზღვევს შორის გაფორმებული სადაზღვევო შემთხვევის აქტის ხელმოწერიდან 3 (სამი) სამუშაო დღის ვადაში“. ამავგ მუხლის „მ“ ქვეპუნქტით განისაზღვრა დაზიანებული სატრანსპორტო საშუალების შეფასება/შეკეთების ადგილი – „იმ სატრანსპორტო საშუალების შეფასება/შეკეთება, რომლებზეც სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისთვის ვრცელდება საგარანტიო პირობები, განხორციელდება შესაბამისი მარკის სერვის-ცენტრში, ხოლო იმ სატრანსპორტო საშუალებების შეფასება/შეკეთება, რომლებზეც არ ვრცელდება საგარანტიო პირობები, განხორციელდება მხარეთა მიერ შეთანხმებულ შემკეთებელ სერვის-ცენტრ(ებ)ში“.

39. ამრიგად, საკასაციო სასამართლო ხელშეკრულების პირობების ურთიერთშეჯერებით დადასტურებულად მიიჩნევს, რომ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას სადაზღვევო კომპანიას ეკისრებოდა შემთხვევის აღიარების, ზარალის ანაზღაურების შესახებ დეფექტური აქტის გაცემისა და ავტომანქანის შეკეთებისთვის საჭირო თანხის შესაბამის სერვის-ცენტრში გადარიცხვის ვალდებულება.

40. სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი ზემოაღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებები მოწმობს, რომ სადაზღვევო შემთხვევის შესახებ მოსარჩელემ დროულად აცნობა სადაზღვევო კომპანიას, რომელმაც ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაში მიმართა პროვაიდერ შემკეთებელ კომპანიას, შედგა ე.წ „დეფექტური აქტი“ (ინვოისი), ამ აქტის საფუძველზე კი, მზღვეველსა და დამზღვევს შორის გაფორმდა სადაზღვევო შემთხვევის აქტი სწორედ იმ თანხაზე, რაც მითითებული იყო ინვოისში. სადავო არ არის ისიც, რომ ზარალის დარეგულირების აქტის გაფორმებიდან ხელშეკრულებით განსაზღვრულ ვადაში (სამ სამუშაო დღეში) დაზიანებული ავტომობილის აღდგენითი სამუშაოებისთვის განსაზღვრული თანხა (26 283 ლარი) მზღვეველმა გადარიცხა შემკეთებელი კომპანიის ანგარიშზე. აღსანიშნავია, რომ სადაზღვევო კომპანიის არცერთი ქმედება მოსარჩელეს არ გაუპროტესტებია. მეტიც, საქმის მასალებით დადგენილია, რომ მხარეებმა ერთობლივი ხელმო-

წერით დაადასტურეს შეთანხმება, სადაც მითითებულია, რომ ზარალის დარეგულირების აქტში ასახული თანხის, 26 283 ლარის შემკეთებელი კომპანიისთვის გადარიცხვის შემდეგ დამზღვევს მზღვეველთან პრეტენზია აღარ ექნებოდა.

41. ამრიგად, საკასაციო სასამართლო მითითებული გარემოებების ურთიერთშეჯერების შედეგად იზიარებს კასატორის მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ სადაზღვევო კომპანიამ სადაზღვევო ხელშეკრულებით მისთვის დაკისრებული ყველა ვალდებულება ჯეროვნად შეასრულა. ამ დასკვნას ამყარებს ისიც, რომ სს „ვ.ბ.ჯ-ას“ მიერ გაცემული საბანკო გარანტია გარანტიის მოქმედების ვადაში არ გამოყენებულა.

42. საკასაციო პალატა ვერ დაეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას იმის შესახებ, რომ ვინაიდან საქმეზე წარდგენილი 2021 წლის 5 მარტის №001448721 საქესპერტო დასკვნით დადასტურებულია დაზიანებული ავტომობილის ამ დრომდე შეუკეთებლობა (2021 წლის 10 მარტის №001564221 დასკვნით კი დაანგარიშებულია დაზიანებული ავტომანქანის საბაზრო ღირებულება), არსებობს მოსარჩელის სასარგებლოდ მოპასუხისთვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრების წინაპირობა.

43. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ „ექსპერტიზის დასკვნა, ესაა მტკიცებულების ერთ-ერთი სახე, რომელიც შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს საქმის გარემოებათა დასადგენად. იმის მიხედვით, თუ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე რა გარემოებაა დასადგენი. თავად ექსპერტი კი, პროცესის მონაწილე დამხმარე სუბიექტია, რომელიც ფლობს სპეციალურ ცოდნას მეცნიერების, ტექნიკის, მედიცინის, ხელოვნების ან ხელობის დარგში. მის მიერ შედგენილ დასკვნაში გადმოცემულია გამოკვლევის შინაარსი, შედეგები და პასუხი მის წინაშე დასმულ კითხვებზე. სსსკ-ის 162-ე მუხლის ნორმატიული გაგებით, მტკიცების ამ საშუალებით შესაძლებელია საქმისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტის დადგენა, ხოლო ამგვარი მტკიცებულების გარეშე, ზოგიერთ შემთხვევაში, საქმეზე გადანყვეტილების გამოტანა შეუძლებელია. ექსპერტიზის საჭიროება საქმეზე დასადგენი გარემოებების თავისებურებიდან გამომდინარეობს. ექსპერტიზის დასკვნა, როგორც სპეციალური ცოდნით აღჭურვილი პირის კვლევის წერილობითი შედეგი, პასუხს სცემს სამოქალაქო საქმესთან დაკავშირებით მხარეთა ანდა სასამართლოს მიერ დასმულ კითხვებს (იხ., ილონა გაგუა, „მტკიცებულებები და მტკიცების პროცესი კერძო ხასიათის სამართლებრივ დავებზე“, 2020 წელი, გვ: 97-99, 102, 106-107, 112-113. რედაქტორები: ზ. ძლიერიშვილი, ნუნუ კვანტალიანი).

44. განსახილველ შემთხვევაში, გამომდინარე იქიდან, რომ მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულება დაზიანებული ავტომანქანის შეკეთების ან შეკეთებაზე ზედამხედველობის ვალდებულებას არ აკის-

რებდა სადაზღვევო კომპანიას და მოპასუხის ვალდებულება სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას შემთხვევის აღიარებითა და ავტომანქანის შეკეთებისთვის საჭირო თანხის შემკეთებელი კომპანიისთვის გადარიცხვით შემოიფარგლებოდა, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების მტკიცების მიზნებისთვის, დაზიანებული ავტომობილის ტექნიკური გამართულობის ან/და საბაზრო ღირებულების დადგენის შესახებ საექსპერტო დასკვნების გამოყენება მიზანშეუწონელია. თუმცა, თუნდაც იკვეთებოდეს წინამდებარე დავის გადაჭრისას ამ სახის დასკვნის შეფასების აუცილებლობა, იგი მაინც ვერ მიიჩნევა ზიანის ოდენობის განმსაზღვრელ რელევანტურ მტკიცებულებად, ვინაიდან მომზადებულია არა ხელშეკრულების მოქმედების ვადაში, არამედ ხელშეკრულების ვადის ამოწურვიდან ერთ წელზე მეტი ხნის გასვლის შემდეგ (ხელშეკრულების ვადა ამოიწურა 2019 წლის 31 დეკემბერს, ხოლო დასკვნა შედგენილია 2021 წლის მარტში), რაც ასევე საფუძვლიანს ხდის კასატორის მოსაზრებას ავტომანქანის დიდი ხნით ერთადგილას დგომით მისი უვარგისობის ნიშნულის გაზრდის შესახებ.

45. საკასაციო სასამართლოს არაერთ განჩინებაშია განმარტებული, რომ სამოქალაქო საპროცესო სამართალში მოქმედი მტკიცების ტვირთის სამართლიანი და ობიექტური განაწილების სტანდარტი გულისხმობს მხარეთა შორის მტკიცების ტვირთის ისე განაწილებას, რომ მოსარჩელესა და მოპასუხეს დაეკისროთ იმ ფაქტების დამტკიცების ტვირთი, რომელთა მტკიცება მათთვის ობიექტურად შესაძლებელია, ანუ მტკიცების ტვირთი ეკისრება მას, ვინც ამტკიცებს და არა – მას, ვინც უარყოფს. მხარეთა მტკიცებითი საქმიანობის საბოლოო მიზანი – ესაა სასამართლოს დარწმუნება საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობაში. სასამართლოს დაურწმუნებლობა კი, მხარისათვის არახელსაყრელ შედეგს იწვევს. მტკიცების ტვირთი დამოკიდებულია არა მხარის როლზე პროცესში, არამედ მოთხოვნის საფუძველზე. ის, ვინც ითხოვს ვალდებულების შესრულებას, უნდა დაამტკიცოს მოთხოვნის საფუძვლის არსებობა არა მხოლოდ მაშინ, როდესაც იგი ითხოვს თავისი მოთხოვნის შესრულებას, ან აღიარებას, არამედ მაშინაც, როდესაც იგი თავს იცავს მოწინააღმდეგე მხარის ნეგატიური აღიარებითი სარჩელისაგან (მოთხოვნისაგან). ამასთან, მხარეთა მიერ წარმოდგენილი ახსნა-განმარტებები უნდა იყოს დასაბუთებული და ეხებოდეს იმ გარემოებებს, რომლებსაც უშუალო კავშირი აქვს დავასთან. იმავედროულად, ახსნა-განმარტება უნდა დასტურდებოდეს რელევანტური მტკიცებულებებით [სსსკ-ის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილი]. სადავო გარემოებების დადგენისას სასამართლო ყურადღებას გაამახვილებს არა ერთ რომელიმე მტკიცებულებაზე განყენებულად, არამედ იმსჯელებს საქმეში წარმოდგენილ მხა-

რეთა განმარტებებზე, წერილობითი დოკუმენტებსა და სხვა მტკიცებულებებზე ერთობლიობაში, რომელთა ურთიერთშეჯერებით გადან-ყვეტს, სარწმუნოდ მიიჩნიოს თუ არა ამა თუ იმ ფაქტის არსებობა.

46. ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო სასამართლო ასკვნის, რომ მოსარჩელემ საკუთარი მტკიცების ფარგლებში ვერ დაადასტურა მოპასუხის მიერ დაზღვევის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების დარღვევა, რაც ასევე უსაფუძვლოს ხდის მის მოთხოვნას ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო მოპასუხისთვის პირგასამტეხლოს დაკისრების შესახებ.

47. ამრიგად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დაუსაბუთებელია, რის გამოც იგი უნდა გაუქმდეს. ამასთან, არ არსებობს საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების სსკ-ის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული საფუძველი, ვინაიდან საჭირო არაა მტკიცებულებათა დამატებით გამოკვლევა, შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო უფლებამოსილია, თვითონ მიიღოს გადაწყვეტილება.

48. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. ამასთან, იმავე მუხლის მე-2 და მე-3 ნაწილების თანახმად, ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება აგრეთვე სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც გასწიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას. თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, იგი შესაბამისად შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც.

49. მოცემულ შემთხვევაში, ვინაიდან დაკმაყოფილდა მოპასუხის საკასაციო საჩივარი, რომლითაც სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, მონინა-ალმდეგე მხარეს (მოსარჩელეს) კასატორის (მოპასუხის) სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ საკასაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 2 996 ლარის გადახდა.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 408-ე მუხლის მე-3 ნაწილით, 411-ე მუხლით და,

გ ა დ ა ნ ე ჯ ი ტ ა :

1. სს „რ.მ. და ს.კ.გ.ბ.ჯ-იას“ საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;

2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 6 ივნისის გადაწყვეტილება, და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს;

3. სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოს (...) სს „რ.მ. და ს.კ.გ.ბ.ჯ-იას“ (...) სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ საკასაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი – 2 996 ლარი;

4. სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ სარჩელსა და სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი დარჩეს ბიუჯეტში;

5. განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

შემცირებული (არასრული) დაზღვევისას სადაზღვევო ანაზღაურების წესი

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელმწიფო

№ას-34-2025

03 ნოემბერი, 2025 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა

**შემადგენლობა: გ. ჯეირანაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ლ. ქოჩიაშვილი,
ა. ძაბუნძიძე**

დავის საგანი: სადაზღვევო რისკის რეალიზების გამო დამდგარი ზიანის ანაზღაურება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 20 ნოემბრის განჩინებით აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს (შემდგომში – „მოსარჩელე“, „სამინისტრო“ ან „კასატორი“) სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2024 წლის 11 ივლისის გადაწყვეტილება, რომლითაც სამინისტროს სარჩელი სს „რ.მ. და ს.კ.გ.ბ.ჯ-იას“ (შემდგომში – „მოპასუხე“ ან „სადაზღვევო კომპანია“) მიმართ დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სადაზღვევო კომპანიას სამინისტროს სასარგებლოდ დაეკისრა ზიანის ანაზღაურების სახით 1681,69 ლარის გადახდა,

ასევე, – პირგასამტეხლოს გადახდა 2024 წლის 21 მარტიდან ვალდებულების შესრულებამდე, 1681,69 ლარის 0,2%-ის ოდენობით, რაც ყოველდღიურად შეადგენს 3,36 ლარს.

2. სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია საქმის გადანყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2.1. 2022 წლის 26 დეკემბერს მხარეთა შორის გაფორმდა სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ №92 (კონსოლიდირებული ტენდერი CON22000552) ხელშეკრულება, რომლის საგანსაც წარმოადგენდა ავტოსატრანსპორტო საშუალების „KIA CADENZA“, სახელმწიფო ნომრით „...“, გამოშვების წელი 2014, დაზღვევა;

2.2. სატრანსპორტო საშუალების დაზღვევა მოხდა საბალანსო ღირებულებით – 8 964.53 ლარი. ხელშეკრულების ღირებულება შეადგენდა 1514 ლარს. მისი მოქმედების ვადად განისაზღვრა პერიოდი 2024 წლის 30 აპრილის ჩათვლით. სადაზღვევო პოლისის მიხედვით, სადაზღვევო თანხის ოდენობა შეადგენს 8964.53 ლარს;

2.3. დაზღვევის ხელშეკრულების საფუძველზე მოსარჩელეზე გაცა ქონების დაზღვევის პოლისი №MO 007629/22, სადაც მატერიალური ზიანისათვის ასანაზღაურებელი თანხის ლიმიტი განისაზღვრა 8964.53 ლარით, ხოლო სადაზღვევო პრემია – 111.01 ლარით;

2.4. ხელშეკრულების ზოგადი პირობების 1.25 პუნქტის შესაბამისად, სატრანსპორტო საშუალების საბალანსო ღირებულება არის დაზღვევის ხელშეკრულებაში დამზღვევის მიერ მითითებული საბალანსო ღირებულება, რომლის საფუძველზეც მოხდება სადაზღვევო პრემიისა და დაზღვევის პერიოდში ნებისმიერ მომენტში გასაცემი შესაბამისი სადაზღვევო ანაზღაურების გამოანგარიშება. ხოლო, რაც შეეხება საბაზრო ღირებულებას, აღნიშნული არის სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის დღეს ნებისმიერი ქონების, დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალების ან მისი რომელიმე ნაწილის მსგავსი ან იდენტური მახასიათებლების მქონე ღირებულება საქართველოს ბაზარზე. ხელშეკრულების მიხედვით, უფლებამოსილ პირს წარმოადგენს შესაბამისი მართვის მოწმობის მქონე დამზღვევი ორგანიზაციის ყველა თანამშრომელი ან შესაბამისი წერილობითი შეტყობინების საფუძველზე დამზღვევის მიერ უფლებამოსილი სხვა პირი, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი მართვის მოწმობა;

2.5. დაზღვევის ხელშეკრულების 10.3 პუნქტის შესაბამისად, ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებლობის ან არაფეროვანი შესრულების შემთხვევაში, მიმწოდებელს დაეკისრება ჯარიმა ყოველ ჯერზე 150 ლარის ოდენობით, ხოლო 10.4 პუნქტის თანახმად კი, ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების ვადის გადაცილებისთვის მიმწოდებელს დაეკისრება პირგასამტეხლოს გადახ-

და ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე 100 ლარის ოდენობით. ხელშეკრულების პროექტის 10.1 მუხლის თანახმად, მხარეებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა შეუსრულებელი ვალდებულების 0.2%-ის ოდენობით ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე;

2.6. 2023 წლის 21 აგვისტოს ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად დაზიანდა სამინისტროს ბალანსზე რიცხული ავტომანქანა „KIA CADENZA“. ავტომობილის დაზიანება გამოწვეული იქნა მესამე პირის ბრალით;

2.7. სამინისტრომ მიმართა სადაზღვევო კომპანიას სადაზღვევო ანაზღაურების მოთხოვნით. მზღვეველმა 2023 წლის 4 სექტემბრის წერილით სამინისტროს აცნობა, რომ 2023 წლის 21 აგვისტოს მომხდარ ავტოსაგზაო შემთხვევასთან დაკავშირებით შპს „ა-ის“ მიერ გაიცა შეფასების აქტი №02381, რომლის თანახმად, დაზიანებული დაზღვევის საგნის აღდგენითი ღირებულება შეადგენს 11015,3 ლარს. დაზღვევის ხელშეკრულების მე-2 ნაწილის 1-ლი მუხლის მე-3 პუნქტის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, სრულ დაზიანებად ჩაითვლება სატრანსპორტო საშუალების ზიანი, რომელიც არ ექვემდებარება აღდგენას (ტოტალი) ან/და სატრანსპორტო საშუალების ზიანი, რომლის აღდგენა/შეკეთების ღირებულება ერთჯერადად ხელშეკრულებაში მითითებული საბალანსო ღირებულების 80%-ს ან მეტს შეადგენს. ვინაიდან აღნიშნული შემთხვევა მზღვეველის მიერ აღიარებულია სადაზღვევო შემთხვევად, შესაბამისად, მზღვეველი მზადაა დაარეგულიროს აღნიშნული შემთხვევა ხელშეკრულების თანახმად, ფულადი კომპენსაციით ან ალტერნატიული ავტომობილის ჩანაცვლებით;

2.8. სამინისტრომ მიმართა ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს და მოითხოვა როგორც დაზიანებამდე ავტომანქანის საბაზრო ღირებულების შეფასება, ასევე მატერიალური ზარალის დადგენა. ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2023 წლის 3 ოქტომბრის დასკვნით, ავტომანქანა „KIA CADENZA“-ს საბაზრო ღირებულებამ შეადგინა 34 500 ლარი, ხოლო 2023 წლის 19 ოქტომბრის №007470823 დასკვნის მიხედვით, მატერიალურმა ზარალმა – 6796 ლარი;

2.9. სადაზღვევო კომპანიამ 2023 წლის 8 ნოემბრის წერილით სამინისტროს აცნობა, რომ ხელშეკრულების მე-2 ნაწილის მე-2 მუხლის მე-14 პუნქტით, თუ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისთვის აღმოჩნდება, რომ სადაზღვევო თანხა 10%-ით ან/და მეტით ნაკლებია დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალების სადაზღვევო ღირებულებაზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის, მაშინ მზღვეველი აანაზღაურებს ზიანს სადაზღვევო თანხისა და საბაზრო ღირებულების შეფარდების შესაბამისად. ამდენად, მზღვეველი გაცემს სადაზღვევო ანაზღაურებას შემდეგი ფორმულით: სადაზღვევო თანხა –

8 964,53 ლარი შეფარდებული ქონების საბაზრო ღირებულებასთან – 34 500 ლართან და გამრავლებული ზიანის ოდენობაზე – 6472 ლარზე. პასუხის თანახმად, სადაზღვევო კომპანია გასცემს სადაზღვევო ანაზღაურების თანხას პროპორციული წესით – 1681.69 ლარის ოდენობით.

3. სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ მხარეთა შორის სადავოა სა-დაზღვევო შემთხვევის ანაზღაურების გამოთვლის პრინციპი. კერძოდ, სადაზღვევო კომპანია თანხმობას აცხადებს სადაზღვევო შემთხვე-ვით დამდგარი ზიანის ანაზღაურებაზე მხოლოდ პროპორციულობის წე-სის დაცვით, ხოლო სამინისტროს მოთხოვნით უნდა ანაზღაურდეს დაზღვეული ავტომობილის გარემონტებისათვის გათვალისწინებული ხარჯი სრულად, რადგან ზიანის ოდენობა (8200 ლარი) სადაზღვევო თანხის (8 964.53 ლარი) ლიმიტის ოდენობაზე ნაკლებია.

4. სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ მხარეთა შორის 2022 წლის 26 დეკემბერს გაფორმებული სახელმწიფო შესყიდვების შესა-ხებ №92 (კონსოლიდირებული ტენდერი CON22000552) ხელშეკრულე-ბა მოიცავს შესავალ ნაწილს, ტერმინთა განმარტებას, ხელშეკრულე-ბის საგანსა და ძირითად პრინციპებს, ხელშეკრულების საერთო ღირე-ბულებას, მომსახურების განევის ადგილსა და ვადებს, მხარეთა უფ-ლება-მოვალეობებს, შესრულებისა კონტროლსა და მომსახურების მი-ღების წესებს, ანგარიშსწორების წესს, შესრულების შეფერხებისა და უზრუნველყოფის გარანტიის წარდგენის წესს. სასამართლომ აღნიშ-ნა, რომ დავის მართებულად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელოვანია ტერ-მინთა განმარტების ის ნაწილი, სადაც აღწერილია, თუ რომელი სიტ-ყვის უკან რა შინაარსის დებულებას გულისხმობდნენ მხარეები. ხელ-შეკრულების 1.18. მუხლი განსაზღვრავს „სადაზღვევო თანხის (ლიმი-ტის)“ მნიშვნელობას – „სადაზღვევო პერიოდის განმავლობაში ასანაზ-ღაურებელი თანხის მაქსიმალური ჯამური ოდენობა, რომელიც განი-საზღვრება დაზღვევის თითოეული სახეობისთვის ცალ-ცალკე“. „სა-დაზღვევო ანაზღაურება“ განიმარტება შემდეგნაირად – „ანაზღაურე-ბა, რომელსაც სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას გასცემს მზღვე-ველი სატენდერო დოკუმენტაციისა და ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად (ხელშეკრულების 1.19. მუხლი)“. „სატრანსპორტო საშუა-ლების საბალანსო ღირებულება“ არის დაზღვევის ხელშეკრულებაში დამზღვევის მიერ მითითებული საბალანსო ღირებულება. აღნიშნული ღირებულების საფუძველზეც მოხდება სადაზღვევო პრემიისა და დაზ-ღვევის პერიოდში ნებისმიერ მომენტში გასაცემი შესაბამისი სადაზ-ღვევო ანაზღაურების გამოანგარიშება (1.25. მუხლი). „საბაზრო ღირე-ბულება“ კი არის სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის დღეს ნებისმიე-რი ქონების, დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალების ან მისი რომე-ლიმე ნაწილის მსგავსი ან იდენტური მახასიათებლების მქონე ქონების

ღირებულება საქართველოს ბაზარზე (1.25. მუხლი).

5. პალატის მითითებით, დაზღვევის საგანი „KIA CADENZA“, სახელმწიფო ნომრით „...“, გამოშვების წელი 2014, ხელშეკრულების მიხედვით შეფასებულია საბალანსო ღირებულებით, რომელიც შეადგენს 8 964.53 ლარს. პალატამ სრულად გაიზიარა მოპასუხის მითითება, რომ საბალანსო ღირებულების შინაარსის მხედველობაში მიღებით განისაზღვრება კონკრეტული სადაზღვევო რისკის დასაზღვევად გადასახდელი სადაზღვევო პრემიის ოდენობაც და, შესაბამისად, ასანაზღაურებელი თანხის მოცულობაც. ლოგიკურია, რომ, რაც მეტია ნივთის ღირებულება, მით მეტია ყოველთვიური სადაზღვევო პრემიის ოდენობა და მის პირდაპირპროპორციულად იზრდება სადაზღვევო თანხის მოცულობაც. უსამართლო და შესაძლოა კანონსწინააღმდეგოც იყოს, დამზღვევმა იხადოს საბალანსო ღირებულებიდან გამოანგარიშებული პრემია და დამდგარი ზიანის შემთხვევაში ასანაზღაურებელი თანხა გამოითვალოს საბაზრო ღირებულებიდან.

6. სააპელაციო სასამართლოს მითითებით, სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად დაზიანებული დაზღვეული ავტომობილის აღდგენისათვის ასანაზღაურებელი თანხა შეფასდა 11 015.3 ლარის ოდენობით. უსამართლო შედეგების თავიდან ასაცილებლად მხარეები წერილობით შეთანხმდნენ ანაზღაურების სპეციალურ, ე.წ. პროპორციულ წესზე. პალატამ მიუთითა 26. 12.2022წ. №92 ხელშეკრულების მე-2 ნაწილის მე-2 მუხლის მე-14 პუნქტზე, რომლის თანახმად, „თუ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის აღმოჩნდება, რომ სადაზღვევო თანხა 10%-ით ან/და მეტით ნაკლებია დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალების საბაზრო ღირებულებაზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის, მაშინ მზღვეველი აანაზღაურებს ზიანს სადაზღვევო თანხისა და საბაზრო ღირებულების შეფარდების შესაბამისად“ (იხ. ხელშეკრულება). სააპელაციო პალატის განმარტებით, სახელშეკრულებო ჩანაწერი სრულ თანხვედრაშია ასევე სსკ-ის 827.1 მუხლის დისპოზიციასთან, რომლის თანახმადაც, „თუ სადაზღვევო თანხა ნაკლებია სადაზღვევო ღირებულებაზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის (შემცირებული ან არასრული დაზღვევა), მაშინ მზღვეველი ანაზღაურებს ზიანს სადაზღვევო თანხისა და სადაზღვევო ღირებულების შეფარდების შესაბამისად“. ზემოაღნიშნული სახელშეკრულებო შეთანხმების გონივრული განსჯის შედეგად შეფასებისა და საკანონმდებლო მოწესრიგების მხედველობაში მიღებით პალატამ მიიჩნია, რომ დაზღვეული ავტომობილისათვის მიყენებული ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა საბაზრო ღირებულებიდან, არამედ – საბალანსო ღირებულების მხედველობაში მიღებით.

7. სააპელაციო პალატამ გაიზიარა გასაჩივრებული გადანყვეტილე-

ბით დადგენილი გარემოება, რომ: ა. სადაზღვევო თანხა შეადგენს 8 964.53 ლარს; ბ. დაზღვეული ავტომობილის საბაზრო ღირებულება განისაზღვრა სსიპ „ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს“ 03.10.2023წ. დასკვნით და შეადგენს 34 500 ლარს; გ. დაზღვეული ავტომობილისათვის მიყენებული ზიანის ოდენობა განისაზღვრა ასევე სსიპ „ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს“ 19.10.2023წ. დასკვნით და შეადგენს 6 472 ლარს. საბოლოო ჯამში, მზღვეველი ვალდებულია დამზღვევს აუნაზღაუროს 26.12.2022წ. №92 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე 1681.69 ლარი იმავე ხელშეკრულების მეორე მუხლის მეორე ნაწილის მეთოთხმეტე პუნქტის შესაბამისად (შემდეგი ფორმულით: სადაზღვევო თანხა – 8964.53 ლარი შეფარდებული ქონების საბაზრო ღირებულებასთან – 34 500 ლართან და გამრავლებული ზიანის ოდენობაზე – 6472 ლარზე).

8. პირგასამტეხლოსთან დაკავშირებით სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ, ვინაიდან ასანაზღაურებელი სადაზღვევო თანხის ოდენობის გაზრდის ნაწილში სააპელაციო საჩივარი უსაფუძვლოდ იქნა მიჩნეული, შესაბამისად, ასევე უსაფუძვლო იყო მოსარჩელის მოთხოვნა პირგასამტეხლოს ამ გაზრდილი ოდენობიდან დაანგარიშების შესახებ. ამასთან, იმის გათვალისწინებით, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით მოპასუშისათვის დაკისრებული იყო პირგასამტეხლოს გადახდა სადაზღვევო თანხის 0.2%-ის ოდენობით ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე (პროცენტული განაკვეთი სადავო არ გამხდარა) და ამ ნაწილში გადაწყვეტილება სადაზღვევო კომპანიას არ ჰქონდა გასაჩივრებული, პალატამ მიზანშეწონილად არ მიიჩნია ამ ნაწილში მსჯელობის მეტად განვრცობა.

9. სააპელაციო სასამართლოს განჩინებაზე მოსარჩელემ შეიტანა საკასაციო საჩივარი და მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება.

10. კასატორმა მიუთითა სააპელაციო სასამართლოს განჩინების გაუქმების შემდეგ საფუძვლებზე:

10.1. საქართველოს უზენაეს სასამართლოს სადაზღვევო შემთხვევის ანაზღაურების გამოთვლის პრინციპთან დაკავშირებით გადაწყვეტილება არ მიუღია (სსსკ-ის 391.5 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი). სასამართლო პრაქტიკის არარსებობის პირობებში მნიშვნელოვანია სწორი სამართლებრივი განმარტება, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც ანაზღაურების გამოთვლა ხდება სახელმწიფო შესყიდვების ფარგლებში გაწეული მომსახურების დროს და დამზღვევს წარმოადგენს საჯარო დაწესებულება. მნიშვნელოვანია უზენაესმა სასამართლომ განმარტოს, თუ რა წესით უნდა მოხდეს დამდგარი ზიანის ანაზღაურე-

ბის გამოთვლა იმ შემთხვევაში, როდესაც ქონება დაზღვეულია საბალანსო ღირებულებით, ხოლო ზიანის გამოთვლა ხდება სადაზღვევო თანხისა და სადაზღვევო ღირებულების (საბაზრო ღირებულება) შეფარდების შესაბამისად და ასევე, ირღვევა თუ არა დამზღვევის უფლება, როდესაც მზღვეველი უარს აცხადებს აუნაზღაუროს დამზღვევს მესამე პირის მიერ გამოწვეული ზიანი სრული მოცულობით. სასამართლომ ასევე უნდა იმსჯელოს, დაზღვევის მარეგულირებელი ნორმები, რომლებიც ძირითადად მხარეთა სახელშეკრულებო თავისუფლების პრინციპზეა აგებული, რა პრინციპებით უნდა გავრცელდეს საჯარო დანესებულების მიერ კანონმდებლობით დადგენილი ბოჭვის ფარგლებში შესყიდული სადაზღვევო მომსახურების დროს;

10.2. სამინისტრომ ავტომანქანა შეაკეთა საკუთარი სახსრებით 8200 ლარად. სამინისტროს დაზღვეული ავტომანქანა გადაეცა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის აპარატიდან უსასყიდლოდ, უვადო სარგებლობის უფლებით (საწყისი საბალანსო ღირებულებით 60290,92 ლარი, ნარჩენი ღირებულებით – 8964,53 ლარი). აქტივის ბალანსზე აყვანა ხდება საბალანსო ღირებულებით და არ ხდება აქტივის საბაზრო ღირებულებით შეფასება, შესაბამისად, დაზღვევის მომენტში არ მომხდარა ხსენებული ავტომანქანის საბაზრო ღირებულების დადგენა;

10.3. სააპელაციო სასამართლომ არ განმარტა უმნიშვნელოვანესი სადავო სამართლებრივი საკითხები, კერძოდ: ა) ზიანის ანაზღაურების პროპორციული წესი (22.12.2022 წლის №92 ხელშეკრულების მე-2 ნაწილის, მე-2 მუხლის მე-14 ნაწილი, სსკ-ის 827.1 მუხლი) რამდენად შეიძლება გავრცელდეს იმ შემთხვევაზე, როდესაც დაზღვევის მომენტში არ მომხდარა ქონების საბაზრო ღირებულების დადგენა, ხოლო ქონების საბალანსო ღირებულებით აღრიცხვა არის სპეციფიკური მოთხოვნა სახელმწიფო შესყიდვებისთვის და ქონება დაზღვეულია საბალანსო ღირებულებით; ბ) თუ დამზღვევს შეუძლია ზიანის ანაზღაურების თაობაზე მოთხოვნა წაუყენოს მესამე პირს და მზღვეველზე მოთხოვნის უფლება იმ სადაზღვევო საფასურის ფარგლებში გადადის, რაც დამზღვევს ზიანის მიმყენებელი პირის მიმართ გააჩნია, რატომ არ უნდა ანაზღაურდეს მზღვეველის მიერ ზიანი სრულად;

10.4. სსკ-ის 827.1 მუხლით ზიანი არ გამოიანგარიშება ქონების საბალანსო ღირებულებიდან. ქონების საბაზრო და საბალანსო ღირებულების განსაზღვრა სხვადასხვა წესით ხდება. ხშირ შემთხვევაში ისინი შეიძლება არ დაემთხვეს ერთმანეთს. ცნებები „საბაზრო ღირებულება“ და „საბალანსო ღირებულება“ (რომელიც ჩვეულებრივ გვხვდება ფინანსური ანგარიშგების სტანდარტებში) ერთმანეთის შესატყვისი არ არის და საჯარო დანესებულებებს აქვთ ვალდებულება ბალანსზე აიყ-

ვანონ ქონება დაგროვილი ცვეთისა და დაგროვილი გაუფასურების ზარალის თანხების გამოკლების შედეგად ანუ საბალანსო ღირებულებით, რომელიც შეიძლება არ შეესაბამებოდეს ქონების რეალურ საბაზრო ღირებულებას. ქონების რეალური ღირებულება არის ის ღირებულება, რომლითაც ესა თუ ის აქტივი არის გაყიდვადი თავისუფალი საბაზრო ტრანზაქციის ფარგლებში. ქონების რეალური ღირებულებაა ქონების საბაზრო ღირებულება და არა – ქონების საბალანსო ღირებულება. ქონების ღირებულების მკაცრად გადაფასების მეთოდით (საბალანსო ღირებულების ქონების რეალური ფასის მიხედვით განსაზღვრა) აღრიცხვის სავალდებულოობა საჯარო დაწესებულებებს არ აქვთ. შესაბამისად, სსკ-ის 827.1 მუხლი მიემართება კერძო სამართლის სუბიექტებს და გამართლებულია იმ შემთხვევაში, როდესაც ორივე მხარე კერძო სამართლის სუბიექტია. ასევე გამართლებულია ხსენებული მუხლის მოთხოვნების ე.წ. ფორმალურ ხელშეკრულებაში სტანდარტულ პირობად ჩადება, მაგრამ ცალსახად მისი გამოყენება ან გავრცელება იმ შემთხვევებზე, როდესაც ერთ-ერთი მხარე ადმინისტრაციული ორგანოა, განუჭვრეტელს ხდის ადმინისტრაციული ორგანოსათვის ქონების საბალანსო ღირებულებიდან ზიანის გამოთვლის პრინციპს;

10.5. დამზღვევს, რომლის ქონებრივი ინტერესიც იქნა დაზიანებული მესამე პირის მიერ, მიყენებული ზიანის შესაბამისი ოდენობის თანხის ანაზღაურების მიღების უფლება ერთდროულად წარმოეშობა ორი სხვადასხვა სუბიექტისაგან, მათგან ერთს წარმოადგენს ზიანის მიყენებისას დელიქტურ სამართლებრივ ურთიერთობაში პასუხისმგებელი პირი, ხოლო მეორეს – სადაზღვევო კომპანია, როგორც სახელშეკრულებო ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის კონტრაპენტი, მაგრამ პრობლემის ოპტიმალური გადაწყვეტა იმაშია, რომ მზღვეველმა ზიანი უნდა აუნაზღაუროს დამზღვევს და შემდეგ მოთხოვნა წარუდგინოს ზიანის მიმყენებელს. ამით მხარეთა ინტერესები სრულად იქნება დაცული;

10.6. ავტოსაგზაო შემთხვევა გამოწვეულია მესამე პირის ბრალით და სამინისტროს ზიანის მიმყენებლის მიმართ აქვს ზიანის სრულად ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება;

10.7. შესაბამისად, არასწორია სააპელაციო სასამართლოს დასკვნა, რომ სადაზღვევო ანაზღაურების მოცულობა 1681,69 ლარია პროპორციული სისტემით ანაზღაურების წესით. ქონების დაზღვევისას მზღვეველმა უნდა გადაიხადოს სადაზღვევო ანაზღაურება მიყენებული ზიანის შესაბამისად და ანაზღაუროს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომამდე არსებულ მდგომარეობაში დაბრუნებისათვის საჭირო თანხები, რაც შეადგენს 8200 ლარს, რომელიც შემდგომში ანაზღაურებული იქნება ზიანის მიმყენებელი პირის მიერ სადაზღვევო კომპანიის მოთ-

ხოვნის შესაბამისად;

10.8. პროპორციული სისტემის ამოქმედების საკითხი შეიძლება გართლებული ყოფილიყო, თუ ავტომანქანა დაზღვევის მომენტისთვის შეფასებული იქნებოდა საბაზრო ღირებულებით, დამდგარი ზიანი გამონვეული იქნებოდა სამინისტროს უფლებამოსილი მძღოლის ბრალით, მზღვეველს არ ექნებოდა საშუალება ესარგებლა სუბროგაციის უფლებით და სადაზღვევო ურთიერთობაში მხარეთა უფლებრივი თანაფარდობა იქნებოდა თანაბარი;

10.9. სადაზღვევო სამართლის უმთავრესი მიზანი დამზღვევის ქონებრივი ინტერესის დაცვაა. დავა დამზღვევსა და მზღვეველს შორის მოვალისაგან ანაზღაურების მიღების უპირატესი უფლების შესახებ დამზღვევის სასარგებლოდ უნდა გადაწყდეს;

10.10. სადაზღვევო თანხაა 8964,53 ლარი. ავტომანქანის შეკეთებას დასჭირდა 8200 ლარი იანვარ-თებერვლის თვის მდგომარეობით არსებული საბაზრო ფასების გათვალისწინებით, რაც არ აღემატება სადაზღვევო თანხას. ავტოსაგზაო შემთხვევა გამონვეულია მესამე პირის ბრალით და სამინისტროს ზიანის მიმყენებელი პირის მიმართ აქვს 8200 ლარის მოთხოვნის უფლება. შესაბამისად, მზღვეველზე სამინისტროს მოთხოვნის უფლებაც გადადის იმ საფასურის ფარგლებში, რაც სამინისტროს ზიანის მიმყენებელი პირის მიმართ აქვს ანუ 8200 ლარის მოთხოვნის ფარგლებში;

10.11. სადაზღვევო კომპანიის მხრიდან ვალდებულება დაირღვა 2023 წლის 22 ნოემბრიდან, როდესაც კომპანიამ უარი განაცხადა ანაზღაურებაზე. პირველი ინსტანციის სასამართლო სამოტივაციო ნაწილში პირგასამტეხლოს ოდენობას განსაზღვრავს 2023 წლის 22 ნოემბრიდან გადაწყვეტილების აღსრულებამდე, თუმცა გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილში პირგასამტეხლოს გადახდას აკისრებს მზღვეველს 2024 წლის 21 მარტიდან, რაც ტექნიკურ შეცდომად მიაჩნია კასატორს.

11. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2025 წლის 23 იანვრის განჩინებით მოსარჩელის საკასაციო საჩივარი მიღებულ იქნა წარმოებაში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მიხედვით, დასაშვებობის შესამოწმებლად.

12. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2025 წლის 11 აპრილის განჩინებით მოსარჩელის საკასაციო საჩივარი ცნობილ იქნა დასაშვებად სსსკ-ის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის საფუძველზე.

სამოტივაციო ნაწილი:

13. საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთების შე-

მონმების შედეგად მიიჩნევა, რომ მოსარჩელის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ.

14. საკასაციო სასამართლო გადანყვეტილებას ამონმებს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში [სსსკ-ის 404.1 მუხლის პირველი წინადადება]. საკასაციო სასამართლო იმსჯელებს მხარის მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლოთა გადანყვეტილებებში ან სხდომათა ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები. სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება) [სსსკ-ის 407-ე მუხლი]. დასაბუთებული პრეტენზია გულისხმობს მითითებას იმ პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც დაშვებული იყო სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის დროს და რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება-დადგენა, მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმის არასწორად გამოყენება ან/და განმარტება.

15. განსახილველ შემთხვევაში საკასაციო სასამართლოს შემონმების საგანია სადაზღვევო შემთხვევით გამოწვეული ზიანის სრულად ანაზღაურებაზე უარის თქმის კანონიერება.

16. დაზღვევა არის ურთიერთობა ფიზიკური და იურიდიული პირების პირადი და ქონებრივი ინტერესების დასაცავად გარკვეული გარემოების (სადაზღვევო შემთხვევის) დადგომისას ამ პირთა მიერ გადახდილი სადაზღვევო შენატანებით (სადაზღვევო პრემიებით) ფორმირებული ფულადი ფონდებისა და კანონმდებლობით ნებადართული სხვა წყაროების ხარჯზე [„დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს კანონის 3.1 მუხლი].

17. დაზღვევის ხელშეკრულების ცენტრალურ ნორმას წარმოადგენს სსკ-ის 799-ე მუხლი, რომლის პირველი და მე-2 ნაწილების თანახმად, დაზღვევის ხელშეკრულებით მზღვეველი მოვალეა აუნაზღაუროს დამზღვევს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. მყარად დადგენილი სადაზღვევო თანხით დაზღვევისას მზღვეველი მოვალეა გადაიხადოს სადაზღვევო თანხა ან შესაძლოა სხვა შეპირებული მოქმედება. დამზღვევი ვალდებულია გადაიხადოს სადაზღვევო შესატანი (პრემია).

18. დაზღვევის ხელშეკრულება ორმხრივი, სასყიდლიანი და რეალური ხელშეკრულებაა. დაზღვევის ხელშეკრულების საგანია მზღვეველის მიერ დამზღვევისათვის სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფა, ხოლო ის, თუ რა შეიძლება იყოს დაზღვევის ობიექტი, მოცემულია სამოქალაქო კოდექსის 820-ე-858-ე მუხლებში, კერძოდ, ასეთი შეიძლება იყოს ქონება ან

პიროვნება. აქედან გამომდინარე, დაზღვევის ხელშეკრულება შეიძლება განვიხილოთ, როგორც სამოქალაქო ბრუნვის მონაწილეთა უფლებების დაცვის მნიშვნელოვანი გარანტია (იხ. სუსგ საქმე №ას-663-624-2011, 17 თებერვალი, 2012 წელი).

19. დაზღვევის ხელშეკრულების სინალაგმატური ბუნება მხარეებისთვის ურთიერთშემგვედრი უფლება-მოვალეობების დაკისრებით გამოიხატება. მზღვეველი უფლებამოსილია, მოითხოვოს სადაზღვევო პრემიის გადახდა და ვალდებულია, აანაზღაუროს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით გამოწვეული ზიანი. თავის მხრივ, დამზღვევი უფლებამოსილია, მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება და ვალდებულია, შეთანხმებული ჯერადობითა და ოდენობით იხადოს სადაზღვევო პრემია (იხ. ქეთევან ირემაშვილი, <https://gccs.tsu.ge/>, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, 799-ე მუხლის კომენტარი, ველი 14, გვ. 4, ბოლო დამუშავება: 14 მარტი, 2016).

20. მზღვეველი ზიანს ანაზღაურებს მხოლოდ სადაზღვევო თანხის ფარგლებში [სსკ-ის 821-ე მუხლი]. სადაზღვევო თანხად ჩაითვლება ქონების ღირებულება, თუ დაზღვეულია ქონება და საქმის გარემოებებით სხვა რამ არ არის დადგენილი [სსკ-ის 823-ე მუხლი].

21. სადაზღვევო თანხა ის ფულადი თანხაა, რომლის ფარგლებშიც ხდება დაზღვევის ობიექტის დაზღვევა. სადაზღვევო თანხა განისაზღვრება დაზღვევის ობიექტის ეკონომიკური ღირებულების მიხედვით (იხ. ქეთევან ირემაშვილი, <https://gccs.tsu.ge/>, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, 799-ე მუხლის კომენტარი, ველი 24, გვ. 7, ბოლო დამუშავება: 14 მარტი, 2016). შესაბამისად, თუ დაზღვევის ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში ქონების ეკონომიკური ღირებულება იცვლება, აღნიშნული უნდა აისახოს სადაზღვევო თანხაზეც. ამ თვალსაზრისით სამოქალაქო კოდექსი ადგენს როგორც გადაჭარბებული დაზღვევის (იხ. 822 I), ისე შემცირებული (არასრული) დაზღვევის მოწესრიგების წესებს (იხ. 827 I). სადაზღვევო ანაზღაურების განსაზღვრისას მხედველობაში მიიღება ის ეკონომიკური ღირებულება, რომელიც დაზღვეულ ქონებას გააჩნია სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის (იხ. ქეთევან ირემაშვილი, <https://gccs.tsu.ge/>, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, 821-ე მუხლის კომენტარი, ველი 3, 5, გვ. 1, ბოლო დამუშავება: 15 მარტი, 2016).

22. თუ სადაზღვევო თანხა ნაკლებია სადაზღვევო ღირებულებაზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის (შემცირებული ან არასრული დაზღვევა), მაშინ მზღვეველი ანაზღაურებს ზიანს სადაზღვევო თანხისა და სადაზღვევო ღირებულების შეფარდების შესაბამისად [სსკ-ის 827.1 მუხლი].

23. სსკ-ის 827.1 მუხლით მოწესრიგებულია შემცირებული (არასრუ-

ლი) დაზღვევისას სადაზღვევო ანაზღაურების განსაზღვრის წესი. სა-
დაზღვევო თანხა შეიძლება განისაზღვროს დაზღვეული ობიექტის
ეკონომიკურ ღირებულებაზე ნაკლები ოდენობის თანხით. ასეთ შემ-
თხვევას სამოქალაქო კოდექსი შემცირებული (არასრული) დაზღვევის
სახელით იცნობს და მისთვის სადაზღვევო ანაზღაურების განსაზ-
ღვრის სპეციალურ წესს ადგენს. კერძოდ, 827 I-ის თანახმად, თუ სა-
დაზღვევო თანხა ნაკლებია დაზღვეული ობიექტის ეკონომიკურ ღი-
რებულებაზე (სადაზღვევო ღირებულებაზე), სადაზღვევო ანაზღაუ-
რება განისაზღვრება სადაზღვევო თანხისა და სადაზღვევო ღირებუ-
ლების შეფარდების მიხედვით. ამასთან, მნიშვნელოვანია, რომ ნორ-
მით გათვალისწინებული კონკრეტული მდგომარეობა – მიმართება სა-
დაზღვევო თანხასა და სადაზღვევო ღირებულებას შორის, სახეზე უნ-
და იყოს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის (იხ. ქე-
თევან ირემაშვილი, <https://gccc.tsu.ge/>, საქართველოს სამოქალაქო კო-
დექსის კომენტარი, 827-ე მუხლის კომენტარი, ველი 3, გვ. 2, ბოლო
დამუშავება: 16 მარტი, 2016).

24. განსახილველ შემთხვევაში დადგენილია, რომ 2022 წლის 26 დე-
კემბერს მხარეთა შორის გაფორმდა სახელმწიფო შესყიდვების შესა-
ხებ №92 (კონსოლიდირებული ტენდერი CON22000552) ხელშეკრულე-
ბა, რომლის საგანსაც წარმოადგენდა ავტოსატრანსპორტო საშუალე-
ბის „KIA CADENZA“, სახელმწიფო ნომრით „...“, გამოშვების წელი 2014,
დაზღვევა. სატრანსპორტო საშუალების დაზღვევა მოხდა საბალანსო
ღირებულებით – 8 964.53 ლარი. ხელშეკრულების ღირებულება შეად-
გენდა 1514 ლარს. მისი მოქმედების ვადად განისაზღვრა პერიოდი 2024
წლის 30 აპრილის ჩათვლით. სადაზღვევო პოლისის მიხედვით, სადაზ-
ღვევო თანხის ოდენობა შეადგენს 8964.53 ლარს. 2023 წლის 21 აგვის-
ტოს ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად დაზიანდა სამინისტროს ბა-
ლანსზე რიცხული ავტომანქანა „KIA CADENZA“. ავტომობილის დაზი-
ანება გამოწვეულ იქნა მესამე პირის ბრალით. სამინისტრომ მიმართა
ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს და მოითხოვა როგორც დაზიანებამ-
დე ავტომანქანის საბაზრო ღირებულების შეფასება, ასევე მატერია-
ლური ზარალის დადგენა. ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2023 წლის
3 ოქტომბრის დასკვნით, ავტომანქანა „KIA CADENZA“-ს საბაზრო ღი-
რებულებამ შეადგინა 34 500 ლარი, ხოლო 2023 წლის 19 ოქტომბრის
№007470823 დასკვნის მიხედვით, მატერიალურმა ზარალმა – 6796 ლარი
(იხ. წინამდებარე გადაწყვეტილების 2.1, 2.2, 2.6, 2.8 ქვეპუნქტები).

25. სამინისტრო მიიჩნევს, რომ, ვინაიდან მის მიერ ავტომანქანის
შესაკეთებლად გაღებული ხარჯი, რომელიც, მისივე მითითების თა-
ნახმად, შეადგენს 8200 ლარს, ნაკლებია სადაზღვევო თანხაზე –
8964.53 ლარზე, ზიანი უნდა აუნაზღაურდეს სრულად.

26. საკასაციო პალატის განმარტებით, სამოქალაქო კოდექსის 799-ე მუხლის თანახმად, მზღვეველმა სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის დროს დამზღვევის მიმართ საკუთარი ვალდებულებების განსაზღვრისას უნდა იხელმძღვანელოს სადაზღვევო ხელშეკრულების დებულებებით (იხ. სუსგ საქმე №ას-1319-1257-2014, 30 ოქტომბერი, 2015 წელი).

27. 26.12.2022წ. №92 ხელშეკრულების მე-2 ნაწილის მე-2 მუხლის მე-14 პუნქტის თანახმად, „თუ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის აღმოჩნდება, რომ სადაზღვევო თანხა 10%-ით ან/და მეტი ნაკლებია დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალების საბაზრო ღირებულებაზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის, მაშინ მზღვეველი აანაზღაურებს ზიანს სადაზღვევო თანხისა და საბაზრო ღირებულების შეფარდების შესაბამისად“ (იხ. ხელშეკრულება ს/ფ გვ. 50, ასევე, წინამდებარე გადაწყვეტილების მე-6 პუნქტი).

28. როგორც უკვე აღინიშნა, სატრანსპორტო საშუალების დაზღვევა მოხდა საბალანსო ღირებულებით – 8 964.53 ლარი, სადაზღვევო თანხის ოდენობა შეადგენს 8964.53 ლარს, თუმცა ავტომანქანა „KIA CADDENZA“-ს საბაზრო ღირებულებამ დაზიანებამდე შეადგინა 34 500 ლარი. ამდენად, სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის აღმოჩნდა, რომ სადაზღვევო თანხა 10%-ზე მეტი ნაკლებია დაზღვეული სატრანსპორტო საშუალების საბაზრო ღირებულებაზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის. შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლომ მართებულად მოაწესრიგა მხარეთა შორის წარმოშობილი დავა 26.12.2022წ. №92 ხელშეკრულების მე-2 ნაწილის მე-2 მუხლის მე-14 პუნქტისა და სსკ-ის 827.1 მუხლის საფუძველზე. გამომდინარე აქედან, მოპასუხეს მართებულად დაეკისრა ზიანის ანაზღაურება 1681,69 ლარის ოდენობით (სადაზღვევო თანხა – 8964,53 ლარი შეფარდებული ქონების საბაზრო ღირებულებასთან – 34 500 ლართან და გამრავლებული ზიანის ოდენობაზე – 6472 ლარზე).

29. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სსკ-ის 827.1 მუხლით გათვალისწინებული მოწესრიგება ემსახურება სადაზღვევო ანაზღაურების სამართლიანად განსაზღვრასა და მხარეთა შორის კეთილსინდისიერი სახელშეკრულებო ურთიერთობების ჩამოყალიბებას.

30. დაზღვევის ხელშეკრულების განმარტებისას უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს კეთილსინდისიერების პრინციპი. დაზღვევის ხელშეკრულებას ტრადიციულად მიაკუთვნებდნენ სწორედ კეთილსინდისიერების პრინციპზე დაფუძნებულ ხელშეკრულებათა რიცხვს. კეთილსინდისიერების პრინციპი ავალდებულებს დაზღვევის ხელშეკრულების მხარეებს, გულისხმიერებით მოეკიდონ ერთმანეთის ინტერესებს ხელშეკრულების მიმართ და არ დააბრკოლონ აღნიშნული ინტერესე-

ბის რეალიზაცია (იხ. ქეთევან ირემაშვილი, <https://gccc.tsu.ge/>, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, 799-ე მუხლის კომენტარი, ველი 54, გვ. 14, ბოლო დამუშავება: 14 მარტი, 2016). კეთილსინდისიერება გულისხმობს სამოქალაქო ბრუნვის მონაწილეთა მოქმედებას პასუხისმგებლობით, და ერთმანეთის უფლებებისადმი პატივისცემით მოპყრობას. კეთილსინდისიერება როგორც ნორმატიული, ისე სუბიექტური ნების განმარტების ინსტრუმენტია. მის საფუძველზე აღმოიფხვრება როგორც კანონის, ისე ხელშეკრულების ხარვეზი (იხ. სუსგ საქმე №ას-1338-1376-2014, 29 ივნისი, 2015 წელი). სამოქალაქო კოდექსი კერძო სამართლის სუბიექტებს ავალდებულებს იმოქმედონ კეთილსინდისიერების ფარგლებში. კეთილსინდისიერების პრინციპის ძირითადი ფუნქცია სამართლიანი შედეგების დადგომა და, ამავე დროს, აშკარა უსამართლო შედეგის თავიდან აცილებაა, რაც პირდაპირ უკავშირდება სამოქალაქო ურთიერთობათა სტაბილურობასა და სიმყარეს (იხ. სუსგ საქმე №ას-896-858-2014, 16 მარტი, 2015 წელი).

31. საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს კასატორის პრეტენზიას, რომ სსკ-ის 827.1 მუხლი არ შეიძლება გავრცელდეს ადმინისტრაციულ ორგანოზე იმ დასაბუთებით, რომ ქონების ღირებულების მკაცრად გადაფასების მეთოდით (საბალანსო ღირებულების ქონების რეალური ფასის მიხედვით განსაზღვრა) აღრიცხვის სავალდებულობა საჯარო დაწესებულებებს არ აქვთ და შესაბამისად, იგი განუჭვრეტელს ხდის ადმინისტრაციული ორგანოსათვის ქონების საბალანსო ღირებულებიდან ზიანის გამოთვლის პრინციპს. აღნიშნულის პასუხად, საკასაციო სასამართლო მიუთითებს მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულების 1.25 პუნქტზე, რომლითაც განმარტებულია ტერმინი „სატრანსპორტო საშუალების საბალანსო ღირებულება“ ანუ დაზღვევის ხელშეკრულებაში დამზღვევის მიერ მითითებული საბალანსო ღირებულება, რომლის საფუძველზეც მოხდება სადაზღვევო პრემიისა და დაზღვევის პერიოდში ნებისმიერ მომენტში გასაცემი შესაბამისი სადაზღვევო ანაზღაურების გამოანგარიშება. ამდენად, დაზღვევის ხელშეკრულებაში საბალანსო ღირებულებას თავად დამზღვევი უთითებდა და მის საფუძველზე განისაზღვრებოდა სადაზღვევო პრემიის ოდენობაც და, შესაბამისად, ასანაზღაურებელი თანხის მოცულობაც. ამასთან, ტერმინთა განმარტებების თანახმად, საბალანსო ღირებულება დაზღვევის მომენტისათვის მაქსიმალურად უნდა იყოს მიახლოებული საბაზრო ღირებულებასთან, მაგრამ არანაკლებ საბაზრო ღირებულების 90%-ისა. ასევე, თავად მხარეები იყვნენ შეთანხმებული ხელშეკრულების მე-2 ნაწილის მე-2 მუხლის მე-14 პუნქტის შინაარსზეც, რომელიც ითვალისწინებს ზიანის ანაზღაურებას სადაზღვევო თანხისა და საბაზრო ღირებულების შეფარდების შესაბამისად იმ შემთხვევაში, თუ

სადაზღვევო თანხა 10%-ით ან/და მეტიტ ნაკლები აღმოჩნდება სატრანსპორტო საშუალების საბაზრო ღირებულებაზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მომენტისათვის. გამომდინარე აქედან, აღნიშნული წესით ზიანის ანაზღაურების გამოთვლა სწორედ მხარეთა შეთანხმების შედეგია და კასატორის პრეტენზია, რომ განუჭვრეტელია ზიანის გამოთვლის პრინციპი უსაფუძვლოა [სსკ-ის 8.2 მუხლი: სახელმწიფო ორგანოებისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირების კერძო-სამართლებრივი ურთიერთობები სხვა პირებთან ასევე წესრიგდება სამოქალაქო კანონებით, თუკი ეს ურთიერთობები, სახელმწიფოებრივი ან საზოგადოებრივი ინტერესებიდან გამომდინარე, არ უნდა მოწესრიგდეს საჯარო სამართლით].

32. რაც შეეხება კასატორის მითითებას მზღვეველის სუბროგაციის უფლებაზე [სსკ-ის 832.1 მუხლი: თუ დამზღვევს შეუძლია ზიანის ანაზღაურების თაობაზე მოთხოვნა წაუყენოს მესამე პირს, მაშინ ეს მოთხოვნა გადადის მზღვეველზე, თუკი ის უნაზღაურებს დამზღვევს ზიანს], საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ აღნიშნული ნორმით გათვალისწინებულია შესაძლებლობა, რა დროსაც მზღვეველზე გადადის იმ მოთხოვნის უფლება, რაც გააჩნია დამზღვევს ზიანის მიყენებაზე პასუხისმგებელი პირის მიმართ და ამ უფლების გადასვლა ხორციელდება მზღვეველის მიერ გაცემული სადაზღვევო საზღაურის ფარგლებში. მოთხოვნის უფლების ასეთი გადასვლა ცნობილია „სუბროგაციის“ პრინციპის სახით. ეს პრინციპი გულისხმობს ისეთ შემთხვევას, როდესაც ერთი მხარე იკავებს სხვა პირის ადგილს ისე, რომ მას შეუძლია თავის სასარგებლოდ განახორციელოს ამ უკანასკნელის უფლებები მესამე პირის მიმართ. სუბროგაციის მეშვეობით დამზღვევის ნაცვლად მზღვეველს წარმოეშობა უფლება, გაცემული სადაზღვევო საზღაურის ფარგლებში, დამზღვევის ქონებრივი ინტერესის ხელმყოფისაგან მოითხოვოს მიყენებული ზიანის ანაზღაურება. სუბროგაციის დროს დამზღვევის, როგორც დაზარალებულის, ე.ი. როგორც კონკრეტული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის კრედიტორის ადგილს იკავებს სადაზღვევო კომპანია (მზღვეველი). ასეთ შემთხვევაში ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსი და ხასიათი არ იცვლება, მაგრამ იცვლება ამ ურთიერთობის კრედიტორი. ამ დროს ახალი მოთხოვნა კი არ წარმოიშობა, არამედ იცვლება მხოლოდ კრედიტორი, კერძოდ, დაზარალებული დამზღვევი იცვლება სადაზღვევო კომპანიით (მზღვეველით) (იხ. სუსგ საქმე №ას-581-549-2011, 05 სექტემბერი, 2012 წელი). სუბროგაციის შემთხვევაში მოთხოვნის უფლება მზღვეველზე გადადის მის მიერ გაცემული სადაზღვევო საზღაურის ფარგლებში. ეს ნიშნავს, რომ სადაზღვევო კომპანია არ არის უფლებამოსილი, მოითხოვოს პასუხისმგებელი პირისაგან იმაზე მეტი, რაც მან

ანაზღაურა დაზღვევის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე. თუმცა, თავის მხრივ, ეს არ ართმევს უფლებას დამზღვევს, ზიანზე პასუხისმგებელი პირისაგან მოითხოვოს თანხა, რაც აღემატება გაცემულ სადაზღვევო საზღაურს, თუ რეალური დანაკლისი სადაზღვევო თანხაზე მეტია (შდრ: გ. ამირანაშვილი, ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა მესამე პირისაგან, „მართლმსაჯულება და კანონი“, № 1'14, 2014, გვ. 95) (შედ. იხ. სუსგ საქმე №ას-1129-2023, 26 დეკემბერი, 2023 წელი).

33. ამდენად, მზღვეველის მოთხოვნა მესამე პირის მიმართ გამომდინარეობს სწორედ მზღვეველსა და დამზღვევს შორის დადებული დაზღვევის ხელშეკრულებიდან და აღნიშნული მოთხოვნის ფარგლები განისაზღვრება ამ ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად მზღვეველის მიერ ანაზღაურებული ზიანის ოდენობით. შესაბამისად, იმის გათვალისწინებით, რომ მოცემულ შემთხვევაში ზიანი დადგა მესამე პირის ბრალით, მზღვეველის მიერ სუბროგაციის უფლების გამოყენების შესაძლებლობა გავლენას ვერ მოახდენს თავად მზღვეველსა და დამზღვევს შორის ზიანის ანაზღაურების განსაზღვრის საკითხზე. ამასთან, დამზღვევს არ ერთმევა უფლება ზიანზე პასუხისმგებელი პირისაგან მოითხოვოს ის თანხა, რაც აღემატება გაცემულ სადაზღვევო საზღაურს.

34. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, გასაჩივრებული განჩინება იმ ნაწილში, რომლითაც უცვლელი დარჩა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სადაზღვევო კომპანიისთვის ზიანის ანაზღაურების სახით 1681,69 ლარის გადახდის დაკისრების თაობაზე, კანონიერია [სსსკ-ის 410-ე მუხლი].

35. რაც შეეხება მოსარჩელის მოთხოვნას სადაზღვევო კომპანიისათვის პირგასამტეხლოს დაკისრების თაობაზე (8200 ლარის 0,2% ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე, 2023 წლის 22 ნოემბრიდან ვალდებულების შესრულებამდე), საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ამ ნაწილში კასატორს წარმოდგენილი აქვს ნაწილობრივ დასაბუთებული პრეტენზია.

36. კასატორი უთითებს, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილით მოპასუხეს დაკისრებული აქვს პირგასამტეხლოს გადახდა 2024 წლის 21 მარტიდან, თუმცა სასამართლო სამოტივაციო ნაწილში პირგასამტეხლოს განსაზღვრავს 2023 წლის 22 ნოემბრიდან.

37. განსახილველ შემთხვევაში, როგორც საქმის მასალებიდან ირკვევა, მოსარჩელეს სარჩელით მოთხოვნილი აქვს პირგასამტეხლოს გადახდის დაკისრება 2023 წლის 22 ნოემბრიდან ვალდებულების შესრულებამდე, თუმცა პირველი ინსტანციის სასამართლომ პირგასამტეხლოს ათვლა დაუკავშირა 2024 წლის 21 მარტს (2024 წლის 21 მარტი

სარჩელის აღძვრის თარიღია). კერძოდ, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებით, სადაზღვევო კომპანიას სამინისტროს სასარგებლოდ დაეკისრა პირგასამტეხლოს გადახდა 2024 წლის 21 მარტიდან ვალდებულების შესრულებამდე, 1681,69 ლარის 0,2%-ის ოდენობით, რაც ყოველდღიურად შეადგენს 3,36 ლარს, თუმცა, სამოტივაციო ნაწილში სასამართლო აღნიშნავს, რომ მოპასუხისათვის დარიცხული პირგასამტეხლოს დაანგარიშება უნდა მოხდეს 1681,69 ლარიდან, ყოველდღიურად 2023 წლის 22 ნოემბრიდან (როცა კომპანიამ უარი განაცხადა ანაზღაურებაზე) ვალდებულების სრულად შესრულებამდე.

38. პირგასამტეხლო – მხარეთა შეთანხმებით განსაზღვრული ფულადი თანხა – მოვალემ უნდა გადაიხადოს ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულებისათვის [სსკ-ის 417-ე მუხლი]. პირგასამტეხლო ეკისრება მხარეს იმ დროიდან, როდესაც უნდა ყოფილიყო შესრულებული დარღვეული ვალდებულება – ამ ვალდებულების შესრულებამდე (იხ. სუსგ საქმე №ას-1158-1104-2014, 06 მაისი, 2015 წელი).

39. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს მოსარჩელის 2023 წლის 15 ნოემბრის №476/02 წერილზე, რომლითაც სადაზღვევო კომპანიას ეთხოვა პირველ ეტაპზე მის მიერ გაანგარიშებული სადაზღვევო ანაზღაურების მოცულობის – 1681,69 ლარის ანაზღაურება და ჩარიცხვა შესაბამის ანგარიშზე, რომლის საბანკო რეკვიზიტებს დამატებით აცნობებდა, ხოლო, რაც შეეხებოდა მატერიალური ზარალის სრულ ოდენობას, რომელიც სამინისტროს შეფასებით იყო 6796 ლარი, დარჩებოდა მხარეთა შორის სადავო ფორმატში (წინასწარ ანაზღაურებული 1681,69 ლარის გამოქვითვით) და სამინისტრო დაიწყებდა სასამართლო დავას დარჩენილი თანხის ნაწილში. მითითებული წერილის პასუხად, სადაზღვევო კომპანიის 2023 წლის 22 ნოემბრის წერილით სამინისტროს ეცნობა, რომ სადაზღვევო კომპანია მზად იყო მოეხდინა შეფასებული ზარალის ოდენობის – 1681,69 ლარის ანაზღაურება დაზღვევის ხელშეკრულებით დადგენილი წესის შესაბამისად, ზარალის დარეგულირების აქტისა და ყველა თანმდევი დოკუმენტის ორმხრივად ხელმოწერის შემდგომ, რაც თავის მხრივ გამორიცხავდა მომავალში იმავე ზარალზე დამატებითი თანხის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებას. ამდენად, მზღვეველს, მიუხედავად სადაზღვევო ანაზღაურებაზე მხარეთა შორის არსებული შეთანხმებლობისა, საკუთარი ვალდებულება უნდა შეესრულებინა და მის მიერ გაანგარიშებული სადაზღვევო საზღაური – 1681,69 ლარი მოსარჩელისთვის უნდა აენაზღაურებინა 2023 წლის 22 ნოემბრიდან, რაც მას არ შეუსრულებია.

40. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს

პირგასამტეხლოს გადახდა 2023 წლის 22 ნოემბრიდან ვალდებულების შესრულებამდე, 1681,69 ლარის 0,2%-ის ოდენობით, რაც ყოველდღიურად შეადგენს 3,36 ლარს.

41. სსსკ-ის 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად, გადანყვეტილება ყოველთვის ჩაითვლება კანონის დარღვევით მიღებულად, თუ გადანყვეტილება იურიდიულად არ არის საკმარისად დასაბუთებული.

42. სსსკ-ის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო საქმეზე გადანყვეტილებას თვითონ მიიღებს, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადანყვეტილების გაუქმებისა და საქმის ხელახლა განსახილველად სააპელაციო სასამართლოში დაბრუნების საფუძვლები. ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაში არ არსებობს ამგვარი საფუძვლები და არ არის საჭირო მტკიცებულებათა დამატებითი გამოკვლევა, საკასაციო პალატა უფლებამოსილია თვითონ მიიღოს გადანყვეტილება.

43. საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოსარჩელის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, უნდა გაუქმდეს გასაჩივრებული განჩინება იმ ნაწილში, რომლითაც უცვლელი დარჩა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადანყვეტილება მოპასუხისთვის პირგასამტეხლოს დაკისრების თაობაზე და ამ ნაწილში მიღებული ახალი გადანყვეტილებით მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს პირგასამტეხლოს გადახდა 2023 წლის 22 ნოემბრიდან ვალდებულების შესრულებამდე, 1681,69 ლარის 0,2%-ის ოდენობით, რაც ყოველდღიურად შეადგენს 3,36 ლარს.

44. სსსკ-ის 53-ე მუხლის პირველი, მე-2 და მე-3 ნაწილების თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადანყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მაშინ ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მოსარჩელეს მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რომელიც სასამართლოს გადანყვეტილებით იქნა დაკმაყოფილებული, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის მოთხოვნის იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა; ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება აგრეთვე სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც გასწიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას; თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადანყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადანყვეტილებას, იგი შესაბამისად შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც.

45. შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო უფლებამოსილია იმსჯელოს სასამართლო ხარჯების განაწილების თაობაზე.

46. განსახილველ შემთხვევაში საკასაციო სასამართლოში დამდგარი შედეგის გათვალისწინებით, მოსარჩელის დაკმაყოფილებული მოთხოვნა პირგასამტეხლოს გადახდის ვადის ათვლის ნაწილში შეიცვალა და ნაცვლად 2024 წლის 21 მარტისა, მოპასუხეს დაეკისრა პირგასამტეხლოს გადახდა 2023 წლის 22 ნოემბრიდან. შესაბამისად, სადაზღვევო კომპანიას სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს დაკმაყოფილებული მოთხოვნის (მოსარჩელის მიერ საკასაციო სასამართლოში მოგებული ნაწილის) – 403,2 ლარის (3,36 ლარი x 30 დღე x 4 თვე) 5%-ის – 20,16 ლარის ანაზღაურება საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპზე, ხოლო 403,2 ლარის 4%-ის – 16,13 ლარის ანაზღაურება სააპელაციო სასამართლოში საქმის განხილვასთან დაკავშირებით (საერთო ჯამში, 36,29 ლარი) [სსსკ-ის 55.1 მუხლი: სასამართლოს მიერ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით განეული ხარჯები და სახელმწიფო ბაჟი, რომელთა გადახდისაგან განთავისუფლებული იყო მოსარჩელე, გადახდება მოპასუხეს ბიუჯეტის შემოსავლის სასარგებლოდ, მოთხოვნათა იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელიც დაკმაყოფილებულია]. რაც შეეხება პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმის წარმოებისთვის სახელმწიფო ბაჟის დაკისრების საკითხს, ვინაიდან საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით სადაზღვევო კომპანიას სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ პირგასამტეხლოს ნაწილში უკვე დაკისრებული აქვს სახელმწიფო ბაჟი – სამი წლის განმავლობაში გადასახდელი პირგასამტეხლოს შესაბამისი 3%-ის ოდენობით ანუ მაქსიმალური ოდენობით [სსსკ-ის 41.1 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი: დავის საგნის ფასი განისაზღვრება ვადიანი გასაცემის ან გადასახდელის შესახებ სარჩელისა არა უმეტეს სამი წლის განმავლობაში გასაცემი ან გადასახდელი თანხების ერთობლიობით], აღარ არსებობს სადაზღვევო კომპანიისთვის დამატებით სახელმწიფო ბაჟის გადახდის დაკისრების წინაპირობა.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ე შ ი ტ ა :

1. აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 20 ნოემბრის განჩინება იმ ნაწილში, რომლითაც უცვლელი დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2024 წლის 11 ივლისის გადაწყვეტილება სს „რ.მ. და

ს.კ.გ.ბ.ჯ-იასთვის“ პირგასამტეხლოს დაკისრების თაობაზე და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. სს „რ.მ. და ს.კ.გ.ბ.ჯ-იას“ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს სასარგებლოდ დაეკისროს პირგასამტეხლოს გადახდა 2023 წლის 22 ნოემბრიდან ვალდებულების შესრულებამდე, 1681,69 ლარის 0,2%-ის ოდენობით, რაც ყოველდღიურად შეადგენს 3,36 ლარს;

4. დანარჩენ ნაწილში თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 20 ნოემბრის განჩინება დარჩეს უცვლელი;

5. სს „რ.მ. და ს.კ.გ.ბ.ჯ-იას“ სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოებში საქმის წარმოებისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ დაეკისროს სახელმწიფო ბაჟის – 36,29 ლარის გადახდა;

6. საკასაციო პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

მიუღებელი სარგებლის ანაზღაურება

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელმწიფო

№ას-1032-2022

20 ოქტომბერი, 2022 წ., ქ. თბილისი

**საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა
პალატა**

**შემადგენლობა: გ. მიქაუტაძე (თავმჯდომარე),
რ. ნადარაია (მომხსენებელი),
თ. ძიმისტარაშვილი**

დავის საგანი: ზიანის ანაზღაურება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. 2019 წლის 04 ნოემბერს, შპს „მ. ჰ-მა“ (შემდეგში – მოსარჩელე, კასატორი) სარჩელი აღძრა თბილისის საქალაქო სასამართლოში სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ მიმართ (შემდეგში – მოპასუხე, მონინალმდევგე მხარე, „ი.“), შემდეგი სასარჩელო მოთხოვნებით:

1.1. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს 484,455.65 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა;

1.2. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს 5,500,000

აშშ დოლარის გადახდა;

1.3. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს 397,844.38 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა სარჩელის შეტანის მომენტისათვის ვალდებულების დარღვევით გამოწვეული ზიანისათვის;

1.4. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ, სარჩელის შეტანიდან გადაწყვეტილების აღსრულებამდე დაეკისროს 5,500,000 აშშ დოლარზე დარიცხული საპროცენტო სარგებელი, რომელიც შეადგენს წლიურ საბაზისო 9%-ს დამატებული აშშ დოლარში დაფიქსირებული ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთი (მეასედის სიზუსტით), სადაც ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთის ოდენობა განისაზღვრება ყოველი კალენდარული წლის 14 იანვარსა და 14 ივლისს.

2. მოპასუხემ წარმოდგენილი შესაგებლით სარჩელი არ ცნო.

3. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 19 ნოემბრის გადაწყვეტილებით, შპს „მ.ჰ-ის“ სარჩელი სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ მიმართ დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა 434 455.65 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის გადახდა; სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა 5 500 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის გადახდა; დანარჩენ ნაწილში შპს „მ.ჰ-ის“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდა; სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა საადვოკატო მომსახურების ხარჯი – 14630.44 ლარი, დოკუმენტების თარგმანის ხარჯი – 82 699.24 ლარი და ნოტარიულად დამოწმების ხარჯი – 5338,36 ლარი; სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა სახელმწიფო ბაჟის სახით გადახდილი 4 649 ლარი.

3.1. პირველი ინსტანციის სასამართლომ უდავოდ მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

3.1.1. შპს „მ.ჰ-ი“ არის ახალციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის და ოპერირების მიზნით დაფუძნებული კომპანია. მტკვარი-ჰესის პროექტი ხორციელდება საქართველოს თანაინვესტირების ფონდის ხელშეწყობით. პროექტის ჯამური საინვესტიციო მოცულობა შეადგენს 131 000 000 აშშ დოლარს. პროექტის განხორციელება დაიწყო 2009 წელს. პროექტი რამდენიმე წელი გაჩერებული იყო. 2014 წელს პროექტი თანაინვესტირების ფონდმა შეისყიდა 100%-ით. მ.ჰ-ის პროექტის საზეიმო პრეზენტაცია ჩატარდა 2016 წლის 16 დეკემბერს. 2015 წლის 16 ივლისს ხელმოწერილ იქნა განახლებული მემორანდუმი შპს „მ.ჰ-ს“, საქართველოს მთავრობას და საქართველოს ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციულ ოპერატორს შორის მტკვარი-ჰესის მშენებლობასთან დაკავშირებით. აღნიშნული მემორანდუმის მიხედვით, იგეგმება 43-58 მეგავატი სიმძლავრის ჰესის ექსპლუატაციაში გაშვება.

3.1.2. 2016 წლის 01 ივლისს, შპს „მ.ჰ-მა“ და სს „დ.ს.კ.ი-ომ“ გააფორმეს დაზღვევის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრულება. ხელშეკრულება გაფორმებულ იქნა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გაკეთებული სა-აპლიკაციო განაცხადის საფუძველზე, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპით.

3.1.3. 01/07/2016 წლის დაზღვევის ხელშეკრულების 1.1. პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენს მხარეთა ურთიერთ-თანამშრომლობა დაზღვევის სფეროში, კერძოდ: საქართველოში, ახალციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის „მ.ჰ-ის“ მშენებლობის პროექტის დაზღვევა, სადაც კომპანია (დამკვეთი) წარმოადგენს ერთ-ერთ დამზღვევს. იმავე ხელშეკრულების 1.2. პუნქტით, დაზღვეული კონტრაქტორები, სადაზღვევო თანხა, პრემიის ოდენობა, ანგარიშსწორების წესი და სხვა პირობები განისაზღვრება მზღვეველს მიერ გაცემული პოლისით CAR-000133/16. ხელშეკრულების 1.3. პუნქტის თანახმად, დაზღვევის პირობები შეთანხმებულია მხარეთა შორის და წარმოადგენს „სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევის“ და „მანქანა დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის დაზღვევის“ „munix-re-ს სტანდარტულ ვორდინგებს და მათ შესაბამის სტანდარტულ დანართებს მხარეთა შეთანხმებული ცვლილებების გათვალისწინებით. ამასთან, ხელშეკრულების 1.4. პუნქტით, ვორდინგის და მისი შესაბამისი დანართების იდენტიური ასლები გაიცემა თითოეულ დამზღვევზე და სადაზღვეო პოლისსა და დამზღვევის მიერ შევსებულ განაცხად-ანკეტასთან ერთად, რომელიც წარმოადგენს ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს. ხელშეკრულების 3.2. მუხლის შესაბამისად, დაზღვევის პერიოდი განისაზღვრება გაცემული პოლისით.

3.1.4. 2016 წლის 01 ივლისს, სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ მიერ გაიცა სამშენებლო და სამონტაჟო რისკების დაზღვევის პოლისი №CAR-000133/16. აღნიშნული პოლისით, მზღვეველს წარმოადგენდა „ი-ო“, ხოლო დამზღვევს შპს „მ.ჰ-ი“. დამატებითი პოლისით დაზღვეულ იქნენ სხვა კონტრაქტორებიც. კერძოდ: შპს „ფ-ი“, სს „ს-ი“, შპს „პ.ფ.ს-სი“ და V.H.G. დაზღვევის პოლისს ჰქონდა რამდენიმე დანართი, რომელიც შეიცავდა თანხის გადახდის პირობებს თითოეული კონტრაქტორის მხრიდან.

3.2. პირველი ინსტანციის სასამართლომ დაადგინა შემდეგი სადავო ფაქტობრივი გარემოებები:

3.2.1. 2016 წლის 01 ივლისს გაცემული CAR-000133/16 პოლისი შეიცავდა რამდენიმე სექციას. პირველი სექციით დაზღვეული იყო „მ.ჰ-ის“ მატერიალური ზიანი. მე-2 სექციით დაზღვეული იყო სამოქალაქო პასუხისმგებლობა. მე-3 სექციით დაზღვეული იყო სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად დაკარგული მოგება. პოლისის თანახმად, დაზღვევის პერიოდი განსაზღვრული იყო 01/06/2016 წლიდან 31/03/2019

წლამდე. აღნიშნულს ემატებოდა 24 თვე ექსპლუატაციის პერიოდის დაზღვევა. გვირაბის სამშენებლო სამუშაოების და გვირაბის საბურღი მანქანის დაზღვევის პერიოდი სრულდებოდა 01/10/2018 წელს.

3.2.2. CAR-000133/16 პოლისის პირველი სექციით გათვალისწინებული მატერიალური ზიანის დაზღვევა მოიცავდა: 1) საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევას; 2) სამშენებლო მანქანა-დანადგარების დაზღვევას. საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევა მოიცავდა: 1) ჰესის ძირითადი ნაწილის მშენებლობის დაზღვევას [ფაზა 1] (სადაზღვევო თანხა 45,454,700 აშშ დოლარი); 2) გვირაბის სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევას [ფაზა 2] (სადაზღვევო თანხა 32,637,000 აშშ დოლარი). სამშენებლო მანქანა-დანადგარების დაზღვევა მოიცავდა: 1) გვირაბის საბურღი მანქანის (TBM) დაზღვევას (სადაზღვევო თანხა 13 800 000 აშშ დოლარი); 2) პოლისის დანართში მოცემული სტანდარტული მანქანა-დანადგარების დაზღვევა (ჯამური სადაზღვევო თანხა 1 111 000 აშშ დოლარი). ჯამში პოლისის პირველი სექციის სადაზღვევო თანხა შეადგენდა 93 002 700 აშშ დოლარს.

3.2.3. სასამართლომ გაიზიარა მოპასუხე მხარის პოზიცია იმის შესახებ, რომ ყველა რისკის დაზღვევის დროს, ნებისმიერი მიზეზიდან გამომდინარე დანაკარგი/ზიანი ანაზღაურდება, გარდა პოლისით ერთმნიშვნელოვნად გამორიცხული შემთხვევებისა. CAR-000133/16 პოლისის მე-3 დანართის განმარტების თანახმად, დაზღვევის მოქმედების პერიოდის განმავლობაში, თუ ცხრილში შეტანილი საგნები ან ნებისმიერი ნაწილი განიცდის გაუთვალისწინებელ და უცაბედ ფიზიკურ დანაკარგს ან ზიანს ნებისმიერი მიზეზით, გარდა კონკრეტულად გამორიცხული მიზეზებისა, იმგვარად, რომ საჭირო გახდეს შეკეთება ან ჩანაცვლება, მზღვეველნი დამზღვევს აუნაზღაურებენ ამ დანაკარგს და ზიანს.

3.2.4. CAR-000133/16 პოლისით დაზღვეული იყო სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად დაკარგული მოგება. აღნიშნული დაზღვევით უზრუნველყოფილი იყო ი-სგან „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ იმ დაკარგული მოგების ანაზღაურება, რაც გამონვეული იყო სამშენებლო სამუშაოების დაზიანების გამო დაგეგმილ პერიოდში, ჰესის ექსპლუატაციაში გამშვების შეფერხებით. დაზღვევის პოლისის მიხედვით, დაწესებული იყო ანაზღაურების ორი ლიმიტი, თანხობრივი და დროითი. თანხობრივი ლიმიტი შეადგენდა 5 500 000 აშშ დოლარს, ხოლო ანაზღაურების პერიოდის ლიმიტი შეადგენდა – 6 თვეს.

3.2.5. CAR-000133/16 პოლისის პირველი დანართით დაზღვეული იყო სამშენებლო მანქანა-დანადგარების ჩამონათვალი, რომელთა სადაზღვევო თანხა შეადგენდა 14 911 000 აშშ დოლარს. CAR-000133/16 პოლისის მე-2 დანართი განსაზღვრავდა პრემიის ოდენობას და მისი

გადახდის წესს. აღნიშნული დანართის თანახმად, შპს „მ.ჰ-ი“ ვალდებული იყო პოლისის გაცემიდან 7 დღის ვადაში გადაეხადა სადაზღვევო პრემია – 274 886.70 აშშ დოლარი. შპს „მ.ჰ-ის“ მხრიდან სადაზღვევო პრემია დადგენილ ვადაში იქნა გადახდილი და აღნიშნული, მხარეთა შორის სადავო არც გამხდარა.

3.2.6. 2017 წლის ნოემბერში, გვირაბში არსებული გეოლოგიური პირობების შედეგად, შეფერხდა სამუშაოების განხორციელება, ასევე, მოხდა მიწის მცირე მასის ჩამოქცევა. 2018 წლის თებერვალში მოხდა დამატებით 1000 მ³ მიწის მასის ჩამოქცევა, ხოლო 2018 წლის აპრილში 1,500 მ³ მიწის მასის ჩამოქცევა.

3.2.7. 2018 წლის 26 ოქტომბერს, სს „ს.კ.ი-ოს“ დირექტორის მიერ შპს „ფ-თვის“ გაგზავნილი წერილით დგინდება, რომ „ი-ოს“ წინაშე 2018 წლის 11 აპრილს წარდგენილი მოთხოვნა მიჩნეულია სადაზღვევო შემთხვევად და „ი-ოს“ მხრიდან გადახდა განხორციელდება CAR-000133/16 პოლისის პირობების შესაბამისად. შპს „მ.ჰ-ის“ ფინანსური დირექტორის 29/10/2018 წლის სს „ს.კ.ი-ოსათვის“ გაგზავნილი წერილით დგინდება, რომ შპს „მ.ჰ-ს“ სურს მოითხოვოს სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად დაკარგული შემოსავლის ანაზღაურება (ALOP), რადგან გათხრითი სამუშაოების განახლება დაგეგმილია 2019 წლის თებერვლის ბოლოსთვის, რაც გულისხმობს პროექტის განხორციელების 11 თვით დაგვიანებას დანაკარგის მოვლენიდან გამომდინარე.

3.2.8. შპს „მ.ჰ-ის“ გვირაბში ზიანის დადგენაში და გამოკვლევაში მონაწილეობდა ზიანის დამთვლელი კომპანია C&C და საერთაშორისო საინჟინრო კომპანია თ. ორივე კომპანიის მიერ მომზადებულია დასკვნები.

3.2.9. საერთაშორისო საინჟინრო კომპანია თ-ს დასკვნის თანახმად, კოლაფსის მიზეზი არის გრუნტის რთული გეოლოგიური პირობები და არა მანქანა-დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლა ან/და მათი სისტემების გაუმართაობა. თ-ს მიერ მომზადებული დასკვნის თანახმად, ჯერ კიდევ 2017 წლის ნოემბერში „...ფიქსირდება დამონტაჟებული რგოლების სეგმენტების დაზიანება, დაზარადა და დეფორმაცია“. საქმეში, ასევე, წარმოდგენილია თ-ის მიერ მომზადებულ ორი დოკუმენტი: ა) გვირაბის შემაჯამებელი დასკვნა და ბ) რეპორტი დასმულ შეკითხვებზე. აღნიშნულ დოკუმენტებში აღწერილია, როგორც დაზიანების გამომწვევი მიზეზები, ისე სამშენებლო სამუშაოების დაზიანებები. თ-ის შეკითხვების შესახებ რეპორტში მითითებულია: „ახალმა მდგომარეობამ, რაც გამოიხატა მაღალი დაწნევის მომენტში და სეგმენტურ მოსახვაზე ლერძოვან დატვირთვაში, გვირაბის სეგმენტებზე წარმოშვა შემდეგი დაზიანებები: • სეგმენტის ერთდროულად გახეთქვა, რომელიც გამოწვეულია ან წნევის დანევით ან ასიმეტრიული დატვირთვის გამო

გაძლიერებული ცემენტის სეგმენტის გახლეჩვით; • ქარბი პლასტიკური დეფორმაცია და ჩამოშლილი გამაძლიერებლები; • სეგმენტური დაზიანება დაჭიმვის სისუსტის გამო გვირგვინის ცენტრალურ ნაწილში უკიდურესად გადატვირთული კლდოვანი მასალის გამო და მაღალი გვერდითი წნევის საფუძველზე, რომელსაც ასევე დაერთო ამოზნექვის ფენომენი; • მოულოდნელი გრავიტაციული დატვირთვის და ძალიან ძლიერი შეკუმშვის გამო სეგმენტური დაზიანებები გაჭედილი გვირაბის საბურღი მანქანის დამცავის უკან; • დატეხილი კიდეები და ნატეხები სეგმენტის ამწევი ხვრელების გარშემო (ზედაპირული და სტრუქტურული დაზიანებები); • ბზარები სეგმენტებზე (ზედაპირული და სტრუქტურული დაზიანებები); • დაცილება სეგმენტებს შორის. ზემოაღნიშნული დასკვნების ანალიზის საფუძველზე, სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელის წარმომადგენლების განმარტება სადაზღვევო შემთხვევის არსებობის თაობაზე და დამატებით მიუთითა, რომ აღნიშნულ გარემოებაზე მოპასუხის მხრიდან არანაირი შედაგება არ განხორციელებულა.

3.2.10. 2017 წლის 16 ნოემბერს, გვირაბში 100 კუბური მეტრი გრუნტის, 2018 წლის თებერვალში 1000-1100 კუბური მეტრი გრუნტის და 2018 წლის აპრილში 1500 კუბური მეტრი გრუნტის ჩამოქცევა დასტურდება თავად „ი-ოს“ ზიანის დამთვლელების მიერ. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ გრუნტის ჩამოქცევით გვირაბში დაზიანდა ჩატარებული საკონტრაქტო სამუშაოები. ჩ-ის წარმომადგენელმა მ. ვ-მა სასამართლო სხდომაზე დაკითხვის დროს აღნიშნა: „ჩვენ დავამტკიცეთ ანგარიშსწორება 150,000 დოლარის ოდენობით და იცდიდა 137,000 დოლარი კიდევ გადასახდელად მოლოდინის რეჟიმში და მერე ველოდები კიდევ დამატებით დოკუმენტებს, რაზეც მე ველოდი, რომ ბოლო წყება დოკუმენტების უნდა ყოფილიყო. ამით დასრულდებოდა ხარჯების დათვლა და იქნებოდა სრული ანაზღაურება. ამის მერე ცალკე იქნებოდა ლაპარაკი ალოპის (ALOP) თანხაზე“

3.2.11. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ მიერ გაცემული №CAR-000133/16 პოლისის თანახმად, „...განხორციელებული საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანების შემთხვევაში, ი-ო ვალდებული იყო მოეხდინა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გაწეული ხარჯების ანაზღაურება სადაზღვევო თანხის ფარგლებში, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპის დაცვით“. „ი-ომ“ შპს „მ.ჰ-თან“ გააფორმა 2 ხელშეკრულება, ჯამში 150000 აშშ დოლარის ანაზღაურების შესახებ. 2019 წლის 14 იანვრის შეთანხმებით, „ი-ომ“ მოსარჩელეს გადაუხადა 30000 აშშ დოლარი, 2019 წლის 10 ივნისის შეთანხმებით გადახდილია 120000 აშშ დოლარი.

3.2.12. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ „თ“-ს დასკვნის თანახმად, საკონტრაქტო სამუშაოების აღდგენასთან დაკავშირებული,

დაზღვევის პოლისის შესაბამისად, ანაზღაურებას დაქვემდებარებული ხარჯების ჯამი შეადგენდა – 634,455.65 აშშ დოლარს. ი-ს მიერ გადახდილ იქნა – 150,000 აშშ დოლარი, დარჩენილია – 484,455.65 აშშ დოლარი.

3.2.13. თ-ს დასკვნის 8.1. პუნქტის (ჩამოქცევის შემთხვევის გავლენა საკონტრაქტო სამუშაოებზე) თანახმად, 2018 წლის თებერვლის და 2018 წლის აპრილის ორივე მთავარი ჩამოქცევა შეიძლება ჩაითვალოს 2017 წლის ნოემბრის თავდაპირველი შემთხვევის დროში ევოლუციად, რომელიც მჭიდროდ არის დაკავშირებული ადგილის კრიტიკულ და არაპროგნოზირებად გეოლოგიურ პირობებთან. შესაბამისად, ამ სექციაში გასათვალისწინებელი მოქმედებები მოიცავენ:

- საბურღი საკვლევი კამპანიის წარმოება ჭაბურღილების გათხრის პროცესით (ზედაპირიდან ხვრელების გაკეთებით) პრობლემური ტერიტორიის გეოლოგიური ანალიზისათვის;

- გეოფიზიკური შესწავლა (ტექტონური სტრუქტურების გეოლოგიური შეფასებისათვის პრობლემურ ზონაში) და მოულოდნელი ტექტონური პირობების განსაზღვრა;

- გეოლოგიური მონაცემების ანალიზი, რათა გვირაბის გადარჩენის ტექნიკური გამოსავალი ყოფილიყო მოძებნილი;

- მოქმედებები, რომლებიც აუცილებელი იყო გვირაბის გადასარჩენად (დრენაჟი, ქაფით ამოვსება, დაცემენტება და სხვ.).

– თ-ს დასკვნის 8.1 პუნქტის ბოლოს წინა აბზაცის მიხედვით, „აღნიშნული ქმედებები მიჩნეული უნდა იქნეს პირველად ჩამოქცევის არეში გეოტექნიკური პირობების აღსადგენად შემთხვევის შემდეგ, რომელიც აბსოლუტურად აუცილებელი იყო ძირითადი გვირაბის სათხრელი სამუშაოების გასაგრძელებლად“. ამასთანავე, გვირაბში აღმოჩენილი არაპროგნოზირებადი პრობლემის გათვალისწინებით. დამატებით შესრულებული კვლევა უნდა ჩაითვალოს ფუნდამენტურად არეალში ახალი გეოლოგიური მოდელის განსასაზღვრად და შესაბამისად, გვირაბის საბურღი მანქანის გადასარჩენად შედარებითი ინტერვენციის მეთოდისთვის. გვირაბის აღდგენისთვის და გათხრების განახლებისთვის არსებითი მნიშვნელობის მქონედ.

– თ-ს დასკვნაში 8.1 პუნქტის ბოლო აბზაცის შესაბამისად: „მარტივად დემონსტრირებადია სადაზღვევო ხელშეკრულების გათვალისწინებით, რომ ყველა მითითებული მოქმედება შეიძლება სწორად იქნეს ჩათვლილი ქვე-კატეგორიაში I (საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევა) და შესაბამისად, მთლიანად იქნეს მოთხოვნილი კლიენტის მიერ“.

3.2.14. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ თ-ს დასკვნაზე დართული დანართი №1-ის შესაბამისად, მოპასუხის მხრიდან ასანაზღაურებელია შემდეგი ხარჯი:

• 2018 წლის თებერვლის შპს „ი.მ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 4,301.69 აშშ დოლარი (10 654 00 ლარი). აღნიშნული თანხა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „ი.მ-ისათვის“ გადახდილია 2018 წლის 21 თებერვალს;

• 2018 წლის გაზაფხულზე შპს „ფ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 323,564.64 აშშ დოლარი (ქაფის და BASF მასალის შეძენა, ადგილზე მიწოდება და მოსხმის სამუშაოების შესრულება 2018 წლის თებერვლის კოლაფსის შემდეგ). აღნიშნული თანხა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „ფ-თვის“ გადახდილ იქნა 2018 წლის 05 აპრილს (710483.70 ლარი) და 10 აპრილს (63485.84 ლარი);

• 2018 წლის მაისის შპს „გ.ე.ჯ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 25,233 აშშ დოლარი. 2018 წლის მაისიდან ზოგადი სახის გეოლოგიური სამუშაოები, გვირაბის ზოლის რეკოგნისცირება, ტექნიკური ანგარიშის მომზადება, საველე სამუშაოების წარმოება და კლდოვანი ქანების ლაბორატორიული გამოკვლევა. თ-ს დასკვნის თანახმად, ხელშეკრულებით განეული 50,466 აშშ დოლარის ხარჯიდან გვირაბის აღდგენისთვის რელევანტურად ჩაითვალა მხოლოდ 50% ანუ 25,233 აშშ დოლარი. 2018 წლის 04 მაისის შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „გ.ე.ჯ-ისთვის“ გადახდილი იქნა 24 069.50 აშშ დოლარი, ხოლო 2018 წლის 25 ივლისს გადახდილი იქნა 26396.50 აშშ დოლარი;

• 2018 წლის ივნისის შპს „ჯ.ი-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 10,247.49 აშშ დოლარი. 2018 წლის ივნისიდან ზოგადი სახის გეოლოგიური სამუშაოები, პერსონალის მობილიზაცია, გვირაბის ზოლის რეკოგნისცირება, ტექნიკური ანგარიშის მომზადება, საველე სამუშაოების წარმოება და კლდოვანი ქანების ლაბორატორიული გამოკვლევა. თ-ს დასკვნის თანახმად, ჯამში ხელშეკრულებით განეული 19,689 აშშ დოლარიდან გვირაბის აღდგენისთვის რელევანტურად ჩაითვალა მხოლოდ 52% ანუ 10,247.49 აშშ დოლარი იმ სვრელების ოდენობის გათვალისწინებით, რომლებიც გაკეთდა კოლაფსის ზონის თავზე. 2018 წლის 15 ივნისის შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „ჯ.ი-ისთვის“ გადახდილი იქნა 13 500.33 ლარი (5481.70 აშშ დოლარი), ხოლო 2018 წლის 10 ოქტომბერს გადახდილი იქნა 37303.27 ლარი (14207.30 აშშ დოლარი);

• 2018 წლის ივნისის შპს „ე.ქ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 735.78 აშშ დოლარი. 2018 წლის ივნისში კოლაფსის ზონაში რისკების ანალიზი. აღნიშნული თანხა 2018 წლის 07 ივნისის შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გადახდილი იქნა შპს „ე.ქ-ისათვის“;

• 2018 წლის აგვისტოს შპს „გ.ე.ჯ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 1,600 აშშ დოლარი. 2018 წლის აგვისტოში გეოფიზიკური სამუშაოები საპროექტო გვირაბის ღერძის გასწვრივ პკ23-70პკ15, 920 მეტრი სიგრძის საკვლევ ტერიტორიაზე. თ-ს დასკვნის თანახმად,

ჯამში ხელშეკრულებით გაწეული 16,000 აშშ დოლარიდან გვირახის აღ-
დგენისთვის რელევანტურად ჩაითვალა მხოლოდ 10% ანუ 1,600 აშშ
დოლარი, რაც შეესაბამება იმ გათხრილ ხვრელებს რომლებიც გაკეთ-
და კოლაფსის ზონის თავზე. 2018 წლის 01 ოქტომბერს შპს „მ.ჰ-ის“ მი-
ერ შპს „გ.ე.ჯ-ისთვის“ გადახდილი იქნა 16000 აშშ დოლარი (41841.60
ლარი);

- 2018 წლის სექტემბერში D. S. G.-სგან მცირე საბურღი მანქანა-
დანადგარის შეძენა და შპს „ს.ა.ლ-ის“ მეშვეობით ჩამოტანა საქართვე-
ლოში, რაც ჯამურად დაჯდა 13,444.89 აშშ დოლარი. 2018 წლია 05 სექ-
ტემბერს გაწერილი ინვოისის შესაბამისად, შპს „მ.ჰ-მა“ გადაიხადა 10
004 ევრო (30 489.58 ლარი). შეძენილი დანადგარის ტრანსპორტირება-
ში გადახდილი იქნა 1808.54 აშშ დოლარი (4738 ლარი). ჯამში გადახდი-
ლი თანხა შეადგენს 13,444.89 აშშ დოლარს;

- 2019 წლის თებერვალსა და აპრილში VMT GMBH-ს მიერ გაწეული
მომსახურების ხარჯი – 17,029.68 აშშ დოლარი. 2019 წლის თებერვალ-
ში მომსახურება, გვირახის ბოლო 10 რგოლის გაზომვა და სხვ. შპს „მ.ჰ-
ის“ მიერ ზემოაღნიშნული თანხა სრულადაა ანაზღაურებული 2019 წლის
26 თებერვალს და 2019 წლის 05 აპრილს;

- 2019 წლის მარტში შპს „რ. მ-ის“ მომსახურების ხარჯი – 3,151.77
აშშ დოლარი. ტოპო-გეოდეზიური მომსახურება. აღნიშნული თანხა
(8500 ლარი) შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ სრულად იქნა გადახდილი 2019 წლის 29
მარტს;

- 2019 წლის აპრილში შპს „ჯ. ი-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწი-
ნებული ხარჯი – 10,200 აშშ დოლარი. დამატებითი გეოლოგიური მომ-
სახურება გვირახის მიმდებარედ ახალი მისასვლელი გვირახის ტრასის
საინჟინრო-გეოლოგიური გამოკვლევა. აღნიშნული თანხა შპს „მ.ჰ-ის“
მიერ სრულად იქნა გადახდილი 2019 წლის 22 აპრილს 5387 ლარი და
2019 წლის 17 ივნისს 22523.76 ლარი. გადახდილი თანხა ჯამში შეად-
გენს 10200 აშშ დოლარს;

- საკონსულტაციო კომპანია T-E. SL-ის მომსახურებისათვის გაწეუ-
ლი ხარჯი – 224,946.70 აშშ დოლარი. ტექნიკური კონსულტაცია და ზე-
დამხედველობა გვირახის სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციე-
ლების პროცესში.

- ზემოაღნიშნული ხარჯებიდან მოსამზადებელ ეტაპზე მოპასუ-
ხემ სადავო გახადა მხოლოდ D. S. G.-სგან მცირე საბურღი მანქანა-და-
ნადგარის შეძენა-ჩამოტანასთან დაკავშირებული ხარჯი (13,444.89 აშშ
დოლარი). მოპასუხის წარმომადგენლის განმარტება, რომ შეძენილი
აპარატი დარჩება „მ. ჰ-ს“, სასამართლომ საკმარის არგუმენტად არ მი-
იჩნია. სასამართლოს მითითებით, აღნიშნული ნივთი შეძენილ იქნა კონ-
კრეტული დანიშნულებით და ეს დანიშნულება გამოიწვია გვირახში კო-

ლაფსმა და გვირაბის აღდგენის სამუშაოების აუცილებლობამ.

– რაც შეეხება მოპასუხის მხრიდან მთავარ სხდომაზე მითითებულ მთელ რიგ ახალი ფაქტებს („რ. მ-ის“ ხარჯებზე, „ჯ. ი-ის“ ხარჯებზე, შპს „ფ-ის“ ხარჯებზე 65,194.14 დოლარის ნაწილში და ნაწილობრივ თ-ის ხარჯებზე), სასამართლოს მხრიდან არ იქნა გაზიარებული, რადგან ახალ ფაქტებზე მითითება განხორციელებული იყო საპროცესო ნორმების დარღვევით მთავარ სხდომაზე და არა საქმის მოსამზადებელ ეტაპზე.

3.2.15. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ მიერ გაიცემული №CAR-000133/16 პოლისით, გვირაბის სამუშაოებისათვის თითოეულ და ყველა შემთხვევაზე გათვალისწინებული იქნა ზარალის 10%, მინიმუმ 50 000 აშშ დოლარი. ფრანშიზის გამოყენების საკითხი სადავო გახადა „ი-ომ“. „ი-ოს“ განმარტებას მატერიალური ზარალის ნაწილში დაეთანხმა „მ. ჰ-ი“, ვინაიდან დამდგარ ზარალს არ მიუღწევია 32,637,000 აშშ დოლარის ლიმიტისთვის.

3.2.16. სასამართლომ არ გაიზიარა მოპასუხე მხარის მითითება მატერიალური ზარალის ნაწილში, სს „თ. ბ-ის“ ბენეფიციარად ყოფნასთან დაკავშირებით. სასამართლოს მითითებით, საქმეში წარმოდგენილი პოლისის დამატება №1-ში აღნიშნული იყო, რომ „თ. ბ-ი“ განისაზღვრება პირველი რანგის ბენეფიციარად მხოლოდ მ. ჰ-ის ქონების და ობიექტზე შესასრულებელ სამუშაოების ნაწილში მისი ფინანსური ინტერესების ფარგლებში.

– სს „თ. ბ-ის“ მიერ გაცემული წერილით დგინდებოდა, რომ სს „თ. ბ-ის“ მხრიდან არ იყო გამოთქმული არავითარი პრეტენზია მასზედ, რომ მატერიალური ზიანის თანხა „მ. ჰ-ს“ მოეთხოვა და მიეღო საკუთარ საბანკო ანგარიშზე. სს „თ. ბ-ის“ წერილში აღნიშნული იყო შემდეგი: „ჩვენ ყოველგვარი პრეტენზიის არსებობის გარეშე ვადასტურებთ, რომ №CAR000133/16 პოლისში განხორციელებული დამატება №1-ის პირობები არ გამორიცხავს „მ. ჰ-ის“ უფლებას თავად განხორციელოს დაზღვევის ხელშეკრულებიდან და პოლისიდან გამომდინარე უფლება-მოვალეობები (მათ შორის როგორც ბენეფიციარმა), უშუალოდ მოსთხოვოს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომიდან დამდგარი ზიანის ანაზღაურება... და მიიღოს ასეთი თანხა საბანკო ანგარიშზე მზღვეველისგან“. შესაბამისად, მოცემულ ნაწილში სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელე მხარის წარმომადგენლების განმარტება, რომ დათქმა აშკარად ადასტურებდა იმას, რომ 1. თ. ბ-ი მხოლოდ ფინანსური ინტერესის ნაწილში იყო ბენეფიციარი; 2. ის, რომ პოლისის მიხედვით, მეორე რანგის ბენეფიციარად „მ. ჰ-ი“ დარჩება, ეს მოწესრიგება გაუქმებული არ იყო, ვინაიდან ეს დოკუმენტი წარმოადგენდა ძირითად პოლისზე დამატებას, რომელშიც „მ. ჰ-ი“ აღიარებული იყო ბენეფიციარად. უდავოდ დასტურდებოდა, რომ „თ. ბ-ის“ ბენეფიციარად ყოფნა უკავშირდებოდა პირო-

ბას. პირობას კი წარმოადგენდა ის, რომ ბანკს უნდა ჰქონოდა ფინანსური ინტერესი. წინამდებარე შემთხვევაში, მხარის სურვილს წარმოადგენდა, რომ მხოლოდ ბანკის ფინანსური ინტერესის შემთხვევაში ყოფილიყო „თ. ბ-ი“ პირველი რიგის ბენეფიციარი.

3.2.17. №CAR000133/16 პოლისის მესამე სექციით დაზღვეული იყო სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად შემოსავლის დაკარგვა. აღნიშნულ ნაწილში, მოსარჩელე ითხოვდა 5.5 მილიონი აშშ დოლარის დაკისრებას მოპასუხეზე. №CAR000133/16 პოლისის მიხედვით, სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად დაკარგული შემოსავლის ანაზღაურების ნაწილში, სადაზღვევო ლიმიტი შეადგენდა 5 500 000 აშშ დოლარს. ანაზღაურების პერიოდი შეადგენდა 6 თვეს. №CAR000133/16 პოლისის მე-3 დანართის თანახმად, „მზღვეველმა უნდა აუნაზღაუროს დამზღვევს მთლიანი მოგების დანაკარგი, რომელიც ფაქტობრივად იქნა განცდილი შემოსავლის შემცირების და სამუშაოს ხარჯის გაზრდის გამო, როგორც ეს განმარტებულია წინამდებარე სექციაში, თუკი ცხრილში აღნიშნული სადაზღვევო ვადის განმავლობაში დაზღვეული საკონტრაქტო სამუშაოები ან მისი ნებისმიერი ნაწილი განიცდის ამ პოლისის სექცია 1-ით გათვალისწინებულ დანაკარგს ან ზიანს, თუკი ასეთი ზიანი არ არის გამორიცხული წინამდებარე სექციით და რომელიც იწვევს სამშენებლო სამუშაოების შეფერხებას და შედეგად დგება დაზღვეული ბიზნესის საოპერაციო გაშვების ვადის დაყოვნება ან/და მასში ჩაჩვენა, რაც შემდგომში მოხსენიებულია როგორც დაყოვნება“.

3.2.18. დაზღვევის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად შემოსავლის დაკარგვაზე პასუხისმგებლობის დაკისრებისთვის საჭიროა შემდეგი წინაპირობების დაკმაყოფილება:

1. პოლისის სექცია 1-ით დაზღვეული სამუშაოების დაზიანება:

– დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურების პირველი კრიტერიუმია გვირაბში განხორციელებული საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანება, რომლებიც პოლისის სექცია 1-ით იყო დაზღვეული. დაკარგული მოგების დროს, „სადაზღვევო ვადის განმავლობაში დაზღვეული საკონტრაქტო სამუშაოები ან მისი ნებისმიერი ნაწილი განიცდის ამ პოლისის სექცია 1-ით გათვალისწინებულ დანაკარგს ან ზიანს“. სასამართლოს მითითებით, საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანების ფაქტები დადგენილი იყო 3.2.6, 3.2.7, 3.2.9 და 3.2.10 ფაქტობრივ გარემოებებში. პოლისის სექცია 1-ით გათვალისწინებული სამუშაოების დაზიანება არ ყოფილა სადავოდ გამხდარი მოპასუხის მხრიდან საქმის მოსამზადებელ ეტაპზე. პოლისის სექცია 1-ის შესაბამისად, სადაზღვევო შემთხვევის დადგომა დადასტურებული ჰქონდა მოპასუხის დირექტორსაც კი.

2. სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შეფერხება:

– დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურების მე-2 კრიტერიუმი სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შეფერხება მომხდარი დაზიანების გამო. პოლისის მე-3 დანართში ჩანერილი დეფინიცია მიუთითებს, რომ მომხდარი დაზიანებები: „... ინვესტ სამშენებლო სამუშაოების შეფერხებას ...“. სასამართლოს მითითებით, სამშენებლო სამუშაოების შეფერხების ფაქტი მოპასუხის მხრიდან შესაგებელში სადავო არ გამხდარა. საქმეში წარმოდგენილი თ-ს დასკვნის თანახმად, 2017 წლის ნოემბრის შემდეგ გვირაბში ახალი სამშენებლო სამუშაოები არ წარმოებულა და ამ მხრივ არავითარი წინსვლა არ არსებობდა. გვირაბის ბურღვა განახლდა 2019 წლის 23 ივნისს. თ-ს რეპორტის მე-8 პარაგრაფის თანახმად, პირველადი აღდგენითი სამუშაოების ვადა გვირაბში შეადგენდა 32 კვირას, ანუ 8 თვეს. მოცემული სამუშაოები მოიცავდა: 1. გვირაბის გაწმენდას (4 კვირა), 2. შემოვლითი გვირაბის ექსკავაციას (11 კვირა), 3. დრენაჟისა და ცემენტიზაციის 3 ღონისძიებას (ჯამში 17 კვირა). პირველადი აღდგენითი სამუშაოები დასკვნაში მოხსენიებულია როგორც A კატეგორიის სამუშაოები. პირველადი აღდგენითი სამუშაოები, ანუ A კატეგორიის სამუშაოები ტექნიკურად საჭირო იყო: „კოლაფსის ზონაში გვირაბის სტრუქტურული სტაბილურობის მისაღწევად, ელემენტარული უსაფრთხო სამუშაო გარემოს შესაქმნელად, გვირაბის სწორი მშენებლობისათვის, მას შემდეგ რაც გაგრძელდება საკონტრაქტო სამუშაოები“ ამ სამუშაოების იგნორირება აბსოლუტურად დაუშვებელია. ზემოაღნიშნულს ადასტურებდა ჩ-ის წარმომადგენელი მ. ვ-ის განმარტებაც, რომლის მიხედვით, „იმისათვის რომ იქ შეძლო მუშაობა, ეს უნდა გაამაგრო რომ უსაფრთხო იყოს ეგ ადგილი. ამიტომ ორმაგი დატვირთვის/პასუხისმგებლობის მდგომარეობა აქვს ამას. იმისათვის, მაგალითად, რომ ადგილი გახდეს უსაფრთხო, რომ მერე იქ შეძლო მუშაობა, ამის უზრუნველყოფა არის დაზღვევით გათვალისწინებული და დაზღვევა იხდის ამას“.

3. შედეგად დგება ჰესის ოპერირების დანყების ვადის გადანევა:

– პოლისის დანართი №3 მიუთითებს: „საჭიროა დგებოდეს დაზღვეული ბიზნესის საოპერაციო გაშვების ვადის დაყოვნება. გვირაბი ჰესის ინფრასტრუქტურის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია, ჰესის მშენებლობის დასრულებისთვის ცენტრალური მნიშვნელობის საკითხია სწორედ გვირაბის სამუშაოების განახლება და დასრულება. გვირაბის სამუშაოებზე პირდაპირ ტექნიკურად არის დამოკიდებული წყალმიმღების სტრუქტურა, გამათანაბრებელი რეზერვუარი (მახტი), სადანწეო გვირაბი, სატურბინო მილსადენი, ჰესის შენობის ზედა ბიეფი და გამყვანი არხის სამუშაოები, 220 კილოვოტაჟიანი ქვესადგური“. რაც შეეხება ოპერირების დანყების დროებს, საქართველოს მთავრობასთან 2015 წლის 16 ივლისის გაფორმებული მემორანდუმის თანახმად, ჰესის ოპერირება უნ-

და დაწყებულიყო 2019 წლის 15 თებერვალს. კერძოდ, მემორანდუმის დანართი №2-ში აღნიშნული იყო, რომ ჰესის მშენებლობა დაიწყებოდა 7 თვის ვადაში, ხოლო ოპერირება მშენებლობის განახლებიდან 36 თვეში. ჯამში ჰესი ექსპლუატაციაში მიღებისათვის გათვალისწინებული იყო 43 თვე, ანუ მ. ჰ-ს ოპერირება უნდა დაეწყო 2019 წლის 15 თებერვალს. ის რომ ჰესი არ იყო გაშვებული ექსპლუატაციაში, მხარეთა შორის სადავო არც გამხდარა. შესაბამისად, სასამართლოს მოსაზრებით, დაკარგული მოგების ანაზღაურების მე-3 კრიტერიუმიც დადასტურებულიად უნდა ჩათვლილიყო.

4. დაკარგული მოგების არსებობა:

– დაზღვევის პოლისის მე-3 დანართის თანახმად, „მზღვეველმა უნდა აუნაზღაუროს დამზღვევს მთლიანი მოგების დანაკარგი, რომელიც ფაქტობრივად იქნა გაცდილი შემოსავლის შემცირების და სამუშაოს ხარჯის გაზრდის გამო...“. სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელე მხარის განმარტება იმის თაობაზე, რომ 8 თვით სამშენებლო სამუშაოების შეფერხებამ და ექსპლუატაციის თარიღის გადაწევა „მ. ჰ-ს“ დააკარგინა გენერირებული ელ-ენერგიის გაყიდვით მისაღები 13,092,924 აშშ დოლარის შემოსავალი. მოცემული 8 თვიანი პერიოდის ხარჯების (2,120,363 აშშ დოლარი) გათვალისწინებით, 8 თვიან მონაკვეთზე დაკარგული მოგების ოდენობა შეადგენს 10,972,561 აშშ დოლარს.

– საქმეში წარმოდგენილია „უკრჰიდროპროექტის“ მიერ გაცემული ცნობა, რომელშიც წყლის ნაკადების შესაბამისად დათვლილია ყოველთვიური ელ-ენერგიის გენერაციის მონაცემები. 6 თვეზე გადაანგარიშებით ელ-ენერგიის გენერაცია ამ ცნობის თანახმად იქნებოდა მინიმუმ 148,110,000 კვტ. საათი. „მ.ჰ-ის“ მიერ სახელმწიფოსთან დადებული ელ-ენერგიის გარანტირებული შესყიდვის ხელშეკრულებით, სახელმწიფო ესკო-ს სახით გარანტირებულად შეისყიდის „მ.ჰ-ის“ მიერ წარმოებულ ელ-ენერგიას. შესყიდვის ღირებულება 1 კვტ. საათზე შეადგენს 6.63 აშშ ცენტს, ანუ 0.0663 აშშ დოლარს. გენერირებულ ელ-ენერგიაზე მ.ჰ-ი მიიღებდა 9,819,693 აშშ დოლარის შემოსავალს. შემოსავლების მიღებასთან ერთად „მ.ჰ-ს“ მოუწევდა ჰესის ოპერირების ხარჯების განევა. კერძოდ, 6 თვეზე ხარჯები (8 თვეზე 2,120,363 აშშ დოლარის გათვალისწინებით) იქნება 1,590,272 აშშ დოლარი. შემოსავლისა და ხარჯის ერთმანეთზე გამოკლებით ვიღებთ 6 თვის დაკარგულ მოგებას, რაც შეადგენს 6,083,034 აშშ დოლარს. შესაბამისად, 6 თვის დაკარგული მოგებაც კი მნიშვნელოვნად არის აცდენილი სადაზღვევო ლიმიტს, რომელიც 5.5 მილიონი აშშ დოლარია. საბოლოოდ, მოსარჩელის მიერ დაკარგული მოგება 8 თვეზე ანგარიშით შეადგენს 10,972,561 აშშ დოლარს, ხოლო 6 თვეზე ანგარიშით 6,083,034 აშშ დოლარს. ორივე შემთხვევაში, რეალური დაკარგული მოგება გაცილებით მეტია ვიდრე

დაზღვევის პოლისით დადგენილი 5.5 მილიონი აშშ დოლარის ლიმიტი.

5. პოლისით გათვალისწინებული გამონაკლისის არარსებობა:

პოლისის მე-3 დანართში დაკარგული მოგების დეფინიცია მიუთითებს, რომ ზარალი ანაზღაურებას ექვემდებარება იმ შემთხვევაში, თუკი აღნიშნული გამორიცხული არ არის პოლისით. „მ.ჰ-ის“ პოზიციით, 2017 წლის ნოემბრის, 2018 წლის თებერვლის და 2018 წლის აპრილის მოვლენები გვირაბში არ არის გამოწვეული მანქანა-დანადგარის დაზიანებით. იმისთვის, რომ 5.5 მილიონი აშშ დოლარის მოთხოვნა გამოირიცხოს, „ი-ომ“ უნდა დაამტკიცოს, რომ ჰესის გვირაბში დამონტაჟებული რგოლების დაბზარვა და გვირაბში გრუნტის რამდენჯერმე ჩამოქცევა გამოიწვია რომელიმე კონკრეტული მანქანა დანადგარის დაზიანებამ. გამომრიცხავი გარემოების შესახებ მითითება შესაგებელში არასათანადოდ განხორციელდა. „ი-ომ“ საქმის მოსამზადებელ ეტაპზე წარმოადგინა მხოლოდ ერთი გამომრიცხავი გარემოების არსებობის შესახებ მითითება. კერძოდ, შესაგებლის 42-ე ფაქტში მოჰასუხე „ი-ომ“ მიუთითა: „...მანქანა დანადგარის ზარალი გამორიცხავს ALOP-ის მოთხოვნას“.

– სასამართლომ გაიზიარა მ.ჰ-ის წარმომადგენლების განმარტებას იმის თაობაზე, რომ დაზღვევის პოლისი საერთოდ არ შეიცავდა იმ შინაარსის ჩანაწერს, რომელზეც „ი-ო“ აპელირებდა. დაზღვევის პოლისის მე-3 დანართის მე-3 სექცია ადგენდა, რომ არ ანაზღაურდებოდა ისეთი დაკარგული მოგება (ALOP), რომელიც გამოწვეული იქნებოდა მანქანა-დანადგარის დაზიანებით.

– პალატის შეფასებით, პოლისის მე-3 დანართის გამონაკლისის შესახებ დათქმა ეხებოდა შემთხვევას, როცა გვირაბში არსებული მანქანა დანადგარი უბრალოდ დაზიანდა (გვირაბი ამ დროს დაზიანებული არ არის) და „მ.ჰ-ი“ გაჩერებულია იმის გამო, რომ არ აქვს ფუნქციონირებადი მანქანა-დანადგარი.

– სასამართლომ ასევე, გაიზიარა მოსარჩელე მხარის მითითება იმის თაობაზე, რომ ექსპერტების მხრიდან სხდომაზე მსჯელობა, თუ რა იყო დაკარგული მოგების (ALOP) გამომწვევი მიზეზი, არ წარმოადგენდა მხარის ახსნა-განმარტებას ანდა შესაგებელს. რას ისაუბრებდა სხდომაზე ექსპერტი/სპეციალისტი/მონმე არც მხარის შესაგებლის ნაწილი და არც მხარის ახსნა-განმარტების ნაწილი არ იქნებოდა, რადგან ექსპერტების/სპეციალისტების/მონმეების განმარტებები წარმოადგენდა მტკიცებულებას და არა მხარის მხრიდან ფაქტებზე მითითებას.

6. სხვა გამომრიცხველი გარემოებების არარსებობა:

„ი-ს“ წარმომადგენელი დაკარგული მოგების ანაზღაურების შემცირების წინააღმდეგ მიუთითებდა – 30-დღიანი ფრანშიზის საკითხზე. სასამართლომ არ გაიზიარა „ი-ს“ წარმომადგენლის განმარტება იმის

თაობაზე, რომ პოლისით გათვალისწინებულ შეჩერების ლიმიტს – 6 თვეს უნდა გამოკლებოდა ერთი თვე. აღნიშნულის გაზიარების შემთხვევაში სადაზღვეო ლიმიტი ყველა შემთხვევაში იქნებოდა 5 თვე. ამგვარი ჩანაწერი კი, პოლისში არ არსებობდა. ვინაიდან უდავო იყო, რომ „მ.ჰ-ისთვის“ პოლისის პირობების თანახმად, სამშენებლო სამუშაოები შეფერხებული იყო 8 თვით, აღნიშნულ 8 თვეს აკლდებოდა ფრანშიზა 1 თვე და მიიღებოდა ასანაზღაურებელი 7 თვე. იმის გამო, რომ სადაზღვეო ლიმიტი იყო 6 თვე, „მ.ჰ-ს“ მოთხოვნის უფლება ჰქონდა მხოლოდ 6 თვეზე. საბოლოოდ, ფრანშიზა ვერ ახდენდა სასარჩელო მოთხოვნის რაიმე ნაწილის შთანთქმას, რადგან ზარალის პერიოდი სულ მცირე 8 თვე იყო, ხოლო 1 თვიანი ფრანშიზის გამოყენების შემდეგ სახეზე იყო ზარალიანი პერიოდი – 7 თვე, რომელიც აღემატება სადაზღვეო ლიმიტს (6 თვეს).

– სასამართლომ დაუსაბუთებლად მიიჩნია მოპასუხის წარმომადგენლის მითითება შესაგებელში იმასთან დაკავშირებით, რომ არსებობდა სხვა დაგვიანებები და შეფერხებები, რის გამოც გამორიცხული იყო დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურება. სასამართლოს განმარტებით, მოპასუხის მხრიდან საპროცესო ნორმების დაცვით არ ყოფილა წარმოდგენილი სხვა დაგვიანებების და შეფერხებების დამადასტურებელი მტკიცებულებები, შესაბამისად მხარის მითითება სასამართლოს მიერ არ იქნა გაზიარებული.

– ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ საფუძვლიანად მიიჩნია CAR000133/16 პოლისის მე-3 დანართის თანახმად, დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურების მოთხოვნა.

3.2.19. მოსარჩელე დაზღვევის სახელშეკრულებო მოთხოვნებთან ერთად სასამართლო წესით ითხოვდა ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურებას მოპასუხისგან. აღნიშნული ზიანის წარმოშობის საფუძველად მოსარჩელე ი-ს მხრიდან დაკარგული მოგების თანხის – 5.5 მილიონი აშშ დოლარის დროულად გადაუხდელობას მიუთითებდა. მხარის განმარტებით 5,5 მილიონი აშშ დოლარის დროულად გადახდის შემთხვევაში, მოსარჩელეს 2019 წლის 03 აპრილიდან აღარ დაერიცხებოდა 5,5 მილიონი აშშ დოლარის შესაბამისი პროცენტი. 2019 წლის 03 აპრილიდან სარჩელის აღძვრამდე დარიცხული პროცენტი ჯამში შეადგენდა 397 844.38 აშშ დოლარს. საქმეში წარმოდგენილი 29/12/2016 წლის №2044964-8688827 საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებით, მ.ჰ-ზე სესხის სახით გაიცა 5 000 000 აშშ დოლარი. აღნიშნული სესხის მოცულობა რამდენჯერმე გაიზარდა და 2018 წლის 23 ოქტომბრის შეთანხმებით, 28,285,890.75 აშშ დოლარი შეადგინა. აღნიშნული ხელშეკრულებით, საბაზისო საპროცენტო განაკვეთი 01.04.2019-დან 30.09.2019-მდე შეადგენდა 10%-ს. ხოლო 01.10.2019-

დან 18.10.2019-მდე შეადგენდა 9%-ს.

3.3. პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასკვნები სამართლებრივ გარემოებებთან დაკავშირებით:

3.3.1. სს „დ.ს.კ.ი-ოსათვის“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ მატერიალური ზიანის – 484 455.65 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის დაკისრებასთან დაკავშირებით, სასამართლომ განმარტა, რომ მოცემულ შემთხვევაში, მხარეთა შორის ვალდებულების წარმოშობის საფუძველს წარმოადგენდა 2016 წლის 01 ივლისს შპს „მ.ჰ-ს“ და სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შორის გაფორმებული დაზღვევის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრულება. ხელშეკრულება გაფორმებულ იქნა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გაკეთებული სააპლიკაციო განაცხადის საფუძველზე, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპით.

3.3.1.1. 01/07/2016 წლის დაზღვევის ხელშეკრულების 1.1. პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენდა მხარეთა ურთიერთთანამშრომლობა დაზღვევის სფეროში, კერძოდ: საქართველოში, ახალციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის „მ.ჰ-ის“ მშენებლობის პროექტის დაზღვევა, სადაც კომპანია (დამკვეთი) წარმოადგენდა ერთ-ერთ დამზღვევს. იმავე ხელშეკრულების 1.2. პუნქტით, დაზღვეული კონტრაქტორები, სადაზღვევო თანხა, პრემიის ოდენობა, ანგარიშსწორების წესი და სხვა პირობები განისაზღვრებოდა მზღვეველის მიერ გაცემული CAR-000133/16 პოლისით. ხელშეკრულების 1.3. პუნქტის თანახმად, დაზღვევის პირობები შეთანხმებული იყო მხარეთა შორის და წარმოადგენდა „სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევის“ და „მანქანა დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის დაზღვევის“ „munix-re-ს სტანდარტულ ვორდინგებს და მათ შესაბამის სტანდარტულ დანართებს მხარეთა შეთანხმებული ცვლილებების გათვალისწინებით. ხელშეკრულების 3.2. მუხლის შესაბამისად, დაზღვევის პერიოდი განისაზღვრებოდა გაცემული პოლისით.

3.3.1.2. სასამართლოს მითითებით, იმისათვის, რომ სადაზღვევო რისკი განხორციელებულად და სადაზღვევო შემთხვევა დამდგარად ჩათვლილიყო, უნდა დადგენილიყო სადაზღვევო შემთხვევა შეიცავდა თუ არა ხელშეკრულებით შეთანხმებულ საგამონაკლისო პირობებს, რამდენადაც ამგვარი შემთხვევა გამორიცხავდა სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებას.

3.3.1.3. განსახილველ შემთხვევაში, CAR-000133/16 პოლისის მე-3 დანართში მოცემული იყო მატერიალური ზარალის ანაზღაურების დათქმა: „დაზღვევის მოქმედების პერიოდის განმავლობაში თუ ცხრილში შეტანილი საგნები ან ნებისმიერი ნაწილი განიცდის გაუთვალისწინებელ და უცაბედ ფიზიკურ დანაკარგს ან ზიანს ნებისმიერი მიზეზით, გარდა კონკრეტულად გამორიცხული მიზეზებისა, იმგვარად, რომ სა-

ჭირო გახდეს შეკეთება ან ჩანაცვლება, მზღვეველნი დამზღვევს აუ-ნაზღაურებენ ამ დანაკარგს და ზიანს“.

3.3.1.4. სასამართლოს მითითებით, მატერიალური ზარალის დაკისრებისთვის, აუცილებელი იყო შემდეგი წინაპირობების არსებობა: 1. განხორციელებული იყოს ობიექტის დაზღვევა; 2. დადგეს სადაზღვევო შემთხვევა. 3. სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად გამოწვეულ იქნეს ზიანი; 4. არ არსებობდეს პოლისით გათვალისწინებული გამომრიცხავი საფუძველი; 5. დაცულ იქნეს ფრანშიზის მოთხოვნები; 6. სასარჩელო მოთხოვნა არ იყოს დაბრკოლებული რაიმე სხვა მიზეზით. სასამართლოს მიერ დადგენილ იქნა, რომ 2016 წლის 01 ივლისს გაცემული CAR-00133/16 პოლისი შეიცავდა რამდენიმე სექციას. პირველი სექციით დაზღვეული იყო „მ.ჰ-ის“ მატერიალური ზიანი. რომელიც მოიცავდა: I. საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევას და II. სამშენებლო მანქანა-დანადგარების დაზღვევას. საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევა თავის მხრივ მოიცავდა: 1) ჰესის ძირითადი ნაწილის მშენებლობის დაზღვევას [ფაზა 1] (სადაზღვევო თანხა 45,454,700 აშშ დოლარი); 2) გვირაბის სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევას [ფაზა 2] (სადაზღვევო თანხა 32,637,000 აშშ დოლარი). სასამართლოს მითითებით, მოსარჩელე მხარის მიერ მითითებულ სადაზღვევო შემთხვევის დამადასტურებელ გარემოებებზე, მოპასუხის მხრიდან გამაბათილებელი განმარტება და მტკიცებულება წარმოდგენილი არ ყოფილა. მოპასუხის განმარტებით, „მხოლოდ გეოლოგიური ხასიათის პრობლემა უკვე აშენებული სამშენებლო სამუშაოებისთვის მიყენებული ზიანის გარეშე არ წარმოადგენდა სადაზღვევო შემთხვევას. სამშენებლო დაზღვევის პოლისი თავისი არსით მოიაზრებდა ზიანის ანაზღაურებას სადაზღვევო შემთხვევის დროისთვის ჩატარებული სამშენებლო სამუშაოების აღდგენისთვის.

3.3.1.5. სასამართლოს განმარტებით, ის გარემოება, რომ „მ.ჰ-ის“ მიერ დაზღვეულ გვირაბში დადგა სადაზღვევო შემთხვევა, ასევე, ის გარემოება, რომ დაზიანებულ იქნა ჩატარებული სამშენებლო სამუშაოები, დასტურდებოდა სარჩელით, რომელიც ამ ნაწილში სათანადოდ შედაჯებული არ ყოფილა. სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად დამდგარი ზიანის ოდენობა შეადგენდა – 634,455.65 აშშ დოლარს და ამ თანხიდან გადაუხდელი იყო – 484,455.65 აშშ დოლარი. ზარალის ოდენობასთან მიმართებით „ი-ს“ წარმომადგენელმა შედაგება განახორციელა შეძენილი მცირე ზომის მანქანა-დანადგარის ნაწილში. მისი განმარტებით, შეძენილი მანქანა-დანადგარის მთლიანი ღირებულება არ უნდა ჩათვლილიყო ასანაზღაურებელ თანხაში, ვინაიდან, ის დარჩებოდა შპს „მ.ჰ-ს“ სარგებლობაში. მოპასუხის ზემოაღნიშნული შედაგება სასამართლოს აზრით, საკმარის არგუმენტად ვერ ჩაითვლებოდა, ხოლო, რამდენადაც მატერიალურ ზარალთან მიმართებით „ი-ოს“ მხრიდან არ განხორ-

ციელებულა მითითება პოლისით გათვალისწინებულ არცერთ გამონაკლისზე, სასამართლოს მოსაზრებით, მას არავითარი გამონაკლისი არ ჰქონდა საკვლევი მატერიალურ ზარალთან მიმართებით.

3.3.1.6. „ი-ოს“ მიერ სადავოდ გამხდარ ფრანშიზის გამოყენების საკითხთან მიმართებით, სასამართლომ მიუთითა, რომ სადაზღვევო პოლისის მიხედვით, გამოიყენებოდა 50,000 აშშ დოლარის ფრანშიზა (ვინაიდან თანხის 10% არის 48,455.565 აშშ დოლარი). მატერიალური ზარალის ნაწილში მოსარჩელე დაეთანხმა ფრანშიზის 50,000 აშშ დოლარის გამოყენებას, ვინაიდან დამდგარ ზარალს არ ჰქონდა მიღწეული 32,637,000 აშშ დოლარის ლიმიტისთვის.

3.3.1.7. ამდენად, საქმეზე დადგენილი ფაქტებიდან და ზემოაღნიშნული სამართლებრივი საფუძვლებიდან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოთხოვნა სს „დ.ს.კ.ი-ოსათვის“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ 434 455.65 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის დაკისრების თაობაზე საფუძვლიანი იყო და ექვემდებარებოდა დაკმაყოფილებას.

3.3.2. სს „დ.ს.კ.ი-ოსათვის“ დაკარგული მოგების – 5 500 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის დაკისრების თაობაზე შპს „მ.ჰ-ის“ მოთხოვნასთან დაკავშირებით, სასამართლომ მიუთითა, რომ წინამდებარე მოთხოვნის დაკმაყოფილებისათვის უნდა არსებობდეს შემდეგი წინაპირობები: 1. პოლისის სექცია 1-ით დაზღვეული სამუშაოების დაზიანება, 2. სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შეფერხება; 3. შედეგად დგება ჰესის ოპერირების დაწყების ვადის გადაწევა. 4. დაკარგული მოგების არსებობა. 5. პოლისით გათვალისწინებული გამონაკლისის არარსებობა. 6. სხვა გამომრიცხველი გარემოებების არარსებობა.

– სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოპასუხის მხრიდან სათანადოდ არ ყოფილა შედავებული მოსარჩელე მხარის მიერ ზემოაღნიშნული წინაპირობების დამადასტურებელი მტკიცებულებები და განმარტებები. მოპასუხემ ვერ დაადასტურა ის ფაქტი, რომ სამუშაოების შეფერხება გამოწვეული იყო მანქანა-დანადგარის დაზიანებით. „ი-მ“ ვერანაირი გამომრიცხველი გარემოება ვერ დაუპირისპირა დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურების მოთხოვნას, შესაბამისად, აღნიშნულ ნაწილში მოთხოვნა სრულად ექვემდებარებოდა მოპასუხის მხრიდან ანაზღაურებას.

3.3.3. ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებით კი, სასამართლომ განმარტა, რომ ზიანი გამომდინარეობდა იმ გარემოებიდან, რომ „ი-ს“ მხრიდან დაკარგული მოგების თანხის – 5.5 მილიონი აშშ დოლარის დროულად გადახდის შემთხვევაში, მოსარჩელე შეძლებდა დაეფარა კომერციულ ბანკში აღებული სესხის ძირი და აღნიშნულით შეემცირებინა ბანკისათვის გადასახდელი პროცენტები. სარჩელის მიხედვით, 2019 წლის

03 აპრილიდან სარჩელის აღძვრამდე დარიცხული პროცენტი ჯამში შეადგენდა – 397 844.38 აშშ დოლარს.

– სასამართლოს განმარტებით, წინამდებარე საქმეში მოთხოვნა შეეხებოდა ფულადი ვალდებულების განსაზღვრულ ვადაში შეუსრულებლობის გამო მიყენებულ ზიანს. მოსარჩელე აცხადებდა, რომ მოპასუხის მხრიდან დაკარგული მოგების 5 500 000 აშშ დოლარის დროულად გადახდის შემთხვევაში, მას აღარ მოუწევდა ბანკიდან აღებულ სესხზე – 5 500 000 აშშ დოლარის ნაწილში პროცენტის გადახდა. სასამართლომ მიიჩნია, რომ განსახილველ შემთხვევაში მოვალისათვის წინასწარ არ შეიძლება ყოფილიყო სავარაუდო ის ზიანი, რომელიც მოსარჩელე მხარის განმარტებით მას ვალდებულების დროულად შეუსრულებლობის გამო მიადგა. შესაბამისად, ამ ნაწილში მოთხოვნა არ ექვემდებარებოდა დაკმაყოფილებას.

4. პირველი ინსტანციის სასამართლოს ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით ორივე მხარემ გაასაჩივრა; შპს „მ.ჰ-მა“ მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება, ხოლო, სს „დ.ს.კ.ი-ომ“ მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა. ასევე, სს „დ.ს.კ.ი-ომ“ სადავო გახადა ამავე სასამართლოს 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება ინფორმაციის გამოთხოვაზე უარის თქმის შესახებ, 2021 წლის 30 ივნისის განჩინება მთავარი სხდომის დანიშვნის შესახებ და 2021 წლის 06 ოქტომბრის განჩინება მტკიცებულებების დართვაზე უარის თქმის შესახებ; ხოლო, შპს „მ.ჰ-მა“ სადავო გახადა 2021 წლის 29 სექტემბრის საოქმო განჩინება სპეციალისტების აცილებაზე უარის თქმის შესახებ და 2021 წლის 25 ოქტომბრის საოქმო განჩინება მტკიცებულების საქმიდან ამორიცხვაზე უარის თქმის შესახებ.

5. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

5.1. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 09 ივნისის გადაწყვეტილებით, შპს „მ.ჰ-ის“ სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; გაუქმდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 19 ნოემბრის გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის მე-3, მე-5, მე-6 პუნქტები და ამ ნაწილში მიღებული იქნა ახალი გადაწყვეტილება; შპს „მ.ჰ-ის“ მოთხოვნა სს „დ.ს.კ.ი-ოსთვის“ 5 500 000 აშშ დოლარის დაკისრების შესახებ არ დაკმაყოფილდა; სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა სახელმწიფო ბაჟის 340 ლარის და საადვოკატო მომსახურების ხარჯის – 7000 ლარის გადახდა; დანარჩენ ნაწილში თბილისის საქალაქო

სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 19 ნოემბრის გადაწყვეტილება და განჩინებები დარჩა უცვლელად; შპს „მ.ჰ-ი“-ს მიერ გადახდილი ბაჟი ჩაითვალა სახელმწიფო ბიუჯეტში გადახდილად; შპს „მ.ჰ-ს“ სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ სასარგებლოდ დაეკისრა სახელმწიფო ბაჟის 6482 ლარის გადახდა.

6. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების ფაქტობრივ-სამართლებრივი დასაბუთება:

6.1. მოცემულ შემთხვევაში, წარმოდგენილი სააპელაციო საჩივრით აპელანტი სს „დ.ს.კ.ი-ო“ სადავოდ ხდიდა მისთვის 434 455.65 აშშ დოლარის გადახდის დაკისრებას.

6.1.1. სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ მხარეთა შორის ვალდებულების წარმოშობის საფუძველს წარმოადგენდა 2016 წლის 01 ივლისს, შპს „მ.ჰ-სა“ და სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შორის გაფორმებული დაზღვევის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრულება. ხელშეკრულება გაფორმებული იქნა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გაკეთებული სააპლიკაციო განაცხადის საფუძველზე, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპით.

– დაზღვევის ხელშეკრულების 1.1. პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენდა მხარეთა ურთიერთთანამშრომლობა დაზღვევის სფეროში, კერძოდ: საქართველოში, ახალციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის „მ.ჰ-ის“ მშენებლობის პროექტის დაზღვევა, სადაც კომპანია (დამკვეთი) წარმოადგენდა ერთ-ერთ დამზღვევს;

– იმავე ხელშეკრულების 1.2. პუნქტის თანახმად, დაზღვეული კონტრაქტორები, სადაზღვევო თანხა, პრემიის ოდენობა, ანგარიშსწორების წესი და სხვა პირობები განისაზღვრებოდა მზღვეველის მიერ გაცემული პოლისით CAR-000133/16;

– ხელშეკრულების 1.3. პუნქტის თანახმად, დაზღვევის პირობები შეთანხმებული იყო მხარეთა შორის და წარმოადგენდა „სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევის“ და „მანქანა დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის დაზღვევის“ „munix-re-ს სტანდარტულ ვორდინგებს და მათ შესაბამის სტანდარტულ დანართებს მხარეთა შეთანხმებული ცვლილებების გათვალისწინებით;

– ხელშეკრულების 3.2. მუხლის შესაბამისად, დაზღვევის პერიოდი განისაზღვრებოდა გაცემული პოლისით.

6.1.2. სააპელაციო პალატის მითითებით, სადაზღვევო შემთხვევის შეფასების ძირითად კრიტერიუმს წარმოადგენდა იმის დადგენა, სადაზღვევო შემთხვევა შეიცავდა თუ არა ხელშეკრულებით შეთანხმებულ საგამონაკლისო პირობებს, რამდენადაც ამგვარი შემთხვევა გამორიცხავდა სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებას. განსახილველ შემთხვევაში, პალატა

სრულად დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებასა და დასკვნებს სადაზღვევო შემთხვევით დადგომის გამო, მზღვეველის ვალდებულების წარმოშობასთან დაკავშირებით.

6.1.3. პალატის მითითებით, 2016 წლის 01 ივლისს გაცემული CAR-000133/16 პოლისი შეიცავდა რამდენიმე სექციას. პირველი სექციით დაზღვეული იყო „მ.ჰ-ის“ მატერიალური ზიანი. რომელიც მოიცავდა: I. საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევას და II. სამშენებლო მანქანა-დანადგარების დაზღვევას. საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევა თავის მხრივ მოიცავდა: 1. ჰესის ძირითადი ნაწილის მშენებლობის დაზღვევას [ფაზა 1] (სადაზღვევო თანხა 45,454,700 აშშ დოლარი). 2. გვირაბის სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევას [ფაზა 2] (სადაზღვევო თანხა 32,637,000 აშშ დოლარი).

6.1.4. პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2017 წლის ნოემბერში გვირაბში არსებული გეოლოგიური პირობების შედეგად შეფერხდა სამუშაოების განხორციელება, ასევე, მოხდა მიწის მცირე მასის ჩამოქცევა. 2018 წლის თებერვალში მოხდა დამატებით 1000მ³ მიწის მასის ჩამოქცევა, ხოლო 2018 წლის აპრილში 1,500მ³ მიწის მასის ჩამოქცევა. 2018 წლის 26 ოქტომბერს ს.კ.ი-ოს დირექტორის მიერ შპს „ფ-თვის“ გაგზავნილი წერილით დგინდებოდა, რომ „ი-ს“ წინაშე 2018 წლის 11 აპრილს წარდგენილი მოთხოვნა მიჩნეული იყო სადაზღვევო შემთხვევად და „ი-ს“ მხრიდან გადახდა განხორციელდებოდა CAR-000133/16 პოლისის პირობების შესაბამისად. შპს „მ.ჰ-ის“ ფინანსური დირექტორის 29/10/2018 წლის სს „ს.კ.ი-ოსათვის“ გაგზავნილი წერილით დგინდებოდა, რომ შპს „მ.ჰ-ს“ სურდა მოეთხოვა სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად დაკარგული შემოსავლის ანაზღაურება (ALOP), ვინაიდან, გათხრითი სამუშაოების განახლება დაგეგმილი იყო 2019 წლის თებერვლის ბოლოსთვის, რაც გულისხმობდა პროექტის განხორციელების 11 თვით დაგვიანებას დანაკარგის მოვლენიდან გამომდინარე. საქმეში ასევე წარმოდგენილი იყო თ-ის მიერ მომზადებულ ორი დოკუმენტი: ა) გვირაბის შემაჯამებელი დასკვნა და ბ) რეპორტი დასმულ შეკითხვებზე. აღნიშნულ დოკუმენტებში აღწერილი იყო, როგორც დაზიანების გამომწვევი მიზეზები, ისე სამშენებლო სამუშაოების დაზიანებები.

6.1.5. პალატის განმარტებით, თ-ის შეკითხვების შესახებ რეპორტში მითითებული იყო, რომ: „ახალმა მდგომარეობამ, რაც გამოიხატა მაღალი დაწნევის მომენტში და სეგმენტურ მოსახვაზე ლერძოვან დატვირთვაში, გვირაბის სეგმენტებზე წარმოშვა შემდეგი დაზიანებები: • სეგმენტის ერთდროულად გახეთქვა, რომელიც გამოწვეულია ან წნევის დაწევით ან ასიმეტრიული დატვირთვის გამო გაძლიერებული ცემენტის სეგმენტის გახლეჩით; • ჭარბი პლასტიკური დეფორმაცია და

ჩამოშლილი გამაძლიერებლები; • სეგმენტური დაზიანება დაჭიმვის სისუსტის გამო გვირგვინის ცენტრალურ ნაწილში უკიდურესად გადატვირთული კლდოვანი მასალის გამო და მაღალი გვერდითი წნევის საფუძველზე, რომელსაც ასევე დაერთო ამოზნექვის ფენომენი; • მოულოდნელი გრავიტაციული დატვირთვის და ძალიან ძლიერი შეკუმშვის გამო სეგმენტური დაზიანებები გაჭედული გვირაბის საბურღი მანქანის დამცავის უკან; • დატეხილი კიდეები და ნატეხები სეგმენტის ამწევი ხერხების გარშემო (ზედაპირული და სტრუქტურული დაზიანებები); • ბზარები სეგმენტებზე (ზედაპირული და სტრუქტურული დაზიანებები); • დაცილება სეგმენტებს შორის.

6.1.6. ზემოაღნიშნული დასკვნების ანალიზის საფუძველზე, პალატამ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასება სადაზღვევო შემთხვევის არსებობის თაობაზე. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ მიერ გაცემული №CAR-000133/16 პოლისით, „...განხორციელებული საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანების შემთხვევაში, „ი“ ვალდებული იყო მოეხდინა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გაწეული ხარჯების ანაზღაურება სადაზღვევო თანხის ფარგლებში, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპის დაცვით“.

6.1.7. სააპელაციო პალატის მითითებით, „ი-მ“ შპს „მ.ჰ-თან“ გააფორმა 2 ხელშეკრულება ჯამში 150000 აშშ დოლარის ანაზღაურების შესახებ. 2019 წლის 14 იანვრის შეთანხმებით, ი-მ მოსარჩელეს გადაუხადა 30000 აშშ დოლარი, 2019 წლის 10 ივნისის შეთანხმებით, გადახდილი იყო 120000 აშშ დოლარი.

6.1.8. პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ დასკვნაზე დართული დანართი №1-ის შესაბამისად, მოპასუხის მხრიდან ასანაზღაურებელი იყო შემდეგი ხარჯი:

- 2018 წლის თებერვლის შპს „ი.მ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 4,301.69 აშშ დოლარი (10 654 00 ლარი). აღნიშნული თანხა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „ი.მ-ისათვის“ გადახდილია 2018 წლის 21 თებერვალს;

- 2018 წლის გაზაფხულზე შპს „ფ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 323,564.64 აშშ დოლარი (ქაფის და BASF მასალის შეძენა, ადგილზე მიწოდება და მოსხმის სამუშაოების შესრულება 2018 წლის თებერვლის კოლაფსის შემდეგ.) აღნიშნული თანხა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „ფ-ისთვის“ გადახდილი იქნა 2018 წლის 05 აპრილს (710483.70 ლარი) და 10 აპრილს (63485.84 ლარი);

- 2018 წლის მაისის შპს „გ.ე.ჯ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 25,233 აშშ დოლარი. 2018 წლის მაისიდან ზოგადი სახის გეოლოგიური სამუშაოები, გვირაბის ზოლის რეკონსტრუქცია, ტექნიკური ანგარიშის მომზადება, საველე სამუშაოების წარმოება და კლდოვანი ქანების ლაბორატორიული გამოკვლევა;

თ-ს დასკვნის თანახმად, ხელშეკრულებით განეული 50,466 აშშ დოლარის ხარჯიდან გვირაბის აღდგენისთვის რელევანტურად ჩაითვალა მხოლოდ 50% ანუ 25,233 აშშ დოლარი. 2018 წლის 04 მაისს შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „გ.ე.ჯ-ისთვის“ გადახდილი იქნა 24 069.50 აშშ დოლარი, ხოლო 2018 წლის 25 ივნისს გადახდილი იქნა 26396.50 აშშ დოლარი;

- 2018 წლის ივნისის შპს „ჯ.ი-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 10,247.49 აშშ დოლარი. 2018 წლის ივნისიდან ზოგადი სახის გეოლოგიური სამუშაოები, პერსონალის მობილიზაცია, გვირაბის ზოლის რეკოგნოსირება, ტექნიკური ანგარიშის მომზადება, საველე სამუშაოების წარმოება და კლდოვანი ქანების ლაბორატორიული გამოკვლევა. თ-ს დასკვნის თანახმად, ჯამში ხელშეკრულებით განეული 19,689 აშშ დოლარიდან გვირაბის აღდგენისთვის რელევანტურად ჩაითვალა მხოლოდ 52% ანუ 10,247.49 აშშ დოლარი იმ ხვრელების ოდენობის გათვალისწინებით, რომლებიც გაკეთდა კოლაფსის ზონის თავზე. 2018 წლის 15 ივნისს შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „ჯ.ი-ისთვის“ გადახდილი იქნა 13 500.33 ლარი (5481.70 აშშ დოლარი), ხოლო 2018 წლის 10 ოქტომბერს გადახდილი იქნა 37303.27 ლარი (14207.30 აშშ დოლარი);

- 2018 წლის ივნისის შპს „ე.ქ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 735.78 აშშ დოლარი. 2018 წლის ივნისში კოლაფსის ზონაში რისკების ანალიზი. აღნიშნული თანხა 2018 წლის 07 ივნისს შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გადახდილი იქნა შპს „ე.ქ-ისათვის“;

- 2018 წლის აგვისტოს შპს „გ.ე.ჯ-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 1,600 აშშ დოლარი. 2018 წლის აგვისტოში გეოფიზიკური სამუშაოები საპროექტო გვირაბის ღერძის გასწვრივ 3კმ 23-70პკ 15,920 მეტრი სიღრმის საკვლევ ტერიტორიაზე. თ-ს დასკვნის თანახმად, ჯამში ხელშეკრულებით განეული 16,000 აშშ დოლარიდან გვირაბის აღდგენისთვის რელევანტურად ჩაითვალა მხოლოდ 10% ანუ 1,600 აშშ დოლარი, რაც შეესაბამება იმ გათხრილ ხვრელებს რომლებიც გაკეთდა კოლაფსის ზონის თავზე. 2018 წლის 01 ოქტომბერს შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ შპს „გ.ე.ჯ-ისთვის“ გადახდილი იქნა 16000 აშშ დოლარი (41841.60 ლარი);

- 2018 წლის სექტემბერში D. S. G.-სგან მცირე საბურღი მანქანადანადგარის შეძენა და შპს „ს.ა.ლ-ის“ მეშვეობით ჩამოტანა საქართველოში, რაც ჯამურად დაჯდა 13,444.89 აშშ დოლარი. 2018 წლის 05 სექტემბერს გაწერილი ინვოისის შესაბამისად, შპს „მ.ჰ-მა“ გადაიხადა 10 004 ევრო (30 489.58 ლარი). შეძენილი დანადგარის ტრანსპორტირებაში გადახდილი იქნა 1808.54 აშშ დოლარი (4738 ლარი). ჯამში გადახდილი თანხა შეადგენს 13,444.89 აშშ დოლარს;

- 2019 წლის თებერვალსა და აპრილში VMT GMBH-ს მიერ განეული მომსახურების ხარჯი – 17,029.68 აშშ დოლარი. 2019 წლის თებერვალ-

ში მომსახურება, გვირაბის ბოლო 10 რგოლის გაზომვა და სხვ. შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ ზემოაღნიშნული თანხა სრულადაა ანაზღაურებული 2019 წლის 26 თებერვალს და 2019 წლის 05 აპრილს;

- 2019 წლის მარტში შპს „რ.მ-ის“ მომსახურების ხარჯი – 3,151.77 აშშ დოლარი. ტოპო-გეოდეზიური მომსახურება. აღნიშნული თანხა (8500 ლარი) შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ სრულად იქნა გადახდილი 2019 წლის 29 მარტს;

- 2019 წლის აპრილში შპს „ჯ.ი-ის“ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ხარჯი – 10,200 აშშ დოლარი. დამატებითი გეოლოგიური მომსახურება გვირაბის მიმდებარედ ახალი მისასვლელი გვირაბის ტრასის საინჟინრო-გეოლოგიური გამოკვლევა. აღნიშნული თანხა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ სრულად იქნა გადახდილი 2019 წლის 22 აპრილს 5387 ლარი და 2019 წლის 17 ივნისს 22523.76 ლარი. გადახდილი თანხა ჯამში შეადგენს 10200 აშშ დოლარს;

- საკონსულტაციო კომპანია თ. შ-ის მომსახურებისათვის განეული ხარჯი – 224,946.70 აშშ დოლარი. ტექნიკური კონსულტაცია და ზედამხედველობა გვირაბის სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელების პროცესში.

6.1.9. ზემოაღნიშნული ხარჯებიდან მოსამზადებელ ეტაპზე მოპასუხეებმა სადავო გახადა მხოლოდ D. S. G.-სგან მცირე საბურღი მანქანა-დანადგარის შეძენა-ჩამოტანასთან დაკავშირებული ხარჯი (13,444.89 აშშ დოლარი). სააპელაციო პალატის შეფასებით, მოპასუხის წარმომადგენლის განმარტება, რომ შეძენილი აპარატი დარჩებოდა „მ.ჰ-ს“, საკმარის არგუმენტად ვერ ჩაითვლებოდა, რადგან აღნიშნული ნივთი შეძენილ იქნა კონკრეტული დანიშნულებით და ეს დანიშნულება გამოიწვია გვირაბში კოლაფსმა და გვირაბის აღდგენის სამუშაოების აუცილებლობამ. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პალატამ მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობა და დადგენილი გარემოებები დასაბუთებული, ხოლო, მოპასუხისთვის 434 455.65 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის გადახდის დაკისრება საფუძვლიანი იყო.

6.1.10. რაც შეეხება შპს „მ.ჰ-ის“ მოთხოვნას სს „დ.ს.კ.ი-ოსათვის“ დაკარგული მოგების – 5 500 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის დაკისრების თობაზე, რომელიც პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დაკმაყოფილდა და რასაც არ ეთანხმებოდა აპელანტი – სს „დ.ს.კ.ი-ო“, პალატამ განმარტა, რომ დაკარგული მოგების ანაზღაურების ძირითადი დათქმა წარმოდგენილი იყო პოლისის მე-3 დანართში, სადაც მითითებულია შემდეგი: „მზღვეველმა უნდა აუნაზღაუროს დამზღვევეს მთლიანი მოგების დანაკარგი, რომელიც ფაქტობრივად იქნა გაცდილი შემოსავლის შემცირების და სამუშაოს ხარჯის გაზრდის გამო, როგორც ეს განმარტებულია წინამდებარე სექციაში, თუკი ცხრილში აღ-

ნიშნული სადაზღვევო ვადის განმავლობაში დაზღვეული საკონტრაქტო სამუშაოები ან მისი ნებისმიერი ნაწილი განიცდის ამ პოლისის სექცია 1-ით გათვალისწინებულ დანაკარგს ან ზიანს, თუკი ასეთი ზიანი არ არის გამორიცხული წინამდებარე სექციით და რომელიც იწვევს სამშენებლო სამუშაოების შეფერხებას და შედეგად დგება დაზღვეული ბიზნესის საოპერაციო გაშვების ვადის დაყოვნება ან/და მასში ჩარევა, რაც შემდგომში მოხსენიებულია როგორც დაყოვნება“. №CAR000133/16 პოლისის მიხედვით, სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად დაკარგული შემოსავლის ანაზღაურების ნაწილში სადაზღვევო ლიმიტი შეადგენდა 5 500 000 აშშ დოლარს. ანაზღაურების პერიოდი შეადგენდა 6 თვეს. დაზღვევის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად შემოსავლის დაკარგვაზე პასუხისმგებლობის დაკისრებისთვის საჭირო იყო შემდეგი წინაპირობების დაკმაყოფილება: 1) პოლისის სექცია 1-ით დაზღვეული სამუშაოების დაზიანება; 2) სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შეფერხება; 3) შედეგად დგება ჰესის ოპერირების დაწყების ვადის გადანევა; 4) დაკარგული მოგების არსებობა; 5) პოლისით გათვალისწინებული გამონაკლისის არარსებობა; 6) სხვა გამომრიცხველი გარემოებების არარსებობა. პირველი ინსტანციის სასამართლომ აღნიშნული კრიტერიუმების გათვალისწინებით სასარჩელო მოთხოვნა სრულად დააკმაყოფილა, რასაც არ დაეთანხმა სააპელაციო პალატა.

6.1.11. სააპელაციო პალატის განმარტებით, პოლისის მე-3 დანართში დაკარგული მოგების დეფინიცია მიუთითებდა, რომ ზარალი ანაზღაურებას ექვემდებარებოდა იმ შემთხვევაში, თუკი აღნიშნული გამომრიცხული არ იყო პოლისით. შპს „მ.ჰ-ის“ პოზიციით, 2017 წლის ნოემბრის, 2018 წლის თებერვლის და 2018 წლის აპრილის მოვლენები გვირაბში არ იყო გამოწვეული მანქანა-დანადგარის დაზიანებით. იმისთვის, რომ 5.5 მილიონი აშშ დოლარის მოთხოვნა გამომრიცხული ყოფილიყო, „ი-ს“ უნდა დაემტკიცებინა, რომ ჰესის გვირაბში დამონტაჟებული რგოლების დაზარადა და გვირაბში გრუნტის რამდენჯერმე ჩამოქცევა გამოწვეული იყო რომელიმე კონკრეტული მანქანა დანადგარის დაზიანებით.

6.1.12. განსახილველ შემთხვევაში, პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2016 წლის 01 ივლისს, შპს „მ.ჰ-მა“ და სს „დ.ს.კ.ი-ომ“ გააფორმეს დაზღვევის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრულება. ხელშეკრულება გაფორმებული იქნა შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გაკეთებული სააპელიკაციო განაცხადის საფუძველზე, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპით. 01/07/2016 წლის დაზღვევის ხელშეკრულების 1.1. პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენდა მხარეთა ურთიერთთანამშრომლობა დაზღვევის სფეროში, კერძოდ: საქართველოში, ახალ-

ციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის „მ.ჰ-ის“ მშენებლობის პროექტის დაზღვევა, სადაც კომპანია (დამკვეთი) წარმოადგენდა ერთ-ერთ დამზღვევს. იმავე ხელშეკრულების 1.2. პუნქტით, დაზღვეული კონტრაქტორები, სადაზღვევო თანხა, პრემიის ოდენობა, ანგარიშსწორების წესი და სხვა პირობები განისაზღვრებოდა მზღვეულის მიერ გაცემული CAR-000133/16 პოლისით. ხელშეკრულების 1.3. პუნქტის თანახმად, დაზღვევის პირობები შეთანხმებულ იქნა მხარეთა შორის და წარმოადგენდა „სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევის“ და „მანქანა დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის დაზღვევის“ „munix-re-ს სტანდარტულ ვორდინგებს და მათ შესაბამის სტანდარტულ დანართებს მხარეთა შეთანხმებული ცვლილებების გათვალისწინებით. ამასთან, ხელშეკრულების 1.4. პუნქტით, ვორდინგის და მისი შესაბამისი დანართების იდენტური ასლები გაიცემოდა თითოეულ დამზღვევზე და სადაზღვეო პოლისსა და დამზღვევის მიერ შევსებულ განაცხად-ანკეტასთან ერთად, რომელიც წარმოადგენდა ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს. ხელშეკრულების 3.2. მუხლის შესაბამისად, დაზღვევის პერიოდი განისაზღვრებოდა გაცემული პოლისით.

6.1.13. 2016 წლის 01 ივლისს გაცემული CAR-000133/16 პოლისი შეიცავდა რამდენიმე სექციას. პირველი სექციით დაზღვეული იყო „მ.ჰ-ის“ მატერიალური ზიანი. მე-2 სექციით დაზღვეული იყო სამოქალაქო პასუხისმგებლობა. მე-3 სექციით დაზღვეული იყო სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად დაკარგული მოგება. პოლისის თანახმად, დაზღვევის პერიოდი განსაზღვრული იყო 01/06/2016 წლიდან 31/03/2019 წლამდე. აღნიშნულს ემატებოდა 24 თვე ექსპლუატაციის პერიოდის დაზღვევა. გვირაბის სამშენებლო სამუშაოების და გვირაბის საბურთო მანქანის დაზღვევის პერიოდი სრულდებოდა 01/10/2018 წელს. CAR-000133/16 პოლისის პირველი სექციით გათვალისწინებული მატერიალური ზიანის დაზღვევა მოიცავდა: I. საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევას და II. სამშენებლო მანქანა-დანადგარების დაზღვევას. სასამართლომ გაიზიარა მოპასუხე მხარის პოზიცია იმის შესახებ, რომ ყველარისკის დაზღვევის დროს ნებისმიერი მიზეზიდან გამომდინარე დანაკარგი/ზიანი ანაზღაურდებოდა, გარდა პოლისით ერთმნიშვნელოვნად გამორიცხული შემთხვევებისა.

6.1.14. პალატამ ყურადღება გაამახვილა CAR-000133/16 პოლისის მე-3 დანართის განმარტებაზე, რომლის თანახმად, დაზღვევის მოქმედების პერიოდის განმავლობაში, თუ ცხრილში შეტანილი საგნები ან ნებისმიერი ნაწილი განიცდის გაუთვალისწინებელ და უცაბედ ფიზიკურ დანაკარგს ან ზიანს ნებისმიერი მიზეზით, გარდა კონკრეტულად გამორიცხული მიზეზებისა, იმგვარად, რომ საჭირო გახდეს შეკეთება ან ჩანაცვლება, მზღვეველნი დამზღვევს აუნაზღაურებენ ამ დანა-

კარგს და ზიანს. სადაზღვევო პოლისით დადგენილი იყო გამონაკლისი. კერძოდ, ზარალი ანაზღაურებას არ ექვემდებარებოდა, თუ შემთხვევა გამონვეული იყო მანქანა-დანადგარის დაზიანებით. საქმეში წარმოდგენილი (L.a.) C&C-ს დასკვნით, შემთხვევა გამონვეულ იყო მანქანა-დანადგარების გაუმართაობით. პალატის აზრით, მოცემულ შემთხვევაში სწორედ აღნიშნული დასკვნა უნდა ყოფილიყო გათვალისწინებული სადავო გარემოების დადგენის მიზნებისთვის, ვინაიდან მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულებით სწორედ აღნიშნული კომპანია წარმოადგენდა ზარალის შემფასებელს. მხარეთა მიერ ნება გამოხატული და დაფიქსირებული იყო ხელშეკრულებაში. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პალატამ გაიზიარა აპელანტ სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ წარმომადგენლის პოზიცია მასზედ, რომ დაზღვევის ხელშეკრულება ითვალისწინებდა საგამონაკლისო წინაპირობებს და 2018 წლის აპრილში, მიწის მასის ჩამოქცევა წარმოადგენდა მანქანა-დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის შედეგს.

6.1.15. ამასთან, პალატამ არ გაიზიარა შპს „მ.ჰ-ის“ წარმომადგენლის განმარტება და გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებაში მითითებული მსჯელობა მასზედ, რომ ამ ნაწილში სასარჩელო მოთხოვნა შედავებული არ ყოფილა იმ პირობებში, როდესაც მოპასუხე სახელშეკრულებო გამონაკლისების შესახებ მიუთითებდა. შესაბამისად, პალატამ მიიჩნია, რომ სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ პოზიცია გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ამ ნაწილში დასაბუთებული იყო.

6.1.16. რაც შეეხება ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნას, რომელიც შეეხებოდა მიუღებელი შემოსავლების გადახდის შემთხვევაში, კომერციული ბანკიდან აღებული სესხის დაფარვას, ასევე საპროცენტო სარგებლის დარიცხვას, პალატამ სრულად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება და მიიჩნია, რომ ამ ნაწილში გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველი არ არსებობდა, ვინაიდან აღნიშნული ზიანი, ასევე საპროცენტო სარგებელი მოპასუხისთვის წინასწარ სავარაუდო არ იყო. შესაბამისად, შპს „მ.ჰ-ის“ საპელაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო.

6.1.17. გარდა ზემოაღნიშნულისა, „მ.ჰ-ის“ მიერ გასაჩივრებულ იქნა 2021 წლის 29 სექტემბრის საოქმო განჩინება, რომლითაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა სპეციალისტების ს. ნ-ისა და მ. ვ-ის აცტილების შუამდგომლობაზე; ასევე 2021 წლის 25 ოქტომბრის საოქმო განჩინება სასამართლო სხდომაზე წარმოდგენილი მტკიცებულების Ulrich Wewigk-ის იურიდიული დასკვნის ამორიცხვაზე უარის თქმის შესახებ. 2021 წლის 29 სექტემბრის საოქმო განჩინების გაუქმებას აპელანტი ითხოვდა იმ საფუძველით, რომ სპეციალისტები პირდაპირ ან არაპირდაპირ დაინტერესებული იყვნენ საქმის შედეგით, ხოლო Ulrich Wewigk-ის დასკვნის

ამორიცხვას ითხოვდა იმ საფუძვლით, რომ დასკვნა წარმოადგენდა გერმანიაში მოღვაწე ადვოკატის სამართლებრივ დასკვნას, რომელიც არ შეეხებოდა ქართული სამართლის ანალიზს და მიმოხილვას.

6.1.18. განსახილველ შემთხვევაში, სააპელაციო პალატა დაეთანხმა გასაჩივრებულ განჩინებაში მითითებულ მსჯელობას, რომ შუამდგომლობის ავტორი ვერ ასაბუთებდა, თუ რატომ უნდა ყოფილიყვნენ საქმის შედეგით დაინტერესებული აღნიშნული პირები. ამასთან, პალატამ განმარტა, რომ სპეციალისტის დაკითხვა ერთ-ერთი მტკიცებულება იყო, ხოლო არცერთ მტკიცებულებას წინასწარ დადგენილი იურიდიული ძალა არ გააჩნდა. პალატამ ასევე მიიჩნია, რომ უსაფუძვლო იყო აპელანტის პოზიცია Ulrich Wewig-ის იურიდიული დასკვნის საქმიდან ამორიცხვის შესახებ, ვინაიდან სასამართლო ყველა მტკიცებულებას აფასებდა ერთობლიობაში და იღებდა შესაბამის გადაწყვეტილებას. შესაბამისად, მტკიცებულების წარმოდგენა მხარის უფლება იყო, ხოლო გაიზიარებდა თუ არა მას სასამართლო, სასამართლოს შეფასების საკითხს წარმოადგენდა.

6.1.19. აპელანტი სს „დ.ს.კ.ი-ო“ ასაჩივრებდა 2021 წლის 30 ივნისის საოქმო განჩინებას ინფორმაციის გამოთხოვაზე უარის თქმის შესახებ; 2021 წლის 30 ივნისის საოქმო განჩინებას მთავარი სხდომის დანიშვნის შესახებ და 2021 წლის 06 ოქტომბრის საოქმო განჩინება მტკიცებულებების დართვაზე უარის თქმის შესახებ.

6.1.20. პალატამ მიუთითა, რომ 2021 წლის 30 ივნისის სასამართლოს სხდომაზე მოპასუხის წარმომადგენელი შუამდგომლობდა სს „თ.ბ.იდან“ ინფორმაციის გამოთხოვაზე, კერძოდ, მოცემული მომენტისთვის ბანკს ჰქონდა თუ არა დავის მიმართ ფინანსური ინტერესი, სამართლებრივი ინტერესი. პალატა დაეთანხმა გასაჩივრებულ განჩინებაში მითითებულ მსჯელობას და განმარტა, რომ მოპასუხე/აპელანტი ითხოვდა ინფორმაციის გამოთხოვას, რომელიც პირის მოსაზრებას წარმოადგენდა, თუმცა, განსახილველ დავაში სს „თ.ბ-ი“ სამართალწარმოებაში მონაწილე პირი არ იყო. შესაბამისად, მას არ შეიძლებოდა დავალებოდა მოსაზრების წარმოდგენა და ვერც სამართლებრივი მნიშვნელობა მიენიჭებოდა მის მოსაზრებას.

6.1.21. ასევე, პალატამ მიიჩნია, რომ არ არსებობდა 2021 წლის 30 ივნისის საოქმო განჩინების (რომლითაც საქმეზე დაინიშნა მთავარი სხდომა) გაუქმების საფუძველი. აღნიშნულთან მიმართებით სააპელაციო პალატამ მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 207-ე მუხლზე, ამავე კოდექსის 205-ე მუხლის პირველს ნაწილზე და განმარტა, რომ მთავარი სხდომის დასაწინააღმდეგო სასამართლო უფლებამოსილი იყო მოესმინა მხარეებისათვის, თუმცა მათი მოსაზრება ვერ შებოჭავდა სასამართლოს დაენიშნა მთავარი სხდომა.

6.1.22. რაც შეეხება 2021 წლის 06 ოქტომბრის საოქმო განჩინებას მტკიცებულებების დართვაზე უარის თქმის შესახებ, პალატა დაეთანხმა გასაჩივრებულ განჩინებაში მითითებულ მსჯელობას და მიიჩნია, რომ არ არსებობს განჩინების გაუქმების საფუძველი, ვინაიდან არ არსებობდა საპატიო მიზეზი, არ გამოვლენილა საქმის გადაწყვეტისთვის ისეთი მნიშვნელოვანი ახალი გარემოება, რაც მოპასუხის მხრიდან დამატებითი დოკუმენტაციის წარდგენას საჭიროებდა. ამასთან, მოპასუხეს მოცემულ სხდომაზე მტკიცებულება წარდგენილი არ ჰქონდა, არამედ ითხოვდა დროს მტკიცებულების წარსადგენად.

6.1.23. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, პალატამ მიიჩნია, რომ აპელანტების მოთხოვნები საოქმო განჩინებების გაუქმების თაობაზე დაუსაბუთებელი იყო და არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო.

7. სააპელაციო სასამართლოს ზემოაღნიშნული განჩინება საკასაციო წესით ორივე მხარემ გაასაჩივრა; შპს „მ.ჰ-მა“ მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება, ხოლო, სს „დ.ს.კ.ი-ომ“ – გასაჩივრებული განჩინების ნაწილობრივ გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

8. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 09 სექტემბრის განჩინებებით, სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ და შპს „მ.ჰ-ის“ საკასაციო საჩივრები წარმოებაში იქნა მიღებული სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მიხედვით დასაშვებობის შესამოწმებლად.

9. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 06 ოქტომბრის განჩინებით, სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ საკასაციო საჩივარი დარჩა განუხილველი დაუშვებლობის გამო.

10. შპს „მ.ჰ-ის“ მოთხოვნის ფაქტობრივ-სამართლებრივი დასაბუთება:

10.1. კასატორის განმარტებით, სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა დაკარგული მოგების ანაზღაურებაზე უარის თქმის ნაწილში, წარმოდგენილია ყოველგვარი სიღრმისეული ანალიზის, გარემოებებისა და მტკიცებულებების დეტალური გამოკვლევის გარეშე. ამ მიმართებით, კასატორი ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ „ი-ს“ მიერ წარმოდგენილი სააპელაციო საჩივრის შედეგად, სააპელაციო სასამართლომ დაკარგული მოგების შესახებ 5.5 მილიონი აშშ დოლარის მოთხოვნა დაუსაბუთებლად მხოლოდ იმ არგუმენტზე დაყრდნობით მიიჩნია, რომ არსებობდა პოლისით დადგენილი გამოწვევის ფაქტი. კერძოდ, კასატორის მითითებით, სააპელაციო სასამართლომ პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილების საწინააღმდეგოდ მიუთითა, რომ: (ა) თითქოსდა „ი-მ“ პირველ ინსტანციაში საქმის მოსამზადებელ ეტაპზე პოლისით

განსაზღვრულ გამონაკლისებთან დაკავშირებით კვალიფიციური შედეგება განახორციელა; (ბ) თითქოსდა მოცემული გამონაკლისის დადგენის მიზნით, რელევანტური იყო მხოლოდ „ი-ს“ ზიანის დამთვლელობის – C&C-ს დასკვნა, რომელიც პოლისში იყო მითითებული ზიანის დამთვლელობად; (გ) თითქოსდა „ი-ს“ ზიანის დამთვლელობის – C&C-ს დასკვნა უთითებდა პოლისით გათვალისწინებული გამონაკლისზე. კასატორის პოზიციით, სინამდვილეში: (ა) პირველ ინსტანციის სასამართლოში, მოსამზადებელ ეტაპზე პოლისში მითითებულ გამონაკლისთან დაკავშირებით, „ი-ს“ არ განუხორციელებია კვალიფიციური შედეგება; (ბ) თუნდაც კვალიფიციური შედეგება განხორციელებული ყოფილიყო, „ი-ს“ ზიანის დამთვლელობის – „C&C“-ს დასკვნა უსაფუძვლოა და მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათისაა, რასაც თავად ზარალის დამთვლელობის პირებიც ადასტურებენ და შესაბამისად, მხარეთათვის ამ დასკვნის მბოჭავობაზე საუბარი სრული აბსურდი და სამართლებრივი ნონსენსია; (გ) საქმის ყველა მტკიცებულების ურთიერთშეპირისპირების და შეჯერების შემთხვევაში, სრულიად აშკარაა, რომ პოლისით დადგენილ გამონაკლისს ადგილი არ ჰქონია. იმ შემთხვევაშიც, თუკი უზენაესი სასამართლო ჩათვლის, რომ შესაგებელში შედეგება სათანადოდ გაკეთდა დაკარგული მოგების (ALOP) ნაწილში ანაზღაურების გამოძიების გარემოებებზე, კასატორის მოსაზრებით, არსებობს სხვა არაერთი მიზეზი, რაც შეუძლებელს ხდის დაკარგული მოგების ნაწილში „ი-ს“ პრეტენზიის გაზიარებას, რადგან: 1) არსებობდა C&C-ს სპეციალისტების მ.ვ-ის და ს.ნ-ის აცხადების საფუძველი მათი სუბიექტურობისა და მიკერძოებულობის გამო, შესაბამისად, სააპელაციო პალატის მიერ მათი პოზიციის გაზიარება უკანონოა; 2) დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურებიდან გამონაკლისის მტკიცების ტვირთი ეკისრებოდა მოპასუხე „ი-ს“; 3) მოსარჩელე შპს „მ.პ-მა“, მიუხედავად მტკიცების ტვირთის არარსებობისა, მის მიერ წარმოდგენილი საერთაშორისო საინჟინრო კომპანიების (იტალიური კომპანია T. P. და ესპანური კომპანია T. C.) დასკვნებით და დასმულ შეკითხვებზე პასუხით, ასევე, მოპასუხის ზარალის დამთვლელობის C&C-ს შუალედური რეპორტების კრიტიკული ანალიზით, გააქარწყლა დაკარგული მოგების (ALOP) ნაწილში მანქანა-დანადგარით ზარალის გამოწვევის საკითხი; 4) მოპასუხე „ი-მ“ ვერ გასწავია სათანადო მტკიცების ტვირთი და ვერ დაადასტურა დაკარგული მოგების (ALOP) გამოწვევა მანქანა-დანადგარის დაზიანებით.

10.2. გარდა ზემოაღნიშნულისა, კასატორი ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებას სადავოდ ხდის იმ კუთხითაც, რომ სასამართლომ არ დაადგინა ბანკის პროცენტთან დაკავშირებული ზიანის ანაზღაურების ყველა სათანადო გარემოება; კონკრეტულად, კასატორის განმარტებით, სასამართლომ არ ასახა გადაწყვეტილების ფაქ-

ტობრივ ნაწილში ქვემოთ ფაქტები:

სს „თ.ბ-ის“ მხრიდან მიღებული სესხი უშუალოდ უკავშირდება შპს „მ.ჰ-ის“ პროექტის დაფინანსებას. მას შემდეგ, რაც ჰესის ოპერირება დაიწყება, მოსარჩელემ ბანკის სესხი სწორედ იმ შემოსავლიდან უნდა გაისტუმროს, რომელსაც მტკვარი-ჰესზე გამოუმუშავებული ელექტროენერგიის რეალიზაციის შედეგად მიიღებს.

შპს „მ.ჰ-მა“ მოახდინა მოგების დაკარგვის რისკის დაზღვევა (ALOP) „ი-სთან“ და „ი-მ“ დაზღვევის პოლისით აიღო ვალდებულება, რომ გადაუხდოდა მოსარჩელეს დაკარგულ მოგებას 5.5 მილიონი აშშ დოლარის ლიმიტის ფარგლებში. „ი-სგან“ ანაზღაურებული დაკარგული მოგების (ALOP) კომპენსაციაც სწორედ სესხის დაფარვის მიზნით იქნებოდა გამოყენებული მოსარჩელის მხრიდან.

შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ აღებული სესხი მოიცავდა როგორც საბაზისო პროცენტს (სესხის ალებისას 10%, ხოლო 01.10.2019 წლიდან 9%) ასევე ლიბორის (LIBOR) საპროცენტო განაკვეთს. ლიბორის განაკვეთი (LIBOR) წარმოადგენს ლონდონის ბანკთაშორისი სესხის შეთავაზების ინდექსს, რომელიც ოფიციალურად ქვეყნდება და მთელს მსოფლიოში სესხის პროცენტის განსაზღვრის ერთ-ერთი ყველაზე ფართოდ გავრცელებულ მექანიზმს წარმოადგენს.

2016 წლის 29 დეკემბრის სესხის ხელშეკრულების თანახმად, საპროცენტო განაკვეთი დგინდება ყოველ 3 თვეში გამოქვეყნებული ლიბორის განაკვეთის შესაბამისად, რომელიც ემატებოდა საბაზისო 10%-ს. 2019 წლის 09 სექტემბერს, შპს „მ.ჰ-სა“ და სს „თ.ბ-ს“ შორის გაფორმებული შეთანხმებით შეიცვალა სესხზე პროცენტის დარიცხვის წესი. კერძოდ, მხარეთა შეთანხმებით დადგინდა, რომ სესხს 2019 წლის 01 ოქტომბრიდან დაერიცხებოდა წლიური საბაზისო 9% + ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთი აშშ დოლარში (მეასედის სიზუსტით). ბანკისა და შპს „მ.ჰ-ის“ 6 თვის ლიბორის განაკვეთი განისაზღვრება ყოველი წლის 14 ივლისს და 14 იანვარს.

„ი-ს“ დაკარგული მოგების ანაზღაურების ვალდებულება ჯეროვნად რომ შეესრულებინა და 2019 წლის 03 აპრილს გაეცა 5.5 მილიონი აშშ დოლარი შპს „მ.ჰ-ზე“, მოსარჩელე ამ თანხას მიმართავდა საბანკო სესხის ძირითადი თანხის დასაფარად. შესაბამისად, „ი-ს“ მხრიდან დაზღვევის პოლისით ნაკისრი ვალდებულების ჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში, მოსარჩელეს 2019 წლის 03 აპრილიდან აღარ დაერიცხებოდა 5.5 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობის სესხის შესაბამისი საბანკო პროცენტი. 2019 წლის 03 აპრილი აღებულია ათვლის თარიღად იმის გამო, რომ სწორედ მოცემულ დღეს გასცა „ი-მ“ ოფიციალური უარი დაკარგული მოგების ანაზღაურებაზე.

2019 წლის 03 აპრილიდან სარჩელის შემოტანამდე შპს „მ.ჰ-ს“ 5.5.

მილიონ აშშ დოლარზე დაერიცხა 397,844.38 აშშ დოლარი პროცენტის სახით. ამასთან, რაკი წინამდებარე ზიანის დარიცხვა კვლავაც გრძელდება, შპს „მ.ჰ-ი“ ითხოვს მოპასუხეზე ზიანის სახით პროცენტის თანხის დაკისრებას სარჩელის შეტანიდან გადანყვეტილების აღსრულებამდე პერიოდზეც. კერძოდ, „ი-ს“ სარჩელის შეტანიდან გადანყვეტილების აღსრულებამდე უნდა დაეკისროს 5.5 მილიონი აშშ დოლარის წლიურ საბაზისო 9%-ს დამატებული აშშ დოლარში დაფიქსირებული ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთი (მეასედის სიზუსტით), ყოველი კალენდარული წლის 14 იანვარს და 14 ივლისს განსაზღვრული ლიბორის განაკვეთის ოდენობით.

კასატორის მოსაზრებით, აღნიშნული გარემოებების ასახვა უნდა მომხდარიყო უდავო ფაქტობრივ გარემოებებში, რადგან ბანკის პროცენტთან დაკავშირებული ზიანის ანაზღაურების ფაქტობრივი საფუძვლები „ი-ს“ მოსამზადებელ ეტაპზე სადავოდ არ გაუხდია.

10.3. ბანკის პროცენტთან დაკავშირებული ზიანის ანაზღაურების ფაქტობრივი საფუძვლების გარდა, კასატორი სადავოდ ხდის ამ ნაწილში, სასამართლოს სამართლებრივ შეფასებასაც. კერძოდ, კასატორის მითითებით, ორივე ინსტანციის სასამართლომ აღნიშნა, რომ სამოქალაქო კოდექსის 412-ე მუხლის თანახმად, მხოლოდ წინასწარ სავარაუდო ზიანი ანაზღაურდებოდა და შპს „მ.ჰ-ის“ 3.1. და 3.2. სასარჩელო მოთხოვნები – 397,844.38 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა სარჩელის შეტანის მომენტისათვის ვალდებულების დარღვევით გამოწვეული ზიანისათვის და სარჩელის შეტანიდან გადანყვეტილების აღსრულებამდე 5 500 000 აშშ დოლარზე დარიცხული საპროცენტო სარგებელი, რომელიც შეადგენს წლიურ საბაზისო 9%-ს დამატებული აშშ დოლარში დაფიქსირებული ლიბორის 6-თვიანი საპროცენტო განაკვეთი (მეასედის სიზუსტით), სადაც ლიბორის 6-თვიანი საპროცენტო განაკვეთის ოდენობა განისაზღვრება ყოველი კალენდარული წლის 14 იანვარსა და 14 ივლისს, ამ კრიტერიუმს ვერ აკმაყოფილებდა. კასატორის მიაჩნია, რომ სასამართლოს მხრიდან საკითხის ამგვარი ინტერპრეტაციით, დაირღვა ერთდროულად რამდენიმე საკანონმდებლო ნორმა. ამ თვალსაზრისით, კასატორი აღნიშნავს, რომ სს „თ.ბ-ისთვის“ გადასახდელი პროცენტების ნაწილში, სარჩელში დასახელებული არცერთი ფაქტობრივი გარემოება „ი-ს“ მხრიდან სადავოდ არ გამხდარა. „ი-ს“ შესაგებელში მიუთითებდა მხოლოდ იმ გარემოებაზე, რომ ვინაიდან 5.5 მილიონი აშშ დოლარი არ იყო გადასახდელი შპს „მ.ჰ-ისთვის“, არც პროცენტის სახით დამდგარი ზიანი უნდა ანაზღაურებულიყო, ხოლო, ზიანის ანაზღაურების სხვა რომელიმე ელემენტი „ი-ს“ სადავოდ არ გაუხდია. შესაბამისად, კასატორის მოსაზრებით, უდავოა ზიანსა (შეუმცირებელი საბანკო პროცენტები) და ქმედებას (2019 წლის 03 აპ-

რილს თანხის გადაუხდელობა) შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის არსებობა, რის გამოც, სამოქალაქო კოდექსის 412-ე მუხლის საფუძველზე, ზიანის არასავარაუდოობის ასპექტზე სასამართლოს მხრიდან მითითება, დაუსაბუთებელია. გარდა ამისა, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ „ი-ს“ მხრიდან შედაგების განუხორციელებლობის მიუხედავად, უზენაესი სასამართლო მანაც ჩათვლის, რომ შესაძლებელი იყო მიზეზ-შედეგობრიობის საფუძვლების კვლევა, ასეთ შემთხვევაშიც, არასწორად განხორციელდა სამოქალაქო კოდექსის 412-ე მუხლის განმარტება, რამეთუ კასატორის მოსაზრებით, რელევანტურია არა „ი-ს“ სუბიექტური ცოდნა სს „თ.ბ-ის“ სესხისა და პროცენტის შესახებ, არამედ ის, თუ რა შეიძლებოდა ყოფილიყო ოპტიმალური დამკვირვებლის პროგნოზი 5.5 მილიონი აშშ დოლარის შპს „მ.ჰ-ისთვის“ გადაუხდელობის შემთხვევაში. კასატორის მოსაზრებით, ნებისმიერი ოპტიმალური დამკვირვებელი ნათლად გააცნობიერებდა, რომ 2019 წლის 03 აპრილს 5.5 მილიონი აშშ დოლარის გადაუხდელობა ჰესის მშენებელი პირისთვის, რომელმაც ჰესის აშენების შემდეგ ოპერირება უნდა მოახდინოს, უდიდეს ზარალთან არის დაკავშირებული. ნებისმიერი კონტრაჰენტი სადაზღვევო ორგანიზაცია (მზღვეველი) ძალიან კარგად აცნობიერებს, რომ დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურება დამზღვევისთვის უმნიშვნელოვანესი ფინანსური „შვებაა“. დაკარგული მოგების დაზღვევის მთელი არსი სწორედ ის არის, რომ რაიმე გაუთვალისწინებელი და დაზღვეული მიზეზით, ჰესი ვერ იწყებს ოპერირებას იმ დღეს, როდესაც ეს დაგეგმილი იყო, იკარგება შემოსავლები და ამ შემოსავლების დაკარგვას ანაცვლებს სადაზღვევო პროდუქტი. ანუ დაკარგულმა მოგებამ (ALOP), როგორც სადაზღვევო პროდუქტმა, უნდა უზრუნველყოს (სადაზღვევო ლიმიტების ფარგლებში) იმ სიტუაციის აღდგენა, რომელშიც დამზღვევი იქნებოდა სადაზღვევო შემთხვევა რომ არ დამდგარიყო. მოცემულ შემთხვევაში, კასატორი განმარტავს, რომ შპს „მ.ჰ-ს“ „ისგან“ 2019 წლის 23 აპრილს უნდა მიეღო 5.5 მილიონი აშშ დოლარის ანაზღაურება, რადგან ჰესის ოპერირების ვადის გადანევით მან რეალურად დაკარგა მილიონობით აშშ დოლარი და ამ თანხით, თუ არა ჰესთან დაკავშირებით აღებული სესხის ძირისა და გადასახდელი პროცენტის შემცირება, სხვა რა უფრო მოსალოდნელი გამოყენება შეიძლება ჰქონოდა ამ თანხას, კასატორისათვის გაუგებარია. კასატორის მოსაზრებით, სრულიად ალოგიკური იქნება ვარაუდი, რომ შპს „მ.ჰ-ი“ მიღებულ 5.5 მილიონ აშშ დოლარს უქმად დადებდა ანგარიშზე ანდა პირობითად უფასოდ, უსასყიდლოდ გადასცემდა ვინმეს. თუნდაც მოპასუხეს ამ ფულადი თანხის სხვაგვარი, ეკონომიკურ საქმიანობაში გამოყენების ვერსია განევითარებინა (რაც არ გაუკეთებია), თავისთავად აღებული ის მოსაზრება, რომ პირი შეიმცირებდა პროცენტს ბანკში, აბსო-

ლუტურად მოსალოდნელი, დასაშვები და ლოგიკურია. შესაბამისად, გონივრულია ივარაუდებოდეს, რომ 5.5 მილიონი აშშ დოლარის გადახდის ვალდებულება „ი-ს“ რომ შეესრულებინა, შპს „მ.ჰ-ი“ ბანკში სესხის ძირის შემცირებას მოახდენდა და ამით, ნაკლები პროცენტის გადახდა მოუწევდა.

10.4. ასევე, კასატორი სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას სადავოდ ხდის გასაჩივრებულ საოქმო განჩინებებთან დაკავშირებით განვითარებული მსჯელობის ნაწილში. კერძოდ, შპს „მ.ჰ-ი“ სააპელაციო სასამართლოში ასაჩივრებდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2021 წლის 29 სექტემბრის საოქმო განჩინებას, რომლითაც მოსარჩელე შპს „მ.ჰ-ს“ უარი ეთქვა სპეციალისტების – ს.ნ-ისა და მ.ვ-ის აცილების შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე და 2021 წლის 25 ოქტომბრის საოქმო განჩინებას, რომლითაც არ დაკმაყოფილდა მოსარჩელის შუამდგომლობა საქმიდან ამორიცხულიყო მოპასუხის მიერ, 2021 წლის 29 სექტემბრის სასამართლოს სხდომაზე წარმოდგენილი მტკიცებულება – Ulrich Werwigk-ის იურიდიული დასკვნა.

10.5. კასატორის მოსაზრებით, სააპელაციო პალატამ მათი მხრიდან წარდგენილი დასაბუთების სრული იგნორირებისა და ყოველგვარი განხილვის გარეშე მიუთითა, რომ არ დასტურდებოდა ს.ნ-ისა და მ.ვ-ის აცილების საფუძვლები. აღნიშნულის საპირისპიროდ, კასატორი მიიჩნევს, რომ სრულიად მიუღებელია საქმეში სასამართლოსთვის კონსულტაციის გამწვევ სპეციალისტებად დაკითხულ ყოფილიყვნენ მ.ვ-ი და ს.ნ-ი, ანუ, ის პირები, რომლებმაც რეპორტები „ი-ს“ დაკვეთით შეადგინეს და „ი-ს“ განმარტებითვე, შესაძლოა სასამართლო დავამ და საქმის შედეგმა, მათ უფლება-მოვალეობებზე გავლენა მოახდინოს. კასატორის მოსაზრებით, თავიდანვე აშკარა იყო, რომ მოცემული პირები ვერ გაუწევდნენ სასამართლოს ობიექტურ, მიუკერძოებელ კონსულტაციას. ამასთან, მოგვიანებით, მათმა დაკითხვამ ეს ფაქტი კიდევ უფრო აშკარა და ცალსახა გახადა. კასატორის განმარტებით, სპეციალისტის აცილების საფუძველს წარმოადგენს „გონივრული ეჭვი“ მის მიუკერძოებლობაში. სტანდარტს არ წარმოადგენს უტყუარი მტკიცება და უტყუარი მტკიცებულებები, თუმცა, მათი მხრიდან წარმოდგენილი არგუმენტები, კასატორის მოსაზრებით, ქმნიდა არათუ გონივრულ ეჭვს, არამედ პირდაპირ ადასტურებდა მ.ვ-ისა და ს.ნ-ის სუბიექტურობას, რის გამოც ორივე მათგანი საქმიდან აცილებულ უნდა ყოფილიყვნენ.

10.6. რაც შეეხება 2021 წლის 25 ოქტომბრის საოქმო განჩინებას, რომლითაც არ დაკმაყოფილდა მოსარჩელის შუამდგომლობა საქმიდან ამორიცხულიყო Ulrich Werwigk-ის იურიდიული დასკვნა, კასატორი განმარტავს, რომ Ulrich Werwigk-ის იურიდიული დასკვნას არ გააჩნია მტკიცებულებითი ძალა. ეს დოკუმენტი წარმოადგენს გერმანიაში მოღვაწე

ადვოკატის სამართლებრივ დასკვნას, რომელიც არ შეეხება ქართული სამართლის ანალიზს ან მიმოხილვას და წარმოადგენს მხოლოდ ამ პირის პოზიციას გარკვეული საკითხების ინტერპრეტაციაზე. დასახელებული გარემოებიდან გამომდინარე და ამასთან, იმის გათვალისწინებით, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი სასამართლო მეგობრის (Amicus Curiae) ინსტიტუტს არ იცნობს, აღნიშნული დასკვნა ამორიცხულ უნდა იქნეს საქმიდან.

11. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 06 ოქტომბრის განჩინებით, შპს „მ.ჰ-ის“ საკასაციო საჩივარი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მეხუთე ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის საფუძველზე, ცნობილ იქნა დასაშვებად.

სამოტივაციო ნაწილი:

12. საკასაციო პალატამ შეისწავლა წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრის საფუძვლები, შეამოწმა გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთება და მიაჩნია, რომ საკასაციო საჩივარი დასაბუთებულია, შესაბამისად, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, შპს „მ.ჰ-ის“ სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს, შემდეგ გარემოებათა გამო:

13. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო გადაწყვეტილებას ამოწმებს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში. ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, საკასაციო სასამართლო იმსჯელებს მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლო გადაწყვეტილებებსა და სხდომის ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით კი, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). დასაბუთებული პრეტენზია გულისხმობს მითითებას იმ პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც დაშვებული იყო სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის დროს და რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება-დადგენა, მატერიალურსამართლებრივი ნორმის არასწორად გამოყენება ან/და განმარტება. განსახილველ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ კასატორმა წარმოადგინა დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

14. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მხარეთა შორის დავის განხილვისას სასამართლოს უპირველესი ამოცანაა, დაადგინოს რას ით-

ხოვს მოსარჩელე მოპასუხისაგან და რის საფუძველზე, ანუ რა ფაქტობრივ გარემოებებზე ამყარებს მოსარჩელე თავის მოთხოვნას. სასამართლომ მხარის მიერ მითითებული მოთხოვნის ფარგლებში უნდა მოძებნოს სამართლებრივი ნორმა, რომელიც იმ შედეგს ითვალისწინებს, რომლის მიღწევაც მხარეს სურს. მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველად განხილული ნორმა შეიცავს იმ აღწერილობას (ფაქტობრივ შემადგენლობას), რომლის შემონმებაც სასამართლოს ვალდებულებაა და რომელიც უნდა განხორციელდეს ლოგიკური მეთოდების გამოყენებით, ანუ სასამართლომ უნდა დაადგინოს ამა თუ იმ ნორმაში მოყვანილი აბსტრაქტული აღწერილობა რამდენად შეესაბამება კონკრეტულ სიტუაციას და გამოიტანოს შესაბამისი დასკვნები. ის მხარე, რომელსაც აქვს მოთხოვნა მეორე მხარისადმი, სულ მცირე, უნდა უთითებდეს იმ ფაქტობრივ შემადგენლობაზე, რომელსაც სამართლის ნორმა გვთავაზობს (სუსგ №ას-251-2018, 08.02.2022 წ.).

15. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ საქმის განმხილველი სასამართლო შეზღუდულია მხოლოდ მხარის მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებებით, რაც შეეხება სამართლის ნორმების გამოყენებას, სასამართლო, საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების შეფასებით, ადგენს თუ რა სამართლებრივი ურთიერთობა არსებობს მხარეთა შორის და ამ ურთიერთობის მარეგულირებელი სამართლებრივი ნორმების საფუძველზე აკმაყოფილებს ან არ აკმაყოფილებს სარჩელს. მხარეთა შორის არსებული ურთიერთობის შეფასება შედის სასამართლოს კომპეტენციაში, თუმცა, საქმეზე გადაწყვეტილება მიღებულ უნდა იქნეს შეჯიბრებითობის პრინციპის სრულად რეალიზაციის პირობებში. სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა აგებულია რა დისპოზიციურობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპებზე, პირის დარღვეული ან სადავოდ ქცეული უფლების დაცვა ამავე პირის ნებაზეა დამოკიდებული. მხარეები სამოქალაქო სამართალწარმოებაში თვითონვე განსაზღვრვენ დავის საგანს და თვითონვე იღებენ გადაწყვეტილებას სარჩელის შეტანის შესახებ (სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-3-მე-4 მუხლები), რაც კანონის მოთხოვნათა დაცვით (ამავე კოდექსის 178-ე მუხლი) უნდა აისახოს მხარეთა მიერ სასამართლოში წარდგენილ სარჩელში (სუსგ №ას-1163-2018, 08.02.2019 წ.; №ას-495-2020, 23.10.2020 წ.).

16. სასარჩელო მოთხოვნის საფუძველად მითითებული და საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების ფარგლებში ირკვევა, რომ განსახილველ შემთხვევაში, მხარეებს შორის ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის საფუძველია დაზღვევის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრულება. კერძოდ, დადგენილია და მოპასუხე სადავოდ არ ხდის იმ გარემოებას, რომ 2016 წლის 01 ივლისს, შპს „მ.პ-ის“ მიერ გაკეთებული სააპლიკაციო განაცხადის სა-

ფუძველზე, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპით, შპს „მ.ჰ-სა“ და სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შორის გაფორმდა დაზღვევის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრულება, რომლის 1.1 პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენს მხარეთა ურთიერთთანამშრომლობა დაზღვევის სფეროში, კერძოდ: საქართველოში, ახალციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის „მ.ჰ-ის“ მშენებლობის პროექტის დაზღვევა, სადაც კომპანია (დამკვეთი) წარმოადგენს ერთ-ერთ დამზღვევს. იმავე ხელშეკრულების 1.2. პუნქტის მიხედვით, დაზღვეული კონტრაქტორები, სადაზღვევო თანხა, პრემიის ოდენობა, ანგარიშსწორების წესი და სხვა პირობები განისაზღვრება მზღვეველის მიერ გაცემული №CAR-000133/16 სადაზღვევო პოლისით, რომელიც წარმოადგენს წინამდებარე ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს. ხელშეკრულების 1.3. პუნქტის თანახმად, დაზღვევის პირობები შეთანხმებულია მხარეთა შორის და წარმოადგენს „სამშენებლო სამუშაოების დაზღვევის“ და „მანქანა დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის დაზღვევის“ unix-re-ს სტანდარტულ ვორდინგებს და მათ შესაბამის სტანდარტულ დანართებს მხარეთა შეთანხმებული ცვლილებების გათვალისწინებით. ამასთან, ხელშეკრულების 1.4. პუნქტით, ვორდინგის და მისი შესაბამისი დანართების იდენტიური ასლები გაიცემა თითოეულ დამზღვევზე და სადაზღვევო პოლისსა და დამზღვევის მიერ შევსებულ განაცხად-ანკეტასთან ერთად, რომელიც წარმოადგენს ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს. ხელშეკრულების 3.2. მუხლის შესაბამისად კი, დაზღვევის პერიოდი განისაზღვრება გაცემული პოლისით.

17. მხარეთა ნების საფუძველზე გაფორმებული №CAR-000133/16 პოლისი (რაც დაზღვევის ხელშეკრულების 1.2. პუნქტის თანახმად დაზღვევის ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს) შეიცავდა რამდენიმე სექციას. 1-ლი სექციით დაზღვეული იყო „მ.ჰ-ის“ მატერიალური ზიანი, რომლის სრული სადაზღვევო თანხა შეადგენდა 93 002 700 აშშ დოლარს. მატერიალური ზიანი მოიცავდა: 1) საკონტრაქტო სამუშაოების დაზღვევას; 2) სამშენებლო მანქანა-დანადგარების დაზღვევას. პოლისის მე-2 სექციით დაზღვეული იყო სამოქალაქო პასუხისმგებლობა, ხოლო, მე-3 სექციით დაზღვეული იყო სამშენებლო სამუშაოების ზიანის შედეგად შემოსავლის დაკარგვა. აღნიშნული დაზღვევით უზრუნველყოფილი იყო ი-სგან „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ იმ დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურება, რაც გამოწვეული იყო სამშენებლო სამუშაოების დაზიანების გამო, დაგეგმილ პერიოდში, ჰესის ექსპლუატაციაში გაშვების შეფერხებით. დაზღვევის პოლისის მიხედვით, დაწესებული იყო ანაზღაურების ორი ლიმიტი, თანხობრივი და დროითი. თანხობრივი ლიმიტი შეადგენდა 5 500 000 აშშ დოლარს, ხოლო, ანაზღაურების პერიოდის ლიმიტი შეადგენდა – 6 თვეს. დაზღვევის

პერიოდი განსაზღვრული იყო 01/06/2016 წლიდან 31/03/2019 წლამდე. აღნიშნულს ემატებოდა 24 თვე ექსპლუატაციის პერიოდის დაზღვევა. გვირაბის სამშენებლო სამუშაოების და გვირაბის საბურღი მანქანის დაზღვევის პერიოდი სრულდებოდა 01/10/2018 წელს.

18. მოსარჩელე სწორედ ზემოაღნიშნული ხელშეკრულებისა და ამავე ხელშეკრულების დანართი №CAR-000133/16 პოლისის საფუძველზე ითხოვდა მოპასუხისათვის სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად დამდგარი მატერიალური ზიანის, დაკარგული მოგებისა და ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების დაკისრებას.

19. დადგენილია, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2021 წლის 19 ნოემბრის გადაწყვეტილებით, შპს „მ.ჰ-ის“ სარჩელი სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ მიმართ დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ და სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.ჰ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა მატერიალური ზიანის სახით 434 455.65 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარისა და დაკარგული მოგების – 5 500 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის გადახდა, ხოლო, დანარჩენ ნაწილში შპს „მ.ჰ-ის“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდა; სააპელაციო პალატის გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით კი, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება დაკარგული მოგების – 5 500 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტური ლარის დაკისრების ნაწილში გაუქმდა და მოპასუხეს, მოსარჩელის სასარგებლოდ, საბოლოო ჯამში, მხოლოდ სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად დამდგარი მატერიალური ზიანის – 434 455.65 აშშ დოლარის გადახდის ვალდებულება დაეკისრა.

20. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ საკასაციო საჩივრის ფარგლებში, საკასაციო პალატამ 2022 წლის 06 ოქტომბრის განჩინებით, რომლითაც სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ საკასაციო საჩივარი დარჩა განუხილველი დაუშვებლობის გამო, უკვე იმსჯელა სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად დამდგარი მატერიალური ზიანის ანაზღაურების დაკისრების ნაწილში ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მიერ განსაზღვრული სამართლებრივი შედეგის მართებულობაზე და გაიზიარა სააპელაციო პალატის მსჯელობა მასზედ, რომ მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებებით დასტურდებოდა სადაზღვევო შემთხვევის არსებობა (დაზიანდა ჩატარებული საკონტრაქტო სამუშაოები, რაც დაზღვეული იყო №CAR-000133/16 პოლისის მატერიალური ზიანის ქვეთავით), რის გამოც, სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ ვალდებული იყო სადაზღვევო თანხის ფარგლებში, ყველა რისკის დაზღვევის პრინციპის დაცვით, შპს „მ.ჰ-ისათვის“ აენაზღაურებინა მის მიერ განეული ხარჯები – 434 455,64 აშშ დოლარის (ფრანშიზის გამოკლებით) ოდენობით.

21. შპს „მ.ჰ-ის“ საკასაციო საჩივრის ფარგლებში კი, საკასაციო პა-

ლატამ უნდა იმსჯელოს და შეაფასოს – არსებობდა თუ არა მოსარჩელისათვის დაკარგული მოგებისა (ALOP) და ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურებაზე უარის თქმის ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძველი, რამეთუ კასატორმა შედავება წარმოადგინა იმ თვალსაზრისით, რომ დაკარგული მოგების ანაზღაურებაზე უარის თქმის ნაწილში, სასამართლოს მსჯელობა წარმოდგენილია ყოველგვარი სიღრმისეული ანალიზის, გარემოებებისა და მტკიცებულებების დეტალური გამოკვლევის გარეშე, ხოლო, ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების დაკისრებაზე უარის თქმის ნაწილში, სასამართლომ არასწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმეში არსებულ გარემოებებს.

22. საკასაციო პალატა პირველ რიგში მიუთითებს, რომ იმ სამართლებრივი შედეგის გათვალისწინებით, რისი მიღწევაც მოსარჩელეს სურს, კერძოდ, სადაზღვევო შემთხვევის შედეგად დაკარგული მოგებისა და ვალდებულების დარღვევის გამო, ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 799.1 (დაზღვევის ხელშეკრულებით მზღვეველი მოვალეა, აუნაზღაუროს დამზღვევს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. მყარად დადგენილი სადაზღვევო თანხით დაზღვევისას მზღვეველი მოვალეა გადაიხადოს სადაზღვევო თანხა ან შეასრულოს სხვა შეპირებული მოქმედება), 820-ე (ზიანის დაზღვევისას მზღვეველმა ზიანი უნდა აანაზღაუროს ფულით), 821-ე (მზღვეველი ზიანს ანაზღაურებს მხოლოდ სადაზღვევო თანხის ფარგლებში), 824-ე (დაზღვევა ვრცელდება სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით გამოწვეულ მიუღებელ სარგებელზედაც, თუ ეს გათვალისწინებულია შეთანხმებით), 394.1 (მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევისას კრედიტორს შეუძლია მოითხოვოს ამით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება. ეს წესი არ მოქმედებს მაშინ, როცა მოვალეს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა ვალდებულების დარღვევისათვის), 408.1 (იმ პირმა, რომელიც ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, უნდა აღადგინოს ის მდგომარეობა, რომელიც იარსებებდა, რომ არ დამდგარიყო ანაზღაურების მავალდებულებელი გარემოება) და 412-ე (ანაზღაურდება მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო და წარმოადგენს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგს) მუხლებიდან გამომდინარეობს. იმავდროულად, პალატა განმარტავს, რომ დაზღვევის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, მხარეთა უფლება-მოვალეობების წარმოშობა დამოკიდებულია მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულების (ხელშეკრულების დანართების) პირობებსა და დათქმებზე იმგვარად, რომ კონკრეტული სადაზღვევო შემთხვევა, რომე-

ლიც სადაზღვევო რისკის რეალიზაციის შედეგია, მხარეების მიერ არსებითი პირობის სახით წინასწარ არის განსაზღვრული ხელშეკრულებაში.

23. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 799-ე მუხლის 1-ლი და მე-2 ნაწილების თანახმად, დაზღვევის ხელშეკრულებით მზღვეველი მოვალეა აუნაზღაუროს დამზღვევეს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. მყარად დადგენილი სადაზღვევო თანხით დაზღვევისას მზღვეველი მოვალეა გადაიხადოს სადაზღვევო თანხა ან შეასრულოს სხვა შეპირებული მოქმედება; დამზღვევი ვალდებულია გადაიხადოს სადაზღვევო შესატანი (პრემია). აღნიშნული მუხლის ანალიზის საფუძველზე, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ დაზღვევის ხელშეკრულება ორმხრივი, სასყიდლიანი და რეალური ხელშეკრულებაა. დამზღვევი მოვალეა გადაიხადოს სადაზღვევო შენატანი, ხოლო მზღვეველი მოვალეა აანაზღაუროს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი. დაზღვევის ხელშეკრულება ფორმირდება მხარეთა კონსენსუსის შედეგად და მის ფარგლებში წარმოშობილი უფლება-მოვალეობების სისტემა ბოჭავს ამ ურთიერთობის მონაწილეებს.

24. დაზღვევის ხელშეკრულება ალელატორულ, ანუ სარისკო გარიგებას წარმოადგენს. ერთი მხრივ, დამზღვევი მიდის რისკზე იმ გაგებით, რომ იხდის სადაზღვევო პრემიას და სადაზღვევო შემთხვევა შეიძლება არც დადგეს, ან მზღვეველმა უარი უთხრას დამზღვევეს სადაზღვევო საზღაურის გადახდაზე ან ვერ შეძლოს მისი ანაზღაურება გადახდისუუნარობის გამო; მზღვეველი რისკავს იმ თვალსაზრისით, რომ შედარებით მცირე სადაზღვევო პრემიის მიღების პირობებში, მსხვილი სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას, იგი ვალდებული ხდება, გადაიხადოს გაცილებით მეტი თანხა (შდრ: ქ. ირემაშვილი, მხარეთა უფლებრივი თანაფარდობის კრიტერიუმები სადაზღვევო ურთიერთობებში, 2016, გვ.85.) (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-1091-2022; 23/02/2023 წ.).

25. პალატა მიუთითებს, რომ დაზღვევის მიზანი ფიზიკური და იურიდიული პირების ინტერესების დაცვაა. დაზღვევის ხელშეკრულების საგანია მზღვეველის მიერ დამზღვევისათვის სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფა, ხოლო ის, თუ რა შეიძლება იყოს დაზღვევის ობიექტი, მოცემულია სსკ-ის 820-ე-858-ე მუხლებში (შდრ: სუსგ №ას-663-624-2011, 17/02/2012 წ.).

26. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 824-ე მუხლის მიხედვით, დაზღვევა ვრცელდება სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით გამოწვეულ მიუღებელ სარგებელზედაც, თუ ეს გათვალისწინებულია შეთანხმებით. ამდენად, კანონმა მიუღებელ სარგებელთან დაკავშირებით

ანაზღაურების შესაძლო შემთხვევა დაუკავშირა მხოლოდ მხარეთა წინასწარ შეთანხმებას, ე.ი. უნდა არსებობდეს სადაზღვევო გარიგება არაპირდაპირ ზიანზე – მიუღებელი სარგებლის სახით განცდილი შესაძლო ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის დაშვების თაობაზე.

27. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ ხელშეკრულება მხარეთა ვალდებულების განმსაზღვრელი იმ დებულებებისაგან შედგება, რომელიც ხელშეკრულებით თავისუფალი ნების გამოვლენის შედეგად მიღწეულ შეთანხმებას ასახავს (სსკ-ის 327-ე მუხლი) და კანონის თანახმად, სწორედ ამ ჩარჩოშია მოქცეული მათი პასუხისმგებლობის ფარგლებიც (გარდა კანონის იმპერატიული დანაწესებისა). ვალდებულებითი სამართლის ეს უზოგადესი პრინციპი თანაბრად ვრცელდება ყველა სახელშეკრულებო ურთიერთობაზე, რომელთა შორისაცაა დაზღვევის ხელშეკრულება (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-92-88-2016, 11.03.2016 წ.).

28. პალატა აღნიშნავს, რომ საქართველოს სამოქალაქო 799.1. მუხლი არ აკისრებს მზღვეველს ყოველგვარი ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებას და მიუთითებს, რომ ანაზღაურების საკითხი სახელშეკრულებო პირობების შინაარსის შესაბამისად განისაზღვრება. დაზღვევის ხელშეკრულების სარისკო ბუნების გათვალისწინებით, დამზღვევისთვის განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ საგამონაკლისო წესებს, რომელთა მიხედვით, ხელშეკრულების პირობის ან კანონის საფუძველზე, სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის მიუხედავად, მზღვეველი შეიძლება გათავისუფლდეს ვალდებულების შესრულებისგან. როგორც წესი, დაზღვევის ხელშეკრულებით დეტალურად არის გათვალისწინებული საგამონაკლისო წესები, რომელთა არსებობისას, მზღვეველი უფლებამოსილია არ შეასრულოს, ან მხოლოდ ნაწილობრივ შეასრულოს თავისი ვალდებულება. ამგვარი შეთანხმებების მრავალფეროვნება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 319-ე მუხლში ჩამოყალიბებულ, ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპს ეფუძნება და მთლიანად მხარეთა ნებაზეა დამოკიდებული.

29. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სადაზღვევო ურთიერთობაში მიზანშეწონილი და სასურველიც კი არის, რომ მხარეებმა წინასწარ და მკაფიოდ განსაზღვრონ ე.წ. „დაფარვები“ და „გამონაკლისები“, ესე იგი გარემოებები, რომელთა დადგომის შემთხვევაშიც გაიცემა სადაზღვევო ანაზღაურება და შემთხვევები, რომელთა არსებობაც გამორიცხავს ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებას. პირობების დეტალიზაცია ამცირებს დავის წარმოშობის შესაძლებლობას და მხარეებს გონივრულ მოლოდინს უჩენს იმის თაობაზე, თუ როდის წარმოიშვება ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება ან როდის არის აზრს მოკლებული სადაზღვევო კომპანიისათვის ასეთი მოთხოვნის წარდგენა. რომ არა არის კების გადანაწილების შესაძლებლობა, დაზღვევა დაკარგავდა იმ

კომერციულ მიმზიდველობას, რის გამოც მზღვეველი ირჩევს ამ სფეროში ოპერირებას (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-539-2020, 20.10.2020 წ.).

30. საკასაციო სასამართლომ ერთ-ერთ საქმეში განმარტა, რომ ხელშეკრულებაში საგამონაკლისო ნორმების იმპლემენტაციის დანიშნულებაა ამომწურავად განისაზღვროს იმ გარემოებათა/ქმედებათა წრე, რაც მზღვეველის პასუხისმგებლობას გამორიცხავს, ყველა სხვა შემთხვევა კი, დამზღვევის ინტერესების სასარგებლოდ უნდა გადაწყდეს. საგამონაკლისო შემთხვევების გაფართოების დაშვება, ეწინააღმდეგება ხელშეკრულებაში ამგვარი დათქმების ჩართვის მიზანს. მხარეები თავისუფალი ნების გამოვლენის პირობებში დებენ ხელშეკრულებას, თავადვე განსაზღვრავენ სახელშეკრულებო ურთიერთობების იმპერატიულ და დისპოზიციურ ნესებს, რომელსაც ორივე მხარე განუხრელად უნდა დაემორჩილოს და იცავდეს. საგამონაკლისო დათქმები სადაზღვევო ხელშეკრულების სწორედ იმპერატიულ დანაწესთა იმ წყებას მიეკუთვნება, რომელიც სადაზღვევო თანხის ანაზღაურებისათვის დაუშვებლად მიჩნეულ ქმედებათა სრულ სპექტრს განსაზღვრავს (იხ. სუსგ №ას-1147-1067-2017, 29.12.2017 წ.).

31. განსახილველ შემთხვევაში, დაკარგული მოგების (ALOP) ანაზღაურების ძირითადი დათქმა წარმოდგენილია მხარეთა ნების საფუძველზე გაფორმებული №CAR-000133/16 პოლისის მე-3 დანართის მე-3 სექციაში, სადაც მითითებულია, რომ „მზღვეველმა უნდა აუნაზღაუროს დამზღვევს მთლიანი მოგების დანაკარგი, რომელიც ფაქტობრივად იქნა განცდილი შემოსავლის შემცირების და სამუშაოს ხარჯის გაზრდის გამო, როგორც ეს განმარტებულია წინამდებარე სექციაში, თუკი ცხრილში აღნიშნული სადაზღვევო ვადის განმავლობაში დაზღვეული საკონტრაქტო სამუშაოები ან მისი ნებისმიერი ნაწილი განიცდის ამ პოლისის სექცია 1-ით გათვალისწინებულ დანაკარგს ან ზიანს, თუკი ასეთი ზიანი არ არის გამორიცხული წინამდებარე სექციით და რომელიც იწვევს სამშენებლო სამუშაოების შეფერხებას და შედეგად დგება დაზღვეული ბიზნესის საოპერაციო გაშვების ვადის დაყოვნება ან/და მასში ჩარევა, რაც შემდგომში მოხსენიებულია როგორც დაყოვნება“.

32. ზემოაღნიშნული დათქმიდან გამომდინარე, დაკარგული მოგების ანაზღაურების წინაპირობებია: 1) პოლისის სექცია 1-ით დაზღვეული სამუშაოების დაზიანება; 2) სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შეფერხება; 3) შედეგად დგება ჰესის ოპერირების დაწყების ვადის გადანევა; 4) დაკარგული მოგების არსებობა; 5) პოლისით გათვალისწინებული გამონაკლისის არარსებობა; 6) სხვა გამომრიცხველი გარემოებების არარსებობა.

33. განსახილველ შემთხვევაში, დავას არ იწვევს ის გარემოება, რომ მხარეთა შორის გაფორმებული №CAR-000133/16 პოლისის (რაც დაზ-

ღვევის ხელშეკრულების 1.2. პუნქტის თანახმად დაზღვევის ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს) მე-3 დანართის მე-3 სექცია განსაზღვრავს ისეთი რისკების ამომწურავ ჩამონათვალს, რომლებიც დაზღვეული არ არის და მათი განხორციელების შემთხვევაში, დაკარგული მოგების ანაზღაურების შესაძლებლობა გამოირიცხება. ასეთ რისკს განეკუთვნება პოლისის მე-3 დანართის მე-3 სექციის 1.3. პუნქტი, რომლის თანახმად, მზღვეველნი არ არიან პასუხისმგებელი დაყოვნებისათვის, რომელიც იწვევს მთლიანი მოგების დაკარგვას ან/და სამუშაოს ხარჯების გაზრდას, თუკი ის დადგა ან გამოწვეულია გარშემო არსებული საკუთრების, სამშენებლო სამანქანო დანადგარების, აღჭურვილობის და მოწყობილობის დაკარგვით ან დაზიანებით. ხელშეკრულების მითითებული პუნქტის შინაარსიდან გამომდინარე, ნათელია, რომ ხელშემაკრებელმა მხარეებმა დაზღვევის არეალიდან გამორიცხეს ისეთი დაკარგული მოგების ანაზღაურება, რაც შედეგად მოყვა დაყოვნებას, რომელიც გამოწვეულია მათ შორის სამშენებლო სამანქანო მანქანა-დანადგარების დაზიანებით.

34. საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოსაგან განსხვავებით, რომელმაც დაკარგული მოგების ანაზღაურების მოთხოვნის ნაწილში, ყველა წინაპირობა (იხ. ამ გადაწყვეტილების 32-ე აბზაცი) დადასტურებულად, ხოლო, სასარჩელო მოთხოვნა საფუძვლიანად მიიჩნია, სააპელაციო პალატამ სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ სააპელაციო საჩივრის განხილვის ფარგლებში, გაიზიარა აპელანტის პოზიცია მასზედ, რომ 2018 წლის აპრილში, მიწის მასის ჩამოქცევა წარმოადგენდა მანქანა-დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის შედეგს, რაც პოლისით გათვალისწინებულ საგამონაკლისო შემთხვევას წარმოადგენდა და დაკარგული მოგების (5 500 000 აშშ დოლარი) სახით, ზიანის ანაზღაურების შესახებ სასარჩელო მოთხოვნას უსაფუძვლოს ხდიდა. აღნიშნული მსჯელობის გაზიარებისას, სააპელაციო პალატა დაეყრდნო (L.a.) C&C-ის დასკვნას, რომლის თანახმად, შემთხვევა გამოწვეული იყო მანქანა-დანადგარების გაუმართაობით, ხოლო, რამდენადაც მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულებით, სწორედ აღნიშნული კომპანია წარმოადგენდა ზარალის შემფასებელს, პალატის აზრით, სადავო გარემოების დადგენის მიზნებისთვის, C&C-ის დასკვნა უნდა ყოფილიყო გათვალისწინებული. ამასთან, რადგანაც მოპასუხე სახელშეკრულებო გამონაკლისების შესახებ მიუთითებდა, სააპელაციო პალატამ არ გაიზიარა მოსარჩელე შპს „მ.ჰ-ისა“ და იმავდროულად, პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსაზრება მასზედ, რომ ამ ნაწილში სასარჩელო მოთხოვნა შედავებული არ იყო.

35. სააპელაციო პალატის ზემოაღნიშნული მოტივაციის საპირისპიროდ, კასატორი მიიჩნევს, რომ (ა) პირველ ინსტანციის სასამართლო-

ში, მოსამზადებელ ეტაპზე პოლისში მითითებულ გამონაკლისთან დაკავშირებით, „ი-ს“ არ განუხორციელებია კვალიფიციური შედავება; (ბ) თუნდაც კვალიფიციური შედავება ყოფილიყო განხორციელებული, „ი-ს“ ზიანის დამთვლელის – „C&C“-ს დასკვნა უსაფუძვლოა და მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათისაა, რასაც თავად ზარალის დამთვლელი პირებიც ადასტურებენ და შესაბამისად, მხარეთათვის ამ დასკვნის მხოლოდ საფუძველზე საუბარი სრული აბსურდი და სამართლებრივი ნონსენსია; (გ) საქმის ყველა მტკიცებულების ურთიერთშეპირისპირების და შეჯერების შემთხვევაში, სრულიად აშკარაა, რომ პოლისით დადგენილ გამონაკლისს ადგილი არ ჰქონია.

36. საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ სააპელაციო პალატამ არ გაიზიარა შპს „მ.ჰ-ის“ წარმომადგენლის განმარტება მასზედ, რომ დაკარგული მოგების ანაზღაურების ნაწილში სასარჩელო მოთხოვნა შედავებული არ იყო, საკითხზე იმსჯელა არსებითად და საბოლოოდ, დაკარგული მოგების ანაზღაურებაზე უარის თქმის საფუძველად მხოლოდ ერთ გარემოებაზე – პოლისით გათვალისწინებული საგამონაკლისო შემთხვევის არსებობაზე მიუთითა, ხოლო დანარჩენი წინაპირობების (იხ. ამ გადაწყვეტილების 32-ე აბზაცი) ნაწილში, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და სამართლებრივი შეფასება, უცვლელად იქნა დატოვებული. სააპელაციო პალატის მოტივაციისა და კასატორის არგუმენტების მხედველობაში მიღებით, საკასაციო პალატა პირველ რიგში იმ გარემოებას შეაფასებს, პოლისში მითითებულ გამონაკლისთან დაკავშირებით მოპასუხემ მოსამზადებელ ეტაპზე განახორციელა თუ არა შედავება და აღნიშნულის დადასტურების შემთხვევაში, პალატა იმსჯელებს, არსებობდა თუ არა დაკარგული მოგების სახით, ზიანის ანაზღაურების გამომრიცხველი, საგამონაკლისო შემთხვევით გათვალისწინებული გარემოება.

37. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ ყოველი კონკრეტული სამოქალაქო საქმის გადაწყვეტა სასამართლოში დაკავშირებულია გარკვეული ფაქტების დადგენასთან. ფაქტების დადგენის აუცილებლობა განპირობებულია იმით, რომ სასამართლო იხილავს და წყვეტს მხარეთა შორის წარმოშობილ დავებს, რომლებიც სამართლით რეგულირებული ურთიერთობებიდან წარმოიშობიან. სამართლებრივი ურთიერთობა კი, როგორც ეს ცნობილია, შეიძლება აღმოცენდეს, განვითარდეს ან შეწყდეს მხოლოდ იურიდიული ფაქტების საფუძველზე. ე.ი. ისეთი ფაქტების საფუძველზე, რომლებსაც სამართლის ნორმა უკავშირებს გარკვეულ იურიდიულ შედეგს. ამრიგად, სასამართლო ვერ გადაწყვეტს ვერცერთ სამოქალაქო საქმეს, თუ მან წინასწარ არ დაადგინა გარკვეული ფაქტები. ამ ფაქტების დადგენა ხორციელდება უმთავრესად დამტკი-

ცების გზით, შესაბამისი მტკიცებულებების გამოყენებით (სუსგ №ას-948-2021, 17.12.2021წ., პ. 67). ფაქტებზე მითითება, რომლებიც ასაბუთებენ მხარეთა მოთხოვნებს და შესაგებელს, არის თვითონ მხარეთა მოვალეობა (მდრ. სუსგ №ას-1190-2021, 22.02.2022წ., პ. 104).

38. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4 მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული მოთხოვნები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ, თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძვლად მათ მოთხოვნებს ან რომელი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები. ამავე კოდექსის 102-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილების მიხედვით, თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. ამ გარემოებათა დამტკიცება შეიძლება თვით მხარეთა (მესამე პირთა) ახსნა-განმარტებით, მოწმეთა ჩვენებით, ფაქტების კონსტატაციის მასალებით, წერილობითი თუ ნივთიერი მტკიცებულებებითა და ექსპერტთა დასკვნებით. დასახელებული ნორმების თანახმად, სამოქალაქო პროცესში მხარეები ვალდებული არიან, სათანადო მტკიცებულებების წარდგენის გზით დაადასტურონ მათი პოზიციის გასამყარებლად მითითებული გარემოებების არსებობა. კანონით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა, რომელიც ადგენს მხარეთა შორის მტკიცების ტვირთის განაწილების სპეციფიკურ წესს, მოსარჩელეს ევალება სასარჩელო განცხადებაში ასახული ფაქტების მტკიცება, ხოლო მოპასუხე მოვალეა, სარჩელისაგან თავდაცვის მიზნით, ქმედითად უარყოს მოსარჩელის არგუმენტები, წარადგინოს იმგვარი მტკიცებულებები, რომლებიც გააქარწყლებს მოსარჩელის მიერ დასახელებულ ფაქტებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მოპასუხის მხოლოდ ზეპირი განმარტება მოსარჩელის პოზიციას ვერ გადაწონის და მხარისათვის არახელსაყრელ მატერიალურ-სამართლებრივ შედეგს გამოიწვევს (სუსგ №ას-1465-2020, 18.03.2021წ., პ. 48).

39. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტებით, სამოქალაქო პროცესში მტკიცების საგანი, რომელიც წარმოადგენს სადავო მატერიალურსამართლებრივ ფაქტებს, რომელზეც მიუთითებენ მოსარჩელე და მოპასუხე, მოთხოვნის თუ შესაგებლის დასაბუთების ან გაქარწყლებისათვის, შეუძლებელია წარმოვიდგინოთ მტკიცებითი საქმიანობის გარეშე. მოპასუხე ვალდებულია, საქმის მომზადების მიზნით აქტიურად იმოქმედოს, რაც, უპირველესად, სასამართლოსათვის სარჩელზე მისი წერილობითი მოსაზრებების წარდგენაში

გამოიხატება (იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის გადაწყვეტილება საქმეზე №ას-664-635-2016, 02.03.2017 წ., პ. 202).

40. შესაგებლის შინაარსობრივი მხარე, განსაკუთრებით ფაქტობრივი ნაწილი გავლენას ახდენს მტკიცების ტვირთზე. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102.1 მუხლის ზოგადი დათქმიდან გამომდინარე, უფლების შემწყვეტი, შემაფერხებელი და გამომრიცხველი შესაგებლის მტკიცების ტვირთი მოდის მოპასუხეზე. იმ შემთხვევაში, თუ მოპასუხე სათანადოდ ახერხებს მოსარჩელის მიერ მითითებულ (არსებით) გარემოებებზე შედაგებას საპირისპირო ნორმის წინაპირობების დასაბუთების გარეშე, მაშინ ამ გარემოებებთან დაკავშირებით გადაწყვეტილება უკვე მტკიცების სტადიაზე მიიღება იმისდა მიხედვით (მტკიცების ტვირთის განაწილების გათვალისწინებით), დამტკიცდება თუ არა ეს სადავო გარემოებები; თუ მოპასუხე ვერ ახერხებს საპირისპირო ნორმის წინაპირობების დასაბუთებას და ვერც მოსარჩელის მიერ მითითებული და მოთხოვნის დამაფუძნებელი გარემოებების სათანადო შედაგებას, სასამართლოს შეუძლია მოსარჩელის სასარგებლოდ დააკმაყოფილოს სარჩელი; განსხვავებით მტკიცების ტვირთისაგან, რომელსაც მოსამართლე აქტიურად ხელმძღვანელობს და კარნახობს მხარეებს, თუ ვინ უნდა ამტკიცოს მტკიცების საგანში შემავალი ფაქტი, იგი პასიურია ფაქტების მითითებისას, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოსამართლე ვერ დაეხმარება მხარეს სარჩელის/შესაგებლის ფაქტობრივი დასაბუთების შედგენაში. მოსამართლეს დავის გადასაწყვეტად სჭირდება რელევანტური ფაქტები, რომელთა წარდგენაზე სრული პასუხისმგებლობა ეკისრება მხარეებს (სუსგ №ას-354-2021, 25.06.2021წ., პ. 101, 102).

41. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მხარეთა მიერ დაშვებული შეცდომა ფაქტების მითითების დროს, შეიძლება გამოიხატოს იმით, რომ მათ არ მიუთითეს ყველა იმ ფაქტობრივ გარემოებაზე, რომელსაც აქვს მნიშვნელობა საქმეზე სწორი გადაწყვეტილების გამოტანისათვის. მხარეთა მიერ დაშვებულ შეცდომას სასამართლო ვერ გამოასწორებს: სასამართლო ვერ „გამამდიდრებს“, ვერ შეავსებს მხარეთა მიერ მითითებულ ფაქტებს, რადგან მხოლოდ მხარეებს შეუძლიათ განსაზღვრონ, თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძვლად მათ მოთხოვნებს თუ შესაგებელს (სსსკ-ის მე-4 მუხლი) (იხ. თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო პროცესუალური სამართალი, თბილისი, 2005, გვ. 214).

42. ამდენად, მხარეები საპროცესო სამართალურთიერთობაში მოქმედებენ რა შეჯიბრებითობისა და დისპოზიციურობის ფუნდამენტური პრინციპების ფარგლებში, თავად განსაზღვრავენ, თუ რა სამართლებრივი ხერხითა და მეთოდით, რომელ სამართლებრივ ბერკეტებზე მითითებით დაუპირისპირდნენ სარჩელს და როგორ გააქარწყლონ

ან შეარბილონ/შეამცირონ მათთვის დასაკისრებელი პასუხისმგებლობის ფარგლები. სასამართლო სამართალწარმოების განხორციელების პროცესში შეზღუდულია პროცესის მონაწილე სუბიექტთა ნების გამოვლენის ფარგლებით. სასამართლო სამართალწარმოებას ახორციელებს ერთი მხრივ, სასარჩელო მოთხოვნის მოცულობის, ხოლო, მეორე მხრივ, სარჩელის წინააღმდეგ წარმოდგენილი მოთხოვნის გამომრიცხველი, დამაბრკოლებელი თუ შემწყვეტი შესაგებლების ურთიერთშეპირისპირების ფარგლებში (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-827-2021, 03.12.2021 წ.).

43. მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ სარჩელში, მოსარჩელის მიერ მითითებულია ყველა ის ფაქტობრივი გარემოება, რომელთა დადასტურების შემთხვევაშიც, დაკარგული მოგების ანაზღაურების ნაწილში მოთხოვნა საფუძვლიანად მიიჩნევა, ხოლო, შესაგებელში, მოპასუხე „ი.“ მხოლოდ იმის აღნიშვნით შემოიფარგლა, რომ იგი არ ეთანხმება ამ გარემოებებს, რადგან მანქანა-დანადგარის ზარალი გამომრიცხავს ALOP-ის (დაკარგული მოგების ანაზღაურების) მოთხოვნას (იხ. შესაგებლის 42-ე ფაქტობრივი გარემოება). მოპასუხის შედავებასთან მიმართებით, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ მოპასუხეს მკაფიოდ არ დაუფიქსირებია უთითებდა თუ არა კონკრეტულად პოლისის მე-3 დანართის მე-3 სექციის 1.3. პუნქტით გათვალისწინებულ საგამონაკლისო პირობაზე და რას გულისხმობდა მითითებულ შედავებაში (მანქანა-დანადგარის ზარალი გამომრიცხავს ALOP-ის მოთხოვნას), მაშინ, როდესაც მოპასუხე – სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შესაგებელში კონკრეტული საგამონაკლისისა და ამ საგამონაკლისის გარშემო არსებული ფაქტობრივი გარემოებების მითითების, ასევე, ამ ფაქტების დამადასტურებელი მტკიცებულებების წარმოდგენის ვალდებულება ეკისრებოდა, რამეთუ დაზღვევის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავისას, სწორედ მზღვეველმა უნდა ამტკიცოს, რომ ზიანის გამომწვევი მიზეზი წარმოადგენს კანონის ან ხელშეკრულების საგამონაკლისის, რის გამოც, მასზე ვერ გავრცელდება სადაზღვეო დაფარვა (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-1091-2022, 23/02/2023 წ.). ამასთან, იმ შემთხვევაშიც, თუ საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ შესაგებელში „ი-ს“ მითითება მიემართებოდა პოლისის მე-3 დანართის მე-3 სექციის 1.3. პუნქტით გათვალისწინებულ საგამონაკლისო პირობა და გულისხმობდა ისეთ შემთხვევას, რომელიც გამომრიცხავს დაკარგული მოგების ანაზღაურებას იმ პირობებში, როდესაც სადაზღვეო შემთხვევა (საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანება) გამომწვეულია მანქანა-დანადგარების დაზიანებით, პალატა აღნიშნავს, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201.2 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტის (მოპასუხის წერილობით პასუხში (შესაგებელში) მითითებული უნდა იყოს:

დ) თუ მოპასუხე სარჩელს არ ცნობს, რა კონკრეტულ ფაქტებსა და გარემოებებს ემყარება მისი პასუხი (შესაგებელი) სარჩელის წინააღმდეგ), ამავე მუხლის მე-4 ნაწილისა (პასუხში (შესაგებელში) სრულყოფილად და თანამიმდევრობით უნდა იყოს ასახული მოპასუხის მოსაზრებები სარჩელში მითითებულ თითოეულ ფაქტობრივ გარემოებასა და მტკიცებულებასთან დაკავშირებით. თუ მოპასუხე არ ეთანხმება სარჩელში მოყვანილ რომელიმე გარემოებას, იგი ვალდებულია მიუთითოს ამის მიზეზი და დაასაბუთოს შესაბამისი არგუმენტაციით; წინააღმდეგ შემთხვევაში მას ერთმევა უფლება, შეასრულოს ასეთი მოქმედება საქმის არსებითად განხილვის დროს) და ამავე კოდექსის 219-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის (მხარეები შეზღუდული არიან, ახსნა-განმარტების მოსმენისას წარადგინონ ახალი მტკიცებულებები ან მიუთითონ ახალ გარემოებებზე, რომელთა შესახებაც არ ყოფილა მითითებული სარჩელსა თუ შესაგებელში ან საქმის მომზადების სტადიაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მათ შესახებ თავის დროზე საპატიო მიზეზით არ იყო განცხადებული) საფუძველზე, „ი“ ვალდებული იყო, მის ძირითად საპროცესო დოკუმენტში – შესაგებელში, ან უკიდურეს შემთხვევაში მოსამზადებელ სხდომაზე, საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვის დაწყებამდე, სრულყოფილად განემარტა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი რომელიმე მანქანა-დანადგარის დაზიანებასა და დაზღვეული ბიზნესის საოპერაციო გაშვების ვადის დაყოვნებას შორის, რაც მას არ განუხორციელებია.

44. ამდენად, საკასაციო პალატა სააპელაციო პალატისაგან განსხვავებით მიიჩნევს, რომ დაკარგული მოგების ანაზღაურების გამომრიცხავი გარემოების შესახებ, მოპასუხე „ი-ს“ მხრიდან მითითება არასათანადოდ განხორციელდა. შესაგებელში, მხოლოდ იმის აღნიშვნა, რომ „ი“ არ ეთანხმება ამ გარემოებებს, რადგან მანქანა-დანადგარის ზარალი გამომრიცხავს ALOP-ის მოთხოვნას (თუ ვივარაუდებთ, რომ აღნიშნული გათვალისწინებული იყო სადაზღვევო პოლისით და გულისხმობდა ისეთ საგამონაკლისო პირობას, რაზედაც სააპელაციო პალატა აპელირებდა) საკმარისი არ იყო და მოპასუხეს უნდა წარმოედგინა მოვლენების განვითარების ქრონოლოგია და დეტალური, ამომწურავი მსჯელობა, თუ რომელი მანქანა-დანადგარის დაზიანებაზეა საუბარი, როდის გაფუჭდა ეს მანქანა-დანადგარი, როგორ უკავშირდება მანქანა-დანადგარის დაზიანების საკითხი დაზღვეულ გვირაბში 2017 წლის ნოემბერში, 2018 წლის იანვარში ანდა 2018 წლის აპრილში განხორციელებულ კოლაფსს, საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანებას და მის შედეგად, დაკარგულ მოგებას; ამდენად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ გასაზიარებელია კასატორის – შპს „მ.ჰ-ის“ მოსაზრება მასზედ, რომ მოპასუხე „ი-ს“ არც შესაგებელში და არც მოსამზადებელ ეტაპზე წარ-

მოდგენილ რომელიმე განცხადებაში, არ განუმარტავს რაიმე მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი რომელიმე მანქანა-დანადგარის დაზიანებასა და დაზღვეული ბიზნესის საოპერაციო გაშვების ვადის დაყოვნებას შორის. შესაბამისად, იმ სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორების გათვალისწინებით, რომ „ი-ს“ ზემოაღნიშნული არგუმენტები არც შესაგებელში და არც მოსამზადებელ სხდომაზე არ მიუთითებია, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოპასუხემ დაკარგა მათზე დაყრდნობით სარჩელი-საგან თავდაცვის საპროცესო უფლება.

45. როგორც საკასაციო სასამართლო თავის არაერთ განჩინებაში განმარტავს, სამოქალაქო საპროცესო ნორმები, როგორც ფორმალურ წესთა ერთობლიობა, იმ სავალდებულო მოთხოვნებს ადგენს, რომელთა შეცვლა არც სასამართლოს და არც მხარეთა მიხედვლებაზე არაა დამოკიდებული (იხ. სუსგ-ები: №ას-1033-2018, 30.10.2018წ; №ას-851-817-2016, 04.11.2016წ.). ფაქტები, რომლებიც შესაგებლით შედავებული არ ყოფილა, გამოკვლეული ვერ იქნება საქმის საკასაციო ინსტანციაში განხილვისას. სსსკ-ის 201-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მიხედვით, მოპასუხე უნდა შეედავოს მოსარჩელის გამართულ, დასაბუთებულ მოთხოვნას ანუ დავის გადაწყვეტისათვის სამართლებრივად მნიშვნელოვან ფაქტობრივ გარემოებებს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტები (და არა მისი სამართლებრივი შეხედულებები) დამტკიცებულად ითვლება (იხ. სუსგ №ას-201-2019, 08.05.2019წ.).

46. განსახილველ შემთხვევაში, „ი-ს“ მხრიდან კვალიფიციური შედავების არარსებობის გამო, სარჩელში მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები დამტკიცებულად ითვლება, შესაბამისად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ არ არსებობს პოლისით გათვალისწინებული საგამონაკლისო პირობის არსებობის შესახებ, სააპელაციო პალატის მსჯელობის გაზიარების საფუძველი, რასაც შეეძლო დაკარგული მოგების ანაზღაურების შესაძლებლობა გამოერიცხა.

47. იმ შემთხვევაშიც, თუ საკასაციო პალატა სააპელაციო პალატის მსგავსად მიიჩნევდა, რომ „ი-მ“ დაკარგული მოგების ანაზღაურების ნაწილში კვალიფიციური შედავება განახორციელა და მისი მითითება (მანქანა-დანადგარის ზარალი გამორიცხავს ALOP-ის მოთხოვნას) მიემართებოდა პოლისის მე-3 დანართის მე-3 სექციის 1.3. პუნქტით გათვალისწინებულ საგამონაკლისო პირობას და გულისხმობდა ისეთ შემთხვევას, რომელიც გამორიცხავს დაკარგული მოგების ანაზღაურებას იმ პირობებში, როდესაც სადაზღვევო შემთხვევა (საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანება) გამოწვეულია მანქანა-დანადგარების დაზიანებით, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ კასატორმა დასაშვები და დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია დაუპირისპირა სააპელაციო პალატის მსჯელობას მასზედ, რომ დაზღვეულ გვირაბში მიწის მასის ჩა-

მოქცევა წარმოადგენდა მანქანა-დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის შედეგს.

48. ამ მიმართებით, საკასაციო პალატა იზიარებს კასატორის შედეგებს მასზედ, რომ სააპელაციო პალატამ სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ სააპელაციო საჩივრის განხილვის ფარგლებში, არასწორად გაიზიარა აპელანტის პოზიცია დაზღვეულ გვირაბში მიწის მასის ჩამოქცევის გამომწვევ მიზეზებთან დაკავშირებით და ამ სადავო გარემოების დადგენისას, არასწორად დაეყრდნო (L.a.) C&C-ის დასკვნას მხოლოდ იმ მოტივით, რომ მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულებით, სწორედ აღნიშნული კომპანია წარმოადგენდა ზარალის შემფასებელს.

49. საყურადღებოა, რომ 2016 წლის 01 ივლისს გაცემული CAR-000133/16 პოლისი მართლაც შეიცავს შემდეგი შინაარსის დათქმას: „ზიანის დამთვლელი – C&C“, თუმცა, არც პოლისი განმარტავს და არც სააპელაციო პალატის კვლევის საგანი გამხდარა თუ კონკრეტულად რა მოიაზრება „ზიანის დამთვლელში“. ასეთ ვითარებაში, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ „ზიანის დამთვლელი“ სიტყვა-სიტყვითი მნიშვნელობით გულისხმობს მატერიალური ზიანის ოდენობის გაანგარიშებაზე უფლებამოსილ სუბიექტს და არა დაზღვეულ გვირაბში მიწის მასის ჩამოქცევის გამომწვევი მიზეზების დამდგენ სუბიექტს. შესაბამისად, საკასაციო პალატა დაზღვეულ გვირაბში განხორციელებული კოლაფსისა და საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანების გენეზისის დადგენას მარტოოდენ C&C-ის დასკვნაზე დაყრდნობით, დაუსაბუთებლად მიიჩნევს.

50. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სადავო გარემოებათა არსებობა-არარსებობის დადგენისას, სასამართლო ინდივიდუალურად და ერთობლივად აფასებს საქმეში არსებულ მტკიცებულებებს, რის შედეგად აყალიბებს თავის შინაგან რწმენას გამოსაკვლევი საკითხის მიმართ (შდრ. სუსგ №ას-589-896-09, 22 იანვარი, 2010 წელი).

51. მტკიცებულებათა სახეები, რომელიც შეიძლება გამოიყენოს სასამართლომ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების დასადგენად, ამომწურავადაა განსაზღვრული სსკ-ის 102-ე მუხლის მე-2 ნაწილით, რომლის თანახმად, ამ გარემოებათა დამტკიცება შეიძლება თვით მხარეთა (მესამე პირთა) ახსნა-განმარტებით, მოწმეთა ჩვენებით, ფაქტების კონსტატაციის მასალებით, წერილობითი თუ ნივთიერი მტკიცებულებებითა და ექსპერტთა დასკვნებით.

52. საქართველოს უზენაესი სასამართლო თავის ერთ-ერთ განჩინებაში აღნიშნავს, რომ „ექსპერტის დასკვნა, ესაა მტკიცებულების ერთ-ერთი სახე, რომელიც შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს საქმის გარემოებათა დასადგენად. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 162-ე მუხლის ნორმატიული გაგებით, მტკიცების ამ საშუალე-

ბით შესაძლებელია საქმისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტის დადგენა, ხოლო ამგვარი მტკიცებულების გარეშე, ზოგიერთ შემთხვევაში, საქმეზე გადანაცვეტილების გამოტანა შეუძლებელია. ამასთან, ექსპერტი პროცესის მონაწილე სუბიექტია, რომელიც ფლობს სპეციალურ ცოდნას. მის მიერ შედგენილ დასკვნაში გადმოცემულია გამოკვლევის შინაარსი, შედეგები და პასუხი მის წინაშე დასმულ კითხვებზე. ექსპერტის დასკვნა უნდა შეესაბამებოდეს კანონის ნორმებს, შეიცავდეს გამოკვლევის ობიექტურობას, მყარ არგუმენტაციას დასმულ კითხვებზე, მეცნიერულად დასაბუთებულ პასუხებს. საბოლოოდ, სასამართლო განსაზღვრავს ექსპერტის დასკვნის იურიდიულ ძალას და ამ მტკიცებულების შეფასების შედეგად ადგენს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტობრივ გარემოებებს (იხ. სუსგ №ას-1152-2021, 31.01.2022).

53. ექსპერტიზის დასკვნისათვის, როგორც მტკიცებულების წყაროსათვის, მნიშვნელოვანია, რომ ის წარმოადგენდეს საპროცესო კოდექსით ნორმატიულად დადგენილ წესებს დაქვემდებარებულ დოკუმენტს, ყურადღება უნდა მიექცეს კვლევის მეთოდებს, საკვლევ მასალას და სხვადასხვა სპეციფიკურ დეტალებს, გამომდინარე ჩატარებული ექსპერტიზის სახეობიდან. შესაბამისად, ექსპერტის დასკვნის შეფასება ხდება ზოგადად მტკიცებულებების შეფასებისათვის დადგენილი ყოველმხრივი სრული და ობიექტური განხილვის კრიტერიუმებით. მტკიცებულების სრულყოფილად გამოკვლევა კი, გულისხმობს მისი შინაარსის სრულყოფილ შესწავლა-ანალიზს, ხოლო შემდეგ – მისი იურიდიული ძალის (დამაჯერებლობის, სარწმუნოების) შემოწმებას. ექსპერტის დასკვნის მტკიცებულებითი ძალა დამოკიდებულია მთელ რიგ პროცედურულ ასპექტებზე, კერძოდ, სწორად გაიგო თუ არა ექსპერტმა დასმული კითხვა და რამდენად სწორად არის ეს გადმოცემული მის დასკვნაში; რამდენად სწორ საფუძვლებსა და წინაპირობებს ეყრდნობა ექსპერტი; მოყვანილია თუ არა დასკვნაში ის ხერხები და მეთოდები, რომელთა საშუალებითაც ექსპერტი მივიდა შესაბამის შედეგებამდე; იყო თუ არა გამოსაკვლევი მასალა (ნიმუში) საკმარისი; არის თუ არა გასაგები დასკვნის შედეგი“ (იხ. სუსგ საქმეებზე: №ას-681-2023, 07/07/2023, №ას-311-2022, 01/11/2022 წ.).

54. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სააპელაციო პალატას სწორედ ზემოაღნიშნულ აზრებში განვითარებული მსჯელობის თვალსაზრისით, ერთობლიობაში უნდა შეეფასებინა საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებები, მათ შორის, მოსარჩელისა და მოპასუხის მხრიდან წარმოდგენილი ურთიერთსაწინააღმდეგო ექსპერტიზის დასკვნები, თ-ს და თ-ის რეპორტები (ტექნიკური მხარის განხილვის/პასუხების ანგარიში; ექსპერტის პასუხები შეკითხვებზე) დამატებით დასმულ შეკითხვებზე, სასამართლო სხდომაზე ექსპერტების მიერ ზეპირად მი-

ცემული განმარტებები და დაზღვეულ გვირაბში 2017 წლის ნოემბერში, 2018 წლის იანვარში ანდა 2018 წლის აპრილში განხორციელებული კოლაფსებისა და საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანების გამომწვევი მიზეზების განსაზღვრისას, უპირატესობა უნდა მიენიჭებინა მოსარჩელის – შპს „მ.პ-ის“ დაკვეთით, თ-ს და თ-ის მიერ მომზადებული დასკვნებისათვის, რომლებიც იმპერატიული და ამომწურავი ხასიათისაა. დასახელებული დასკვნები ექსპერტებისათვის დამატებით დასმულ შეკითხვებზე პასუხებთან (რეპორტებთან) ერთად, სრულყოფილად ასახავენ საექსპერტო კვლევის მიმდინარეობას და დაზღვეულ გვირაბში განხორციელებული კოლაფსების მიზეზად ერთმნიშვნელოვნად მიუთითებენ გრუნტის რთულ გეოლოგიურ პირობებზე, კლდის მასის შემადგენლობის კრიტიკულ ფაქტორებზე და არა მანქანა-დანადგარის მწყობრიდან გამოსვლას ან/და მათი სისტემის გაუმართაობაზე (იხ. ამ გადაწყვეტილების 3.2.9. აბზაცი; ასევე, რეპორტები). მოპასუხე „ი-ს“ მიერ წარდგენილი C&C-ის საექსპერტო დასკვნა კი, საკასაციო პალატის მოსაზრებით, სადავო გარემოების დადგენის მიზნებისათვის, ვერ ლახავს მტკიცებულებათა სანდოობისა და რელევანტურობისათვის სამოქალაქო კანონმდებლობით დადგენილ სტანდარტებს, რამეთუ იგი არც ამომწურავია და მითუმეტეს, არც იმპერატიული; აღნიშნული კი, საპროცესო კანონმდებლობის თანახმად, მტკიცებულებისთვის სამართლებრივი ძალის მინიჭების უმთავრესი წინაპირობაა. ამ თვალსაზრისით, აღსანიშნავია, რომ 2021 წლის 30 სექტემბრის სასამართლო სხდომაზე, C&C-ის საექსპერტო დასკვნის ერთ-ერთმა ავტორმა – მ.ვ-მა თავადვე დაადასტურა, რომ მისი დასკვნა არის საინფორმაციო, სარეკომენდაციო და არასავალდებულო ხასიათის, ხოლო, თ-ს დასკვნასთან მიმართებით, აღნიშნა, რომ „თ-ს რეპორტი კარგი რეპორტია. ნამდვილი გეოლოგის დანერილია, გულით და სულით...“.

55. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოსთვის არცერთ მტკიცებულებას არ აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა. სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით, რომელიც უნდა ემყარებოდეს მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ. ამასთანავე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 172-ე მუხლის თანახმად, ექსპერტის დასკვნის გაზიარება სასამართლოსთვის სავალდებულო არ არის და მას სასამართლო სტანდარტულად, 105-ე მუხლით დადგენილი წესების მიხედვით, შინაგანი რწმენის საფუძველზე აფასებს. შინაგანი რწმენის ჩამოყალიბებას საფუძვლად უნდა ედოს მტკიცებულებათა ობიექტური და სრული განხილვა. შესაბამისად, სასამართლომ მტკიცებულება-

თა ყოველმხრივი, ობიექტური შეფასების შედეგად, თავად უნდა გადაწყვიტოს, თუ რომელი მტკიცებულებაა სარწმუნო და რომელ მათგანს დაეყრდნოს.

56. ამდენად, მოცემულ შემთხვევაში, 2017 წლის ნოემბერში, 2018 წლის იანვარსა და 2018 წლის აპრილში დაზღვეულ გვირაბში განხორციელებული მოვლენეთა ქრონოლოგიის გათვალისწინებით, ასევე, მოსარჩელისა და მოპასუხის მიერ წარმოდგენილი ურთიერთსაწინააღმდეგო დასკვნების კვლევის მეთოდების, თ-ს და თ-ის მიერ მომზადებული დამატებით დასმულ შეკითხვებზე პასუხების და სასამართლო სხდომაზე ექსპერტების მიერ ზეპირად მიცემული განმარტებების შეფასების საფუძველზე, საკასაციო პალატა რწმუნდება იმაში, რომ სადავო გარემოების დადგენისას, გაიზიაროს მოსარჩელე შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ წარმოდგენილი თ-ს და თ-ის მიერ მომზადებული დასკვნები, როგორც უფრო მეტად მოტივირებული და დამაჯერებელი; აღნიშნულ დასკვნებზე დაყრდნობით კი, საკასაციო პალატა იზიარებს კასატორის შედავებას და უსაფუძვლოდ მიიჩნევს სააპელაციო პალატის მოსაზრებას მასზედ, რომ დაზღვეულ გვირაბში მიწის მასის ჩამოქცევა წარმოადგენდა მანქანა-დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლის შედეგს.

57. ამდენად, იმ შემთხვევაში, თუ სააპელაციო პალატას მიაჩნდა, რომ „ი-მ“ დაკარგული მოგების ანაზღაურების ნაწილში კვალიფიციური შედავება განახორციელა, სააპელაციო პალატას დამატებითი ყურადღება უნდა გაემახვილებინა იმაზე, რომ მოსარჩელე შპს „მ.ჰ-მა“ 2 სხვადასხვა კომპანიის თ-ს და თ-ის მიერ მომზადებული დასკვნების წარმოდგენის გზით (იხ. ამ გადაწყვეტილების 3.2.9. აბზაცი), შეძლო გარემოერიცხა რაიმე სახის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის არსებობა რომელიმე მანქანა-დანადგარის დაზიანებასა და დაზღვეულ გვირაბში განხორციელებულ კოლაფსებს, საკონტრაქტო სამუშაოების დაზიანებასა და მის შედეგად, დაკარგულ მოგებას შორის, ხოლო, მოპასუხემ მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი საექსპერტო დასკვნები სათანადო ხარისხის მტკიცებულებებით ვერ გააქარწყლა.

58. აქვე, პალატა აღნიშნავს, რომ რამდენადაც სადაზღვევო შემთხვევის გამომწვევი მიზეზების დადგენის მიზნებისათვის, საკასაციო პალატამ რელევანტურად მიიჩნია და დაეყრდნო თ-ს და თ-ის მიერ მომზადებულ დასკვნებს, პალატა დამატებით აღარ განავრცობს მსჯელობას „ი-ს“ ზიანის დამთვლელობის – „C&C“ დასკვნის ავტორების – ს.ნ-ისა და მ.ვ-ის აცტილების შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ 2021 წლის 29 სექტემბრის საოქმო განჩინების მართლზომიერებაზე, რამეთუ ამ საკითხის გამორკვევას სადავო საკითხის გადანყვეტისათვის, მნიშვნელობა აღარ აქვს.

59. გარდა ზემოაღნიშნულისა, კასატორი ქვემდგომი ინსტანციის სა-

სამართლოს გადაწყვეტილებას სადავოდ ხდის იმ კუთხითაც, რომ სამართლომ არასწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა ბანკის პროცენტთან დაკავშირებულ ზიანის ანაზღაურების ფაქტობრივ საფუძველს. შესაბამისად, წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრით კასატორი ითხოვს ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურებას.

60. კასატორის განმარტებით, ზიანის ანაზღაურების ნაწილში წარმოდგენილი სასარჩელო მოთხოვნები – 1) 397,844.38 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა სარჩელის შეტანის მომენტიდან ვალდებულების დარღვევით გამოწვეული ზიანისათვის; 2) სარჩელის შეტანიდან გადაწყვეტილების აღსრულებამდე 5,500,000 აშშ დოლარზე დარიცხული საპროცენტო სარგებელი, რომელიც შეადგენს წლიურ საბაზისო 9%-ს დამატებული აშშ დოლარში დაფიქსირებული ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთი (მეასედის სიზუსტით), სადაც ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთის ოდენობა განისაზღვრება ყოველი კალენდარული წლის 14 იანვარსა და 14 ივლისს – უკავშირდება „ი-ს“ მხრიდან 5 500 000 აშშ დოლარის გადაუხდელობიდან გამომდინარე დამდგარი ზიანის ანაზღაურებას.

61. დადგენილია, რომ ზემოაღნიშნული სასარჩელო მოთხოვნების დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი ორივე ინსტანციის სასამართლოში ის გარემოება გახდა, რომ მოვალისათვის წინასწარ სავარაუდო ვერ იქნებოდა ის ზიანი, რომელიც მოსარჩელის განმარტებით, მას ვალდებულების დროულად შეუსრულებლობის გამო მიადგა. აღნიშნულს არ იზიარებს კასატორი და განმარტავს, რომ ზიანის არასავარაუდოობის ასპექტზე სასამართლოს მხრიდან მითითება არარელევანტურია, რამეთუ სს „თ.ბ-ისთვის“ გადასახდელი პროცენტების ნაწილში, სარჩელში დასახელებული არცერთი ფაქტობრივი გარემოება „ი-ს“ მხრიდან სადავო არ გამხდარა და ასეც რომ ყოფილიყო, საკითხის გადასაწყვეტად მნიშვნელოვანია არა „ი-ს“ სუბიექტური ცოდნა სესხისა და პროცენტის შესახებ, არამედ ის, თუ რა შეიძლებოდა ყოფილიყო ოპტიმალური დამკვირვებლის პროგნოზი 5.5 მილიონი აშშ დოლარის შპს „მ.ჰ-ისთვის“ გადაუხდელობის შემთხვევაში.

62. ამდენად, სასარჩელო მოთხოვნების საფუძველად მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების, საკასაციო შედავებისა და ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოების მიერ განვითარებული მსჯელობის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატის კვლევის საგანია მოპასუხემ მოსამზადებელ ეტაპზე ბანკის პროცენტთან დაკავშირებული ზიანის ანაზღაურების ფაქტობრივ საფუძველთან მიმართებით განახორციელა თუ არა შედავა და აღნიშნულის დადასტურების შემთხვევაში, მოპასუხის ქმედებამ – დაკარგული მოგების (ALOP) დროულად გადაუხდელო-

ბამ, გამოიწვია თუ არა ქონებრივი ზიანი მოსარჩელისათვის და იყო თუ არა აღნიშნული ზიანი მოპასუხისათვის წინასწარ სავარაუდო.

63. სადავო საკითხთან მიმართებით, ნიშანდობლივია აღინიშნოს, რომ ზიანის, როგორც მართლსაწინააღმდეგო ქმედების თანამდევი შედეგის არსებობა, ობიექტურ მონაცემებს უნდა ემყარებოდეს და არ უნდა შორდებოდეს სამართლებრივ და ეკონომიკურ განსაზღვრულობას, კერძოდ, მან გამოხატვა უნდა ჰპოვოს ეკონომიკურ ერთეულში და მისი მიღება შესაძლებელი უნდა იყოს ობიექტურად, სამოქალაქო ბრუნვის ნორმალური განვითარების საფუძველზე. ამ თვალსაზრისით, უარლრესად დიდი მნიშვნელობისაა მტკიცების პროცედურა. მოსარჩელემ სასამართლოს უნდა მიუთითოს ყველა იმ გარემოებაზე, რომლებიც კანონის მიხედვით ასაბუთებენ სასარჩელო მოთხოვნას (მე-4, 102, 178-ე მუხლები). მოპასუხემ კი შესაგებელში უნდა მიუთითოს ყველა იმ გარემოებაზე, რომლებიც კანონის მიხედვით არ ადასტურებენ მოსარჩელის მოთხოვნის არსებობას. მოპასუხეზეა დამოკიდებული, რამდენად წარმატებით აქარწყლებს იგი სარჩელის ფაქტობრივ გარემოებებსა და მოსარჩელის მიერ წარდგენილ მტკიცებულებებს. თუ მოპასუხე სარჩელში მითითებულ ზიანის განაპირობებელ ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით, საფუძვლიან მოსაზრებას არ გამოთქვამს, არ დაასაბუთებს და არ გააბათილებს შესაბამისი მტკიცებულებებით, მაშინ, მოპასუხე სათანადოდ ვერ გაუწევს პროცედურულ წინააღმდეგობას მოსარჩელეს (შდრ. ი. გაგუა., მტკიცების ტვირთი სამოქალაქო სამართლის პროცესში, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბ., 2013, გვ. 23-25, რედაქტორები – ზ. ძლიერიშვილი, ნ. კვანტალიანი) (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-960-2020, 13/10/2021 წ.).

64. აქვე, საკასაციო პალატა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201.2 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტის (მოპასუხის წერილობით პასუხში (შესაგებელში) მითითებული უნდა იყოს: დ) თუ მოპასუხე სარჩელს არ ცნობს, რა კონკრეტულ ფაქტებსა და გარემოებებს ემყარება მისი პასუხი (შესაგებელი) სარჩელის წინააღმდეგ), ამავე მუხლის მე-4 ნაწილის (პასუხში (შესაგებელში) სრულყოფილად და თანამიმდევრობით უნდა იყოს ასახული მოპასუხის მოსაზრებები სარჩელში მითითებულ თითოეულ ფაქტობრივ გარემოებასა და მტკიცებულებასთან დაკავშირებით. თუ მოპასუხე არ ეთანხმება სარჩელში მოყვანილ რომელიმე გარემოებას, იგი ვალდებულია მიუთითოს ამის მიზეზი და დაასაბუთოს შესაბამისი არგუმენტაციით; წინააღმდეგ შემთხვევაში მას ერთმევა უფლება, შეასრულოს ასეთი მოქმედება საქმის არსებითად განხილვის (დროს) და ამავე კოდექსის 219-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის (მხარეები შეზღუდული არიან, ახსნა-განმარტების მოსმენისას წარადგინონ ახალი მტკიცებულებები ან მიუთითონ ახალ გარემოებებზე, რომელთა

შესახებაც არ ყოფილა მითითებული სარჩელსა თუ შესაგებელში ან საქმის მომზადების სტადიაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მათ შესახებ თავის დროზე საპატიო მიზეზით არ იყო განცხადებული) საფუძველზე განმეორებით განმარტავს, რომ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების დარღვევით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების დაკისრების უსაფუძვლობაზე (ისევე როგორც დაკარგული მოგების ანაზღაურების მოთხოვნის უსაფუძვლობაზე) მოპასუხეს უნდა მიეთითებინა მის ძირითად საპროცესო დოკუმენტში ან უკიდურეს შემთხვევაში მოსამზადებელ სხდომაზე, საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვის დაწყებამდე.

65. განსახილველ შემთხვევაში, საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ მოსარჩელემ ხელშეკრულების შეუსრულებლობით დამდგარი ზიანის ანაზღაურების დასასაბუთებლად, წარმოადგინა 2016 წლის 29 დეკემბრის №2044964-8688827 საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება, 2019 წლის 09 სექტემბერს, შპს „მ.ჰ-სა“ და სს „თ.ბ-ს“ შორის გაფორმებული შეთანხმება, სს „თ.ბ-ის“ წერილი 01.04.2019-18.10.2019-ის ჩათვლით საპროცენტო განაკვეთების დადასტურებაზე, 03.04.2019 წლიდან სარჩელის შეტანამდე ზიანის გაანგარიშების კალკულაცია და ფაქტობრივი გარემოების სახით მიუთითა, რომ დაკარგული მოგების (ALOP) დროულად, 2019 წლის 03 აპრილს გადახდის შემთხვევაში, შპს „მ.ჰ-ი“ დაფარავდა სს „თ.ბ-ის“ სასესხო თანხას და ამით შეიმცირებდა ბანკის წინაშე საპროცენტო ხარჯს. აღსანიშნავია, რომ მოპასუხემ შესაგებელში შედავება დააფუძნა მხოლოდ დაკარგული მოგების ანაზღაურების ფორმალური და ფაქტობრივი წინაპირობების არარსებობას და მიუთითა, რომ არ ეთანხმებოდა ბანკის პროცენტის დარიცხვის საფუძველზე წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების ნაწილში სარჩელში აღწერილ გარემოებებს, რადგან არ არსებობდა დაკარგული მოგების ანაზღაურების ფორმალური და ფაქტობრივი წინაპირობა. გამომდინარე იქიდან, რომ საკასაციო პალატამ წინამდებარე გადაწყვეტილებით უკვე იმსჯელა და დაკარგული მოგების ანაზღაურების მოთხოვნის ნაწილში სასარჩელო მოთხოვნა საფუძვლიანად მიიჩნია, ზიანის წარმომშობი და მისი ოდენობის განმაპირობებელი ფაქტობრივი გარემოებები, შეუდავებელი დარჩა, რამეთუ ზიანის ოდენობა ან/და ზიანის ანაზღაურების რომელიმე ელემენტი არც შესაგებელში და არც მოსამზადებელ ეტაპზე მოპასუხეს სადავო არ გაუხდია.

66. იმ შემთხვევაშიც, თუ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების დარღვევით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების დაკისრების უსაფუძვლობაზე მოპასუხეს მის ძირითად საპროცესო დოკუმენტში ან უკიდურეს შემთხვევაში მოსამზადებელ სხდომაზე, საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვის დაწყებამდე შედავება ექნებოდა განხორციელებული, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაშიც, მოსარჩე-

ლემ სათანადოდ მოახდინა მტკიცების ტვირთის რეალიზება მისთვის ხელშეკრულების შეუსრულებლობით დამდგარი ზიანის ანაზღაურების დასასაბუთებლად, ხოლო, მოპასუხემ წინააღმდეგობა ვერ გაუწია მოსარჩელის მიერ დასაბუთებულ, ზიანის წარმომშობ და მისი ოდენობის განმაპირობებელ ფაქტობრივ გარემოებებს და ვერ შეძლო მისთვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრების კანონშეუსაბამობის დადასტურება.

67. ამ თვალსაზრისით, საკასაციო პალატა მიზანშეწონილად მიიჩნევს განმარტოს, რომ სახელშეკრულებო ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას (სსკ-ის 361.2 მუხლი). ამ მოთხოვნების შეუსრულებლობა უკვე ვალდებულების დარღვევაა. სახელშეკრულებო ვალდებულების დარღვევისათვის სამოქალაქო-სამართლებრივი პასუხისმგებლობა გამოხატულებას ჰპოვებს მოვალეზე კანონით დადგენილი ქონებრივი ზემოქმედების ზომებში. სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე, რომელიც არღვევს ვალდებულებას, პასუხს აგებს დაზარალებულის წინაშე. ვალდებულების შესრულების ლეგიტიმური სახელშეკრულებო ინტერესი სამართლებრივი დაცვის თვალსაზრისით, განსაკუთრებული სიკეთეა ნებისმიერ სამართლებრივ სისტემაში. სახელშეკრულებო ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვანი შესრულების შემთხვევაში, პასუხისმგებლობის ყველაზე გავრცელებული სახეა ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება, ანუ პასუხისმგებლობა გამოიხატება დამრღვევი მხარის ვალდებულებაში, მიყენებული ზიანი ნატურით ან ფულადი სახით ანაზღაურებაში (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-409-2022, 08.06.2022 წ.).

68. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ ზიანის ანაზღაურება მიეკუთვნება მეორად/დამატებით მოთხოვნებს და იწვევს ქონებრივი ან არაქონებრივი ხასიათის უარყოფითი შედეგების დადგომას (შდრ. ჰ. ბოილინგი, პ. ლუტრინგჰაუსი, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ცალკეული მოთხოვნების სისტემური ანალიზი, თბილისი, 2009, გვ.33). ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა წარმოიშობა, მაშინ, როდესაც პირველადი მოთხოვნის შესრულებისას ჩნდება პრობლემა. პრობლემა შეიძლება მდგომარეობდეს ვალდებულების შეუსრულებლობაში, არაჯეროვნად შესრულებაში ან ხელშეკრულებიდან გამომდინარე სხვა ვალდებულების დარღვევაში. ზიანის ანაზღაურების მეორადი მოთხოვნის უფლება შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს ნებისმიერი სახის ვალდებულების დარღვევით გამოწვეული ზიანის არსებობისას (იხ. სუსგ საქმეზე №ას-409-2022, 08/06/2022 წ.).

69. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების დარღვევისათვის, ზიანის ანაზღაურების დაკისრების

ცენტრალურ და უზოგადეს ნორმას წარმოადგენს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 394.1 მუხლი, რომელიც კრედიტორს მოვალის მიერ სახელშეკრულებო ვალდებულების დარღვევის შედეგად წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებას ანიჭებს. აღნიშნული ნორმით გათვალისწინებული დანაწესის გამოყენების წინაპირობებია: 1. მოვალის მართლსაწინააღმდეგო ქმედება; 2. ზიანი; 3. მიზეზობრივი კავშირი ქმედებასა და ზიანს, როგორც დამდგარ შედეგს შორის; 4. მოვალის ბრალეულობა (განზრახვა ან გაუფრთხილებლობა). საგულისხმოა, რომ ზიანის კომპონენტის ქვეშ მოსარჩელეს ეკისრება არამარტო ზოგადად, ქონებრივი დანაკლისის ფაქტობრივი გარემოების დამტკიცების, არამედ ამ დანაკლისის ოდენობის სარწმუნოდ დადასტურების ვალდებულება. ამასთან, მტკიცების ტვირთის ობიექტური და სამართლიანი განაწილების პირობებში, როგორც მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენის, ისე ზიანის მიყენების ფაქტისა და განცდილი ზიანის ოდენობის, აგრეთვე დამდგარ შედეგსა და ჩადენილ უმართლობას შორის მიზეზობრივი კავშირის დამტკიცების ტვირთი მოსარჩელის (კრედიტორის) მხარეზეა.

70. ზიანი წარმოადგენს პირის ქონებრივი და არაქონებრივი ინტერესების მისი ნების გარეშე ხელყოფას, რისი ანაზღაურებაც აღიარებულია ბრუნვის წეს-ჩვეულებებით და შეზღუდული არ არის კანონმდებლობით. როგორც საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, ასევე განვითარებული ქვეყნების კანონმდებლობა, ერთმანეთისაგან განასხვავებს ქონებრივ და არაქონებრივ ზიანს. ქონებრივი ზიანი ქონებრივი სიკეთის ხელყოფით შემოიფარგლება. ქონებრივ ზიანში იგულისხმება არა მხოლოდ დაზარალებულის ქონებრივი აქტივების შემცირება, არამედ პასივების გაზრდაც.

71. საკასაციო პალატამ არაერთ საქმეზე განმარტა, რომ ზიანი არის კანონით გათვალისწინებული ანაზღაურებადი სხვაობა „უნდა-ყოფილიყო“ და „არის მდგომარეობას“ შორის (სხვაობის ჰიპოთეზა). სამოქალაქო კოდექსის 408-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, პირმა, რომელიც ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, უნდა აღადგინოს ის მდგომარეობა, რომელიც იარსებებდა, რომ არ დამდგარიყო ანაზღაურების მავალდებულებელი გარემოება. დასახელებული ნორმის მიხედვით, პირმა, რომელიც ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, უნდა აღადგინოს პირვანდელი მდგომარეობა, ანუ მდგომარეობა, რომელიც იარსებებდა, რომ არა ვალდებულების დარღვევა (Total reparation-ის პრინციპი). ამასთანავე მნიშვნელობა არა აქვს, თუ რამდენად მაღალია მოვალის ბრალეულობის (განზრახვა თუ გაუფრთხილებლობა) ხარისხი ზიანის დადგომაში.

72. საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ ზიანი მართლსაწინააღმდე-

გო ქმედებით უნდა იყოს მიყენებული. წინააღმდეგ შემთხვევაში, როგორც წესი, ზიანის ანაზღაურების საკითხი არ დადგება. მართლსაწინააღმდეგოდ მოქმედებს ის, ვინც არღვევს სამართლებრივ დანაწესებს, სამართლის ნორმათა მოთხოვნებს. მართლწინააღმდეგობა ობიექტური ნიშანია სამართალდარღვევისა და მისი არსებობა არაა დამოკიდებული მოვალის ცნობიერების ხასიათზე, ანუ, აცნობიერებდა თუ არა მოვალე თავისი ქმედების სამართლებრივ ხასიათს. მთავარია, რომ მოვალის ქმედება არ შეესაბამება კანონის მოთხოვნებს. მართლსაწინააღმდეგო ქმედებით სახელშეკრულებო ურთიერთობებში მოვალე ძირითადად კრედიტორის შეფარდებით (რელატიურ) უფლებებს არღვევს. მართლსაწინააღმდეგო ქმედება გულისხმობს როგორც აქტიურ მოქმედებას, ისე უმოქმედობასაც. როცა ხელშეკრულების მხარე არ ასრულებს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებას, იგი მართლსაწინააღმდეგოდ მოქმედებს. მისი არსი ისაა, რომ ქმედება არღვევს სამართლის ნორმით გამოსახული მოქმედების ან უმოქმედობის ვალდებულებას. კანონის ან ხელშეკრულების ძალით პირი ვალდებული იყო (სამართლებრივი კრიტერიუმი, რომელიც გულისხმობს განსაზღვრული მოქმედების განხორციელების სამართლებრივ ვალდებულებას) და შეეძლო ემოქმედა (მოქმედების განხორციელების ფაქტობრივი შესაძლებლობა), თუმცა არ შეასრულა ან არაჯეროვნად შეასრულა განსაზღვრული მოქმედება. სამოქალაქო სამართალში მართლსაწინააღმდეგოდ მიიჩნევა სხვა პირთა დაცული ინტერესის ხელყოფა. მართლწინააღმდეგობა მოიცავს როგორც კანონით დადგენილი წესების, ისე ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების დარღვევას.

73. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ მიზეზობრივი კავშირი სამართალდარღვევის ერთ-ერთი აუცილებელი ელემენტია. ანაზღაურდება მხოლოდ ისეთი ზიანი, რომელიც მართლსაწინააღმდეგო ქმედებით იყო გამოწვეული. იმისათვის, რომ მოვალეს დაეკისროს პასუხისმგებლობა ვალდებულების დარღვევისათვის, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა გაირკვეს, წარმოადგენს თუ არა ზიანი მოვალის მოქმედების უშუალო შედეგს, რამეთუ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 412-ე მუხლის თანახმად, ანაზღაურდება მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო და წარმოადგენს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგს. როდესაც ხელშეკრულების მხარე კისრულობს ვალდებულებას, მას მხედველობაში აქვს მხოლოდ იმ რისკის აღება, რომელიც კანონზომიერად არის დაკავშირებული ხელშეკრულების შესრულებასთან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მისგან შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს მხოლოდ იმ ზიანის ანაზღაურება, რომელიც ხელშეკრულების დარღვევის ნორმალურ შედეგად აღიქმება (იხ. სუსგ. №ას-459-438-2015, 07.10.2015).

74. განსახილველ შემთხვევაში, მოსარჩელის მოთხოვნა ეხება ფულადი ვალდებულების განსაზღვრულ ვადაში შეუსრულებლობის გამო მიყენებულ ზიანს. მოსარჩელემ კუთვნილი მტკიცების ტვირთის რეალიზების მიზნით, ქონებრივი დანაკლისის ფაქტობრივი გარემოებისა და ამ დანაკლისის ოდენობის სარწმუნოდ დასადასტურებლად, წარმოადგინა 2016 წლის 29 დეკემბრის №2044964-8688827 საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება (ხელშეკრულების თანახმად, „მ.ჰ-ის“ მშენებლობის/დეველოპმენტის ფინანსირების მიზნით, შპს „მ.ჰ-ზე“ სესხის სახით გაიცა 5 000 000 აშშ დოლარი. აღნიშნული სესხის მოცულობა რამდენჯერმე გაიზარდა და 2018 წლის 23 ოქტომბრის შეთანხმებით შეადგინა 29,285,890.75 აშშ დოლარი. ხელშეკრულების თანახმად, შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ აღებული სესხი მოიცავდა როგორც საბაზისო პროცენტს (სესხის აღებისას 10%), ასევე ლიბორის (LIBOR) საპროცენტო განაკვეთს. საპროცენტო განაკვეთი დგინდება ყოველ 3 თვეში გამოქვეყნებული ლიბორის განაკვეთის შესაბამისად, რომელიც ემატებოდა საბაზისო 10%-ს), 2019 წლის 09 სექტემბერს, შპს „მ.ჰ-სა“ და სს „თ.ბ-ს“ შორის გაფორმებული შეთანხმება (შეთანხმებით შეიცვალა სესხზე პროცენტის დარიცხვის წესი. კერძოდ, მხარეთა შეთანხმებით დადგინდა, რომ სესხს 2019 წლის 01 ოქტომბრიდან დაერიცხებოდა წლიური საბაზისო 9% + ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთი აშშ დოლარში (მეასედის სიზუსტით). ბანკისა და შპს „მ.ჰ-ის“ 6 თვის ლიბორის განაკვეთი განისაზღვრება ყოველი წლის 14 ივლისს და 14 იანვარს), სს „თ.ბ-ის“ წერილი 01.04.2019-18.10.2019-ის ჩათვლით საპროცენტო განაკვეთების დადასტურებაზე, 03.04.2019 წლიდან სარჩელის შეტანამდე ზიანის გაანგარიშების კალკულაცია და განმარტა, რომ დაკარგული მოგების (ALOP) დროულად, 2019 წლის 03 აპრილს გადახდის შემთხვევაში, შპს „მ.ჰ-ი“ დაფარავდა სს „თ.ბ-ის“ სასესხო თანხას და ამით შეიმცირებდა ბანკის წინაშე საპროცენტო ხარჯს.

75. მოსარჩელის მოთხოვნასთან დაკავშირებით, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ კანონმდებლის ნებას წარმოადგენს, სამოქალაქო პასუხისმგებლობა გაავრცელოს იმ ზიანზე, რომელიც სამოქალაქო ბრუნვის საშუალო მონაწილის შემეცნების უნარის მქონე მოვალისთვის აღქმადი და განჭვრეტადი იქნება. დაუშვებელია, მოვალეს ეკისრობდეს იმის გამორკვევის ვალდებულება, თუ რა მიზნით აპირებს კრედიტორი მისგან მიღებული შესრულების განკარგვას, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა განსაკუთრებულ გარემოებათა გამო, შესრულების საგნის ამგვარი ფორმით კრედიტორის მიერ განკარგვის ინტერესი მოვალის მხრიდან განჭვრეტადი და სავარაუდოა.

76. განსახილველ შემთხვევაში, მხარეთა შორის გაფორმებული „დაზღვევის სფეროში ურთიერთანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრუ-

ლების“ საგნის (საქართველოში, ახალციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის „მ.ჰ-ის“ მშენებლობის პროექტის დაზღვევა), შპს „მ.ჰ-ის“ საქმიანობის (შპს „მ.ჰ-ი“ არის ახალციხის რაიონში, მდ. მტკვარზე ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის და ოპერირების მიზნით დაფუძნებული კომპანია), დაკარგული მოგების დაზღვევის კომერციული იდეის (იმ დაკარგული მოგების ანაზღაურება, რაც გამოწვეულია სამშენებლო სამუშაოების დაზიანების გამო, დაგეგმილ პერიოდში, ჰესის ექსპლუატაციაში გაშვების შეფერხებით) და იმ გარემოების გათვალისწინებითაც, რომ საქმეში წარმოდგენილი საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებით საპროცენტო განაკვეთების განსაზღვრა დამოკიდებული იყო, მათ შორის, ჰესის წარმატებით გაშვებაზე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოპასუხისათვის, როგორც სადაზღვევო კომპანიისათვის, ცნობილი უნდა ყოფილიყო ის რისკები, რის წინაშეც შეიძლება დამდგარიყო ჰესის მშენებელი კომპანია (რომელმაც ჰესის აშენების შემდეგ ოპერირება უნდა მოახდინოს), თუ იგი გამოიჩინდა გულგრილობას და დროულად არ შეასრულებდა ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებას – დაკარგული მოგების ანაზღაურების სახით, მით უფრო მაშინ, როდესაც მისთვის ცნობილი იყო მესამე პირების წინაშე კრედიტორის ფულადი ვალდებულებების არსებობის შესახებ, რაც დასტურდება საქმეში წარმოდგენილი პოლისი №CAR-000133/16-ის დამატება №1-ით, რომლის მიხედვით, შპს „მ.ჰ-მა“ მიმართა სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ „დაზღვევის სფეროში ურთიერთთანამშრომლობის შესახებ“ 2016 წლის 01 ივლისის ხელშეკრულების ფარგლებში გაცემულ სამშენებლო რისკების დაზღვევის პოლისში მოსარგებლის ცვლილების შესახებ, ხოლო, „ი-მ“ დაადასტურა, რომ T. B-ი განისაზღვრა პირველი რიგის ბენეფიციარად მ.ჰ-ის ქონებისა და ობიექტზე შესასრულებელი სამუშაოების წინაშე, მისი ფინანსური ინტერესების ფარგლებში. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ პირველი სასარჩელო მოთხოვნისაგან (სადაზღვევო შემთხვევით მიყენებული მატერიალური ზიანის ანაზღაურება) თავდაცვის მიზნით, მოპასუხე „ი“ თავადვე აპელირებდა იმ გარემოებაზე, რომ დაზღვევის ხელშეკრულებაში ცვლილებების შედეგად, კონკრეტულ სადაზღვევო პროდუქტში განისაზღვრა კონკრეტული დაზღვეული/ბენეფიციარი/მოსარგებლე, ანუ, მოთხოვნის მქონე პირი – სს „თ.ბ-ი“. ასეთ დროს, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ ზიანის წარმოშობის ალბათობა განიხილება იმდენად ცალსახა რისკად, რომელიც სამოქალაქო ბრუნვის საშუალო მონაწილე მოვალისათვის თავისთავად სავარაუდო უნდა ყოფილიყო. შესაბამისად, საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ „ისათვის“ წინასწარ სავარაუდო იყო ის ზიანი, რაც შეიძლებოდა შპს „მ.ჰ-ს“ მისდგომოდა დაკარგული მოგების ანაზღაურებაზე უარის თქმის შემთხვევაში და სახეზეა ზიანის ანაზღაურებისათვის საქართველოს სა-

მოქალაქო კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული აუცილებელი ელემენტი.

77. გარდა ამისა, იმ ვითარებაში, როდესაც დგინდება მოპასუხის მხრიდან სამოქალაქო კოდექსის 394-ე მუხლის (ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა ვალდებულების დარღვევისას) წინაპირობების დარღვევა და ეს დარღვევა ფულადი ვალდებულების – დაკარგული მოგების (ALOP) დროულად გადაუხდელობას შეეხება (რაზედაც საკასაციო პალატამ წინამდებარე გადანყვეტილებით უკვე იმსჯელა და ამ ნაწილში, საფუძვლიანად მიიჩნია სასარჩელო მოთხოვნა), საკასაციო პალატის მოსაზრებით, არ ჩნდება კითხვა ზიანის წინასწარ სავარაუდოების შესახებ იმ თვალსაზრისითაც, რომ თანხის დროულად გადახდის ვალდებულების შეუსრულებლობისას, მოსარჩელისათვის ზიანის მიყენების ალბათობა მოპასუხისათვის ფულის თვისობრივი ფუნქციიდან გამომდინარეც, წინასწარ სავარაუდო უნდა ყოფილიყო.

78. საკასაციო პალატა ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ როგორც ზიანის მიყენების ფაქტი, ასევე განცდილი ზიანის ოდენობის დამტკიცების ტვირთი აწევს დაზარალებულ მხარეს ანუ კრედიტორს, თუმცა, უზენაესი სასამართლოს განმარტების თანახმად: ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობა კრედიტორს ყოველთვის აყენებს ზიანს და სხვაგვარი ვალდებულების შეუსრულებლობით გამოწვეული ზიანისაგან განსხვავებით, განსაკუთრებული მტკიცება არ სჭირდება არც ზიანის მიყენების ფაქტისა და არც მისი ოდენობის დადგენას“ (იხ. სუსგ-ები საქმეებზე: №ას-929-869-2017, 2017 წლის 27 დეკემბერი; №ას-254-241-2015, 2015 წლის 6 მაისი; №ას-992-950-2013, 2014 წლის 4 მარტი).

79. რაც შეეხება კასატორის შედავებას 2021 წლის 25 ოქტომბრის საოქმო განჩინებასთან მიმართებით, რომლითაც არ დაკმაყოფილდა მოსარჩელის შუამდგომლობა საქმიდან ამორიცხულიყო Ulrich Werwigk-ის იურიდიული დასკვნა, საკასაციო პალატა იზიარებს სააპელაციო პალატის მოსაზრებას მასზედ, რომ მტკიცებულების წარმოდგენა მხარის უფლებაა, ხოლო გაიზიარებს თუ არა მას სასამართლო, სასამართლოს შეფასების საკითხი. აქვე აღსანიშნავია, რომ განსახილველ შემთხვევაში, არ დგინდება სასამართლოს მხრიდან მოსარჩელის რაიმე საპროცესო უფლების დარღვევის ფაქტი, რამეთუ გასაჩივრებული გადანყვეტილების დასკვნები არ ემყარება სადავო მტკიცებულებას.

80. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადანყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადანყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ, განსახილველ შემთხვევაში,

არ არსებობს საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველი, ვინაიდან საჭირო არაა მტკიცებულებათა დამატებით გამოკვლევა, შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო უფლებამოსილია, თვითონ მიიღოს გადაწყვეტილება საქმეზე; კერძოდ, პალატას მიაჩნია, რომ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ შეცვლით, შპს „მ.ჰ-ის“ სარჩელი სრულად უნდა დაკმაყოფილდეს.

81. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. ამავდროულად მე-2 და მე-3 ნაწილების თანახმად, აღნიშნული წესები შეეხება, აგრეთვე, სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც განიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას. თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, იგი შესაბამისად შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც.

82. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 37-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, პროცესის ხარჯებს შეადგენს სასამართლო ხარჯები და სასამართლოს გარეშე ხარჯები. ამავდროულად მე-2 ნაწილის თანახმად, სასამართლო ხარჯებს შეადგენს სახელმწიფო ბაჟი და საქმის განხილვასთან დაკავშირებული ხარჯები. ამავდროულად მე-3 ნაწილის თანახმად კი, სასამართლოს გარეშე ხარჯებს წარმოადგენს ადვოკატისათვის გაწეული ხარჯები, დაკარგული ხელფასი (განაცდური), მტკიცებულებათა უზრუნველსაყოფად გაწეული ხარჯები, აგრეთვე მხარეთა სხვა აუცილებელი ხარჯები.

83. განსახილველ შემთხვევაში, შპს „მ.ჰ-ი“ ითხოვს გაწეული საადვოკატო ხარჯის – 13933.03 ლარის (ჯამში შპს „მ.ჰ-ის“ მიერ გაწეული საადვოკატო ხარჯები შეადგენს 20,933.03 ლარს. სააპელაციო სასამართლოს მხრიდან „ი-სათვის“ დაკისრებულ იქნა მხოლოდ 7000 ლარი, შესაბამისად, კასატორი სადავოდ ხდის დარჩენილი საადვოკატო ხარჯის – 13,933.03 ლარის დაკისრებაზე უარის თქმას), მთარგმნელობითი ხარჯების – 82699.24 ლარისა და თარგმანის დამონმების სანოტარო ხარჯების – 5338.36 ლარის მოპასუხისათვის დაკისრებას.

84. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მყარად დადგენილი პრაქტიკის თანახმად, საპროცესო კანონმდებლობა პროცესის ხარჯების საკითხის განხილვის თაობაზე რაიმე სპეციალური წარმოების სახეს არ იცნობს, გარდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 261-ე მუხლით დადგენილი შემთხვევებისა. ამასთან, სასამართლოს ყოველთვის

შეუძლია გამოიტანოს გადაწყვეტილება პროცესის ხარჯების თაობაზე, თუკი ამას მხარეები მოითხოვენ და დაადასტურებენ სათანადო მტკიცებულებებით. სასამართლოსთვის მინიჭებული ამგვარი ლეგიტიმური უფლება გამომდინარეობს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 249-ე მუხლის მე-5 ნაწილის დებულებიდან, რომლის მიხედვითაც, გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი უნდა შეიცავდეს სასამართლოს მითითებას სასამართლო ხარჯების განაწილების თაობაზე. საპროცესო ხარჯების განაწილება მხარეთა შორის ხდება თითოეული ინსტანციის სასამართლოში ცალ-ცალკე და იმის მიხედვით, თუ როგორ შეცვლის ზემდგომი ინსტანციის სასამართლო გადაწყვეტილებას, ამას მოჰყვება პროცესის ხარჯების განაწილების ცვლილებაც.

85. საქმის მასალების მიხედვით დგინდება, რომ მთარგმნელობითი ხარჯების ოდენობა ჯამში შეადგენს 82,699.24, ხოლო სანოტარო ხარჯი შეადგენს 5,338.36 ლარს, რისი ანაზღაურებაც სრულად უნდა დაეკისროს მოპასუხეს. რაც შეეხება საადვოკატო მომსახურეობის ხარჯებს, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ იმ მხარის წარმომადგენლის დახმარებისათვის განეულ ხარჯებს, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, სასამართლო დააკისრებს მეორე მხარეს გონივრულ ფარგლებში, მაგრამ არაუმეტეს დავის საგნის ღირებულების 4 პროცენტისა, ხოლო არაქონებრივი დავის შემთხვევაში – განსახილველი საქმის მნიშვნელობისა და სირთულის გათვალისწინებით, 2 000 ლარამდე ოდენობით (სსსკ-ის 53.1 მუხლის ბოლო წინადადება).

86. საკასაციო პალატის განმარტებით, ზემოაღნიშნული ნორმის დისპოზიცია იმგვარად არის ფორმულირებული, რომ არ ადგენს განეული ხარჯის სანაცვლო ანაზღაურების ერთმნიშვნელოვან ოდენობას, არამედ ამ ოდენობის გონივრულად განსაზღვრის უფლებას უტოვებს სასამართლოს. კანონმდებლის ამგვარი მიდგომა განპირობებულია იმ მოსაზრებით, რომ ადვოკატის მომსახურებაში გადახდილი ხარჯების სანაცვლო ანაზღაურებამ დაუსაბუთებლად არ უნდა შეზღუდოს პროცესის მონაწილე მხარის უფლება და არ უნდა შექმნას წარმომადგენლის დახმარებისათვის განეული ხარჯების ოდენობის ხელოვნურად გაზრდის პროცესუალური საფუძველი; ნორმის ამგვარი შინაარსის მიზანია პროცესის მონაწილე მეორე მხარის უფლებების დაუსაბუთებელი შეზღუდვის თავიდან აცილება. გონივრულობის კრიტერიუმად კი, კანონმდებელი მიიჩნევს დავის საგნის ღირებულების არაუმეტეს 4%-ს. ნიშანდობლივია, რომ დავის საგნის ღირებულების 4% წარმომადგენს ზედა ზღვარს (კანონით დადგენილ მაქსიმალურ ოდენობას), რომლის ფარგლებშიც ხდება ხარჯების ოდენობის სასამართლოსმიერი განსაზღვრა და ამ თვალსაზრისით, მხედველობაში მიიღება კონკრეტულად რა იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ქმედებები იქნა განხორციელებული.

ბული ადვოკატის მიერ, რა სახის ადამიანური რესურსი დაიხარჯა, საქმის წარმოების რომელ ეტაპზე პროცესის მონაწილე რომელმა მხარემ გასწია იგი და სხვა (იხ. სუსგ №ას-316-316-2018, 7/05/2018 წ.).

87. საქმის მასალების მიხედვით, მოსარჩელის მიერ, საადვოკატო მომსახურეობისათვის გადახდილ იქნა ჯამში 20,933.03 ლარი; აქედან 14,630.44 ლარი პირველი ინსტანციის სასამართლოში და 6,302.59 ლარი – სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში.

88. საკასაციო პალატა მხედველობაში იღებს იმ გარემოებას, რომ სააპელაციო სასამართლოს მხრიდან მოპასუხისათვის დაკისრებულ იქნა საადვოკატო მომსახურეობის ხარჯი – 7000 ლარი, ასევე, საკასაციო პალატა ითვალისწინებს წარმომადგენლის მიერ განხორციელებული იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ქმედებებს და მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისროს ადვოკატის დახმარებისთვის განეულის ხარჯის ასანაზღაურებლად დამატებით 5000 ლარის გადახდა.

89. გარდა ზემოაღნიშნულისა, სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ (...) შპს „მ.ჰ-ის“ (...) სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს სამივე ინსტანციის სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 20 000 ლარის (5000+7000+8000) ანაზღაურება.

90. საკასაციო სასამართლო აქვე მოიხმობს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადანყვეტილებით დადგენილ სტანდარტს, რომლის თანახმად, სასამართლომ მხარეს ხარჯების ანაზღაურება უნდა დააკისროს მხოლოდ იმ ოდენობით, რა ოდენობითაც ისინი რეალურად და საჭიროებისამებრ იქნა გაღებული იმ მიზნით, რომ აღკვეთილიყო სამოქალაქო უფლების დარღვევა (იხ. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადანყვეტილება „ასანიძე საქართველოს წინააღმდეგ“, საჩივარი №71503/01, 8/04/2004). სასამართლომ ხარჯების განსაზღვრისას უნდა მოახდინოს მხარის სამართლიანი დაკმაყოფილება (იხ. ასევე სუსგ საქმეზე №ას-923-889-2016, 03/02/2017 წ.; №ას-1330-1250-2017, 12/11/2018 წ.).

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 399-ე, 372-ე, 257.1, 264.3, 408.3, 411-ე მუხლებით და

გ ა ღ ა ნ ე ყ ი ბ ა :

1. შპს „მ.ჰ-ის“ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქ-

მეთა პალატის 2022 წლის 09 ივნისის გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის 1-ლი, მე-2, მე-3, 3.1., 3.2., მე-6, მე-7 პუნქტები და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;

3. შპს „მ.პ-ის“ სარჩელი დაკმაყოფილდეს;

4. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.პ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს 5 500 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა;

5. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.პ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს 397 844.38 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა;

6. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ შპს „მ.პ-ის“ სასარგებლოდ, სარჩელის შეტანიდან გადაწყვეტილების აღსრულებამდე დაეკისროს 5.500,000 აშშ დოლარზე დარიცხული საპროცენტო სარგებელი, რომელიც შეადგენს წლიურ საბაზისო 9%-ს დამატებული აშშ დოლარში დაფიქსირებული ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთი (მეასედის სიზუსტით), სადაც ლიბორის 6 თვიანი საპროცენტო განაკვეთის ოდენობა განისაზღვრება ყოველი კალენდარული წლის 14 იანვარსა და 14 ივლისს.

7. დანარჩენ ნაწილში თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 09 ივნისის გადაწყვეტილება დარჩეს უცვლელად.

8. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ (...) შპს „მ.პ-ის“ (...) სასარგებლოდ დაეკისროს საადვოკატო მომსახურების ხარჯის – 5000 ლარის, დოკუმენტების თარგმანის ხარჯი – 82 699.24 ლარის და ნოტარიულად დამონმების ხარჯის – 5338.36 ლარის ანაზღაურება.

9. სს „დ.ს.კ.ი-ოს“ (...) შპს „მ.პ-ის“ (...) სასარგებლოდ დაეკისროს სამივე ინსტანციის სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 20 000 ლარის (5000+7000+8000) ანაზღაურება.

10. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

4. საბანკო კრედიტი

საკრედიტო ურთიერთობის შეწყვეტა, კრედიტის თანხის დაბრუნება

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელით

№ას-1224-2024

13 დეკემბერი 2024 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა
პალატა

შემადგენლობა: ლ. ქოჩიაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ა. ძაბუნაძე,
გ. ჯეირანაშვილი

დავის საგანი: საკრედიტო დავალიანების გადახდევინება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. ს.ს. „თ.ბ-მა“ სარჩელით მიმართა გურჯაანის რაიონულ სასამართლოს, მოპასუხე – მ.მ-ის მიმართ, შემდეგი მოთხოვნებით:

1.1. მოპასუხე მ.მ-ს მოსარჩელე შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითადი თანხის – 1102.71 ლარის, პროცენტის – 509.32 ლარის, პირგასამტეხლოს – 394.07 ლარის და დაზღვევის – 2.62 ლარის გადახდა.

1.2. მოპასუხე მ.მ-ს მოსარჩელე შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითადი თანხაზე – 1102.71 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან – ვალდებულების სრულად შესრულებამდე წლიური 36% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 33.08 ლარს.

1.3. მოპასუხე მ.მ-ს მოსარჩელე შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2018 წლის 14 მარტის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითადი თანხის – 1200 ლარის, ყოველთვიური საკომისიოს (სარგებლის) – 757.03 ლარის და პირგასამტეხლოს – 400 ლარის გადახდა.

1.4. მოპასუხე მ.მ-ს მოსარჩელე შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 04 აგვისტოს საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითადი თანხის – 631.54 ლარის, პროცენტის – 181.69 ლარის და პირგასამტეხლოს – 210 ლარის გადახდა.

1.5. მოპასუხე მ.მ-ს მოსარჩელე შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 04 აგვისტოს საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითადი თანხაზე – 631.54 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან (დავალიანების შესახებ ცნობის გაცემიდან) ვალდებულების სრულად შესრულებამდე წლიური 48% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 25.26 ლარს.

1.6. მოპასუხე მ.მ-ს მოსარჩელე შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითადი თანხის – 603.77 ლარის, პროცენტის – 331.83 ლარის და პირგასამტეხლოს – 200 ლარის გადახდა.

1.7. მოპასუხე მ.მ-ს მოსარჩელე შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითადი თანხაზე – 603.77 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან (დავალიანების შესახებ ცნობის გაცემიდან) ვალდებულების სრულად შესრულებამდე წლიური 48% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 24.15 ლარს.

(მოსარჩელემ სასარჩელო მოთხოვნა პირგასამტეხლოს ნაწილში შეამცირა 24.02.2023 წლის სხდომაზე).

2. მოპასუხე მწარმოდგენილი შესაგებლით სარჩელი ნაწილობრივ – ძირითადი თანხის ნაწილში ცნო, ხოლო დანარჩენი მოთხოვნის ნაწილში სარჩელს არ დაეთანხმა.

3. გურჯაანის რაიონული სასამართლოს 2023 წლის 24 მარტის გადამწყვეტილებით შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ (ს.ს. „თ.ბ-ის“ უფლებამონაცვლე) სარჩელი, მოპასუხე მ.მ-ის მიმართ, თანხის დაკისრების შესახებ ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა; მ.მ-ს 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა 1714,65 ლარის გადახდა, საიდანაც 1102,71 ლარი ძირითადი თანხაა, 509,32 ლარი – პროცენტი, 2,62 ლარი – დაზღვევა, ხოლო 100 ლარი – პირგასამტეხლო; მ.მ-ს 2018 წლის 14 მარტის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა 2057,03 ლარის გადახდა, საიდანაც 1200 ლარი ძირითადი თანხაა, 757,03 ლარი – პროცენტი, ხოლო 100 ლარი – პირგასამტეხლო; მ.მ-ს 2017 წლის 04 აგვისტოს საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა 863,23 ლარის გადახდა, საიდანაც 631,54 ლარი ძირითადი თანხაა, 181,69 ლარი – პროცენტი, ხოლო 50 ლარი – პირგასამტეხლო; მ.მ-ს 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე,

რე, შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისრა 985,6 ლარის გადახდა, საიდანაც 603,77 ლარი ძირითადი თანხაა, 331,83 ლარი – პროცენტი, ხოლო 50 ლარი – პირგასამტეხლო; მოსარჩელეს უარი ეთქვა 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან, 2017 წლის 04 აგვისტოს და 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე, მიუღებელი შემოსავლის მოპასუხისთვის დაკისრებაზე; ძალაში დარჩა ამ საქმეზე გურჯაანის რაიონული სასამართლოს 2019 წლის 12 ოქტომბრის განჩინებით გამოყენებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება.

4. ზემოაღნიშნული გადანაცვეტილება სააპელაციო საჩივრით გაასაჩივრა მოსარჩელემ, მოითხოვა გასაჩივრებული გადანაცვეტილების გაუქმება და ახალი გადანაცვეტილებით – სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება.

5. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 31 მაისის განჩინებით, სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა გასაჩივრებული გადანაცვეტილება, შემდეგი ფაქტობრივსამართლებრივი საფუძვლებით:

5.1. ს.ს. „თ.ბ-სა“ და მ.მ-ს შორის, 2017 წლის 10 მაისს, ინტერნეტ ბანკის საშუალებით დაიდო საბანკო კრედიტის №3593381-8926260 ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზე, მოპასუხეზე გაიცა კრედიტი – 2000 ლარის ოდენობით. წლიური საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრა – 36%-ით, კრედიტის ვადა – 2019 წლის 19 მაისამდე. კრედიტი უნდა დაფარულიყო ყოველი თვის 19 რიცხვში. ხელშეკრულების დამატებით პირობად განისაზღვრა მსესხებლის სიცოცხლის დაზღვევა ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდით, სესხის მიმდინარე ოდენობით ბანკის სასარგებლოდ. მ.მ-მა, 2017 წლის 10 მაისს, აითვისა საკრედიტო ლიმიტი 2000 ლარის ოდენობით, შემდგომ უკვე ყოველთვიურად სესხის თანხას ნაწილობრივ აბრუნებდა.

5.2. საბანკო კრედიტის შესახებ ხელშეკრულების მიხედვით, მსესხებელსა და ბანკს შორის წარმოშობილი ურთიერთობები წესრიგდება ს.ს. „თ.ბ-ის“ ოფიციალურ ვებ-გვერდზე განთავსებული ხელშეკრულებით ფიზიკური პირის საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ, რომლის 16.8 პუნქტი პირდაპირ უთითებს პირგასამტეხლოს გადახდის ვალდებულებაზე მსესხებლის მიერ ვალდებულების დროულად შეუსრულებლობის შემთხვევაში. პირგასამტეხლოს ოდენობა კი განისაზღვრება ბანკის მიერ დადგენილი ტარიფების შესაბამისად, რომელიც ასევე განთავსებულია ბანკის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე და რომელთაც აქვთ მტკიცებულებითი ძალა იმავე ხელშეკრულების 8.11.2 პუნქტის შესაბამისად. მოცემულ საკრედიტო ბარათზე დადგენილი ტარიფების მიხედვით, ფიქსირებული პირგასამტეხლო ვადაგადაცილებაზე შეადგენს

20 ლარს და 0.5%-ს ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე.

5.3. 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება მოპასუხემ დაარღვია და 2018 წლის 19 ივნისის შემდეგ, არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად, არ ასრულებს ვალდებულებას.

5.4. მ.მ-ს 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, 2019 წლის 09 ოქტომბრის მდგომარეობით, ერიცხება დავალიანება – 2008.72 ლარის ოდენობით, საიდანაც ძირითადი თანხაა – 1102.71 ლარი, პროცენტი – 509.32 ლარი, პირგასამტეხლო – 394.07 ლარი და დაზღვევა – 2.62 ლარი.

5.5. ს.ს. „თ.ბ-სა“ და მ.მ-ს შორის 2018 წლის 14 მარტს დაიდო საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზე, მოპასუხეზე გაიცა კრედიტი – 1200 ლარის ოდენობით. ყოველთვიური შენატანი (მომსახურების ყოველთვიური საკომისიო) განისაზღვრა – 60 ლარით, სულ უნდა განხორციელებულიყო 12 შეტანა, ჯამში, მსესხებელს უნდა დაებრუნებინა 1920 ლარი. კრედიტის ვადად განისაზღვრა – 365 დღე. ხელშეკრულებით ასევე გათვალისწინებულია პირგასამტეხლო ვადაგადაცილებისთვის არსებული ნარჩენი ძირითადი თანხის 0.41%, ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე. ზემოაღნიშნული ხელშეკრულების თანახმად, მხარეებს შორის არსებული ურთიერთობა წესრიგდება ს.ს. „თ.ბ-ის“ ოფიციალურ ვებ-გვერდზე [www....ge](http://www.ge) განთავსებული „ფიზიკური პირის საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ“ ხელშეკრულებით.

5.6. მოპასუხემ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულება დაარღვია. მოპასუხემ სულ მცირე 2-ჯერ გადააცილა გადახდის გრაფიკით განსაზღვრულ ვადას და 2018 წლის 14 ივნისის შემდეგ, არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად, არ ასრულებს ვალდებულებას.

5.7. მ.მ-ს 2018 წლის 14 მარტის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, 2019 წლის 09 ოქტომბრის მდგომარეობით, ერიცხება დავალიანება 3949.85 ლარის ოდენობით, საიდანაც ძირითადი თანხაა – 1200 ლარი, ყოველთვიური საკომისიო (სარგებელი) – 757.03 ლარი და პირგასამტეხლო – 1992.82 ლარი, რომელიც მოსარჩელემ შეამცირა პირგასამტეხლოს ნაწილში – 400 ლარამდე და დავალიანებამ ჯამში 2357,03 ლარი შეადგინა.

5.8. ს.ს. „თ.ბ-სა“ და მ.მ-ს შორის, 2017 წლის 04 აგვისტოს, დაიდო საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზე, მოპასუხეზე გაიცა საკრედიტო ბარათი ერთგული 1000-ლარიანი საკრედიტო ლიმიტით. საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრა 48%-ით კრედიტის სავაჭრო/მომსახურების ობიექტებში ათვისების და ერთი წლის განმავლობაში დაფარვის შემთხვევაში. კრედიტი პერიოდულად უნდა დაფარულიყო დაანგარიშების თარიღიდან მაქსიმუმ 25-ე დღეს, დაანგარიშების დღემდე ათვისებული საკრედიტო ლიმიტის

5%-ს დამატებული ათვისების დღიდან დაანგარიშების დღემდე დარიცხული საპროცენტო სარგებლის და პირგასამტეხლოს (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) ოდენობით. დაანგარიშების თარიღად განისაზღვრა ყოველი თვის 1-ლი რიცხვი. მხარეებმა ხელშეკრულებით ასევე გაითვალისწინეს ფიქსირებული პირგასამტეხლო – 20 ლარი, გრაფიკის ყოველი დარღვევისას და აღნიშნულს დამატებული პირგასამტეხლო – ძირითადი თანხის დავალიანების 0.5% ყოველი ვადაგადაცილებული დღისთვის. აღნიშნული ხელშეკრულების თანახმად, მხარეებს შორის არსებული ურთიერთობა წესრიგდება ს.ს. „თ.ბ-ის“ ოფიციალურ ვებგვერდზე www.t.ge განთავსებული „ფიზიკური პირის საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ“ ხელშეკრულებით.

5.9. 2017 წლის 04 აგვისტოს საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებები დარღვეულია და 2018 წლის 30 მაისის შემდეგ მოპასუხე, არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად, აღარ ასრულებს თანხის გადახდის ვალდებულებას, ასევე მან, სულ ცოტა, ზედიზედ ორჯერ გადააცილა გადახდის ვადას.

5.10. მ.მ-ს 2017 წლის 04 აგვისტოს საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, 2019 წლის 09 ოქტომბრის მდგომარეობით, ერიცხება დავალიანება – 1259.32 ლარის ოდენობით, საიდანაც ძირითადი თანხაა – 631.54 ლარი, პროცენტი – 181.69 ლარი და ჯარიმა – 446.09 ლარი, რომელიც მოსარჩელემ სასამართლო სხდომაზე, პირგასამტეხლოს ნაწილში, 210 ლარამდე შეამცირა, შესაბამისად, დავალიანებამ ჯამში 1023.23 ლარი შეადგინა.

5.11. ს.ს. „თ.ბ-სა“ და მ.მ-ს შორის, 2017 წლის 31 ოქტომბერს, დაიდო საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზე, მოპასუხეზე გაიცა საკრედიტო ბარათი ერთგული 1000-ლარიანი საკრედიტო ლიმიტით. საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრა 48%-ით კრედიტის სავაჭრო/მომსახურების ობიექტებში ათვისების და ერთი წლის განმავლობაში დაფარვის შემთხვევაში, 48%-ით კრედიტის ს.ს. „თ.ბ-ის“ ბანკომატით ათვისების და ერთი წლის განმავლობაში დაფარვის შემთხვევაში. კრედიტი პერიოდულად უნდა დაფარულიყო დაანგარიშების თარიღიდან მაქსიმუმ 25-ე დღეს, დაანგარიშების დღემდე ათვისებული საკრედიტო ლიმიტის 5%-ს დამატებული ათვისების დღიდან დაანგარიშების დღემდე დარიცხული საპროცენტო სარგებლის და პირგასამტეხლოს (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) ოდენობით. დაანგარიშების თარიღად განისაზღვრა ყოველი თვის 27 რიცხვი. მხარეებმა ხელშეკრულებით ასევე გაითვალისწინეს პირგასამტეხლო ვადაგადაცილებისთვის, გრაფიკით განსაზღვრული გადახდის ვადის დარღვევის შემთხვევაში, ყოველი ვადაგადაცილებული დღისთვის 1 ლარი და დავალიანების 1.5%.

5.12. 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებები დარღვეულია და 2019 წლის 06 თებერვლის შემდეგ მოპასუხე, არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად, აღარ ასრულებს თანხის გადახდის ვალდებულებას, ასევე მან, სულ ცოტა, ზედიზედ ორჯერ გადააცილა გადახდის ვადას.

5.13. მ.მ-ს 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, 2019 წლის 09 ოქტომბრის მდგომარეობით, ერიცხება დავალიანება – 1359.38 ლარის ოდენობით, საიდანაც ძირითადი თანხაა – 603.77 ლარი, პროცენტი – 331.83 ლარი და ჯარიმა – 423.78 ლარი, რომელიც მოსარჩელემ პირგასამტეხლოს ნაწილში 200 ლარამდე შეამცირა, რამაც ჯამში, 1135,6 ლარი შეადგინა.

5.14. ს.ს. „თ.ბ-სა“ (ს.კ. ...) და შ.პ.ს. „ტ.კ-ს“ (ს.კ. ...) შორის, 2022 წლის 21 იანვარს, დაიდო შეთანხმება სესხზე მოთხოვნის უფლების დათმობის თაობაზე, კერძოდ, ს.ს. „თ.ბ-სა“ გადასცა შ.პ.ს. „ტ.კ-ს“ სესხის ხელშეკრულების საფუძველზე წარმოშობილი უფლებები და მოთხოვნები, რომელიც დაიდო ს.ს. „თ.ბ-სა“ და მ.მ-ს (პ.ნ ...) შორის, როგორც 2017 წლის 10 მაისს, საბანკო კრედიტის №3593381-8926260 ხელშეკრულება, ასევე 2018 წლის 14 მარტს დადებული №3593381-9692525 ხელშეკრულება, 2017 წლის 04 აგვისტოს დადებული საბანკო კრედიტის №338145064100038 ხელშეკრულება, 2017 წლის 31 ოქტომბერს დადებული საბანკო კრედიტის №338145064100039 ხელშეკრულება და 2017 წლის 20 იანვარს დადებული საბანკო კრედიტის №338145064100030 ხელშეკრულება, რომელიც ეკუთვნოდა ს.ს. „თ.ბ-ს“, შესაბამისად, შ.პ.ს. „ტ.კ-ს“ არის ს.ს. „თ.ბ-ის“ უფლებამონაცვლე.

5.15. მხარეთა შორის არსებული საბანკო საკრედიტო ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 867-ე, 868-ე და 873-ე მუხლებზე მითითებით პალატამ აღნიშნა დადგენილი გარემოება, რომ მოცემულ შემთხვევაში საბანკო დაწესებულებას, მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევის გამო, ხელშეკრულების შეწყვეტის და შესაბამისად, კრედიტის თანხის უკან დაბრუნების მოთხოვნის უფლება წარმოეშვა.

5.16. ხელშეკრულების შეწყვეტის შემდეგ სარგებლის დარიცხვის გაგრძელების მოლოდინის შესაფასებლად, პალატამ მიუთითა, რომ 2017 წლის 04 აგვისტოსა და 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებების 2.1. პუნქტით, იმავე ხელშეკრულების 6.5.2. პუნქტით, ფიზიკური პირის საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ ხელშეკრულების 18.4. პუნქტით, გათვალისწინებული სტანდარტული პირობები კეთილსინდისიერების პრინციპზე დაყრდნობით უნდა განმარტებულიყო. ვინაიდან მხარისთვის პირდაპირ, ნათლად არ იყო გათვალისწინებული ის გარემოება, რომ ხელშეკ-

რულების ვადაზე ადრე შეწყვეტის შემთხვევაში, როდესაც არსებობდა საფუძველი იმისა, რომ კრედიტის გამცემს მთლიანად დაებრუნებინა საკრედიტო თანხა, მას საკრედიტო ვალდებულების სრულად შესრულებამდე დაეკისრებოდა მიუღებელი შემოსავლის სახით დარიცხული სარგებლის ანაზღაურება, მით უფრო, იმის გათვალისწინებით, რომ თანხის დაბრუნების შემთხვევაში საბანკო კრედიტის გამცემს შეეძლო კვლავ სამოქალაქო ბრუნვის ობიექტად ექცია დაბრუნებული თანხა. ამ თვალსაზრისით, მხედველობაში იყო მისაღები მოვალის მოლოდინი ასანაზღაურებელი ზიანის ოდენობასთან მიმართებით.

5.17. სააპელაციო პალატამ მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 403-ე, 411-ე, 412-ე მუხლებზე და აღნიშნა, რომ ზოგადად, საკრედიტო ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტის შემდგომაც დასაშვები იყო მიუღებელი შემოსავლის მოთხოვნა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლიდან გამომდინარე, თუმცა მოცემულ შემთხვევაში სააპელაციო პალატამ ყურადღება გაამახვილა ხელშეკრულების მხარეების სტატუსზე, კერძოდ, იმ გარემოებაზე, რომ როდესაც ხელშეკრულების ერთი მხარე არის მომხმარებელი (ე.წ. სუსტი მხარე) და ძირითად ხელშეკრულებაზე მიერთებულია სტანდარტული პირობებით, მისთვის ნათლად უნდა იყოს გასაგები ყველა იმ პირობის სიცხადე, რომელიც შემდგომში მისთვის ვალდებულების დაკისრების საფუძველი გახდება. ასეთი პირობები უნდა იყოს მარტივად გასაგები, არაორაზროვანი და ხელშეკრულებებს შორის არსებული ბმით განსასაზღვრი შედეგი იურიდიული განათლების მქონე პირის მიერ არ უნდა საჭიროებდეს განმარტებას, ვინაიდან მომხმარებელს, როგორც ხელშეკრულების მხარეს, თვითონვე უნდა ჰქონდეს ხელშეკრულების პირობების ნათლად გააზრების შესაძლებლობა და ამ შესაძლებლობას ხელშეკრულების პირობები, ხელშეკრულების დადების მომენტშივე, ობიექტურად უნდა ქმნიდეს. მოცემულ შემთხვევაში კი ხელშეკრულების სადავო პირობები აღნიშნულ კრიტერიუმს ვერ აკმაყოფილებდა, ვინაიდან არასაკმარისი იყო ხელშეკრულებაში მხოლოდ იმის თაობაზე მითითება, რომ ძირითადი ხელშეკრულება „საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ ხელშეკრულებაა“ (2.1. პუნქტი), კლიენტი დეტალურად იცნობს ბანკის ინტერნეტ გვერდზე www.t.ge განთავსებული საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ ხელშეკრულების პირობებს (ამ ხელშეკრულებაში შეტანილ ყველა ცვლილებასა და დამატებას), (6.5.2. პუნქტი) და რომ სწორედ ფიზიკური პირის საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ ვებგვერდზე განთავსებული ხელშეკრულების 18.4. პუნქტი განსაზღვრავს მომხმარებლის ვალდებულებას, ათვისებული საკრედიტო ლიმიტის სარგებელი (პროცენტი) ბანკს მისი სულად დაფარვის (ფაქტობრივად გადახდის) თარიღამდე გადაუხადოს. სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ საქართველოს სამოქალაქო

ლაქო კოდექსის 412-ე მუხლიდან გამომდინარე, მოსარჩელის მიერ მოთხოვნილი ზიანი, მოცემულ პირობებში მოვალისათვის წინასწარ სავარაუდო არ იყო. შესაბამისად, პალატამ ჩათვალა, რომ მიუღებელი შემოსავლის სახით დასარიცხი პროცენტის თანხის მოპასუხისათვის დაკისრების ნაწილში სარჩელი მართებულად არ დაკმაყოფილდა.

5.18. პირგასამტეხლოს შემცირების მართლზომიერებასთან დაკავშირებით აპელანტის პრეტენზიაზე მსჯელობისას სააპელაციო პალატამ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 417-ე მუხლსა და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკაზე მითითებით განმარტა პირგასამტეხლოს არსი, ფუნქცია, მისი განსაზღვრის კრიტერიუმები და მიიჩნია, რომ მოსარჩელის მიერ პირგასამტეხლოს ოდენობის შემცირების მიუხედავად, საკრედიტო ვალდებულების მოცულობის გათვალისწინებით, მოთხოვნილი პირგასამტეხლოს ოდენობის შემცირების საფუძველი არსებობდა, იმავდროულად გურჯაანის რაიონული სასამართლოს მიერ განსაზღვრული პირგასამტეხლოს ოდენობა პირგასამტეხლოს ფუნქციას უზრუნველყოფდა. სააპელაციო პალატამ იმსჯელა, რა შემთხვევაში შეიძლება ყოფილიყო გამოყენებული სახელშეკრულებო თავისუფლებაში ჩარევის იშვიათი გამონაკლისი, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 420-ე მუხლიდან გამომდინარე და მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ მართლზომიერად შეამცირა პირგასამტეხლოს ოდენობა.

6. სააპელაციო სასამართლოს ზემოაღნიშნული განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით – სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება.

6.1. კასატორის პირველი პრეტენზია ეხება პირგასამტეხლოს შემცირების მართლზომიერებას. კასატორისათვის გაუგებარია კონკრეტული მიზეზი რის გამოც სასამართლომ არ დააკმაყოფილა სააპელაციო საჩივარი ამ ნაწილში. იმ პირობებში, როდესაც პირგასამტეხლოს დაკისრებისათვის აუცილებელი ორივე პირობა – მხარეთა შეთანხმება და ვალდებულების დარღვევა სახეზე იყო, უდავო იყო მოპასუხისათვის პირგასამტეხლოს დაკისრება. აქვე კასატორი ითვალისწინებდა სასამართლოს მხრიდან პირგასამტეხლოს შემცირების უფლებამოსილებას, თუმცა აღნიშნავდა, რომ განსახილველ შემთხვევაში მოთხოვნილი პირგასამტეხლო არ იყო შეუსაბამოდ მაღალი, ის სასამართლოს ზოგადი პრაქტიკით აღიარებული ძირის 1/3-ის ტოლი იყო, შესაბამისად, ბუნდოვანი იყო, რატომ მიიჩნია სასამართლომ მოთხოვნილი პირგასამტეხლო შეუსაბამოდ მაღალ პირგასამტეხლოდ. სასამართლოს, მისი დისკრეტული უფლებამოსილება უნდა გამოეყენებინა შემდეგი პირობების გათვალისწინებით: სესხის ძირი თანხა, დარიცხული პროცენტის ოდენობა, გასული იყო თუ არა ხელშეკრულების მოქმედების ვადა. კა-

სატორის აზრით, მოთხოვნილი პირგასამტეხლო ვალდებულების დარღვევის შესაბამისი და გონივრული იყო. მხარემ ხელშეკრულების დადებისას იცოდა, თუ რა შედეგები მოჰყვებოდა ვალდებულების შეუსრულებლობას. ამდენად კასატორის აზრით, მოთხოვნილი პირგასამტეხლო მხარეს სრულად უნდა დაკისრებოდა.

6.2. კასატორი არ ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას არც მიუღებელი შემოსავლისათვის ზიანის ანაზღაურებაზე უარის თქმის ნაწილში და განმარტავს, რომ შ.პ.ს. ტ.კ-ს “ს.ს. „თ.ბ-თან“ დადებული ცესიის ხელშეკრულების საფუძველზე სრული უფლებამოსილება ჰქონდა მოვალისათვის დაეყენებინა ზუსტად იგივე მოთხოვნები, რაც თავდაპირველ მოსარჩელეს ჰქონდა. მოთხოვნის დათმობის ხელშეკრულების გასაფორმებლად მოთხოვნის დათმობმა და მოთხოვნის შემძენმა მთელი რიგი ეტაპები გაიარეს, მათ შორის მთავარი წინაპირობა იყო ის, რომ ორივე მათგანი სესხის გამცემი სუბიექტები უნდა ყოფილიყვნენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში მოთხოვნის დათმობა ვერ მოხდებოდა. აქედან გამომდინარე, კასატორს, როგორც სესხის გამცემ სუბიექტს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლიდან გამომდინარე აქვს შესაძლებლობა მოითხოვოს ზიანი არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისათვის, არამედ მიუღებელი შემოსავლისთვისაც. კასატორი მიუთითებს, რომ გაუგებარია სასამართლოს მსჯელობა ფიზიკური პირების საბანკო ოპერაციების წარმოების შესახებ ხელშეკრულებათა განმარტებასთან მიმართებით, სადაც ის აღნიშნავს, რომ ის კონკრეტული პუნქტი, რომელიც ითვალისწინებს სარგებლის დარიცხვას იმ დრომდე სანამ არ დაიფარება ძირი თანხა, სათანადოდ უნდა ყოფილიყო ახსნილი და განმარტებული მხარისათვის. ამ საკითხთან მიმართებით კასატორი განმარტავს, რომ ყოველი ადამიანის ქმედება მისი ნების გამოვლენაზეა დამოკიდებული და ის თავად წყვეტს რომელ ურთიერთობაში შევიდეს და რომელია მისთვის მიუღებელი. თუ მოვალეს სურს ისარგებლოს ამა თუ იმ ფორმის კრედიტით, მან უნდა გამოიჩინოს წინდახედულება და თუ სათანადოდ არ არის ინფორმირებული ამა თუ იმ საკითხზე თავად უზრუნველყოს ამის მოგვარება იურიდიული კონსულტაციის გავლის გზით. მითითებული გადაწყვეტილების ძალაში დატოვებით იქმნება პრეცედენტი იმისა, რომ ყველა დამრღვევ მსესხებელს ექნება მოლოდინი, რომ მის მიმართ გამოსაყენებელ სანქციებს, იქნება ეს სარგებელი თუ ჯარიმა, სასამართლო მოხსნის ან შეამცირებს იმის გამო, რომ კლიენტმა თავის დროზე ვერ აღიქვა კონკრეტულად რას ანერდა ხელს. სასამართლო გადაწყვეტილება გაუგებარი და არასამართლიანია იმ კუთხითაც, რომ ქვემდგომმა ინსტანციამ არცერთი სანქცია არ ჩათვალა სამართლიანად და კეთილსინდისიერი გადამხდელი გაუთანაბრა არაკეთილსინდისიერ გადამხდელს. გადაწყვე-

ტილება არასამართლიანია კრედიტორისთვისაც, რომელმაც სარგებლის ოდენობის გათვლა გააკეთა ხელშეკრულების მოქმედების ვადის შესაბამისად. მიღებული გადაწყვეტილებით აზრი ეკარგება ხელშეკრულების მოქმედების ვადის დადგენასაც, რადგან სასამართლო მოვალეს აძლევს უფლებას სესხად აღებული თანხა დააბრუნოს მაშინ, როცა მოესურვება და ამისათვის მას სანქციაც არ დაეკისრება.

კასატორმა მიუთითა სასამართლო პრაქტიკაზე სადაც განმარტებულია, რომ საბანკო საქმიანობის სფეროში მოღვაწე სუბიექტის კომერციული ინტერესი კრედიტის გაცემა და ამით გარკვეული მოგების მიღებაა. ამასთან, საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება როგორც წესი მხოლოდ სასყიდლიანი ფორმით არსებობს. შესაბამისად, საბანკო დაწესებულების მხრიდან ნებისმიერ მსესხებელთან საბანკო კრედიტის ხელშეკრულების გაფორმება ხდება იმ მოლოდინით, რომ ბანკი ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მოგებას მიიღებს. ამასთან, მიუღებელი შემოსავალი თანხის კრედიტის გამცემისათვის სარეალიზაციო დაბრუნებას უკავშირდება, კონკრეტული საპროცენტო განაკვეთი კი მოქმედებს მხოლოდ იმ პერიოდისათვის როდესაც ფულადი რესურსი ბანკის სარგებლობაში არ იმყოფება. იმ მომენტიდან როდესაც სესხის თანხა კრედიტის გამცემს უბრუნდება, მიუღებელი შემოსავალი აღარ არსებობს, რადგან კრედიტორს სრული შესაძლებლობა აქვს სხვაგვარად განკარგოს ეს თანხა, თავიდან გასცეს კრედიტი, ან სხვა საშუალებით მიიღოს მოგება. ამის გარდა სხვა სასამართლო გადაწყვეტილებაში განმარტებულია, რომ საბანკო საქმიანობის სფეროში მოღვაწე სუბიექტს, მისი კომერციული ინტერესიდან გამომდინარე, გაცემული კრედიტის დადგენილ ვადაში დაბრუნების შემთხვევაში კვლავ შეუძლია მიიღოს ის მინიმალური სარგებელი, რასაც სასესხო ვალუტის დაბრუნებამდე იღებდა. ნიშანდობლივია, რომ ბანკის მიერ სარგებლის მიღების პრეზუმფცია მოცემულია სამოქალაქო კოდექსის 872-ე მუხლში, რომლის თანახმად, თუ კრედიტის ამღები უკან აბრუნებს კრედიტს საკრედიტო ურთიერთობის დამთავრებამდე, მაშინ კრედიტის გამცემს შეუძლია მოითხოვოს ზიანის შესაბამისი ანაზღაურება. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლო გადაწყვეტილება დაუსაბუთებელია და სასამართლოს მსჯელობა არ გამომდინარეობს საქმეში არსებული მტკიცებულებებიდან, ფაქტობრივი გარემოებებიდან და არც სამართლიანობის პრინციპიდან.

7. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის მიერ საკასაციო საჩივარი ცნობილი იქნა დასაშვებად.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო, საქმის მასალებისა და საკასაციო საჩივ-

რის საფუძვლების შესწავლის შედეგად, მიიჩნევა, რომ საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, შემდეგ გარემოებათა გამო:

8. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულიად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). დასაბუთებული პრეტენზია გულისხმობს მითითებას იმ პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც დაშვებული იყო, სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის დროს და რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება-დადგენა, მატერიალურსამართლებრივი ნორმის არასწორად გამოყენება ან/და განმარტება.

9. მოცემულ შემთხვევაში, კასატორის პრეტენზიები, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად შეაფასა საქმეზე დადგენილი ფაქტები და არასწორადვე განმარტა კანონი, რასაც შედეგად მოჰყვა სამართლებრივად დაუსაბუთებელი დასკვნები სარჩელის საფუძვლიანობასთან დაკავშირებით, ნაწილობრივ გასაზიარებელია.

10. კასატორის საკასაციო პრეტენზიებიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატის შეფასების საგანია, არსებობს თუ არა მოპასუხისათვის მიუღებელი შემოსავლის სახით, თანხის დაკისრების საფუძველი, ასევე პირგასამტეხლოს შემცირების მართლზომიერება.

11. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სასამართლოს უპირველესი ამოცანაა, დაადგინოს, თუ რას ითხოვს მოსარჩელე მოპასუხისაგან და რის საფუძველზე, ანუ რომელ ფაქტობრივ გარემოებებზე ამყარებს თავის მოთხოვნას. სასამართლომ მხარის მიერ მითითებული მოთხოვნის ფარგლებში უნდა მოძებნოს ის სამართლებრივი ნორმა (ნორმები), რომელიც იმ შედეგს ითვალისწინებს, რისი მიღწევაც მხარეს სურს. ამასთან, მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველად განხილული ნორმა (ან ნორმები) შეიცავს იმ აღწერილობას (ფაქტობრივ შემადგენლობას), რომლის შემონიშნავს სასამართლოს ვალდებულებაც და რომელიც უნდა განხორციელდეს ლოგიკური მეთოდების გამოყენების გზით, ანუ სასამართლომ უნდა დაადგინოს, ნორმაში მოყვანილი აბსტრაქტული აღწერილობა, რამდენად შეესაბამება კონკრეტულ ცხოვრებისეულ სიტუაციას და გამოიტანოს შესაბამისი დასკვნები. ის მხარე, რომელსაც აქვს მოთხოვნა მეორე მხარისადმი, სულ მცირე, უნდა უთითებდეს იმ ფაქტობრივ შემადგენლობაზე, რომელსაც სამართლის ნორმა გვთავაზობს. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია, დავასკვნათ, რომ მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლის რომელიმე ფაქტობრივი წანამძღვრის (სამართლებრივი წინაპირობის) არარსებობა გამორიცხავს მხარისათვის

სასურველი სამართლებრივი შედეგის დადგომას.

12. საქმის განმხილველი სასამართლო შეზღუდულია მხოლოდ მხარის მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებებით, რაც შეეხება სამართლის ნორმების გამოყენებას, სასამართლო, საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების შეფასებით, ადგენს თუ რა სამართლებრივი ურთიერთობა არსებობს მხარეთა შორის და ამ ურთიერთობის მარეგულირებელი სამართლებრივი ნორმების საფუძველზე აკმაყოფილებს ან არ აკმაყოფილებს სარჩელს. მხარეთა შორის არსებული ურთიერთობის შეფასება შედის სასამართლოს კომპეტენციაში, თუმცა საქმეზე გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იქნეს შეჯიბრებითობის პრინციპის სრულად რეალიზაციის პირობებში. სადავო ურთიერთობის სამართლებრივი შეფასება სასამართლოს ვალდებულებაა, მიუხედავად იმისა, ედავებიან თუ არა ამ შეფასებას მხარეები. ეს იმას ნიშნავს, რომ სარჩელში, სააპელაციო და საკასაციო საჩივრებში მოცემული სამართლებრივი შეფასებები მხოტავი არ არის სასამართლოსთვის და მას ყოველთვის შეუძლია, განსხვავებული შეფასება მისცეს სადავო სამართალურთიერთობას.

13. განსახილველ შემთხვევაში, იმ სამართლებრივი შედეგის გათვალისწინებით, რისი მიღწევაც მოსარჩელეს სურს, კერძოდ, სესხის, სარგებლისა და პირგასამტეხლოს მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 867-ე (საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებით კრედიტის გამცემი აძლევს ან მოვალეა მისცეს მსესხებელს სასყიდლიანი კრედიტი სესხის ფორმით), 623-ე (სესხის ხელშეკრულებით გამსესხებელი საკუთრებაში გადასცემს მსესხებელს ფულს ან სხვა გვაროვნულ ნივთს, ხოლო მსესხებელი კისრულობს, დააბრუნოს იმავე სახის, ხარისხისა და რაოდენობის ნივთი), 868-ე (მხარეთა შეთანხმებით კრედიტორისათვის შეიძლება განისაზღვროს ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთი ან ინდექსირებული საპროცენტო განაკვეთი), 873-ე (კრედიტის გამცემს შეუძლია შეწყვიტოს საკრედიტო ურთიერთობა, თუ გათვალისწინებულია კრედიტის დაბრუნება ნაწილ-ნაწილ და კრედიტის ამღებმა გადააცილა ზედიზედ, სულ ცოტა, ორ ვადას. შეწყვეტა ძალაში შედის მაშინ, თუ ორკვირიანი დამატებითი ვადის მიცემის შემდეგაც არ მოხდება გადახდა) 417-ე-418-ე (პირგასამტეხლო – მხარეთა შეთანხმებით განსაზღვრული ფულადი თანხა – მოვალემ უნდა გადაიხადოს ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულებისათვის; ხელშეკრულების მხარეებს შეუძლიათ თავისუფლად განსაზღვრონ პირგასამტეხლო, რომელიც შეიძლება აღემატებოდეს შესაძლო ზიანს, გარდა ამ კოდექსის 625-ე მუხლის მე-8 ნაწილით გათვალისწინებული შემთხვევებისა; შეთანხმება პირგასამტეხლოს შესახებ მოითხოვს წერილობით ფორმას), ასევე 394.1 (მოვა-

ლის მიერ ვალდებულების დარღვევისას კრედიტორს შეუძლია მოითხოვოს ამით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება. ეს წესი არ მოქმედებს მაშინ, როცა მოვალეს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა ვალდებულების დარღვევისათვის), 411-ე და 412-ე (ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისთვის, არამედ მიუღებელი შემოსავლისთვისაც. მიუღებლად ითვლება შემოსავალი, რომელიც არ მიუღია პირს და რომელსაც იგი მიიღებდა, ვალდებულება ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო; ანაზღაურებას ექვემდებარება მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო და წარმოადგენს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგს) მუხლები.

14. უპირველესად სასამართლო მიუღებელი შემოსავლის მოპასუხისათვის დაკისრებაზე უარის თქმის მართლზომიერებაზე იმსჯელებს.

15. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისთვის, არამედ მიუღებელი შემოსავლისთვისაც. მიუღებლად ითვლება შემოსავალი, რომელიც არ მიუღია პირს და რომელსაც იგი მიიღებდა, ვალდებულება ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო.

16. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სამოქალაქო კოდექსის 408-ე მუხლის პირველი ნაწილის, 411-ე, 412-ე მუხლების ამოსავალი დებულება სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ანაზღაურებას ექვემდებარება მიუღებელი შემოსავალი, ანუ ანაცდური მოგება (*lucrum cessans*). სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლის მიხედვით, მიუღებლად მიიჩნევა შემოსავალი, რომელიც კრედიტორს არ მიუღია და რომელსაც იგი მიიღებდა მოვალეს რომ ვალდებულება ჯეროვნად შეესრულებინა. მიუღებელი შემოსავალი სავარაუდო შემოსავალია. ყურადღება უნდა მიექცეს იმას, რამდენად მოსალოდნელი იყო მისი მიღება. მიუღებელი შემოსავალი თავისი ბუნებით გულისხმობს „წმინდა ეკონომიკურ დანაკარგს“ (*pure economic loss*), რომელიც ხელშეკრულების მხარემ განიცადა და რომელსაც ადგილი არ ექნებოდა, ხელშეკრულება რომ ჯეროვნად შესრულებულიყო. იმისათვის, რომ შემოსავალი მიუღებლად ჩაითვალოს, მას პირდაპირი და უშუალო კავშირი უნდა ჰქონდეს მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევასთან. პირდაპირ კავშირში იგულისხმება მოვლენების, მოქმედებისა და დამდგარი შედეგის ის ლოგიკური ბმა, რომელიც არ ტოვებს შემოსავლის მიღების რეალურ შესაძლებლობასთან დაკავშირებული ეჭვის საფუძველს (იხ. სუსგ საქმე №ას-459-438-2015, 07 ოქტომბერი, 2015 წელი).

17. ამასთან, ფულადი ვალდებულების განსაზღვრულ ვადაში შეუსრულებლობის გამო მიუღებელი შემოსავლის სახით მიყენებულ ზიანთან დაკავშირებით უზენაეს სასამართლოს გააჩნია მყარად დადგენი-

ლი პრაქტიკა, რომლის თანახმად, ფული ყოველთვის წარმოადგენს შემოსავლის წყაროს, ვინაიდან შეუძლია, შესძინოს მესაკუთრეს არა მხოლოდ მისთვის სასურველი ქონება, არამედ გარკვეული პერიოდული შემოსავალი საბანკო პროცენტის სახით. ამგვარად, ფულადი ვალდებულების არაჯეროვანი შესრულება კრედიტორს ყოველთვის აყენებს ზიანს და სხვაგვარი ვალდებულების შეუსრულებლობით გამოწვეული ზიანისგან განსხვავებით, განსაკუთრებული მტკიცება არ სჭირდება არც ზიანის მიყენების ფაქტის და არც მისი ოდენობის დადგენას (იხ. სუსგ საქმე №ას-254-241-2015, 06 მაისი, 2015 წელი).

18. საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების ფარგლებში საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ განსახილველ შემთხვევაში, მხარეებს შორის ვალდებულებით სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის საფუძველია საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება.

19. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 867-ე მუხლის თანახმად, საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება ყოველთვის სარგებლიან სესხს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც კრედიტორი, ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების შემთხვევაში, იბრუნებს როგორც სესხად გაცემული თანხის ძირს, ისე ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ პროცენტს (იხ. სუსგ საქმე №ას-914-864-2015, 4 დეკემბერი, 2015 წ.). საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავების შემთხვევაში, მოსარჩელის, როგორც საბანკო საქმიანობის სფეროში მოღვაწე სუბიექტის კომერციული ინტერესია, კრედიტის გაცემით მიიღოს გარკვეული მოგება. სწორედ ამიტომ, ჩვეულებრივი სესხის ხელშეკრულებისაგან განსხვავებით, რომელიც შეიძლება იყოს სასყიდლიანი ან უსასყიდლო, საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება სასყიდლიანი ფორმით არსებობს (სამოქალაქო კოდექსის 867-ე მუხლი). შესაბამისად, კრედიტორს გაცემული კრედიტის დადგენილ ვადაში დაბრუნების შემთხვევაში, კვლავ შეუძლია მიიღოს ის მინიმალური სარგებელი, რასაც სასესხო ვალუტის დაბრუნებამდე იღებდა. ნიშანდობლივია, რომ ბანკის მიერ სარგებლის მიღების პრეზუმფცია მოცემულია სამოქალაქო კოდექსის 872-ე მუხლში, რომლის თანახმად, თუ კრედიტის ამღები უკან აბრუნებს კრედიტს საკრედიტო ურთიერთობის დამთავრებამდე, მაშინ კრედიტის გამცემს შეუძლია მოითხოვოს ზიანის შესაბამისი ანაზღაურება. ამასთან, ზიანის საზღაურში უნდა ჩაითვალოს დაზოგილი გასავლების ღირებულება, აგრეთვე ის სარგებელი, რომელსაც კრედიტის გამცემი მიიღებდა სასესხო ვალუტის სხვაგვარი გამოყენებიდან, ან თუ კრედიტის მიღებმა განზრახ არ დაუშვა მისი მიღება (იხ. სუსგ საქმე №ას-1385-1307-2012, 7 თებერვალი, 2013 წ.).

20. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სამოქალაქო კოდექსი აღიარებს და ეფუძნება „pacta sunt servanda-ს“ (ხელშეკრულება უნ-

და შესრულდეს) პრინციპს, რომლის თანახმად, ხელშეკრულების მხარემ, რომელმაც იკისრა ვალდებულება, უნდა შეასრულოს ხელშეკრულებით მისივე ნებით შეთანხმებული უფლება-მოვალეობები.

21. შესრულების ვალდებულება პირველ რიგში ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შედეგის დადგომას გულისხმობს. ამავდროულად, პირველადი ვალდებულების შეუსრულებლობისას წარმოიშობა ნაწარმოები შესრულების (ზიანის ანაზღაურება, პირგასამტეხლო) ვალდებულება. ამავ ე კოდექსის 361-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას. ამ მოთხოვნათა შეუსრულებლობა ვალდებულების დარღვევაა.

22. მოცემულ შემთხვევაში, სადავო არ არის, რომ მხარეთა შორის არსებობდა საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება, რომლისთვისაც გათვალისწინებული იყო საპროცენტო სარგებლის, ასევე ვადაგადაცილებისთვის პირგასამტეხლოს გადახდის ვალდებულება. ამასთან, დადგენილია, რომ მოპასუხემ დაარღვია ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებები. მან სულ მცირე ორჯერ გადააცილა გადახდის გრაფიკებით განსაზღვრულ ვადებს და არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად არ შეასრულა ვალდებულებები.

23. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 873-ე მუხლის მიხედვით, კრედიტის გამცემს შეუძლია შეწყვიტოს საკრედიტო ურთიერთობა, თუ გათვალისწინებულია კრედიტის დაბრუნება ნაწილ-ნაწილ და კრედიტის ამღებმა გადააცილა ზედიზედ, სულ ცოტა, ორ ვადას. შეწყვეტა ძალაში შედის მაშინ, თუ ორკვირიანი დამატებითი ვადის გაცემის შემდეგაც არ მოხდება გადახდა.

24. საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, გამსესხებელი მსესხებლის მხრიდან ვალდებულების ჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში მიიღება სარგებელს კრედიტის კვლავ გაცემით, რაც იმას ნიშნავს, რომ იკვეთება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლის ფაქტობრივი შემადგენლობა (იხ. სუსგ. საქმე №ას-1385-1307-2012, 07.02.2013წ; №ას-725-693-2014, 03.07.2015წ. №ას-156-2024, 15.04.2024.).

25. ზემოაღნიშნული ნორმებისა და დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების (2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულება მოპასუხემ დაარღვია და 2018 წლის 19 ივნისის შემდეგ არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად არ შეასრულა ვალდებულება; 2018 წლის 14 მარტის ხელშეკრულება მოპასუხემ დაარღვია, სულ მცირე ორჯერ გადააცილა გადახდის გრაფიკით განსაზღვრულ ვადას და 2018 წლის 14 ივნისის შემდეგ შემდეგ არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად არ შეასრულა ვალდებულება; 2017 წლის 04 აგვისტოს ხელშეკრულება მოპასუხემ დაარღვია და 2018 წლის 30 მაისის შემდეგ არაერთი გაფრთხი-

ლების მიუხედავად არ შეასრულა ვალდებულება; 2017 წლის 31 ოქტომბრის ხელშეკრულება მოპასუხემ დაარღვია, სულ მცირე ზედიზედ ორჯერ გადააცილა გადახდის გრაფიკით განსაზღვრულ ვადას და 2019 წლის 06 თებერვლის შემდეგ არაერთი გაფრთხილების მიუხედავად არ შეასრულა ვალდებულება) მხედველობაში მიღებით, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ ზემოხსენებული ნორმებით გათვალისწინებული სამართლებრივი შედეგის განმაპირობებელი წინაპირობები შესრულებულია, კერძოდ ხელშეკრულებების ფარგლებში გაცემული თანხები მოპასუხეს სრულად არ დაუბრუნებია. საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული იყო სესხის სარგებელი, ხოლო ამავდროულად ხელშეკრულებით დადგენილი ვალდებულებების დარღვევისათვის – პირგასამტეხლო.

ამდენად, გამომდინარე იქიდან, რომ მოვალემ ვალდებულებები დაარღვია, რომელთა სახელშეკრულებო ვადებში დაბრუნების შემთხვევაშიც ბანკი ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სარგებელსაც მიიღებდა ფულადი თანხის კრედიტის სახით კვლავ გაცემის გზით, ეს გარემოება მოვალისათვის მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების (საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლი) დაკისრების საფუძველს განაპირობებს. შესაბამისად, ყოველივე ეს მიუღებელი შემოსავლის მოპასუხისათვის დაკისრების ნაწილში მოსარჩელის მოთხოვნის სრულად დაკმაყოფილების საფუძველია.

26. რაც შეეხება კასატორის პრეტენზიას პირგასამტეხლოს შემცირების მართლზომიერებასთან დაკავშირებით, საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 417-ე-418-ე მუხლებზე და აღნიშნავს, რომ საკასაციო საკასაციო სასამართლოს მრავალჯერ განუმარტავს პირგასამტეხლოს სამართლებრივი ბუნება, მისი ფუნქცია და გამოყენების ფარგლები. „ის წარმოადგენს ვალდებულების შესრულების მიმართ მხარის შესაბამისი ინტერესის უზრუნველყოფის საშუალებას, რომლის გადახდის მოვალეობის წარმოშობა უკავშირდება ვალდებულების დარღვევას. პირგასამტეხლოს მოთხოვნის უფლება დამოუკიდებელია ზიანის მიყენების ფაქტის მტკიცებისაგან, ანუ პირგასამტეხლოს მოთხოვნისათვის კრედიტორს არ ეკისრება მიყენებული ზიანის დამტკიცების ვალდებულება. პირგასამტეხლოს მოთხოვნის უფლება კრედიტორს ყოველთვის გააჩნია, მიუხედავად იმისა, განიცადა თუ არა მან ზიანი. მთავარია, ვალდებულების დარღვევის ფაქტი...“ (იხ. ს.უ.ს.გ. №ას-1373-2018, 17.01.2019წ.; №ას-848-814-2016, 28.12.2016წ.; №ას-816-767-2015, 19.11.2015წ.; №ას-953-918-2016, 22.11.2016წ.).

27. „პირგასამტეხლო ეკისრება მხარეს იმ დროიდან, როდესაც უნდა ყოფილიყო შესრულებული დარღვეული ვალდებულება – ამ ვალდებულების შესრულებამდე. პირგასამტეხლოს ოდენობის განსაზღვრი-

სას ყურადღება ექცევა რამდენიმე გარემოებას. მათ შორის: ა) პირგასამტეხლოს, როგორც სანქციის ხასიათის მქონე ინსტრუმენტის ფუნქციას, თავიდან აიცილოს დამატებით ვალდებულების დამრღვევი მოქმედებები; ბ) დარღვევის სიმძიმესა და მოცულობას და კრედიტორისათვის წარმოქმნილი საფრთხის ხარისხს; გ) ვალდებულების დამრღვევი პირის ბრალეულობის ხარისხს; დ) პირგასამტეხლოს ფუნქციას, მოიცვას თავის თავში ზიანის ანაზღაურება. პირგასამტეხლოს ოდენობაზე მსჯელობისას გასათვალისწინებელია მოვალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის ხანგრძლივობა“ (შდრ. სუსგ-ები: №ას-1373-2018, 17.01.2019; №ას-848-814-2016, 28.12.2016; №ას-816-767-2015, 19.11.2015; №ას-953-918-2016, 22.11.2016).

28. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 420-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს შეუძლია საქმის გარემოებათა გათვალისწინებით შეამციროს შეუსაბამოდ მაღალი პირგასამტეხლო.

29. კანონის სიტყვასიტყვითი განმარტების შედეგად, მაღალი პირგასამტეხლო არ მცირდება. შემცირებას მხოლოდ „შეუსაბამოდ მაღალი“ პირგასამტეხლო ექვემდებარება. პირგასამტეხლო შეუსაბამოდ მაღალია თუ არა, შეფასებითი კატეგორიაა და ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში საქმის გარემოებების ერთობლივი ანალიზის შედეგად წყდება. ამასთან, შეფასების მიზნებისათვის მხედველობაში მიიღება პირგასამტეხლოს აშკარა შეუსაბამობა ვალდებულების დარღვევის შედეგებთან, რაც შეიძლება გამომდინარეობდეს პირგასამტეხლოს განსაკუთრებით მაღალი პროცენტიდან, ზიანის უმნიშვნელო ოდენობიდან, ვალდებულების დარღვევის მოკლე ვადიდან და ა.შ. პირგასამტეხლოს „აშკარა შეუსაბამობის“ თაობაზე მტკიცებულებებს წარადგენს პირი, რომელიც მის შემცირებას ითხოვს (იხ. სუსგ საქმე №ას-1686-2019, 8 მაისი, 2020 წელი).

30. ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოპასუხისთვის დაკისრებული პირგასამტეხლოს ოდენობა ვალდებულების დარღვევის თანაზომიერია.

31. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად, გადაწყვეტილება ყოველთვის ჩაითვლება კანონის დარღვევით მიღებულად, თუ გადაწყვეტილება იურიდიულად არ არის საკმარისად დასაბუთებული. ამავე კოდექსის 411-ე მუხლის პირველი წინადადების თანახმად, საკასაციო სასამართლო საქმეზე გადაწყვეტილებას თვითონ მიიღებს, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის ხელახლა განსახილველად სააპელაციო სასამართლოში დაბრუნების საფუძვლები. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ, განსახილველ შემთხვევაში, არ არსებობს საქმის სააპელაციო სასამართლო-

ში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველი, ვინაიდან საჭირო არაა მტკიცებულებათა დამატებით გამოკვლევა, შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო უფლებამოსილია, თვითონ მიიღოს გადაწყვეტილება საქმეზე, კერძოდ: პალატას მიაჩნია, რომ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს, უნდა გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის განჩინება, რომლითაც უცვლელად დარჩა გურჯაანის რაიონული სასამართლოს 2023 წლის 24 მარტის გადაწყვეტილება მიუღებელი შემოსავლის დაკისრების ნაწილში და აღნიშნულ ნაწილში მიღებული უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება. შ.პ.ს. „ტ.კ.-ის“ სარჩელი მიუღებელი შემოსავლის დაკისრების ნაწილში უნდა დაკმაყოფილდეს სრულად. მ.მ.-ს შ.პ.ს. „ტ.კ.-ის“ სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავალიანების ძირითად თანხაზე – 1102.71 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან – ვალდებულების სრულად შესრულებამდე, წლიური 36% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 33.08 ლარს; 2017 წლის 04 აგვისტოს საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავალიანების ძირითად თანხაზე – 631.54 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან (დავალიანების შესახებ ცნობის გაცემიდან) ვალდებულების სრულად შესრულებამდე წლიური 48% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 25.26 ლარს; 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავალიანების ძირითად თანხაზე – 603.77 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან (დავალიანების შესახებ ცნობის გაცემიდან) ვალდებულების სრულად შესრულებამდე წლიური 48% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 24.15 ლარს.

32. რაც შეეხება საპროცესო ხარჯის განაწილებას, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე გათავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მაშინ ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მოსარჩელეს მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რომელიც სასამართლოს გადაწყვეტილებით იქნა დაკმაყოფილებული, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის მოთხოვნის იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა. ამავ ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება, აგრეთვე, სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც განიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას, ხოლო, ამავ ე მუხლის

მე-3 ნაწილის მიხედვით, თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, შესაბამისად, შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც. ზემოაღნიშნულის თანახმად, მ.მ-ს შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს სახელმწიფო ბაჟის – 501.81 ლარის გადახდა (პირველი ინსტანციის სასამართლოში გადასახდელი სახელმწიფო ბაჟი – 151.57 ლარი, სააპელაციო სასამართლოში – 118.78 ლარი, საკასაციო სასამართლოში – 231.46 ლარი); შ.პ.ს. „ტ.კ-ს“ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან უნდა დაუბრუნდეს ს.ს. „თ.ბ“-ს მიერ სარჩელზე წინასწარ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის ნაწილი – 158.04 ლარი.

33. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 37.1 მუხლის მიხედვით, სასამართლო ხარჯებს განეკუთვნება სახელმწიფო ბაჟი და საქმის განხილვასთან დაკავშირებული ხარჯები, ხოლო, ამავე კოდექსის 37.3 მუხლის თანახმად, სასამართლოსგარეშე ხარჯებს წარმოადგენს ადვოკატისათვის განეული ხარჯები, დაკარგული ხელფასი (განაცდური), მტკიცებულებათა უზრუნველსაყოფად განეული ხარჯები, აგრეთვე მხარეთა სხვა აუცილებელი ხარჯები. ამასთან, საკასაციო პალატა მიუთითებს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის ბოლო წინადადებაზე, რომლის მიხედვით, იმ მხარის წარმომადგენლის დახმარებისათვის განეულ ხარჯებს, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, სასამართლო დააკისრებს მეორე მხარეს გონივრულ ფარგლებში, მაგრამ არაუმეტეს დავის საგნის ღირებულების 4 პროცენტისა, ხოლო არაქონებრივი დავის შემთხვევაში – განსახილველი საქმის მნიშვნელობისა და სირთულის გათვალისწინებით, 2 000 ლარამდე ოდენობით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ მ.მ-ს შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს სარჩელის უზრუნველყოფისთვის გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 50 ლარის, აკრძალვის რეგისტრაციის საფასურის – 20 ლარისა და იურიდიული მომსახურების საფასურის – 343.62 ლარის და გადახდა რაც წარმომადგენლის ჩართულობის ხარისხისა და საქმიანობის მოცულობის გათვალისწინებით, წარმოადგენს სამართლიან დაკმაყოფილებას.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით,

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

1. შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ.

2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 31 მაისის №2ბ/6757-23 განჩინება, რომლითაც უცვლელად დარჩა გურჯაანის რაიონული სასამართლოს 2023 წლის 24 მარტის გადაწყვეტილება მიუღებელი შემოსავლის დაკისრების ნაწილში და აღნიშნულ ნაწილში მიღებული იქნეს ახალი გადაწყვეტილება.

3. შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სარჩელი მიუღებელი შემოსავლის დაკისრების ნაწილში დაკმაყოფილდეს სრულად.

4. მ.მ-ს შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 10 მაისის საბანკო კრედიტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითად თანხაზე – 1102.71 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან – ვალდებულების სრულად შესრულებამდე, წლიური 36% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 33.08 ლარს.

5. მ.მ-ს შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 04 აგვისტოს საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითად თანხაზე – 631.54 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან (დავალიანების შესახებ ცნობის გაცემიდან) ვალდებულების სრულად შესრულებამდე წლიური 48% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 25.26 ლარს.

6. მ.მ-ს შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ 2017 წლის 31 ოქტომბრის საკრედიტო ბარათით სარგებლობის შესახებ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დაეკისროს დავალიანების ძირითად თანხაზე – 603.77 ლარზე, 2019 წლის 10 ოქტომბრიდან (დავალიანების შესახებ ცნობის გაცემიდან) ვალდებულების სრულად შესრულებამდე წლიური 48% სარგებლის გადახდა, რაც ყოველთვიურად შეადგენს – 24.15 ლარს.

7. მ.მ-ს შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს სახელმწიფო ბაჟის – 501.81 ლარის გადახდა (პირველი ინსტანციის სასამართლოში გადასახდელი სახელმწიფო ბაჟი – 151.57 ლარი, სააპელაციო სასამართლოში – 118.78 ლარი, საკასაციო სასამართლოში – 231.46 ლარი).

8. მ.მ-ს შ.პ.ს. „ტ.კ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს სარჩელის უზრუნველყოფისთვის გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 50 ლარის, იურიდიული მომსახურების საფასურის – 343.62 ლარის და აკრძალვის რეგისტრაციის საფასურის – 20 ლარის გადახდა.

9. შ.პ.ს. „ტ.კ-ს“ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაუბრუნდეს ს.ს. „თბ“-ს მიერ სარჩელზე წინასწარ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის ნაწილი – 158.04 ლარი (გადახდის თარიღი 04.10.2019 წ. საბაზინო კოდი: ...).

10. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

5. თავდაპირველი

თავდაპირველი პასუხისმგებლობის საზღვრები

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელმწიფო

№ას-749-2023

05 ივლისი, 2023 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა
პალატა

შემადგენლობა: ზ. ძლიერიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ე. გასიჭიაშვილი,
ლ. მიქაბერიძე

დავის საგანი: ფულადი ვალდებულების შესრულება

აღწერილობითი ნაწილი:

სასარჩელო მოთხოვნა:

1. გ.ტ-ზემ (შემდგომ – მოსარჩელე) სარჩელი აღძრა სასამართლოში ი.ბ-ის (შემდგომ – მოპასუხე) მიმართ და მოითხოვა სესხის – 31685 აშშ დოლარის, სარგებლის – 9505.5 აშშ დოლარისა და ყოველწლიურად ძირ თანხაზე 12%-ის გადახდა სარჩელის აღძვრიდან, 2020 წლის 20 მარტიდან, გადაწყვეტილების აღსრულებამდე.

სარჩელის საფუძვლები:

2. მოსარჩელის განმარტებით, 2017 წლის 22 მარტიდან 2017 წლის 17 ივლისის ჩათვლით მოპასუხეს ასესხა 36 000 აშშ დოლარი, სარგებლის გარეშე. მოპასუხეს სესხი 2017 წლის პირველ სექტემბერს უნდა გადაეხადა, რაც არ განუხორციელებია. 2017 წლის პირველი სექტემბრიდან გასულია 2 წელი და 6 თვე, აღნიშნულის გამო, მოსარჩელეს მიადგა ზიანი, რის გამოც მოპასუხეს უნდა დაეკისროს 12% სარგებელი, რაც შეადგენს – 3 802.2 აშშ დოლარს, ხოლო 2 წელსა და 6 თვეზე – 9 505.5 აშშ დოლარს, სულ სესხის თანხა და პროცენტი შეადგენს – 41 190.5 აშშ დოლარს.

მოპასუხის პოზიცია:

3. მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა, რომ თანხა მას გადაეცა არ სესხად, არამედ სამეწარმეო საზოგადოებაში წილის სანაცვლოდ.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

4. ოზურგეთის რაიონული სასამართლოს 2023 წლის 28 თებერვლის გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მოპასუხეს

მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 9 500 აშშ დოლარისა და 53 350 ლარის გადახდა, სარგებლის – 9505.5 აშშ დოლარისა და, ყოველწლიურად, სარჩელის აღძვრიდან, 2020 წლის 20 მარტიდან, გადაწყვეტილების აღსრულებამდე, 12%-ის ანაზღაურება, რაც მოპასუხემ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინების სარეზოლუციო ნაწილი და ფაქტობრივ-სამართლებრივი დასაბუთება:

5. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2023 წლის 19 მაისის განჩინებით მოპასუხის სააპელაციო საჩივარი დარჩა განუხილველად შემდეგ გარემოებათა გამო:

6. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის (შემდგომ – სსსკ) 372-ე მუხლის, 374-ე მუხლის პირველი ნაწილის, 259¹-ე მუხლის, 369-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ ზემოაღნიშნული ნორმა იმპერატიულია და გასაჩივრების 14-დღიანი ვადის გაგრძელებას არ ითვალისწინებს.

7. განსახილველ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ ოზურგეთის რაიონული სასამართლოს წარმოებაში არსებულ სამოქალაქო საქმეზე, 2023 წლის 28 თებერვალს, გამოცხადდა გადანყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი. გადანყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებას ესწრებოდა მოპასუხე (აპელანტი). ამდენად, უდავოდ დადგენილია, რომ აპელანტისათვის გადანყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი, ასევე მისი გასაჩივრების წესი და ვადა, ცნობილი იყო.

8. ზემოაღნიშნულიდან გადანყვეტილების ასლის ჩასაბარებლად აპელანტი სასამართლოში უნდა გამოცხადებულიყო 2023 წლის 28 თებერვლიდან არაუადრეს 20 დღისა და ყველაზე გვიან, 30 დღის ვადაში. მოპასუხეს გადანყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი ჩაბარდა 2023 წლის 7 მარტს. საქმეში წარმოდგენილი მასალებით დადგენილია, რომ მოპასუხემ გადანყვეტილების მოთხოვნით სასამართლოს მიმართა 2023 წლის 4 აპრილს და აღნიშნული საპროცესო დოკუმენტი ჩაბარდა 2023 წლის 5 აპრილს.

9. სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ საპროცესო ვადების გამოთვლის წესი დადგენილია სსსკ-ის მე-60 და 61-ე მუხლებით. მოპასუხეს კანონით დადგენილი ვადის დაცვით სასამართლოსათვის გადანყვეტილების ჩაბარების მოთხოვნით არ მიუმართავს, ზემოაღნიშნულის საპროცესო ნორმის შესაბამისად, აპელანტისათვის სააპელაციო საჩივრის შეტანის 14-დღიანი ვადის ათვლა დაიწყო 2023 წლის 31 მარტიდან და ამოიწურა ამავე წლის 13 აპრილს (ხუთშაბათს) 24:00 საათზე, საქმის მასალებით კი, ირკვევა, რომ მოპასუხის მიერ სააპელაციო საჩივრის ფოსტისათვის გადაცემა მოხდა 2023 წლის 18 აპრილს, ანუ გა-

საჩივრების 14-დღიანი ვადის დარღვევით.

10. სსსკ-ის 59-ე და 63-ე მუხლების თანახმად, მხარე ვალდებულია კანონით დადგენილ ვადაში შეასრულოს შესაბამისი საპროცესო მოქმედება, წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი კარგავს ამ საპროცესო მოქმედების შესრულების უფლებას.

11. სააპელაციო პალატამ საქმის მასალებით დადასტურებულად ჩათვალა, რომ მოპასუხემ სააპელაციო საჩივარი კანონით დადგენილი საპროცესო ვადის გასვლის შემდეგ წარადგინა ოზურგეთის რაიონულ სასამართლოში, რის გამოც სააპელაციო საჩივარი დაუშვებელია და სსსკ-ის 63-ე, 369-ე და 374-ე მუხლების საფუძველზე უნდა დარჩეს განუხილველად.

12. სსსკ-ის 374-ე მუხლის მესამე ნაწილის, „სახელმწიფო ბაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-6 მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, სააპელაციო პალატამ დაადგინა, რომ სააპელაციო საჩივრის წარდგენის ეტაპზე აპელანტის მიერ გადახდილია სახელმწიფო ბაჟი – 3100 ლარი. ვინაიდან სააპელაციო საჩივარი დარჩა განუხილველად, დასაშვებობის ეტაპზე მხარეს უნდა დაუბრუნდეს მის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი.

კერძო საჩივრის მოთხოვნა და საფუძვლები:

13. სააპელაციო სასამართლოს განჩინებაზე მოპასუხემ შეიტანა კერძო საჩივარი, მოითხოვა მისი გაუქმება და საქმის დაბრუნება იმავე სასამართლოსათვის სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საკითხის ხელახლა შესამოწმებლად შემდეგი საფუძვლებით:

14. კერძო საჩივრის ავტორმა მიიჩნია, რომ სააპელაციო პალატამ არასწორად აითვალა მოპასუხის მიერ სააპელაციო საჩივრის შეტანის 14-დღიანი ვადა, როდესაც სააპელაციო საჩივარი განუხილველად დატოვა. პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასაბუთებული გადაწყვეტილების ასლი კანონით დადგენილ, გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან მე-20-30-ე დღეებში მზად არ იყო. მოპასუხე სისტემატურად უკავშირდებოდა მოსამართლის თანაშემწეს, რომელიც უდასტურებდა, რომ გადაწყვეტილების ჩაბარებას ვერ შეძლებდა. შემდგომ კი შეპირდა, რომ დასაბუთებული გადაწყვეტილების მომზადებისთანავე თავად გაუგზავნიდა მას ასლს, რაც გაუგზავნა კიდეც 2023 წლის 27 მარტს. მოპასუხემ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება ჩაიბარა 2023 წლის 5 აპრილს. სააპელაციო საჩივარი კი, შეიტანა აღნიშნული მომენტიდან 14 დღის დაცვით.

სამოტივაციო ნაწილი:

15. საკასაციო სასამართლო კერძო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების

შედგად მიიჩნევს, რომ კერძო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება კი გაუქმდეს და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საკითხის ხელახლა შესამოწმებლად შემდეგ გარემოებათა გამო:

16. საკასაციო სასამართლოს შეფასების საგანს წარმოადგენს სააპელაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების კანონიერების საკითხი.

17. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე სააპელაციო საჩივრის შეტანის დასაშვებ პერიოდს განსაზღვრავს სსსკ-ის 369-ე მუხლი, რომლის თანახმად, სააპელაციო საჩივრის შეტანის ვადაა 14 დღე. ამ ვადის გაგრძელება და აღდგენა დაუშვებელია და იგი იწყება მხარისათვის დასაბუთებული გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტიდან. დასაბუთებული გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტად ითვლება დასაბუთებული გადაწყვეტილების ასლის მხარისათვის ჩაბარება ამ კოდექსის 70-ე-78-ე მუხლების ან 259¹-ე მუხლის შესაბამისად, ასევე 259¹-ე მუხლის პირველი ნაწილით დადგენილი ვადის გასვლის შემდეგ. თუ დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრება სააპელაციო საჩივრის შეტანის უფლების მქონე პირი, სააპელაციო საჩივრის შეტანის ვადა იწყება მისი გამოცხადების მომენტიდან. გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტად ითვლება ამ გადაწყვეტილების ასლის მხარისათვის ჩაბარება უშუალოდ სასამართლოში ან მისი მხარისათვის ამ კოდექსის 70-ე-78-ე მუხლების შესაბამისად გადაგზავნის დრო. ამავე კოდექსის 259¹-ე მუხლის პირველი ნაწილით კი, თუ გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრება გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლების მქონე პირი, ან თუ ასეთი პირისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ცნობილი იყო გადაწყვეტილების გამოცხადების თარიღი, გადაწყვეტილების გასაჩივრების მსურველი მხარე (მისი წარმომადგენელი) ვალდებულია გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან არა უადრეს 20 და არა უგვიანეს 30 დღისა გამოცხადდეს სასამართლოში და ჩაიბაროს გადაწყვეტილების ასლი; წინააღმდეგ შემთხვევაში გასაჩივრების ვადის ათვლა დაიწყება გადაწყვეტილების გამოცხადებიდან 30-ე დღეს. ამ ვადის გაგრძელება და აღდგენა დაუშვებელია.

18. მითითებული ნორმების ანალიზიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ იმ მხარისათვის, რომელიც ესწრებოდა გადაწყვეტილების გამოცხადებას ან თუ ასეთი პირისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ცნობილი იყო გადაწყვეტილების გამოცხადების თარიღი, კანონმდებელი განსაზღვრავს ვალდებულებას, გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან არა უადრეს 20 და არა უგვიანეს 30 დღისა გამოცხადდეს სასამართლოში და ჩაიბაროს გადაწყვეტილების ასლი. შესაბამისად, აღნიშნული ნორმით დად-

გენილი წესის შესრულებად ვერ ჩაითვლება მხარის მიერ სასამართლო-სათვის გადაწყვეტილების ჩასაბარებლად მიმართვა სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან მე-20 დღემდე და 30-ე დღის შემდეგ.

19. აღნიშნული ვალდებულება ფაქტულტატურია და, შესაბამისად, ამ ვალდებულების შეუსრულებლობა აისახება მხოლოდ უშუალოდ მხარის მიერ გადაწყვეტილების გასაჩივრების წესზე, კერძოდ, განსახილველი ნორმის თანახმად „გადაწყვეტილების გასაჩივრების მსურველი მხარე (მისი წარმომადგენელი) ვალდებულია, გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან არა უადრეს 20 და არა უგვიანეს 30 დღისა გამოცხადდეს სასამართლოში და ჩაიბაროს გადაწყვეტილების ასლი“. ამ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში მოქმედებს დანაწესი, რომლის თანახმად „წინააღმდეგ შემთხვევაში გასაჩივრების ვადის ათვლა დაიწყება გადაწყვეტილების გამოცხადებიდან 30-ე დღეს“.

20. ამდენად, სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრების მსურველი მხარის მიერ გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან 20-დან 30-ე დღემდე დასაბუთებული გადაწყვეტილების ჩასაბარებლად სასამართლოში გამოუცხადებლობა წარმოადგენს იმის საფუძველს, რომ გადაწყვეტილების გასაჩივრების ვადის ათვლა დაიწყოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადების 30-ე დღის (მიუხედავად იმისა, უქმე დღეა თუ არა აღნიშნული) მომდევნო დღიდან, რადგან სსსკ-ის მე-60 მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, წლებით, თვეებით ან დღეებით გამოსათვლელი საპროცესო ვადის დენა იწყება იმ კალენდარული თარიღის ან იმ მოვლენის დადგომის მომდევნო დღიდან, რომლითაც განსაზღვრულია მისი დასაწყისი (სუს დიდი პალატის 2014 წლის 30 დეკემბრის №ას-1161-1106-2014 განჩინება, სუს 2015 წლის 12 იანვრის №ას-843-807-2014 განჩინება).

21. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ ზემოთ მითითებული ნორმა, ერთი მხრივ, ადგენს მხარის ვალდებულებას, მითითებულ ვადაში სასამართლოში გამოცხადდეს გადაწყვეტილების მისაღებად (გარდა იმავე მუხლის მეორე ნაწილით გათვალისწინებული გამონაკლისებისა) და ჩაბარებიდან 14 დღის ვადაში წარადგინოს სააპელაციო საჩივარი, ხოლო, მეორე მხრივ, ითვალისწინებს სასამართლოს ვალდებულებას, გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან 21-ე დღეს მზად ჰქონდეს დასაბუთებული გადაწყვეტილება მხარისათვის გადასაცემად. იმ შემთხვევაში, თუ სასამართლო ვერ უზრუნველყოფს დასაბუთებული გადაწყვეტილების ჩაბარებას ამ ვადაში, ეს გარემოება მხარის პასუხისმგებლობის საფუძველი ვერ გახდება და ვადის ათვლა გადაწყვეტილების ჩაბარებიდან დაიწყება (იხ. სუსგ №ას-1495-2018, 01 ივლისი, 2019 წ.; №ას-1289-2019, 24 ოქტომბერი, 2019 წ.).

22. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა ადას-

ტურებს, რომ სასამართლოს მიერ პროცედურული წესის, განსაკუთრებით კი გასაჩივრების უფლების გამოყენების ვადების განსაკუთრებით მკაცრმა ინტერპრეტაციამ შესაძლოა ხელყოს სასამართლოსადმი წვდომის უფლება.

23. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, ეფექტური სასამართლო დაცვის უფლება გულისხმობს, სამოქალაქო სამართალწარმოების მხარეების შესაძლებლობას გამოიყენონ გასაჩივრების უფლება იმ მომენტიდან, როცა მათ შეუძლიათ ეფექტურად შეაფასონ სასამართლოს გადაწყვეტილებები, რომლებმაც შეიძლება დაარღვიოს მათი უფლებები და კანონიერი ინტერესები. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ ერთ-ერთ საქმეზე დაადგინა, „ეროვნულმა სასამართლომ ვადის შემზღუდველი პროცედურული ნორმა ისეთნაირად განმარტა, რომ ხელი შეუშალა მომჩივნის საჩივრის გამოკვლევას, რის შედეგადაც ამ უკანასკნელის სასამართლოს ეფექტური დაცვის უფლება დაირღვა.“ (Georgiy Nikolayevich Mikhayliv v. Russia, 4543/04, §57, 2010, ECHR).

24. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეში „მირაგალ ესკოლანო და სხვები ესპანეთის წინააღმდეგ“ დაადგინა, რომ როდესაც საკითხი ეხება სამართლებრივი სიცხადის პრინციპს (Legal certainty), ეს არ არის უბრალოდ სამართლებრივი ნორმის ინტერპრეტაციის პრობლემა, არამედ ადგილი ჰქონდა პროცედურული მოთხოვნის არაგონივრულ კონსტრუქციას, რამაც გამოიწვია ეფექტური სასამართლო დაცვის უფლების დარღვევა. მხარეებს უნდა შეეძლოთ გასაჩივრების უფლების გამოყენება იმ მომენტიდან, როცა მათ ძალუძთ ეფექტურად შეაფასონ ის ტვირთი, რომელსაც აკისრებთ სასამართლო გადაწყვეტილება. ეროვნული სასამართლოების მიერ პროცედურული წესის განსაკუთრებით მკაცრმა ინტერპრეტაციამ არასწორად ჩამოართვა მომჩივნებს თავიანთი საჩივრების განხილვისათვის სასამართლოსადმი წვდომის უფლება (Mirigall Escolano and Others v. Spain, 38366/97, §33, 2000, ECHR) (იხ. სუს დიდი პალატის 2014 წლის 30 დეკემბრის №ას-1161-1106-2014 განჩინება).

25. მოცემულ შემთხვევაში საქმის მასალებიდან ირკვევა, რომ მოპასუხე ესწრებოდა ოზურგეთის რაიონული სასამართლოს 2023 წლის 28 თებერვლის გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებას. აღნიშნულის მიუხედავად, მას სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებიდან მე-20-30-ე დღეებში სასამართლოსათვის დასაბუთებული გადაწყვეტილების ჩაბარების მოთხოვნით წერილობით არ მიუმართავს. თუმცა საქმეში წარმოდგენილი სასამართლო გზავნილით დასტურდება, რომ მოსამართლის თანაშემწემ მოპასუხეს დასაბუთებული სასამართლო გადაწყვეტილების ასლი თავისი ინიციატივით გაუგზავნა 2023

წლის 27 მარტს. ეს გარემოება, დასაბუთებული გადაწყვეტილების დადგენილ ვადაში მოუმზადებლობის თაობაზე კერძო საჩივრის ავტორის პრეტენზიის გაზიარების საფუძველს ქმნის, სახელდობრ, ადასტურებს კერძო საჩივრის ავტორის განმარტებას იმის თაობაზე, რომ არაერთი თხოვნის მიუხედავად, სასამართლომ მას ვერ ჩააბარა დასაბუთებული გადაწყვეტილება კანონით დადგენილ ვადაში. მოპასუხეს დასაბუთებული სასამართლო გადაწყვეტილება ჩაბარდა 2023 წლის 05 აპრილს.

26. გასაჩივრების ვადის დენის დაწყებას ითვალისწინებს სსსკ-ის კოდექსის მე-60 მუხლის მე-2 ნაწილის დანაწესი, რომლის თანახმად, წლებით, თვეებით ან დღეებით გამოსათვლელი საპროცესო ვადის დენა იწყება იმ კალენდარული თარიღის ან იმ მოვლენის დადგომის მომდევნო დღიდან, რომლითაც განსაზღვრულია მისი დასაწყისი (იხ. სუსგ №ას-931-2021, 30 სექტემბერი, 2021 წ.).

27. საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ საქმეზე დადგენილი გარემოებების გათვალისწინებით, გასაჩივრების ვადის ათვლა დასაბუთებული გადაწყვეტილების მხარისათვის ჩაბარების მომენტიდან – 2023 წლის 5 აპრილის მომდევნო დღიდან უნდა დაიწყოს. სააპელაციო საჩივარი კი მოპასუხემ წარადგინა 2023 წლის 18 აპრილს.

28. ყოველივე ზემოხსენებულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოპასუხეს სსსკ-ის 369-ე მუხლით გათვალისწინებული ვადა არ გაუშვია. შესაბამისად, მოპასუხის კერძო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, გასაჩივრებული განჩინება კი გაუქმდეს და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საკითხის ხელახლა შესამოწმებლად.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 399-ე, 372-ე, 284-ე, 285-ე, 419-ე, 420-ე მუხლებით და

დ ა ა ღ ზ ი ნ ა:

1. ი. ბ-ის კერძო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
2. გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2023 წლის 19 მაისის განჩინება და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საკითხის ხელახლა შესამოწმებლად.
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

6. საბანკო გარანტია
საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის
მოთხოვნის უზღუდა

განჩინება
საქართველოს სახელმწიფო

№ას-59-2025

30 სექტემბერი, 2025 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა
პალატა

შემადგენლობა: გ. ჯეირანაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ლ. ქოჩიაშვილი,
ა. ძაბუნაძე

დავის საგანი: უკანონოდ გამოთხოვილი საბანკო გარანტიის თანხის დაკისრება, ზიანის ანაზღაურება მიუღებელი შემოსავლისათვის

აღწერილობითი ნაწილი:

1. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 13 ნოემბრის განჩინებით შპს „რ.ქ.მ-ის“ (შემდგომში – „მოსარჩელე“ ან „მოსარჩელე კომპანია“) და ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის (შემდგომში – „მოპასუხე“, „მერია“ ან „კასატორი“) სააპელაციო საჩივრები არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2024 წლის 11 აპრილის გადაწყვეტილება, რომლითაც მოსარჩელის სარჩელი მერიის მიმართ დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; მერიას მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 388 514 ლარის გადახდა; მოსარჩელის მოთხოვნა მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების შესახებ არ დაკმაყოფილდა.

2. სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია საქმის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2.1. 2019 წლის 07 მარტს მოპასუხე მერიას (შემსყიდველი) და მოსარჩელეს, სახელწოდების შეცვლამდე – შპს „ე-ის“ (მიმწოდებელი), შორის გაფორმდა ქ. თბილისში, გლდანის რაიონში, ი. ხიზანიშვილის, ი. ვეკუას და ხოჭოს ტბის ქუჩების სარეაბილიტაციო სამუშაოების სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ ხელშეკრულება №01.01.01/30/109. ხელშეკრულების ღირებულება განისაზღვრა 11 777 776.95 ლარით ყველა გადასახადის ჩათვლით. ხელშეკრულების ვადა განისაზღვრა გაფორმებიდან 2022 წლის 17 დეკემბრის ჩათვლით, ხოლო სამუშაოების დასრულების ვადა – სამუშაოთა წარმოების კალენდარული გეგმა-გრაფიკის შესაბამისად, წე-

რილობითი დავალების მიცემიდან 255 კალენდარული დღით;

2.2. ხელშეკრულების მე-4 მუხლით შეთანხმებულ იქნა შესრულებული სამუშაოს ხარისხის და გარანტიის შესახებ დებულებები:

2.2.1. 4.1. პუნქტი: შესრულებული სამუშაოს ხარისხის საგარანტიო ვადად განისაზღვრა საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმებიდან 3 წელი.

2.2.2. 4.2. პუნქტი: სამუშაოების დასრულების შემდეგ საგარანტიო ვადის განმავლობაში რაიმე წუნის (ნაკლოვანებები, დეფექტი) აღმოჩენის შემთხვევაში, თუ დადგინდება, რომ აღნიშნული წუნი (ნაკლოვანებები, დეფექტი) გამოწვეულია უხარისხო ან/და არაჯეროვანი შესრულებით, მიმწოდებელი ვალდებულია აღმოფხვრას უხარისხოდ შესრულებული სამუშაოები საკუთარი ხარჯებით;

2.2.3. 4.3. პუნქტი: სამუშაოს დაცვის ხარისხის უზრუნველსაყოფად მიწოდებული სამუშაოს ღირებულებიდან დაკავებული იქნება 5%. დაკავებული 5%-დან 2.5%-ის გადახდა განხორციელდება სამუშაოს სრულად დასრულებისა და საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების შემდეგ, ხოლო დარჩენილი 2.5%-ის გადახდა მოხდება შესაბამისი ოდენობის სავალდებულო, უპირობო, გამოუთხოვადი საბანკო გარანტიის წარმოდგენის შემდგომ. აღნიშნული გარანტია წარმოდგენილ უნდა იქნეს საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების შემდგომ, საფინანსო წლის დასრულებამდე არაუგვიანეს 10 სამუშაო დღისა, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ საფინანსო წლის დასრულებამდე დარჩენილია 10 სამუშაო დღეზე ნაკლები, ზემოაღნიშნული გარანტია წარმოდგენილ უნდა იქნეს საფინანსო წლის დასრულებამდე, საბანკო დანესებულებიდან ან სადაზღვევო კომპანიიდან, რომლის მოქმედების ვადა არანაკლებ 60 კალენდარული დღით უნდა აღემატებოდეს სამუშაოების საგარანტიო ვადას;

2.2.4. 4.4. პუნქტი: მიმწოდებელს მისი წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე დაუბრუნდება აღნიშნული საბანკო გარანტია ხარვეზების აღმოფხვრის და საგარანტიო ვადის გასვლის შემდეგ;

2.2.5. 4.5 პუნქტი: თუ მიმწოდებელი არ ასრულებს ხელშეკრულების 4.2 პუნქტის მოთხოვნებს, მაშინ 4.3 პუნქტით განსაზღვრული გარანტია (ხელშეკრულების ღირებულების 2.5%) დაბრუნებას არ ექვემდებარება;

2.2.6. 4.6. პუნქტი: თუკი ხელშეკრულების საგარანტიო პერიოდის ვადის გასვლამდე გამოვლენილი ხარვეზების შედეგად შემსყიდველს მიაღდა ზარალი აღნიშნული გარანტიით განსაზღვრულ ღირებულებაზე მეტი ოდენობით, მიმწოდებელი იღებს ვალდებულებას გადაუხადოს შემსყიდველს შესაბამისი ნარჩენი ღირებულება ან აღმოფხვრას წუნი საკუთარი ხარჯებით;

2.3. 2020 წლის 15 იანვარს მხარეებს შორის დაიდო სახელმწიფო შეს-

ყიდვის ხელშეკრულება №01.01.01/30/11, ქ. თბილისის მასშტაბით არსებულ ქუჩებზე გზების კაპიტალური შეკეთების სამუშაოების შესყიდვის შესახებ. ხელშეკრულების ღირებულება განისაზღვრა 2 399 999.92 ლარით ყველა გადასახადის ჩათვლით. ხელშეკრულების ვადა განისაზღვრა გაფორმებიდან 2024 წლის 1-ელი აპრილის ჩათვლით, ხოლო სამუშაოების დასრულების ვადა – ეტაპობრივად, წერილობითი დავალების შესაბამისად, ხელშეკრულების ძალაში შესვლიდან 2020 წლის 25 დეკემბრის ჩათვლით;

2.3.1. ხელშეკრულების 4.1. პუნქტი: შესრულებული სამუშაოს ხარისხის საგარანტიო ვადად განისაზღვრა საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმებიდან 3 წელი;

2.3.2. 4.2. პუნქტი: სამუშაოების დასრულების შემდეგ საგარანტიო ვადის განმავლობაში რაიმე წუნის (ნაკლოვანებები, დეფექტი) აღმოჩენის შემთხვევაში, თუ დადგინდება, რომ აღნიშნული წუნი (ნაკლოვანებები, დეფექტი) გამოწვეულია უხარისხო ან/და არაჯეროვანი შესრულებით, მიმწოდებელი ვალდებულია აღმოფხვრას უხარისხოდ შესრულებული სამუშაოები საკუთარი ხარჯებით;

2.3.3. 4.3. პუნქტი: სამუშაოს დაცვის ხარისხის უზრუნველსაყოფად მიწოდებული სამუშაოს ღირებულებიდან დაკავებული იქნება 5%. დაკავებული 5%-დან 2.5%-ის გადახდა განხორციელდება სამუშაოს სრულად დასრულებისა და საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების შემდეგ, ხოლო დარჩენილი 2.5%-ის გადახდა მოხდება ხარვეზების აღმოფხვრის და საგარანტიო ვადის გასვლის შემდეგ;

2.3.4. 4.4. პუნქტი: მიმწოდებლის მხრიდან საგარანტიო პერიოდის სრული ვადის ამონურვამდე, დარჩენილ 2.5%-ზე უპირობო, გამოუთხოვადი საბანკო გარანტიის წარმოდგენის შემთხვევაში, შესაძლებელია განხორციელდეს თანხის გადახდა. გარანტია წარმოდგენილ უნდა იქნეს ეროვნულ ვალუტაში, რომლის მოქმედების ვადა არანაკლებ 60 კალენდარული დღით უნდა აღემატებოდეს სამუშაოების ხარისხის საგარანტიო ვადას;

2.3.5. 4.5 პუნქტი: თუ მიმწოდებელი არ ასრულებს ხელშეკრულების 4.2 პუნქტის მოთხოვნებს, მაშინ 4.3 პუნქტით განსაზღვრული დარჩენილი 2.5% არ ანაზღაურდება;

2.3.6. 4.6. პუნქტი: თუკი ხელშეკრულების საგარანტიო პერიოდის ვადის გასვლამდე გამოვლენილი ხარვეზების შედეგად შემსყიდველს მიადგა ზარალი აღნიშნული გარანტიით განსაზღვრულ ღირებულებაზე მეტი ოდენობით, მიმწოდებელი იღებს ვალდებულებას გადაუხადოს შემსყიდველს შესაბამისი ნარჩენი ღირებულება ან აღმოფხვრას წუნი საკუთარი ხარჯებით;

2.4. 2020 წლის 16 დეკემბერს გაიცა საბანკო გარანტია №1974704-

11219230. საბანკო გარანტიის თანახმად, გარანტი არის სს „თ.ბ-ი“, პრინციპალი – შპს „ე-ი“, ბენეფიციარი – მერია, საგარანტიო თანხა – 323 194.84 ლარი, გარანტიის გაცემის საფუძველი – ქ. თბილისში, გლდანის რაიონში ი. ხიზანიშვილის, ი. ვეკუას და ხოჭოს ტბის ქუჩების სარეაბილიტაციო სამუშაოების თაობაზე ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის 2019 წლის 07 მარტს გაფორმებული №01.01.01/30/109 სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ნაკლის/დეფექტის აღმოფხვრის უზრუნველსაყოფად, პრინციპალმა ბენეფიციარს უნდა წარუდგინოს ხარისხის უზრუნველყოფის გარანტია; საბანკო გარანტიის პირობა – ბენეფიციარმა წერილობით მოთხოვნაში აუცილებელი წესით უნდა მიუთითოს იმ გარემოების შესახებ, თუ რაში გამოიხატება პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევა;

2.5. 2020 წლის 29 დეკემბერს სს „თ.ბ-მა“ კვლავ გასცა საბანკო გარანტია №1974704-11243499, გარანტიის გაცემის საფუძველი – ქ. თბილისის მასშტაბით არსებულ ქუჩებზე გზების კაპიტალური შეკეთების სამუშაოების თაობაზე ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის 2020 წლის 15 იანვარს გაფორმებული სახელმწიფო შესყიდვის №01.01.01/30/11 ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ნაკლის/დეფექტის აღმოფხვრის უზრუნველყოფა. გარანტიის თანხა – 65 320.12 ლარი, ვადა – 2024 წლის 1-ელი აპრილის ჩათვლით;

2.6. 2020 წლის 23 ოქტომბერს 2019 წლის 07 მარტის სახელმწიფო შესყიდვების №01.01.01/30/109 ხელშეკრულების მხარეებს შორის გაფორმდა საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტი. მხარეებმა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოების დასრულების თარიღად განსაზღვრეს 2020 წლის 15 ივნისი. მიღება-ჩაბარების აქტის მიხედვით, მთლიანი სახელშეკრულებო ღირებულება ყველა დანარიცხის ჩათვლით განისაზღვრა 12 955 544.46 ლარით, ხოლო შესრულებული სამუშაოების ღირებულება ყველა დანარიცხის ჩათვლით – 12 927 792.83 ლარით. მხარეებმა აღნიშნეს, რომ ერთმანეთის მიმართ პრეტენზია არ გააჩნდათ;

2.7. 2020 წლის 18 დეკემბერს 2020 წლის 15 იანვრის სახელმწიფო შესყიდვების №01.01.01/30/11 ხელშეკრულების მხარეებს შორის გაფორმდა საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტი. მხარეებმა სამუშაოების დასრულების თარიღად განსაზღვრეს 2020 წლის 31 ივლისი. მიღება-ჩაბარების აქტის მიხედვით, მთლიანი სახელშეკრულებო ღირებულება ყველა დანარიცხის ჩათვლით განისაზღვრა 2 639 999.89 ლარით, ხოლო შესრულებული სამუშაოების ღირებულება ყველა დანარიცხის ჩათვლით – 2 612 804.81 ლარით. მხარეებმა აღნიშნეს, რომ ერთმანეთის მიმართ პრეტენზია არ გააჩნდათ;

2.8. მიღება-ჩაბარების აქტების გაფორმების შემდეგ, 2021 წლის 05 აგვისტოს მერიის ინფრასტრუქტურის განვითარების საქალაქო სამსა-

ხურმა წერილით მიმართა მოსარჩელეს №01.01.01/30/11 ხელშეკრულების საფუძველზე და მიუთითა, რომ ვიზუალური დათვალიერების შედეგად ასფალტბეტონის საფარზე ფიქსირდებოდა დეფორმირებული მონაკვეთები, სხვადასხვა მისამართზე. მოსარჩელეს ეთხოვა აღნიშნული დეფექტების აღმოფხვრა იმავე წლის 1-ელ სექტემბრამდე. 2021 წლის 20 აგვისტოს მოსარჩელეს დამატებით მიმართა აღნიშნულმა სამსახურმა №01.01.01/30/109 ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებასთან დაკავშირებით, კერძოდ, აღნიშნა, რომ, ვინაიდან ი. ვეკუას და ო. ხიზანიშვილის ქუჩაზე კაპიტალური შეკეთების სამუშაოები მიმდინარეობდა ასევე №01.01.01/30/109 ხელშეკრულების საფუძველზე, აღნიშნული ქუჩების სხვადასხვა მისამართებზე არსებული დეფექტების აღდგენითი სამუშაოები განხორციელებულიყო საგარანტიო ვადის ფარგლებში, 27 აგვისტოს ჩათვლით, ღამის საათებში – 23:00 სთ-დან 06:00 სთ-მდე;

2.9. 2021 წლის 10 აგვისტოს წერილით (05 აგვისტოს წერილის პასუხად), შპს „ე-ი“ მოპასუხე მხარეს არ დაეთანხმა, რომ გამოვლენილი ხარვეზები (ნაკლოვანებები, დეფექტი) გამოწვეული იყო მის მიერ სამუშაოების უხარისხო ან/და არაჯეროვანი შესრულებით და უარი თქვა ხარვეზის გამოსწორებაზე. აღნიშნა, რომ შესაძლო ნაკლოვანებები გამოწვეული იყო არა შპს „ე-ის“ მხრიდან სამუშაოების არაჯეროვანი შესრულებით, არამედ – გზის მოწყობის საპროექტო გაანგარიშებებში არსებული ხარვეზებით და არასწორი ექსპლუატაციით (წერილში აღინიშნა, რომ №01.01.01/30/11 ხელშეკრულების ფარგლებში წარმოდგენილი საპროექტო დოკუმენტაციის მიხედვით, მოსაწყობი საგზაო სამოსის კონსტრუქცია გაანგარიშებულია სტანდარტული მოძრაობის პირობების გათვალისწინებით, რაც, თავის მხრივ, გამოიხატება სამოძრაო ზოლების თანაბარი ფუნქციური დანიშნულების საექსპლუატაციო პირობებით, სადაც მოძრავ ნაკადებს (ყველა ტიპის სატრანსპორტო საშუალებებს) ლავირების გაფართოებული შესაძლებლობები გააჩნია. ასეთ პირობებში მოძრავი დატვირთვების ზემოქმედება საფარზე გადანაწილებულია საავტომობილო გზის სავალი ნაწილის მთელ სიგანეზე, რის გამოც გზის საფარი ექსპლუატაციის პირობებში განიცდის თანაბარ ცვეთას, ხოლო სხვა დანარჩენი ძირითადი საექსპლუატაციო მაჩვენებლები და დინამიკური დატვირთვები, აგრეთვე, გათანაბრებულია და გადანაწილებულია სავალი ნაწილის მთელ სიგანეზე. ასეთ პირობებში საგზაო სამოსის მომსახურების ვადა (გეგმიური მოვლა-შენახვის და პერიოდული შეკეთების სამუშაოების ჩათვლით) შეადგენს 15 წელს. როგორც ცნობილია, ზემოთ აღნიშნული საპროექტო გადაწყვეტების ძირითადი ნაწილი ჩანაცვლებული იქნა ახალი საპროექტო გადაწყვეტებით, რომლის შედეგადაც დღის ნესრიგში დადგა ე.წ. „მედიანური ზოლების“ მოწყობის აუცილებლობა.

მედიანური ზოლები განკუთვნილია მხოლოდ და მხოლოდ ავტობუსების (საზოგადოებრივი საავტომობილო ტრანსპორტის) სამოძრაოდ. ამასთანავე, მედიანური ზოლი წარმოდგენილია თითო მიმართულებით, თითო სამოძრაო დერეფნით, სადაც ამ უკანასკნელის სიგანე მიღებულია მინიმალური ოდენობით. შედეგად, მსხვილგაბარიტიანი და მძიმეწონიანი ავტობუსები უალტერნატივოდ (ყოველგვარი ლავირების გარეშე) მოძრაობენ მხოლოდ და მხოლოდ ერთ ხაზზე, სადაც ბორბლების გავლათა რიცხვის 100% ერთსა და იმავე სამოძრაო ხაზოვან ზოლშია თავმოყრილი. ასეთ პირობებში, საგზაო საფარის საერთო ფართიდან მხოლოდ და მხოლოდ ეს ხაზოვანი ზოლია დატვირთული და განიცდის ინტენსიურ ცვეთას, ინტენსიურ დინამიკურ დატვირთვებს და სხვა დანარჩენ მძიმე საექსპლუატაციო პირობებს. ზემოთ ხსენებული საპროექტო გადანაცვებების შეფასებით, როდესაც დღის წესრიგში დადგა მედიანური ზოლების მოწყობის საკითხი, პარალელურ რეჟიმში, როგორც მინიმუმ, უნდა დამდგარიყო საკითხი მედიანური ზოლების დერეფანში საგზაო საფარის კონსტრუქციის გაძლიერებისა, იმ მძიმე საექსპლუატაციო პირობების გათვალისწინებით, რომელიც აღწერილია ტექსტის საწყის ნაწილში. ასეთ ვითარებაში ასფალტბეტონის საფარი უნდა მომზადებულიყო სპეციალური რეცეპტით (გაძლიერებული საექსპლუატაციო მაჩვენებლებით), ხოლო საფუძვლის ფენების მოწყობა უნდა განხორციელებულიყო სტაბილიზაციის მეთოდით. ხსენებული მიდგომები უზრუნველყოფდა მედიანურ ზოლებში მძიმე საექსპლუატაციო პირობების ფონზე საფარის სათანადო მდგრადობას და უდევრეტოდ ფუნქციონირებას ნორმებით დადგენილ ვადების განმავლობაში. ჩვენს შემთხვევაში, ზემოთ აღნიშნული ფაქტის მართებულობა პრაქტიკულ ასპექტში აისახა მოწყობილი გზის საწყისი პერიოდის განმავლობაში, რა დროსაც მედიანური ზოლები თავისი ფუნქციით არ იყო შესული ექსპლუატაციაში და მოძრაობა ხორციელდებოდა გათანაბრებულ პირობებში, სავალი ზოლების თანაბარი დატვირთვების ფონზე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოძრაობის ასეთ პირობებში პირველი 6 თვის განმავლობაში ასფალტბეტონის ზედა ფენა დაგებული არ ყოფილა და, მიუხედავად ამისა, ამ პერიოდში საფარზე რაიმე დეფექტი არ გამოვლენილა. კომენტარს აღარ საჭიროებს ის ფაქტი, რომ ასფალტბეტონის საფარის ზედა ფენის მოწყობის შემდეგ როგორ გაიზრდებოდა საერთო საექსპლუატაციო მაჩვენებლები. მედიანური ზოლების სათანადო ფუნქციით ექსპლუატაციაში შესვლამდე პარალელურად წარმოშვა ერთ-ერთი უმძიმესი პრობლემა, რაც საფარის ექსპლუატაციის პირობებში მიჩნეულია ყველაზე უხერხულ და უარყოფით მოვლენად. აღნიშნული საკითხი მდგომარეობს შემდეგში: მედიანური ზოლების სათანადო ფუნქციით ექსპლუატაციაში შესვლამდე ახლადმოწყობილ გზის მთელ სიგანეზე მოძრაობა განისაზღვრა ცალმხრივი მიმარ-

თულებით, რა დროსაც, მოძრავი დატვირთვების ზემოქმედების ფონზე, გზის სამოსის ამგები ფენების (განსაკუთრებით, საფარის ზედაპირის) ადაპტაცია და დასტაბილურება მოხდა მხოლოდ ერთი მიმართულებით (მოძრაობის მიმართულების შესაბამისად). ცალმხრივი მოძრაობის ორგანიზაცია მიმდინარეობდა 10 თვის განმავლობაში, რა დროსაც გზის სამოსის ამგებმა ფენებმა სრულად მიაღწია დასაშვებ ზღვრულ მდგომარეობას, განიცადა ადაპტაცია და დასტაბილურდა საბოლოო სახით. როდესაც მედიანური ზოლები სათანადო ფუნქციით შევიდა ექსპლუატაციაში, ავტობუსებმა სანინალმდეგო მიმართულებით დაიწყეს მოძრაობა, რამაც გამოიწვია უკვე დასტაბილურებული და ადაპტირებული საფარის ძვრის დეფორმაციების პროვოცირება და სანინალმდეგო მიმართულებით გადაადგილება, რაც უპირველესად და ყველაზე მძიმედ აისახება საფარის ზედაპირზე, ხოლო ქვედა ფენებში, პროპორციულად, კლებადობის ტენდენციით ვლინდება. ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, სტანდარტული მეთოდით მიღებულმა საგზაო საფარის კონსტრუქციამ მედიანური ზოლების ფარგლებში ვერ უზრუნველყო დაკისრებული მოვალეობის სრულფასოვნად შესრულება და გეგმიურ ვადაზე ადრე გამოვიდა მწყობრიდან. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ გზის ექსპლუატაციაში შესვლისთანავე მედიანურ ზოლებში მოძრაობა რომ წარმართულიყო იმ მიმართულებით, როგორც დაიგეგმა მედიანური ზოლების სათანადო ფუნქციური დანიშნულების და მოძრაობის მიმართულების შესაბამისად, საფარის ადაპტაცია და დასტაბილურება მოხდებოდა „სწორი“ საექსპლუატაციო პირობების ფონზე. შედეგად, რამდენადმე შემცირდებოდა არსებული დეფორმაციების სიდიდე, თუმცა გარდაუვალი იქნებოდა მათი არსებობა, რადგანაც, ფაქტიური მდგომარეობით, მოწყობილი საფარის კონსტრუქცია მიღებულია სტანდარტული საექსპლუატაციო პირობების შესაბამისად, მედიანური ზოლების სპეციფიკური ზეგავლენის გათვალისწინების გარეშე. მოყვანილი არგუმენტების მიუხედავად, მოსარჩელე ასევე გამოთქვამდა მზადყოფნას ერთობლივ და სწორ გამოსავლამდე მისასვლელად და მომავალში თანამშრომლობის გაგრძელებისთვის;

2.10. 2019 წლის 07 მარტის სახელმწიფო შესყიდვების №01.01.01/30/109 ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობასთან დაკავშირებით, მერიამ მიზანშეწონილად მიიჩნია, მიემართა სს „თ.ბ.-ისთვის“ აღნიშნული ხელშეკრულების ფარგლებში გაცემული საბანკო გარანტიის თანხის – 323 194.84 ლარის გადახდის მოთხოვნით, იმ საფუძველზე, რომ შპს „ე-იმ“ განსაზღვრულ საგარანტიო ვადაში არ აღმოფხვრა მის მიერ სამუშაოების უხარისხო ან/და არაჯეროვანი შესრულებით გამოწვეული ხარვეზები;

2.11. 2021 წლის 03 სექტემბერს მოსარჩელემ წერილობით მიმართა

მერიას და სს „თ.ბ-ს“. წერილში მოსარჩელემ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ საბანკო გარანტიის ამოქმედების მოთხოვნის უფლებამოსილება შემსყიდველ ორგანიზაციას გააჩნია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დადგინდება, რომ შესრულებული სამუშაოების წუნი (ნაკლოვანება, დეფექტი) გამოწვეულია მიმწოდებლის მხრიდან უხარისხო ან/და არაჯეროვანი შესრულებით. შპს „ე-იმ“ ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტს არაერთხელ აცნობა და დეტალურად განუმარტა, რომ შესაძლო ნაკლოვანებები გამოწვეული იყო არა შპს „ე-ის“ მხრიდან სამუშაოების არაჯეროვანი შესრულებით, არამედ საგზაო სამოსის მოწყობის საპროექტო გაანგარიშებებში არსებული ხარვეზებით და არასწორი ექსპლუატაციით. შესაბამისად, არ დგინდებოდა შპს „ე-ის“ მხრიდან სამუშაოების წარმოებისას რაიმე ხარვეზის არსებობა, რაც, თავის მხრივ, გამორიცხავდა მერიის მიერ საბანკო გარანტიის ამოქმედების მართლზომიერებას;

2.12. 2021 წლის 14 სექტემბერს სს „თ.ბ-მა“ თვითმმართველი ქალაქი თბილისის საბიუჯეტო ანგარიშზე გადარიცხა გარანტიის თანხა – 323 194.84 ლარი;

2.13. 2020 წლის 15 იანვრის სახელმწიფო შესყიდვების №01.01.01/30/11 ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობასთან დაკავშირებით, მერიამ მიზანშეწონილად მიიჩნია, მიემართა სს „თ.ბ-ისთვის“ აღნიშნული ხელშეკრულების ფარგლებში გაცემული საბანკო გარანტიის თანხის – 65 320.12 ლარის გადახდის მოთხოვნით, იმ საფუძველით, რომ შპს „ე-იმ“ განსაზღვრულ საგარანტიო ვადაში არ აღმოფხვრა მის მიერ სამუშაოების უხარისხო ან/და არაჯეროვანი შესრულებით გამოწვეული ხარვეზები;

2.14. 2021 წლის 27 აგვისტოს მოსარჩელემ წერილობით მიმართა მერიას და სს „თ.ბ-ს“. წერილის მიხედვით, მხარეებს შორის 2020 წლის 15 იანვარს გაფორმებული ხელშეკრულების 4.2. და 4.5. პუნქტების თანახმად, საბანკო გარანტიის ამოქმედების მოთხოვნის უფლებამოსილება შემსყიდველ ორგანიზაციას გააჩნდა მხოლოდ და მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დადგინდებოდა, რომ შესრულებული სამუშაოების წუნი (ნაკლოვანება, დეფექტი) გამოწვეული იყო მიმწოდებლის მხრიდან უხარისხო ან/და არაჯეროვანი შესრულებით, რასაც მოცემულ შემთხვევაში ადგილი არ ჰქონია. მოსარჩელემ განმარტა, რომ შესაძლო ნაკლოვანებები გამოწვეული იყო არა შპს „ე-ის“ მხრიდან სამუშაოების არაჯეროვანი შესრულებით, არამედ – საგზაო სამოსის მოწყობის საპროექტო გაანგარიშებებში არსებული ხარვეზებით და არასწორი ექსპლუატაციით. შესაბამისად, არ დგინდებოდა შპს „ე-ის“ მხრიდან სამუშაოების წარმოებისას რაიმე ხარვეზის არსებობა, რაც, თავის მხრივ, გამორიცხავდა მერიის მიერ საბანკო გარანტიის ამოქმედების მართლზომიერებას;

2.15. 2021 წლის 30 აგვისტოს ბანკმა თვითმმართველი ქალაქი თბი-

ლისის საბიუჯეტო ანგარიშზე გადარიცხა გარანტიის თანხა 65 320.12 ლარი;

2.16. შპს „ე-ის“ და სს „თ.ბ-ს“ შორის 2021 წლის 16 სექტემბერს დაიდო ხელშეკრულება შიდასაბანკო ანგარიშზე განთავსებულ თანხაზე საპროცენტო სარგებლის დარიცხვის თაობაზე, რომლის თანახმად, ანგარიშზე განთავსებულ თანხას ლარში ერიცხებოდა ყოველწლიური 3%. 2023 წლის 13 იანვრის შეთანხმებით, ზემოაღნიშნულ ხელშეკრულებაში ანაზრის საპროცენტო განაკვეთის ტიპი განისაზღვრა, როგორც ცვლადი და საპროცენტო განაკვეთი – წლიური 6%-ით;

2.17. სამენარმო რეესტრის ამონაწერებით დასტურდება, რომ შპს „ე-ის“, ს/კ..., შეეცვალა სახელწოდება და დავის განხილვის დროისთვის რეგისტრირებულია „რ.ქ.მ-ის“ სახელწოდებით.

3. სააპელაციო პალატამ იხელმძღვანელა სსკ-ის 629.1 და 641.1 მუხლებით და აღნიშნა, რომ №01.01.01/30/109 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ქ. თბილისში, გლდანში, ი. ხიზანიშვილის, ი. ვეკუასა და ხოჭოს ტბის ქუჩების სარეაბილიტაციო სამუშაოები დასრულდა 15.06.2020წ., ხოლო 01.01.01/30/11 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ქ. თბილისის მასშტაბით ქუჩებზე გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები დასრულდა 31.06.2020წ. მიღება-ჩაბარების აქტის შედგენისას მხარეები აღნიშნავენ, რომ ერთმანეთის მიმართ პრეტენზია არ გააჩნიათ. მიუხედავად საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტებზე ხელმოწერისა, მერიის ინფრასტრუქტურის განვითარების საქალაქო სამსახურმა 05.08.2021წ. წერილით აცნობა ხელშეკრულ მხარეს ი. ხიზანიშვილისა და ი. ვეკუას ქუჩებზე 15 სხვადასხვა ლოკაციაზე არსებული დეფორმირებული ასფალტის შესახებ და 2021 წლის 1-ელ სექტემბრამდე დაუნიშნა ვადა ხარვეზის აღმოსაფხვრელად. წერილის პასუხად, 10.08.2021წ. მიმწოდებელმა წერილობით აცნობა, რომ საპროექტო გადაწყვეტა ე.წ. მედიანური ზოლების მოწყობის შესახებ მძიმეწონიანი მსხვილგაბარიტიანი სატრანსპორტო საშუალების მხოლოდ ცალმხრივად ერთ ვიწრო მონაკვეთზე მოძრაობის გამო განიცდის ინტენსიურ ცვეთასა და დინამიკურ დატვირთვას. სტანდარტული მეთოდით მიღებულმა საგზაო საფარის კონსტრუქციამ მედიანური ზოლების ფარგლებში ვერ უზრუნველყო დაკისრებული მოვალეობის შესრულება. მედიანური ზოლების მოწყობისათვის აუცილებელი იყო საფარის ადაპტაცია სწორი საპროექტო პირობებით. ხსენებულის გამო შესრულება არ ყოფილა არაჯეროვანი, ხარვეზები არ არის გამოწვეული არასათანადო შესრულებით და მასში ბრაღი არ მიუძღვის მიმწოდებელს. 20.08.2021წ. წერილით მერიამ მიმართა მოსარჩელეს ქ. თბილისში ი. ვეკუასა და ი. ხიზანიშვილის ქუჩების 10 სხვადასხვა ლოკაციაზე არსებული ასფალტბეტონის საფარის დაზიანების შესახებ და მოითხოვა ხარვეზების 27.08.2021წ.-ის ჩათვლით ვადაში გამოსწორება. მერი-

ამ მიიჩნია რა ვალდებულება დარღვევულად და რომ დანიშნულ ვადაში არცერთ ლოკაციაზე არ გამოსწორებულა ხარვეზი, გამოითხოვა საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხები.

4. სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ საქმის განხილვის დროს მოსარჩელე მხარემ წარადგინა დამოუკიდებელი სასამართლო ექსპერტიზის ცენტრის – შპს „ე-ი“ მიერ 28.02.2023წ. შედგენილი ექსპერტიზის დასკვნა №03/17, რომლის თანახმად:

4.1. NAT190002425 ელექტრონული ტენდერით მოცემული სახელმძღვანელო პროექტის მიხედვით, საფარის ზედა ფენისთვის არ არის მითითებული მოდიფიცირების ხარისხი. შესაბამისად, შპს „ე-ი“-მ მიხელმძღვანელა მოქმედი სტანდარტებით და ასფალტბეტონის ნარევი შემკვრელის მოდიფიცირება მოახდინა 3%-ის ოდენობის პოლიმერით „SASOBIT“-ით, რა დროსაც დარბილების ტემპერატურა გაიზარდა 65°C-მდე. ხსენებული ვითარების ფონზე ასფალტბეტონის საფარის ზედა (საცვეთი) ფენისთვის მიღებული იქნა „IIIMA-15 ტიპის ლორლოვან მასტიკური ასფალტბეტონი“. ამ უკანასკნელის საკუთრივი დრეკადობის მოდული 3300 მპ-ია, ხოლო სახელმძღვანელო პროექტით მოცემული წვრილმარცვლოვანი მკვრივი ლორლოვანი ასფალტბეტონის კი – 3200 მპ-ია. შედეგად, ფაქტიურად მოწყობილი საფარის ზედა ფენა უფრო ძლიერია, ვიდრე სახელმძღვანელო პროექტით მოცემული ანალოგიური ფუნქციის მქონე ასფალტბეტონის საფარი.

4.2. მშენებლობის პროცესი შპს „ე-ი“-ს მიერ წარიმართა სამშენებლო ტექნოლოგიების სრული დაცვით. ამის მტკიცებულებას წარმოადგენს დოკუმენტური მასალა, რომელიც შედგენილია სამუშაოს წარმოების პროცესში. უპირველეს ყოვლისა, იგულისხმება საზედამხედველო სამსახურის მიერ შემოწმებული და დოკუმენტურად დადასტურებული ტექნოლოგიური პროცედურების სათანადო ხარისხი, რომელიც შეესაბამება მოქმედ ნორმატიულ მოთხოვნებს. გარდა ამისა, დამატებით მტკიცებულებას წარმოადგენს სამშენებლო კომპანიის ხარისხის სამსახურის მიერ განხორციელებული გეგმიური შემოწმებები. ორივე მათგანის საერთო შეჯამების საფუძველზე მტკიცდება, რომ საბოლოოდ მიღებული სამუშაოების მშენებლობის მიმდინარეობისას ტექნოლოგიური პროცესების დარღვევას ადგილი არ ჰქონია (საჯარო ინფორმაცია, NAT190002425 და NAT190024420 ელექტრონულ ტენდერზე მიბმული დოკუმენტები). მშენებლობის პროცესი შპს „ე-ი“-ს მიერ გამოყენებული სამშენებლო მასალები (ნარევი და ცალკეული კომპოზიციები) შეესაბამება მოქმედ სტანდარტებს. ამის მტკიცებულებას წარმოადგენს დოკუმენტურად დაფიქსირებული სამშენებლო მასალების (ნარევის) ხარისხის დამადასტურებელი სერთიფიკატები საზედამხედველო სამსახურის მიერ, გამოყენებული მასალების (ნარევი-

ბის) ობიექტზე მოწყობამდე განხორციელებული ლაბორატორიული შემოწმების, აგრეთვე, უშუალოდ ობიექტზე უკვე მოწყობილი მასალების (ნარეკების) საველე და ლაბორატორიული გამოკვლევები (საჯარო ინფორმაცია, NAT 190002425 და NAT 190024420 ელექტრონული ტენდერზე მიბმული შემოწმების ოქმები (დოკუმენტები)), რომლებსაც დადებითი შეფასება მიეცა;

4.3. ზემოთ აღნიშნული ფაქტორების მიუხედავად, გზის ექსპლუატაციაში თავი იჩინა გარკვეული რიგის დაზიანებებმა, რომლებსაც უმთავრესად ადგილი აქვს საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სამოძრაო ზოლზე ავტობუსის გასაჩერებელი ბაქნების გაყოლებაზე და შუქნიშნების მიმდებარედ. ხსენებული მდებარეობები და ზოგადად ავტობუსის სამოძრაო ზოლები მიჩნეულია განსაკუთრებული დატვირთვის მქონე უბნებად, რომელსაც ადასტურებს გერმანული სტანდარტი RSTO 12 (თავი 2.6 Special loading). ამ კონკრეტულ სიტუაციაში ადგილი აქვს, როგორც ერთ კვალში მოძრავი სატრანსპორტო საშუალებების გადაადგილებას, ასევე ინტენსიური დამუხრუჭების და დაძვრის პროცესებს. შედეგად წარმოქმნა მეტად უარყოფითი საექსპლუატაციო გარემო ასფალტის საფარისთვის. თანამედროვე ავტობუსების მოძრაობისას საფარზე არსებულ დამატებით პრობლემებთან დაკავშირებული საკითხები პრობლემატური და აქტუალურია ევროპის განვითარებულ ქვეყნებში, მაგ: 2007-2008 წლებში გერმანიის ქალაქ ერფურტის სატრანსპორტო სამსახურის მიერ ჩატარებული კვლევების შედეგად გამოვლინდა, რომ ავტობუსების სამოძრაო ზოლებში ასფალტის საფარის ტემპერატურა (საფარის ზედაპირზე) ზაფხულის პერიოდში აღწევს 80°C, რაც გამოწვეულია ზაფხულისათვის დამახასიათებელი მაღალი ატმოსფერული ტემპერატურით 35°C, რომელსაც დამატებით თან ერთვის შუშმპირებთან ადაპტირებული (სავალი ნაწილიდან მცირე სიმაღლეზე დაშორებული) დაბალი ავტობუსების ძრავიდან, კატალიზატორიდან და კონდენცირების სისტემებიდან გამოფრქვეული სიმბურვალის ზემოქმედება. აღნიშნულიდან გამომდინარე ZTV Asphalt-StB, TL nnAsphalt-StB და TL-Bitumen-Sti სტანდარტებით გათვალისწინებული სტანდარტული გადაწყვეტილებები მიიჩნევა არაეფექტურად და საჭიროებს განსაკუთრებულ გადაწყვეტებს (მაგ: როგორც RSTO 12 ის მიხედვით ავტობუსების ზოლები განეკუთვნება განსაკუთრებული დატვირთვის კატეგორიას). ასეთ ფონზე აუცილებელი ხდება ბიტუმების იმგვარად მოდიფიცირება და შესაბამისად შემკვრელის (ბიტუმის) იმ დონეზე მიყვანა, რომ მან გაუძლოს ზემოთ ნახსენებ ექსტრემალურ პირობებში წარმოქმნილ მაღალ ტემპერატურულ ზემოქმედებას. NAT 190002425 ელექტრონული ტენდერით მოცემულ სახელმძღვანელო პროექტში ეს გარემოებები განხილული არ არის, არც მოძრაობის ინტენსიობაზე არის

რაიმე სახის ინფორმაცია. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ შპს „ე-ი“-სთვის ცნობილი რომ ყოფილიყო ფაქტიურ ასპექტში „75-80°C-იანი საექსპლუატაციო გარემოება“ და პრაქტიკულ ასპექტში მოსალოდნელი სატრანსპორტო ნაკადების ნაირსახეობა-ინტენსიობა, იმთავითვე დააყენებდა საკითხს მოდიფიცირების ხარისხის გაზრდასთან დაკავშირებით და ზოგადად საგზაო სამოსის კონსტრუქციის საჭირო დონემდე გაძლიერებასთან დაკავშირებით;

4.4. კვლევით ნაწილში მოცემულმა გაანგარიშების შედეგებმა ცხადჰყო, რომ NAT 190002425 ელექტრონული ტენდერით მოცემული სახელმძღვანელო პროექტით გათვალისწინებული საგზაო სამოსის კონსტრუქცია (რომლის საფარის ზედა ფენაც ფაქტიურად იმაზე ძლიერი მოეწყო, ვიდრე სახელმძღვანელო პროექტი ითვალისწინებდა) ვერ აკმაყოფილებს ფაქტიური ინტენსიობის დღე-ღამის განმავლობაში თითო მიმართულებით 1388 ერთეული მიკროავტობუსის და 297 მსხვილგაბარიტიანი თანამედროვე ავტობუსის მოძრაობის შედეგად გამოწვეულ დატვირთვებს და პრაქტიკულ ასპექტში წარმოქმნილ სხვადასხვა რიგის უარყოფით საექსპლუატაციო გარემოებებს (რომელიც აღწერილია ზედა თავებში), რაც მთლიანობაში გახდა სავალ ნაწილზე წარმოქმნილი დაზიანების გამომწვევი მიზეზი;

4.5. კვლევით ნაწილში მოცემულმა გაანგარიშების შედეგებმა აგრეთვე ცხადჰყო, რომ ფაქტიური ინტენსიობის – დღე-ღამის განმავლობაში თითო მიმართულებით 1388 ერთეული მიკროავტობუსის და 297 მსხვილგაბარიტიანი თანამედროვე ავტობუსის მოძრაობის ფონზე საგზაო სამოსის კონსტრუქცია გაძლიერებული სახით უნდა დაპროექტდეს, რომელშიც დამატებით გათვალისწინებული იქნება „75-80°C-იანი საექსპლუატაციო გარემოება“. ამ პრეცედენტის უზრუნველსაყოფად საფარის ფენების ამგები ასფალტბეტონის ნარევების ჯამური მინიმალური სისქე ПНСТ 52-2021 (ГОРВ фвтомобильные общего пользования. Нежесткие дорожные одежды. Правила 11рОеКТМрОВАНА) ნორმატიული დოკუმენტის მოთხოვნების შესაბამისად უნდა იყოს 18 სმ, ხოლო „RSTO 12“-ის (Guidelines for the standartisation of pavement structures of traffic areas) შესაბამისად კი – 26 სმ. ორივე შემთხვევაში ასფალტბეტონები წარმოდგენილია სპეციალური რეცეპტებით და შემკვრელი მასალის გაძლიერებული მოდიფიცირებით;

4.6. 2021 წლის ივლისი-აგვისტოს თვეში ო. ხიზანიშვილის და ი. ვეკუას ქუჩებზე ავტოტრანსპორტის მოძრაობის პროცესში გაზომილი იქნა საფარის ზედაპირის ტემპერატურა, მგზავრების მოსაცდელ ბაქნებთან ავტობუსის დგომის პერიოდში, რა დროსაც ტემპერატურა მერყეობდა 70-75°C-ის ფარგლებში. უნდა აღინიშნოს, რომ მგზავრების ჩას-

ხდომა-გადმოსხდომის მიზნით გაჩერებული ავტობუსის შეყოვნება საშუალოდ 40წმ-ს შეადგენს. ასეთ პირობებში გაჩერებული ავტობუსი, ძრავიდან და კატალიზატორიდან გამოფრქვეულ სიმხურვალეს შეყურსულად გადასცემს საფარის ზედაპირს, რის გამოც საფარის ტემპერატურა მნიშვნელოვნად იზრდება. ამას ემატება ზოგიერთი მოდელის ავტობუსის ძრავიდან გამონაბოლქვი აირების სისტემების ინდივიდუალური კონსტრუქციული ტიპი, რა დროსაც ცხელი გაზები პირდაპირი წესით ეფრქვევა საფარის ზედაპირს. ხსენებული ფაქტორები კომპლექსურად იწვევს საფარის ზედაპირის ტემპერატურის მატებას, რაც ზაფხულის პირობებში საერთო ჯამში მაღალ მაჩვენებელს აღწევს. ავტობუსების მოძრაობის მაღალი ინტენსიობიდან გამომდინარე, ყოველი მომდევნო ავტობუსის ბაქანთან შესვლა უმთავრესად ხორციელდება წინა ავტობუსის მიერ უკვე გადაცხელებული საფარის ზედაპირის პირობებში, რაც ბორბლების კონტაქტის ფარგლებში წარმოქმნის ნაკვალევს, ხოლო ამავე ადგილებზე დამუხრუჭების ზონაში (ბაქნებთან და დამატებით შუქნიშნებთან), ეს ნაკვალევი ტალღების სახით ფორმირდება. ამ პროცესს ჯაჭვური ხასიათი აქვს და ზაფხულის პირობებში საფარის ზედაპირის ტემპერატურა ბევრად აჭარბებს ბიტუმის დარბილების ტემპერატურას, რა დროსაც საფარის დაზიანებები გარდაუვალი ხდება;

4.7. ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ქ. თბილისში ო. ხიზანიშვილის და ი. ვეკუას გამზირზე NAT 190002425 ელექტრონული ტენდერით მოცემული სახელმძღვანელო პროექტის მიხედვით მონიშნული საგზაო სამოსის კონსტრუქცია ვერ უზრუნველყოფს იმ საექსპლუატაციო მოთხოვნებს, რომელიც საჭიროა ფაქტიური ინტენსიობის – დღე-ღამის განმავლობაში თითო მიმართულებით 1388 ერთეული მიკროავტობუსის და 297 მსხვილგაბარიტის თანამედროვე ავტობუსის (წლიური 3% მატების პერსპექტივით) მოძრაობის შედეგად გამონეული დატვირთვისათვის, 10-წლიანი საექსპლუატაციო ვადის შემთხვევაში“.

5. სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, საინჟინრო-ტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნითი ნაწილით ნათელი ხდება, რომ მოსარჩელემ სრულად შეასრულა მისთვის გადაცემული ტექნიკური დავალება, დაიცვა ყველა ის პარამეტრი, რაც აუცილებელი იყო ქუჩებში არსებული გზის ასფალტბეტონის სამუშაოების სანარმოვლოდ. მის მიერ შესრულებული სამუშაოები არ არის ხარვეზიანი და ნაკლიან შესრულებას არ გამოუწვევია დამკვეთის მიერ მითითებული დაზიანებები. მიუხედავად სამშენებლო პროექტში რამდენჯერმე განხორციელებული ცვლილებებისა, არც ერთი ცვლილება არ შეხება მედიანური ზოლის მონიშნასთან დაკავშირებით საფარის ფენების გაძლიერებას. ამ კონტექსტში

მსჯელობისას პალატამ ყურადღება მიაქცია დასკვნის კვლევით ნაწილში საფარის დაგების პარამეტრებზე. ექსპერტი აღნიშნავს: „გადასამონმებელი (ფაქტიურად მოწყობილი) საგზაო სამოსის კონსტრუქციული ფენები და სისქეები წარმოდგენილია შემდეგნაირად: * საფუძვლის ქვედა ფენის მოწყობა ქვიშა-ხრეშოვანი ნარევით (0-70 მმ) h-25 სმ; * საფუძვლის ზედა ფენის მოწყობა ფრაქციული ლორღის ფრ. 040 მმ (70%) და ნაფრები ა/ბეტონის (30%) ნარევით, სისქით 18 სმ; * საფარის ქვედა ფენის მოწყობა მსხვილმარცვლოვანი ფოროვანი ლორღოვანი ა/ბ-ის ცხელი ნარევით, h-7 სმ; * საფარის ზედა ფენის მოწყობა „IIIMA-15 ტიპი“ - ლორღოვანი მასტიკური ასფალტბეტონით, h-5 სმ“. მომდევნო გვერდზე ექსპერტი მიუთითებს შემდეგს: „გაანგარიშების შედეგებით გამოიკვეთა, რომ წარმოდგენილი ინტენსიობის გათვალისწინებით ფაქტიური საექსპლუატაციო პირობების ფონზე, როგორც მინიმუმ საჭიროა შემდეგი ტიპის საგზაო სამოსის კონსტრუქცია, კერძოდ: * ქვესაგები ფენის მოწყობა ქვიშა-ხრეშოვანი ნარევით h-30 სმ; * საფუძვლის ქვედა ფენის მოწყობა ფრაქციული ლორღის (ფრ. 0-40 მმ) ნარევით, სტაბილიზირებული ცემენტით (2-4%) და ბიტუმის ემულსიით (2-4%), ფენილის სისქე 25 სმ, ფენილის მარკა M-40; * საფუძვლის ზედა ფენის მოწყობა მსხვილმარცვლოვანი მაღალფოროვანი ა/ბ-ის ცხელი ნარევით, h-7 სმ; საფარის ქვედა ფენის მოწყობა მსხვილმარცვლოვანი USFORENS მოდიფიცირებული ა/ბ-ის ცხელი ნარევით, h-6 სმ; * ფოროვანი საფარის ზედა ფენის მოწყობა ლორღოვან მასტიკური ა/ბ-ის ნარევით, „IIIMA-15 ტიპის, h-5 სმ (ან წვრილმარცვლოვანი მკვრივი მოდიფიცირებული ა/ბ-ის ცხელი ნარევით, h-5 სმ).

6. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ექსპერტი დასკვნის კვლევით ნაწილში მიუთითებს შპს „ე-ის“ მიერ NAT 190002425-ის ტენდერის ფარგლებში ნაკისრი ვალდებულების შესრულების ეტაპზე დამკვეთის მიერ მიცემული პროექტის განსხვავებულ ვერსიაზე, რომლის მიხედვითაც სავალ ნაწილზე გათვალისწინებულია სამი სამოძრაო ზოლი, საიდანაც ერთი ზოლი განკუთვნილია საზოგადოებრივი ტრანსპორტისათვის და აქვს მედიანური ზოლის ფუნქცია. მიუხედავად მოძრაობის სქემის შეცვლისა, შეცვლილი პროექტი იმეორებს იმავე ტიპის საგზაო სამოსის კონსტრუქციას, რაც მოცემულია NAT 190002425-ის ელექტრონული ტენდერის პირობებში. სასამართლოს მოსაზრებით, ისეთი სტანდარტის მქონე გზისათვის, სადაც უნდა განთავსდეს მედიანური ზოლები, საფარისა თუ საგზაო სამოსის კონსტრუქციის მოწყობა უნდა განხორციელებულიყო უფრო მეტი სიმტკიცისა და მოცულობის საშენი მასალებით გათვალისწინებული პროექტის შესაბამისად. დასკვნამ აჩვენა, რომ ფრაქციული ლორღის ფენილის სიმაღლე უნდა შეადგენდეს როგორც მინიმუმ 25 სანტიმეტრს და არა ისე, როგორც მოსარჩელის-

თვის გადაცემული პროექტითაა გათვალისწინებული (სისქით 18 სმ). ამასთან, ნაცვლად ქვიშა-ხრეშოვანი ნარევისა, ფრაქციული ღორღის ნარევი უნდა ყოფილიყო სტაბილიზირებული ცემენტისა და ბიტუმის ემულსიის შიგთავსით. ექსპერტის მიერ გაკეთებული განმარტების მიხედვით ფენებში ცემენტის მონაწილეობა ზედაპირის მედეგობას გაზრდიდა, რასაც სახელმძღვანელო პროექტი არ ითვალისწინებდა. ასეთი მტკიცებულებითი შინაარსის დოკუმენტის გაცნობის შემდგომ საქმეში არსებული წერეთლის ქუჩის მედიანური ზოლების ახლებური გადანყვება, საშუალო გონებრივი შესაძლებლობის ადამიანსაც კი დაარწმუნებდა, რომ მერიამ გაითვალისწინა წინა პროექტებში დაშვებული შეცდომები. ახალი მოწესრიგების თანახმად, ტექნიკური დავალება გაჩერებებზე ცემენტის ხსნარის მეშვეობით დაგებულ ზედაპირს ითვალისწინებს, რაც სრულიად ლოგიკურია მასზე განსახორციელებული ზეწოლისადმი მედეგობისთვის. მიუხედავად ლოკაციათა სხვაობისა, სხვა ლოგიკური ახსნა ვერ ექნებოდა იმას, თუ რატომ შეიძლებოდა შეცვლილიყო ავტობუსების გაჩერებებზე გზის საფარის ზედაპირის მოწყობის რეგლამენტი (სამშენებლო ტექნიკური თვალსაზრისით) დროის ასეთ მცირე მონაკვეთში.

7. სააპელაციო პალატამ ზედმიწევნით შეისწავლა საქმის მასალებში დაცული მხარეთა შორის არსებული ორივე ხელშეკრულებიდან გამომდინარე განხორციელებული შეთანხმებები და დაასკვნა, რომ არცერთი წერილობითი შეთანხმება და მის შესაბამისად შედგენილი ხარჯთაღრიცხვა არ ითვალისწინებს განსახორციელებელ პროექტებში იმგვარ ცვლილებას, რაც ადაპტირებული იქნებოდა „მედიანური ზოლებისათვის“ განკუთვნილ საგზაო სამოსის კონსტრუქციასთან, რათა ზეწოლისათვის გაეძლო სავალ ნაწილს. პალატამ აღნიშნა, რომ მან არაერთგზის დასვა შეკითხვა: შეცვლილი დავალების მიხედვით მედიანური ზოლის გათვალისწინებით მხარეები შეთანხმდნენ თუ არა გზის საფარის სხვაგვარ, უფრო მტკიცე მოწყობის წესზე. პასუხი ორივე მხარის მიერ ერთგვაროვანი და უარყოფითი იყო. მერიის პოზიციით, მართალია, არანაირ განსხვავებულ სხვა სახის მინარევებისგან სავალი გზის საფარის დაგებაზე მხარეები არ შეთანხმებულან, თუმცა, მოსარჩელე არის მენარდე, სპეციალისტი გზის დაგების საქმეში, მას გააჩნია სპეციალური ცოდნა და განხორციელებული ცვლილებების შესახებ შეტყობინებით (რაც საქმეში არ მოიპოვება.) მისთვის ცნობილი უნდა ყოფილიყო მოსალოდნელი შედეგების შესახებ.

8. სააპელაციო პალატის განმარტებით, მოსარჩელე კომპანია შესაძლოა არის საგზაო საფარის ტექნიკურად მოწყობის საქმეში სპეციალისტი და მისი თანამშრომლები ფლობენ ამ დარგში სპეციალურ ცოდნას, თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ ამავე ორგანიზაციას შეუძლია არსე-

ბულ სახელმძღვანელო პროექტებში ყველა სახის ხარვეზების დანახვა ან მათი უკეთ შედგენა. ამასთან, პროექტი შედგენილია არა მოსარჩელის, არამედ მოპასუხის მიერ დაქირავებული „სისტემა – ს. კ-ის“ მიერ. თუ კი რაიმე სახის დამატებითი მოთხოვნები უნდა ჰქონოდა NAT 190002425 ტენდერის ფარგლებში დასაგებ მედიანურ ზოლებს, ეს გათვალისწინებული/ასახული უნდა ყოფილიყო, როგორც საპროექტო დოკუმენტაციაში, ასევე ხარჯთაღრიცხვაში, რაც არ განხორციელებულა.

9. სააპელაციო პალატამ ასევე აღნიშნა ისიც, რომ საქმის მასალებით არ დგინდება, კონკრეტულად როდის ეცნობა შეცვლილი სამოძრაო ზოლების მოწყობის შესახებ მოსარჩელეს. მერიის წარმომადგენელი მიუთითებდა საქმის მასალებში არარსებულ მტკიცებულებაზე, რომლის მიხედვითაც 2020 წლის მარტში უკვე ეცნობა კონტრაქტის შეცვლილი პროექტის შესახებ. საქმეში წარმოდგენილი ექსპერტიზის კვლევითი ნაწილის შესწავლითაც დგინდება, რომ მედიანური ზოლების მოწყობის შესახებ განხორციელებული საპროექტო გადაწყვეტა მენარდისათვის ცნობილი იყო, თუმცა კონკრეტულად რომელ თარიღში დაუდგენელია. ასეთ პირობებში პალატამ ვერ შეძლო იმის გამორკვევა, როდის ეცნობა მენარდეს მედიანური ზოლების მოწყობის შესახებ. ამდენად, გაურკვეველია ამ დროისათვის რა მოცულობის სამუშაოები იყო ჩატარებული და შესაბამისად, შეუძლებელია იმის გამორკვევა, შეძლებდა თუ არა მოსარჩელე კომპანია ევარაუდა შეთავაზებული პროექტის შესაძლო ნაკლოვანებები.

10. სააპელაციო სასამართლომ საქმეში წარმოდგენილი მასალების კვლევის შედეგად, აღნიშნა, რომ მოპასუხე შემოიფარგლა 28.02.2023წ. შედგენილი საინჟინრო-ტექნიკური ექსპერტიზის კრიტიკით, თუმცა იგი ვალდებული იყო მის მიერ მითითებული გარემოებები დაედასტურებინა სათანადო წესით. მერიამ არასწორად დაუკავშირა სარემონტო სამუშაოების პარალელურად გზის ნაწილით დროებით სარგებლობის შესახებ მოსარჩელის ინფორმირება და გზის სათანადოდ მოხრეშვის დროს დაშვებული შეცდომა აღმოჩენილ დაზიანებებს. მენარდისათვის ცნობილი იყო, რომ სამუშაოების პარალელურად მოძრაობა შესაძლებელია დაშვებული ყოფილიყო, თუმცა ეს არ გამხდარა არსებული ხარვეზების მთავარი გამომწვევი მიზეზი. ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, გზის ხარვეზები გამოიწვია სახელმძღვანელო პროექტით გათვალისწინებულმა გარემოებებმა. მოსარჩელისთვის გადაცემული ტექნიკური დავალებითა და პროექტით არ ყოფილა გათვალისწინებული გზის საფარის მოწყობისა და მედიანური ზოლების დატვირთვისათვის გათვალისწინებული განსხვავებული მიდგომები, რამაც გამოიწვია ქ. თბილისში ი. ვეკუას, ო. ხიზანიშვილისა და ხოჭოს ტბის ქუჩებზე არ-

სებული არაერთი ხარვეზი. სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ, ვინაიდან ხარვეზები განპირობებული არ იყო მენარდის მიერ განხორციელებული არაჯეროვანი შესრულებით, მისთვის არც პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძვლები არ არსებობდა. პალატამ 01.01.01/30/109 და 01.01.01/30/11 ხელშეკრულებების 4.2. პუნქტზე დაყრდნობით, დაასკვნა, რომ მენარდეს ევალებოდა მხოლოდ იმ სახის ხარვეზების აღმოფხვრა საგარანტიო პერიოდში, რაც მის მიერ ბრალეული მოქმედებით ან უხარისხო შესრულებით იქნებოდა გამოწვეული. საქმის მასალებით კი ასეთი გარემოებები არ დგინდებოდა, ასევე არ დგინდებოდა, რომ მენარდე განსახორციელებელი პროექტის ნაკლს განზრახ მალავდა. შესაბამისად, იმის გამო, რომ შემკვეთმა არ გაითვალისწინა მენარდის ბრალეულობა დამდგარ ხარვეზებთან მიმართებით, არასწორად და სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე გაითხოვა საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხები 388 514 ლარის ოდენობით.

11. სააპელაციო სასამართლოს განჩინებაზე მოპასუხემ შეიტანა საკასაციო საჩივარი და მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღება.

12. კასატორმა მიუთითა სააპელაციო სასამართლოს განჩინების გაუქმების შემდეგ საფუძვლებზე:

12.1. სასამართლომ არასწორად შეაფასა მოსარჩელის მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოების არაჯეროვანი ან უხარისხო შესრულების საკითხი. მხარეთა შორის გაფორმებული სატენდერო დოკუმენტაციითა და ძირითადი პროექტის 11.5 პუნქტის მიხედვით, „დავალების თანახმად რეაბილიტაციის სამუშაოების ჩატარებისას გზაზე უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ტრანსპორტის მოძრაობა, რის გამოც სამუშაოები უნდა ჩატარდეს ეტაპობრივად, ჯერ გზის ერთ ნახევარზე, მეორე ნახევარზე მოძრაობის შენარჩუნებით, შემდეგ კი პირიქით. გზის დანიშნულებიდან გამომდინარე და იმის გათვალისწინებით, რომ არ არსებობს შემოვლითი გზა, შეუძლებელია გზაზე მოძრაობის ჩაკეტვა. სამშენებლო პერიოდის დროს შეუძლებელია გზის სრული გამტარობის უზრუნველყოფა. სამუშაოს მიმდინარეობის შესაბამისად ცალკეული სავალი ზოლები უნდა ჩაიკეტოს. ამ დროს აუცილებელია გვერდულების გამოყენება მოძრაობისათვის. საჭიროების შემთხვევაში უნდა მოხდეს მათი საფარის გაძლიერება ხრეშის მოყრით“;

12.2. სატენდერო დოკუმენტაციის ფარგლებში დგინდება, რომ გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოების მიმდინარეობისას მხარეთა შორის გაფორმდა არაერთი შეთანხმება, თითოეული შეთანხმების შინაარსი კი ეფუძნება ერთ უმთავრეს პრინციპს, რომ ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ობიექტებზე, ადგილზე არსებული ფაქტიური მდგომარეობისა და საჭიროების გათვალისწინებით, ასევე, უკეთესი ხარისხობრივი

და ვიზუალური ეფექტის უზრუნველსაყოფად მხარეები ეტაპობრივად ცვლიდნენ ძირითად პროექტს, ძირითადად კი იზრდებოდა განსაზღვრული სამუშაო მოცულობები. შესაბამისად, პროექტის უშუალო შემსრულებელი კომპანია იყო მოსარჩელე კომპანია, რომელიც თავადვე აფასებდა ობიექტებზე არსებულ ფაქტობრივ მდგომარეობასა და საჭიროებებს, აღნიშნული კომპანია მერიის მხრიდან სარგებლობდა განსაკუთრებული ნდობით, როგორც გამოცდილი და კომპეტენტური შემსრულებელი და ტენდერის ფარგლებში გაფორმებული თითოეული შეთანხმება ეფუძნება ურთიერთშეთანხმებას და არა ცალმხრივ – მერიისგან მიღებულ გადაწყვეტილებას. მხარისათვის თავიდანვე ცნობილი იყო, რომ სარეაბილიტაციო ტერიტორიის სრულად გადაკეცვა შეუძლებელი იქნებოდა და კომპანიის მხრიდან უზრუნველყოფილი უნდა ყოფილიყო ეტაპობრივად გზის ნაწილის გახსნა, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში უნდა მომხდარიყო გზის საფარის გაძლიერება ხრემის მოყვრით. შესაბამისად, არასწორად იქნა დადგენილი, რომ მოსარჩელის მხრიდან არაჯეროვან და უხარისხო შესრულებას ადგილი არ ჰქონია;

12.3. მნიშვნელოვანია მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი ექსპერტიზის ვალიდურობის საკითხის შეფასებაც. ექსპერტიზის დასკვნა მომზადებულია 2023 წლის 28 თებერვლის თარიღით, ხოლო მოსარჩელეს ობიექტებზე არსებული დეფექტების თაობაზე ჯერ კიდევ 2021 წლის 05 და 20 აგვისტოს ეცნობა წერილობით. აღნიშნული პერიოდის გასვლის შემდეგ ჩატარებული ექსპერტიზა არ შეიძლება ჩაითვალოს ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მისამართებზე გზის საფარის დეფექტების მდგომარეობის აღწერის სრულყოფილ მტკიცებულებად, ვინაიდან ექსპერტიზის დასკვნაში არ არის მითითებული, თუ რა ცვლილება შეიძლება განეცადა გზის საფარს 2021 წლის ივლისიდან 2023 წლის თებერვლის ჩათვლით. ბუნებრივია, გზის საფარი 2021 წლიდან 2023 წლამდე განიცდიდა ბუნებრივ ცვეთას, განსაკუთრებით ისეთ არეალებში, როგორიც არის გლდანში მდებარე ო. ხიზანიშვილისა და ი. ვეკუას ქუჩები;

12.4. მოსარჩელის მიერ დამატებითი მტკიცებულების სახით წარმოდგენილი იქნა ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიასა და სხვა კომპანიებს შორის გაფორმებული სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებები, რომლებიც ეხება აკაკი წერეთლის გამზირის ნაწილის სარეაბილიტაციო სამუშაოების პროექტირება-მშენებლობას. მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი დამატებითი მტკიცებულებები არ შეიძლება გამოყენებული ყოფილიყო, როგორც ვალიდური მტკიცებულება, ვინაიდან სახეზე არის ორი ფუნქციურად განსხვავებული ობიექტი, ერთი მხრივ, ქ. თბილისი, ო. ხიზანიშვილის, ი. ვეკუას და ხოჭოს ტბის ქუჩები და, მეორე მხრივ, – აკაკი წერეთლის გამზირი. სხვადასხვა ლოკაციაზე

არსებული და შეთანხმებული პროექტი არ შეიძლება განხილულ იქნეს ცალკე აღებული შესაბამისი წინაპირობების გათვალისწინების გარეშე. გარდა ამისა, წერეთლის გამზირზე განსხვავებული პროექტის არსებობა განპირობებული იყო მიწისქვეშ არსებული სამარხების აღმოჩენით, რამაც გამოიწვია განსხვავებული პროექტის შემუშავება. თუმცა, აღნიშნულ მტკიცებულებასთან დაკავშირებით სასამართლოს სათანადოდ არ შეუფასებია ფუნქციურად განსხვავებულ ობიექტებზე განსხვავებული პროექტების არსებობის მნიშვნელობა;

12.5. სასამართლომ ყურადღება არ გაამახვილა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შესრულებული სამუშაოს ხარისხის გარანტიის დაკავების მიზანზე. შესრულებული სამუშაოს გარანტია არის უზრუნველყოფის საშუალება, რაც იმას გულისხმობს, რომ შემსყიდველი იძენს უფლებას, დაიკმაყოფილოს მოთხოვნა შესრულებული ხარისხის გარანტიის დაკავებით, მიმწოდებლის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში. შესაბამისად, შესრულებული სამუშაოს გარანტიის დაკავება წარმოადგენს სახელმწიფო შესყიდვების ფარგლებში შესრულებული სამუშაოს ხარისხის განმსაზღვრელ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კრიტერიუმს.

13. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2025 წლის 31 იანვრის განჩინებით მოპასუხის საკასაციო საჩივარი მიღებულ იქნა წარმოებაში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მიხედვით, დასაშვებობის შესამოწმებლად.

14. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2025 წლის 13 მაისის განჩინებით მოპასუხის საკასაციო საჩივარი (ცნობილ იქნა დასაშვებად სსსკ-ის 391.5 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის საფუძველზე).

სამოტივაციო ნაწილი:

15. საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ მოპასუხის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

16. საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ: ა) კანონის მითითებულ დარღვევას არა აქვს ადგილი; ბ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას საფუძვლად არ უდევს კანონის დარღვევა; გ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება არსებითად სწორია, მიუხედავად იმისა, რომ გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი არ შეიცავს შესაბამის დასაბუთებას [სსსკ-ის 410-ე მუხლი].

17. საკასაციო სასამართლო გადაწყვეტილებას ამოწმებს საკასაციო

საჩივრის ფარგლებში [სსსკ-ის 404.1 მუხლის პირველი წინადადება]. საკასაციო სასამართლო იმსჯელებს მხარის მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლოთა გადაწყვეტილებებში ან სხდომათა ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები. სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება) [სსსკ-ის 407-ე მუხლი].

18. საკასაციო საჩივრის ფარგლებში საკასაციო სასამართლოს მსჯელობის საგანია – დაარღვია თუ არა მოსარჩელემ ნარდობის ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ვალდებულებები, რაც, თავის მხრივ, დაკავშირებულია საბანკო გარანტიის თანხის მოთხოვნის უფლების წარმოშობასთან.

19. ნარდობის ხელშეკრულებით მენარდე კისრულობს შეასრულოს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაო, ხოლო შემკვეთი ვალდებულია გადაუხადოს მენარდეს შეთანხმებული საზღაური [სსკ-ის 629.1 მუხლი]. ნარდობა სინალაგმატურ ხელშეკრულებათა რიგს განეკუთვნება, რომლის მონაწილეებიც სამართლებრივ ურთიერთობაში ერთმანეთის მიმართ გამოდიან როგორც ურთიერთკრედიტორები, ისე – ურთიერთმოვალეები. სახელშეკრულებო ვალდებულება კი მაშინ მიიჩნევა შესრულებულად, როდესაც თითოეული მხარე შეასრულებს თავის წილ ვალდებულებას (იხ. სუსგ საქმე №ას-1646-2019, 30 სექტემბერი, 2020 წელი).

20. დადგენილია, რომ 2019 წლის 07 მარტს მხარეთა შორის გაფორმდა ქ. თბილისში, გლდანის რაიონში, ი. ხიზანიშვილის, ი. ვეკუას და ხოჭოს ტბის ქუჩების სარეაბილიტაციო სამუშაოების სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ ხელშეკრულება №01.01.01/30/109, ხოლო 2020 წლის 15 იანვარს – სახელმწიფო შესყიდვის ხელშეკრულება №01.01.01/30/11, ქ. თბილისის მასშტაბით არსებულ ქუჩებზე გზების კაპიტალური შეკეთების სამუშაოების შესყიდვის შესახებ. შესრულებული სამუშაოს ხარისხის საგარანტიო ვადად განისაზღვრა საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმებიდან 3 წელი. სს „თ.ბ-მა“ გასცა საბანკო გარანტიები ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ნაკლის/დეფექტის აღმოფხვრის უზრუნველსაყოფად.

21. დადგენილია, რომ №01.01.01/30/109 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე სარეაბილიტაციო სამუშაოები დასრულდა 15.06.2020წ., ხოლო 01.01.01/30/11 ხელშეკრულებიდან გამომდინარე – 31.07.2020წ.; მიღება-ჩაბარების აქტის შედგენისას მხარეები აღნიშნავენ, რომ ერთმანეთის მიმართ პრეტენზია არ გააჩნიათ. თუმცა, 2021 წლის აგვისტოში

მოპასუხემ წერილებით მიმართა მოსარჩელეს, აცნობა ასფალტბეტონის საფარის დაზიანების შესახებ და დაუნიშნა ვადა ხარვეზების აღმოსაფხვრელად. მოსარჩელემ განუმარტა, რომ ხარვეზები არ იყო გამოწვეული არასათანადო შესრულებით და მასში ბრალი მიმწოდებელს არ მიუძღვოდა, თუმცა მერიამ ვალდებულება დარღვევულად მიიჩნია და გამოითხოვა საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხები.

22. სსკ-ის 653-ე მუხლის თანახმად, თუ მენარდემ ნაკეთობისათვის იკისრა საგარანტიო ვადა, მაშინ ამ ვადის განმავლობაში გამოვლენილი ნაკლი წარმოშობს შესაბამის უფლებებს. აღნიშნული სამართლებრივი ნორმა ადგენს ნარდობის საგნის მიმართ საგარანტიო ვადის დაწესების შესაძლებლობას და სწორედ ამ ვადის განმავლობაში შეიძლება შემკვეთს წარმოეშვას მეორადი, მათ შორის, ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება მენარდის მიმართ. საგარანტიო ვადის დაწესება ემსახურება შემკვეთის ინტერესს, ეფექტურად, გარანტირებულად გამოიყენოს ნაკლიანი შესრულებით წარმოშობილი მეორადი მოთხოვნის უფლებები მენარდის მიმართ (იხ. სუსგ საქმე №ას-523-2024, 13 ნოემბერი, 2024 წელი; №ას-512-2022, 10 ნოემბერი, 2022 წელი).

23. საკასაციო პალატა მიუთითებს სსკ-ის 639-ე [თუ მომსახურება მოიცავს რაიმე ნაკეთობის დამზადებას, მაშინ მენარდემ შემკვეთს უნდა წარუდგინოს ნივთობრივად და უფლებრივად უნაკლო ნაკეთობა] და 641.1 მუხლებზე [ნაკეთობა ნივთობრივად უნაკლოა, თუ იგი შეესაბამება შეთანხმებულ პირობებს; ხოლო, თუ ეს პირობები შეთანხმებული არ არის, მაშინ ნაკეთობა ნივთობრივად უნაკლოდ მიიჩნევა, თუკი იგი ვარგისია ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ან ჩვეულებრივი გამოყენებისათვის] და განმარტავს, რომ ნების ავტონომიის პრინციპის გათვალისწინებით, სამოქალაქო კოდექსი ნივთობრივი ნაკლის არსებობის დასადგენად, უპირველეს ყოვლისა, ეფუძნება მხარეთა შორის არსებულ შეთანხმებას ნივთის თვისებების თაობაზე. ამდენად, მისი მახასიათებლები, ხშირ შემთხვევაში, ხელშეკრულებაში აისახება ცალკეული პირობის სახით და მის შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს. ნივთის ხარისხი არ მოიცავს მხოლოდ ნივთის მახასიათებელ თვისებებს, არამედ ყველა იმ პარამეტრებს, რომელიც უზრუნველყოფს მის სრულყოფილ ექსპლუატაციას, მით უმეტეს, თუ შემკვეთს განსაზღვრული აქვს ამ ნივთის კონკრეტული დანიშნულებით გამოყენება. ამდენად, მხარეთა შეთანხმება ნივთის ხარისხის თაობაზე, წარმოადგენს ნივთის ნაკლოვანების პირველ შესამოწმებელ წინაპირობას (იხ. სუსგ საქმე №ას-1522-2019, 12 თებერვალი, 2021 წელი). ამასთან, სამოქალაქო კოდექსი აღიარებს და ეფუძნება „pacta sunt servanda-ს“ (ხელშეკრულება უნდა შესრულდეს) პრინციპს, რომლის თანახმად, ხელშეკრულების მხარემ, რომელმაც იკისრა ვალდებულება, უნდა შეასრულოს ხელ-

შეკრულებით მისივე ნებით შეთანხმებული უფლება-მოვალეობები. შესრულების ვალდებულება, პირველ რიგში, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შედეგის დადგომას გულისხმობს. საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 361.2 მუხლზე [ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას] და განმარტავს, რომ ხელშეკრულების ჯეროვანი შესრულება გულისხმობს ხელშეკრულების შესრულებას ხელშეკრულებითვე გათვალისწინებული პირობებით. შესაბამისად, თუ ხელშეკრულების შესრულება არ შეესაბამება ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ პირობებს, აღნიშნული ჩაითვლება ხელშეკრულების არაჯეროვან შესრულებად.

24. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სამოქალაქო საპროცესო საქმის წარმოება მხარეთა შეჯიბრებითობის პრინციპის საფუძველზე ხორციელდება [სსსკ-ის 4.1. მუხლი: სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული მოთხოვნები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ, თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძვლად მათ მოთხოვნებს ან რომელი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები]. აღნიშნული პრინციპის რეალიზება მოდავე მხარეებს შორის მტკიცების ტვირთის სწორი განაწილების პირობებშია შესაძლებელი. თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. ამ გარემოებათა დამტკიცება შეიძლება თვით მხარეთა (მესამე პირთა) ახსნა-განმარტებით, მოწმეთა ჩვენებით, ფაქტების კონსტატაციის მასალებით, წერილობითი თუ ნივთიერი მტკიცებულებებითა და ექსპერტთა დასკვნებით. საქმის გარემოებები, რომლებიც კანონის თანახმად უნდა დადასტურდეს გარკვეული სახის მტკიცებულებებით, არ შეიძლება დადასტურდეს სხვა სახის მტკიცებულებებით [სსსკ-ის 102-ე მუხლი]. სასამართლოსათვის არავითარ მტკიცებულებას არა აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა. სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით, რომელიც უნდა ემყარებოდეს მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისთვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ [სსსკ-ის 105-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილები].

25. მოცემულ შემთხვევაში ნარდობის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების ნაკლიანი შესრულების დადასტურების ტვირთი შემკვეთს (მოპასუხეს) ეკისრება (შდრ. იხ. სუსგ საქმე №ას-1324-2019, 12

მარტი, 2021 წელი; საქმე №ას-58-2020, 11 მარტი, 2020 წელი). მას ევალება სპეციალურ მტკიცებულებაზე მითითებით (მაგ: ექსპერტიზის დასკვნა) დაამტკიცოს მენარდის მხრიდან ნაკლიანი შესრულება. შემკვეთს ნაკლიანი შესრულების დასადასტურებლად იმგვარი პირდაპირი მტკიცებულება უნდა წარმოედგინა, რომელიც ფაქტობრივ დაზიანებასთან ერთად დაადასტურებდა მენარდის მხრიდან ვალდებულების დარღვევას და ამ ქმედებასა და დაზიანებებს შორის პირდაპირ მიზეზობრივ კავშირს (მდრ. იხ. სუსგ საქმე №ას-1790-2018, 19 აპრილი, 2019 წელი).

26. მოცემულ შემთხვევაში მოპასუხეს არ წარმოუდგენია იმ გარემოების დამადასტურებელი სათანადო მტკიცებულება, რომ გამოვლენილი ხარვეზები მენარდის მიერ განხორციელებული არაჯეროვანი შესრულების შედეგი იყო, ხოლო მენარდის მიერ წარმოდგენილი დამოუკიდებელი სასამართლო ექსპერტიზის ცენტრის – შპს „ე-ის“ 28.02.2023წ. ექსპერტიზის დასკვნის №03/17 (იხ. წინამდებარე განჩინების მე-4 პუნქტი) შესწავლის შედეგად, დადგენილია, რომ მოსარჩელემ სრულად შეასრულა მისთვის გადაცემული ტექნიკური დავალება. საკასაციო პალატა ყურადღებას გაამახვილებს დასკვნის კვლევით ნაწილზე, რომლის თანახმად, შპს „ე-ის“ მიერ NAT 190002425-ის ტენდერის ფარგლებში ნაკისრი ვალდებულების შესრულების ეტაპზე დამკვეთის მიერ მიცემული პროექტის განსხვავებული ვერსიით სავალ ნაწილზე გათვალისწინებულია სამი სამოძრაო ზოლი, საიდანაც ერთი ზოლი განკუთვნილია საზოგადოებრივი ტრანსპორტისათვის და აქვს მედიანური ზოლის ფუნქცია. მიუხედავად მოძრაობის სქემის შეცვლისა, შეცვლილი პროექტი იმორებდა იმავე ტიპის საგზაო სამოსის კონსტრუქციას, რაც მოცემულია NAT 190002425-ის ელექტრონული ტენდერის პირობებში (იხ. წინამდებარე განჩინების მე-6 პუნქტი). პროექტში განხორციელებული არც ერთი ცვლილება არ შეხება მედიანური ზოლის მოწყობასთან დაკავშირებით საფარის ფენების გაძლიერებას. ამასთან, პროექტი შედგენილია არა მოსარჩელის, არამედ – მოპასუხის მიერ დაქირავებული კომპანიის მიერ.

27. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ კასატორის მიერ წარდგენილი მტკიცებულებები და განხორციელებული შედავება ვერ გახდება საკმარისი წინაპირობა შესრულების ნაკლის დადგენისათვის. იმ პირობებში, როდესაც მხარეები არ შეთანხმებულან გზის საფარის უფრო მტკიცე მოწყობის წესზე, მოსარჩელემ შეასრულა პროექტით გათვალისწინებული სამუშაო, ამასთან, არც ის დგინდება, კონკრეტულად როდის ეცნობა მენარდეს მედიანური ზოლების მოწყობის შესახებ, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოსარჩელემ ნარდობის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდე-

ბულებები ჯეროვნად შეასრულა.

28. საბანკო გარანტიის ძალით ბანკი, სხვა საკრედიტო დაწესებულება ან სადაზღვევო ორგანიზაცია (გარანტი) სხვა პირის (პრინციპალის) თხოვნით კისრულობს წერილობით ვალდებულებას, რომ ნაკისრი ვალდებულების შესაბამისად გადაუხდის პრინციპალის კრედიტორს (ბენეფიციარს) ფულად თანხას გადახდის შესახებ ბენეფიციარის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე [სსკ-ის 879-ე მუხლი]. ამდენად, საბანკო გარანტია ფულადი ვალდებულებაა, რომელიც ბენეფიციარს შესაძლებლობას ანიჭებს, მოვალის (პრინციპალის) მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში, მიმართოს გარანტს წერილობით, მოითხოვოს თანხის გადახდა და მიიღოს მოთხოვნილი თანხა.

29. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სამოქალაქო კოდექსი საბანკო გარანტიას განიხილავს, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის ერთ-ერთ საშუალებას, რომელიც სხვა უზრუნველყოფის საშუალებებისაგან განსხვავდება თავისი დამოუკიდებლობით – არააქცესორულობით, რაც გულისხმობს იმას, რომ ძირითადი ვალდებულება – ხელშეკრულება, რომლის უზრუნველსაყოფადაც საბანკო გარანტია გაიცა, გავლენას ვერ ახდენს ამ უკანასკნელზე (იხ. სუსგ საქმე №ას-562-871-09, 20 ოქტომბერი, 2009წ). საბანკო გარანტია შესასრულებელია გაცემული პირობების ფარგლებში ბენეფიციარის მოთხოვნისთანავე, მიუხედავად იმისა, არსებობს თუ არა ძირითადი ვალდებულებიდან გამომდინარე შესაგებელი. ასეთი მიდგომა ბენეფიციარის უფლების დასაცავად, ემსახურება საქონლის/მომსახურების სწრაფად მზარდ ბრუნვას, როგორც ქვეყნის შიდა, ასევე საერთაშორისო ბაზარზე, როცა ყველა მხარე დაინტერესებულია ხელშეკრულებების სწრაფად შესრულებით და მისი შეუსრულებლობის/არაჯეროვანი შესრულების გარემოება დადგება (იხ. სუსგ საქმე №ას-1038-999-2016, 01 თებერვალი, 2017 წელი; საქმე №ას-1217-1176-2016, 10 თებერვალი, 2017 წელი).

30. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ, ვინაიდან საბანკო გარანტიის გადახდევინებას ბენეფიციარის მხრიდან არ გააჩნდა წინაპირობა პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის სახით ანუ სამუშაოების დასრულების შემდეგ, საგარანტიო ვადის განმავლობაში გამოვლენილი წუნი მიმნოდებლის არაჯეროვანი შესრულებით არ იყოს გამოწვეული, შესაბამისად, მართებულია ქვედა ინსტანციის სასამართლოების გადაწყვეტილება მოპასუხისთვის უკანონოდ გამოთხოვილი საბანკო გარანტიის თანხის დაკისრების თაობაზე [სსკ-ის 991-ე მუხლი: პირი, რომელიც სხვა პირის ხარჯზე უსაფუძვლოდ გამდიდრდა სხვა საშუალებებითაც, გარდა იმისა, რაც გათვალისწინებულია ამ თავში, მოვალეა დაუბრუნოს მას მიღებული].

31. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება სწორია, რაც აღნიშნული განჩინების ძალაში დატოვებისა და საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.

32. საკასაციო პალატა ასევე აღნიშნავს, რომ მოწინააღმდეგე მხარე (მოსარჩელე) საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპზე შუამდგომლობს სასამართლოსგარეშე ხარჯის კასატორისთვის (მოპასუხისთვის) დაკისრების თაობაზე. კერძოდ, იგი ითხოვს სამივე ინსტანციის სასამართლოში გაწეული იურიდიული მომსახურების ხარჯის მოპასუხისთვის დაკისრებას დავის საგნის ღირებულების (388 514 ლარი) 4%-ის – 15540 ლარის ოდენობით [სსსკ-ის 53-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილები: იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მაშინ ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მოსარჩელეს მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რომელიც სასამართლოს გადაწყვეტილებით იქნა დაკმაყოფილებული, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის მოთხოვნის იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა. იმ მხარის წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეულ ხარჯებს, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, სასამართლო დააკისრებს მეორე მხარეს გონივრულ ფარგლებში, მაგრამ არაუმეტეს დავის საგნის ღირებულების 4 პროცენტისა, ხოლო არაქონებრივი დავის შემთხვევაში – განსახილველი საქმის მნიშვნელობისა და სირთულის გათვალისწინებით, 2 000 ლარამდე ოდენობით. ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება აგრეთვე სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც გასწიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას].

33. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მყარად დადგენილი პრაქტიკის თანახმად, საპროცესო კანონმდებლობა პროცესის ხარჯების საკითხის განხილვის თაობაზე რაიმე სპეციალური წარმოების სახეს არ იცნობს, გარდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 261-ე მუხლით დადგენილი შემთხვევებისა. ამასთან, სასამართლოს ყოველთვის შეუძლია გამოიტანოს გადაწყვეტილება პროცესის ხარჯების თაობაზე, თუკი ამას მხარეები მოითხოვენ და დაადასტურებენ სათანადო მტკიცებულებებით. სასამართლოსთვის მინიჭებული ამგვარი ლეგიტიმური უფლება გამომდინარეობს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 249-ე მუხლის მე-5 ნაწილის დებულებიდან, რომლის მიხედვითაც, გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი უნდა შეიცავდეს სასამართლოს მითითებას სასამართლო ხარჯების განაწილების თაობაზე. საპროცე-

სო ხარჯების განაწილება მხარეთა შორის ხდება თითოეული ინსტანციის სასამართლოში ცალ-ცალკე და იმის მიხედვით, თუ როგორ შეცვლის ზემდგომი ინსტანციის სასამართლო გადაწყვეტილებას, ამას მოჰყვება პროცესის ხარჯების განაწილების ცვლილებაც. ამდენად, საკასაციო პალატის შეფასებით, ვინაიდან არსებობს დავის გადაწყვეტასთან ერთად იმავე დავაზე განეული ხარჯების დაბრუნების სამართლებრივი მექანიზმი, ხოლო საპროცესო კანონი სპეციალურ რეგულაციას არ იცნობს, მხარეებმა პროცესის ხარჯების დაბრუნების (მეორე მხარისათვის მათ სასარგებლოდ დაკისრება) შესახებ უნდა მიუთითონ ძირითად სასარჩელო მოთხოვნასთან ერთად, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ივარაუდება, რომ მათ პრეტენზია პროცესის ხარჯებთან დაკავშირებით არ გააჩნიათ. ამასთან, მხარეებს არ უნდა შეეზღუდოთ პროცესის ხარჯების მოთხოვნის უფლება საქმის მომზადების დასრულების შემდგომ, ან საქმის ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში განხილვის ეტაპზე, თუკი ხარჯების საკითხი სწორედ საქმის განხილვის ამ სტადიაზე წარმოიშვა და მანამდე მხარისთვის ამ ფაქტის შესახებ ობიექტურად ცნობილი ვერ იქნებოდა (შედ. იხ. სუსგ საქმე №ას-165-158-2013, 27 იანვარი, 2014 წელი). საკასაციო სასამართლო სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველ ნაწილზე დაყრდნობით განმარტავს, რომ მოგებული მხარის სასარგებლოდ წაგებული სათვლის იურიდიული მომსახურების ხარჯის ანაზღაურების დაკისრების მოთხოვნა წარდგენილი უნდა იყოს შესაბამისი ინსტანციის სასამართლოში (სადაც მხარე წარმოდგენილი იყო ადვოკატით), თუკი ამგვარი შუამდგომლობა არ იქნება წარდგენილი, მიიჩნევა, რომ მხარეს არ სურს ამ თანხის მოწინააღმდეგისათვის დაკისრება, სხვა ინსტანციის სასამართლოში აღძრული შუამდგომლობა კი განიხილება დაგვიანებულად (შედ. იხ. სუსგ საქმე №ას-1758-2019, 9 მარტი, 2020 წელი).

34. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე და იმის გათვალისწინებით, რომ საკასაციო სამართალწარმოება მერიის წარუმატებლობით დასრულდა, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოწინააღმდეგე მხარის შუამდგომლობა საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპზე გაღებული იურიდიული მომსახურების ხარჯის დაკისრების ნაწილში ნაწილობრივ დასაბუთებულია, ხოლო ქვედა ინსტანციის სასამართლოებში მიმდინარე სამართალწარმოებისას გაღებულ იურიდიული მომსახურების ხარჯებზე საკასაციო სასამართლო ვერ იმსჯელებს.

35. საკასაციო პალატის განმარტებით, სსსკ-ის 53.1 მუხლის დისპოზიცია იმგვარად არის ფორმულირებული, რომ არ ადგენს განეული ხარჯის სანაცვლო ანაზღაურების ერთმნიშვნელოვან ოდენობას, არამედ ამ ოდენობის გონივრულად განსაზღვრის უფლებას უტოვებს სასამართლოს. კანონმდებლის ამგვარი მიდგომა განპირობებულია იმ მოსაზ-

რებით, რომ ადვოკატის მომსახურებაში გადახდილი ხარჯების სანაცვლო ანაზღაურებამ დაუსაბუთებლად არ უნდა შეზღუდოს პროცესის მონაწილე მხარის უფლება და არ უნდა შექმნას წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეული ხარჯების ოდენობის ხელოვნურად გაზრდის პროცესუალური საფუძველი; ნორმის ამგვარი შინაარსის მიზანია პროცესის მონაწილე მეორე მხარის უფლებების დაუსაბუთებელი შეზღუდვის თავიდან აცილება. გონივრულობის კრიტერიუმად კი კანონმდებელი მიიჩნევს დავის საგნის ღირებულების არაუმეტეს 4%-ს. ნიშანდობლივია, რომ დავის საგნის ღირებულების 4% წარმომადგენს ზედა ზღვარს (კანონით დადგენილ მაქსიმალურ ოდენობას), რომლის ფარგლებშიც ხდება ხარჯების ოდენობის სასამართლოსმიერი განსაზღვრა და ამ თვალსაზრისით, მხედველობაში მიიღება კონკრეტულად რა იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ქმედებები იქნა განხორციელებული ადვოკატის მიერ, რა სახის ადამიანური რესურსი დაიხარჯა, საქმის წარმოების რომელ ეტაპზე პროცესის მონაწილე რომელმა მხარემ გასწია იგი და სხვა (იხ. სუსგ საქმე №ას-316-316-2018, 7 მაისი, 2018 წელი).

36. საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ საქმის სირთულის, დავის საგნის ღირებულების, ასევე, პროცესის ზეპირი მოსმენის გარეშე წარმართვიდან გამომდინარე, კასატორს მოწინააღმდეგე მხარის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს წარმომადგენლის ხარჯების ანაზღაურება 1000 ლარის ოდენობით.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე და 410-ე მუხლებით და

და ა დ ბ ი ნ ა:

1. ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;

2. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 13 ნოემბრის განჩინება დარჩეს უცვლელი;

3. შპს „რ.ქ.მ-ის“ შუამდგომლობა სასამართლოსგარეშე ხარჯის დაკისრების თაობაზე ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს და ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიას შპს „რ.ქ.მ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ საკასაციო სასამართლოში წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეული ხარჯის ასანაზღაურებლად 1000 ლარის გადახდა;

4. კასატორი სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან გათავისუფლებულია;

5. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

საქართველოს უზენაესი სასამართლო
თბილისი 0110, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №6
www.supremecourt.ge